

РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ

2016

Публикацията се финансира от Фондация „Америка за България“ и е част от тригодишен проект. Целта на изданието е да предостави обективна информация и задълбочен анализ на развитието на областите в страната и да нарисова максимално пълна картина, обхващаща различните аспекти на икономическото и социалното развитие.

- © Д-р Десислава Николова, д-р Александър Цветков, Петър Ганев, Явор Алексиев, Зорница Славова, *автори*, 2016
- © Д-р Йордан Калчев, *научен редактор*, 2016
- © Весела Добринова, Константин Жеков, *художествено оформление*, 2016
- © Институт за пазарна икономика, 2016

ISBN 978-954-8624-48-0

Съдържание

Предговор	5	Област Благоевград	17
Регионални профили 2016: резюме	6	Област Бургас	21
ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	6	Област Варна	25
Доходи и условия на живот	6	Област Велико Търново	29
Пазар на труда	6	Област Видин	33
Инвестиции	7	Област Враца	37
Инфраструктура	8	Област Габрово	41
Данъци и такси	8	Област Добрич	45
Администрация	8	Област Кърджали	49
СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ	9	Област Кюстендил	53
Демография	9	Област Ловеч	57
Образование	9	Област Монтана	61
Здравеопазване	10	Област Пазарджик	65
Сигурност и правосъдие	10	Област Перник	69
Околна среда	11	Област Плевен	73
Култура	11	Област Пловдив	77
Типове регионални профили 2016	12	Област Разград	81
ТИПОВЕ РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ	12	Област Русе	85
ОБОБЩЕНИЕ	15	Област Силистра	89
		Област Сливен	93
		Област Смолян	97
		Област София (столица)	101
		Област София	105
		Област Стара Загора	109
		Област Търговище	113
		Област Хасково	117
		Област Шумен	121
		Област Ямбол	125
		Методология	129
		Групи индикатори	132
		Приложение	144

Използвани съкращения

АГКК	Агенция по геодезия, картография и кадастър
АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура“
БВП	брутен вътрешен продукт
БЕЛ	български език и литература
ВСС	Висш съдебен съвет
ДМА	дълготрайни материални активи
ЕС	Европейски съюз
ЗДОИ	Закон за достъп до обществена информация
МБАЛ	многопрофилна болница за активно лечение
МВР	Министерство на вътрешните работи
МОМН	Министерство на образованието, младежта и науката
МСП	малки и средни предприятия
МФ	Министерство на финансите
НАП	Национална агенция за приходите
НЗОК	Национална здравноосигурителна каса
НОИ	Национален осигурителен институт
НСИ	Национален статистически институт
НЦОЗА	Национален център за обществено здраве и анализи
ОП	Оперативна програма
пр.п.	процентен пункт / процентни пункта
ПСОВ	пречиствателни станции за отпадъчни води
Фондация „ПДИ“	Фондация „Програма Достъп до информация“
ЧПИ	чуждестранни преки инвестиции

Предговор

Пред вас е петото годишно издание на „Регионални профили: показатели за развитие“ – единственото по своя вид и мащаб редовно изследване на социално-икономическото развитие на българските региони, изготвяно от Института за пазарна икономика (ИПИ). Анализът е базиран на 63 отделни индикатора, обособени в две общи групи – „Икономическо развитие“ и „Социално развитие“, а целта му е да представи максимално пълна и ясна картина за състоянието и тенденциите в 28-те области в България.

Изданието, което държите в ръцете си, не е плод единствено на усилията на ИПИ. Разглеждаме го като част от един по-широк обществен процес на осъзнаване на значението, което регионалните особености имат за цялостното развитие на страната. В него са отразени, доколкото е възможно, съветите и критиките, които получаваме на кръглите маси в столицата и страната. Опитали сме се да отговорим и на въпросите, които най-често задават общественици, журналисти и студенти. „Профилите“ са това, което са, благодарение на осъзнатата обществена нужда от тяхното изготвяне – обстоятелство, което налага отговорен подход към подбора на индикатори, тяхното систематизиране и анализ.

Разделението на областните профили на две отделни части (икономическо и социално развитие) ни позволява да запазим баланса на съдържанието. В същото време с ежегодното преразглеждане на използваните показатели се стремим постоянно да повишаваме качеството на крайния продукт. Всяко едно от взетите методологически решения цели подобряване на информативността на профилите и на тяхната полезност за местните власти, бизнеса и гражданите.

Това издание нямаше да се осъществи без финансовата и цялостна подкрепа на фондация „Америка за България“. Не можем да пропуснем и нашите колеги Националният статистически институт, които с готовност отговарят на заявките за информация и ни помагат да разберем някои от специфичните методологически тънкости при изготвянето и тълкуването на данните. С всяка следваща година общините в България, които се отзовават на нашите заявления за информация по Закона за достъп до обществена информация, също стават все по-многобройни. Последната година отговорилите вече са 224, т.е. около 85% от всички общини в страната. За поредна година научната редакция е дело на проф. Йордан Калчев, а оформлението и печатът – на ИК „Полис“, наши надеждни партньори и приятели, които влагат цялото си усърдие в постигането на високо качество на изданието.

С публикуването на годишния доклад работата по „Регионални профили: показатели за развитие“ не приключва. Екипът на ИПИ целогодишно наблюдава процесите, които протичат на регионално ниво, и изготвя навременни и задълбочени анализи по теми като пазара на труда, доходите и благосъстоянието на домакинствата, усвояването на европейски средства, инвестициите и много други. Всичко това, както и пълният набор от данни, използвани за подготовката на настоящето издание, може да откриете на сайта на проекта: www.regionalprofiles.bg.

Пожелаваме Ви приятно четене!

Екипът на ИПИ

Регионални профили 2016: резюме

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

През 2014 г. икономиката на България най-накрая успя да преодолее последствията от икономическата криза. Съвкупното производство в реално измерение надмина предкризисното си ниво. Възстановяването от кризата обаче все още предстои в голяма част от областите и районите на България.

В 19 области брутният вътрешен продукт (БВП) в реално измерение (т.е. коригиран за колебанията в цените) все още не е достигнал нивото си преди кризата (2008 г.). Тези области са разположени по територията на цялата страна и във всички райони на страната. Единственият район, чиито области без изключение все още не са се възстановили от кризата, е Северозападна България, която включва областите Видин, Враца, Монтана, Плевен и Ловеч.

Северният централен и Североизточният район също са в процес на излизане от кризата, но вече се доближават до предкризисните си нива на производство. Областите, чиито икономики вече са загърбили последствията от кризата, са Велико Търново и Разград в Северния централен район и съответно Варна и Добрич в Североизточния

район. На юг Южният централен район също все още остава „под вода“ към 2014 г. В тази част от страната обаче област Пловдив представлява изключение. Благодарение на големите инвестиции през последните няколко години съвкупното производство на област Пловдив вече е с 8,5% по-високо в реално изражение от отчетеното през 2008 г.

Югозападният и Югоизточният район също вече отчетат реално производство, което е с 2–3% по-високо от предкризисното. Икономиките в двата района, които формират положителните тенденции, са тези на София (столица) и широката Софийска област в Югозападния район, както и тези на Стара Загора и Ямбол на югоизток.

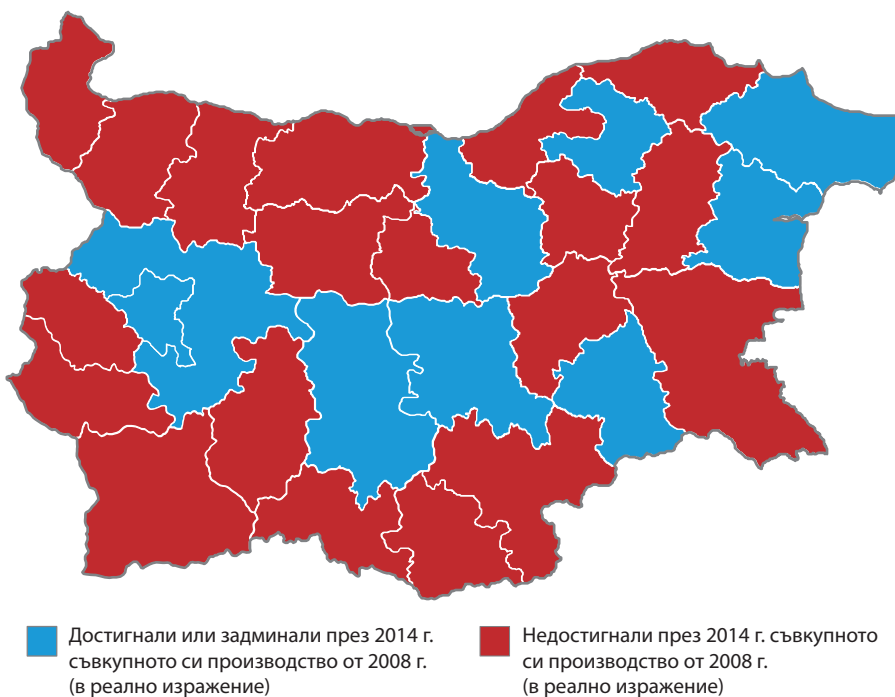
Пазар на труда

Икономическото оживление в повечето области става все по-видимо през 2015 г., ако се съди от процесите на пазарите на труда и динамиката на доходите. Последната година е особено силна за пазара на труда в повечето райони, а оттам – и за заплатите и доходите на домакинствата.

Все пак 8 области не успяват да се включват в процеса на създаване на нови работни места и заетостта в тях намалява през 2015 г. Сред тях са области с много сериозни проблеми в местните икономики, като Враца, Монтана и Силистра, където заетостта стагнира и дори намалява в последните години. В тези области процесът на възстановяване или изобщо не е започнал, или не е убедителен. В Силистра заетостта остава изключително ниска, като по-малко от половината население в работоспособна възраст е заето. Софийска област също се нарежда в групата на стагниращите пазари на труда, а областите Добрич и Кърджали бележат спад на заетостта след ръст в предходните години.

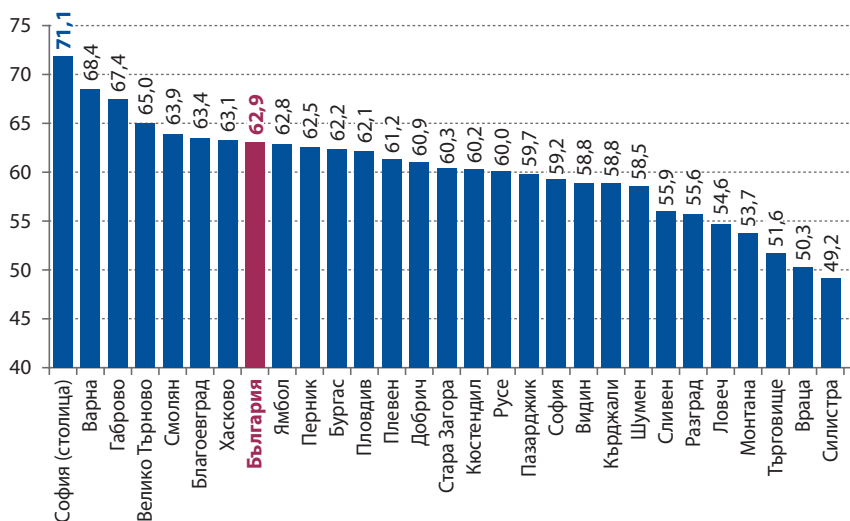
Безработицата намалява във всички области без изключение през 2015 г. По-внимателното вглеждане в данните обаче по-

Фиг. 1. Реален брутен вътрешен продукт на областите в България през 2014 г. (постоянни цени от 2010 г.)

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ.

Фиг. 2. Средногодишен коефициент на заетост на населението на възраст 15–64 години през 2015 г. (%)

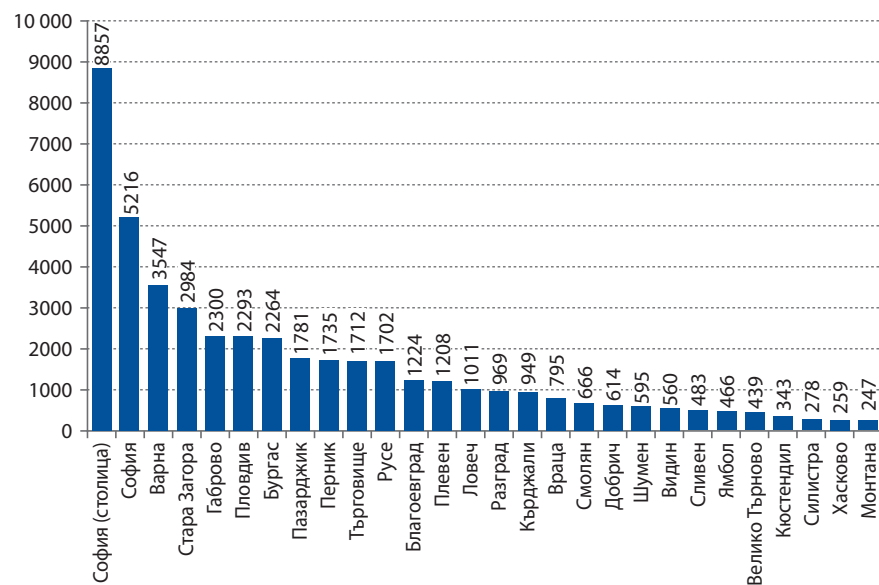
Източник: НСИ.

казва, че спадът на безработицата невинаги е добра новина. В редица области това се дължи не на нови работни места, а на преминаване на част от безработните към редиците на икономически неактивните, включително и заради обезкуражаване, че могат да си намерят работа. Най-лошият пример е област Монтана, където безработицата спада двойно, но това е само и единствено защото икономическата активност се срива. Други такива примери от 2015 г. са областите Благоевград, Пловдив, София (област), Кърджали.

Трайното възстановяване на пазара на труда в повечето области в комбинация с продължаващото покачване на минималната заплата и на минималните осигурителни прагове води до стабилно увеличение на заплатите във всички области. Средно за страната увеличението е около 6%, но в някои области (например Разград) ръстът надхвърля 10% през 2014 г. Въпреки това заплатите в областта с най-висок размер (столицата) остават около два пъти по-големи от тези с най-нисък (Видин).

Макар и заплатите да растат трайно и повсеместно, динамиката на доходите на домакинствата е разнопосочна. В някои области доходите стагнират или спадат през 2015 г., като причините са както ограничената заетост и ниският интензитет на икономическа активност в домакинствата, така и спадът на доходите от други източници. През 2015 г. Кърджали измества Силистра като областта с най-ниски доходи на лице от домакинство (3393 лв.).

Фиг. 3. Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване към 31.12.2014 г. (евро/човек)

Източник: НСИ.

Ниските доходи неизбежно са свързани и с висока бедност. Кърджали е областта с най-висок дял на бедните спрямо националната линия на бедност – 60,1%, или близо 3 пъти повече от дела на бедните на национално ниво. Другата област с много висок дял на бедните – над 50%, е област Пазарджик, която традиционно се характеризира с висока бедност и значителен дял на живеещите с материални лишения.

Инвестиции

Бедността, ниските доходи и заетост в повечето случаи са естествено следствие от недостатъчните инвестиции в съответните области – били те инвестиции в дълготрайни материални активи (ДМА), или чуждестранни преки инвестиции (ЧПИ). След кризата от

2009 г. притокът на ЧПИ намаля, а в някои области дори се наблюдава и отлив. През 2014 г. област Бургас регистрира огромен отлив на чужд капитал (от 1,5 млрд. евро), но причината е изцяло техническа и се изразява в счетоводни операции между „Лукойл Нефтохим“ и компанията майка на „Лукойл“ в Холандия. Едни от малкото области, които привличат значителни чужди капитали през 2014 г., са Варна и Стара Загора.

Ако се разглежда обаче другият основен индикатор за инвестиции – разходите за придобиване на ДМА, тогава картината на областно ниво е доста по-оптимистична. В повечето области вече се доближават предкризисните

стойности, а в около 1/3 от областите тези нива бяха надминати през 2014 г. Сред добрите примери се открояват области като Бургас и Пазарджик, но и по-слабо развити области като Разград, Силистра, Търговище, Плевен и др.

Един от основните фактори за ръста на разходите за ДМА през последните години са европейските средства. Темпът на тяхното усвояване се засили през 2014 и особено през 2015 г., когато бенефициентите имаха последен шанс да усвояват средства от предходния програмен период. Спрямо броя на населението с най-висока степен на усвояване на европейски фондове от общинските администрации са областите Габрово и Бургас, следвани от Ловеч и Видин.

Инфраструктура

Голяма част от европейските средства се инвестират в развитието на пътна инфраструктура, но това за момента не дава сериозно отражение върху индикаторите за нейното развитие. Възможно обяснение за този парадокс е, че докато се строят нови пътища, рехабилитацията на съществуващата инфраструктура изостава. В резултат на това делът на пътищата в добро състояние на настилката остава без промяна в последните четири години (около 40–41%). Качеството на пътищата е най-лошо във Враца, където едва 15% от тях са в добро състояние, а най-добро остава за поредна година в област Сливен, в която над 70% от пътищата са в добро състояние.

По-чувствителна положителна промяна, що се отнася до инфраструктурата, се наблюдава при достъпа и използването на интернет от населението. Тези показатели нарастват стабилно през последните години и вече около 60% от населението в страната има достъп до мрежата и я ползва редовно. В София над 3/4 от населението е свързано към мрежата, но в някои по-слабо развити области, като Враца и Търговище, този дял остава доста по-нисък (около 1/3).

Данъци и такси

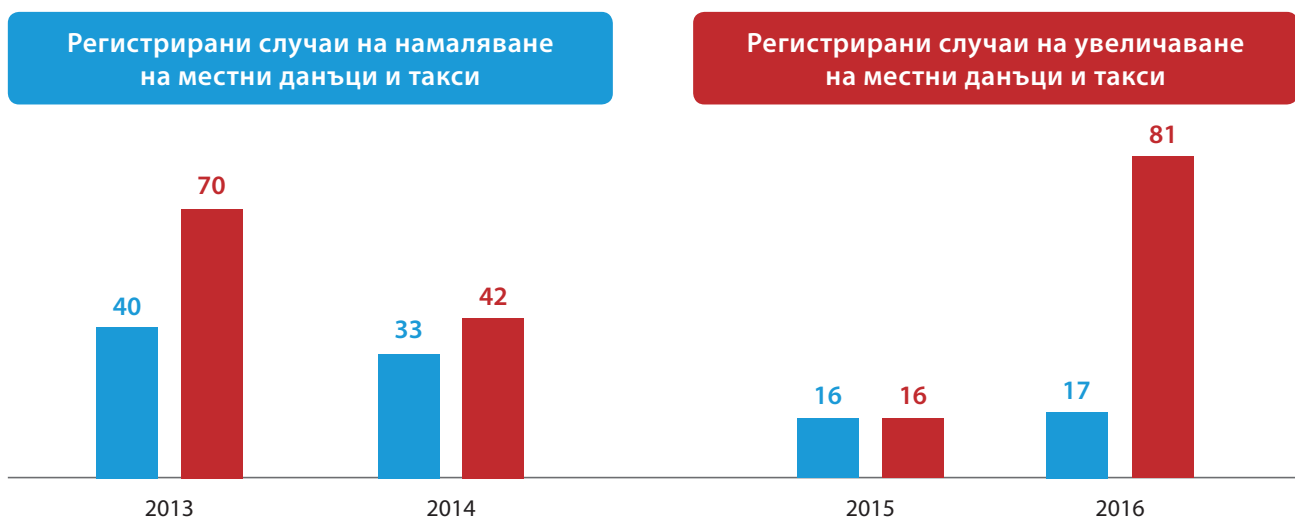
Тенденцията по отношение на местните данъци и такси е възходяща, като най-чувствителното покачване през 2016 г. се наблюдава при данъка върху недвижимите имоти и такса смет, както и при патентния данък за търговия на дребно. Данъкът при прехвърляне на собственост също се покачва средно за страната. В общия случай икономически по-развитите територии поддържат по-високи нива на местни данъци и такси (столицата е такъв пример) и обратно – в по-слабо развитите области техните нива са по-ниски. Има все пак и изключения от това неписано правило. Например в област Хасково, която е с относително слабо икономическо развитие, нивото на местните данъци и такси остава високо.

Като цяло обаче не се откроява ясна връзка между решенията за правене на бизнес или за живеене в определена територия, от една страна, и нивата на местните данъци и такси, от друга. Това позволява на местните власти да определят ставките на местните данъци по-скоро произволно и конюнктурно, отколкото стратегически, т.е. като част от цялостна местна фискална политика.

Администрация

Покритието на кадастъра, което е изключително важно за мащабни инвестиционни проекти, остава изключително ограничено в рамките на страната. Едва 1/5 от територията е покрита от кадастралните карти, а в повечето области показателят е застинал през последните години. Единствено в Бургас, Варна, Видин, Велико Търново, Ловеч и Шумен покритието се увеличава по-сериозно през 2015 г. развитието на обслужването на „едно гише“ и на електронните услуги от общините напредва бавно, а в голяма част от областите буксува или дори бележи отстъпление. Още по-притеснително е, че прозрачността на местните власти намалява почти във всички области през 2016 г.

Фиг. 4. Брой промени в нивото на местните данъци и такси през годините

Източник: ИПИ на база заявления по ЗДОИ до общините.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Негативните демографски тенденции в страната продължават и през 2015 г. Естественият прираст на населението се влошава за втора поредна година, като достига $-6,2\%$. От 2010 г. насам в страната няма област, в която новородените да са повече от починалите, като дори коефициентът в столицата се понижава до най-неблагоприятната стойност от 2007 г. насам ($-1,7\%$). В резултат на намаляващата раждаемост и продължаващата емиграция на населението възрастовата структура продължава да се влошава, като през 2015 г. в страната вече има четири области, в които лицата на възраст 65 и повече години са два пъти повече от тези на 0–14 години. Това са Видин, Габрово, Кюстендил и Перник.

Въпреки че през 2015 г. най-интензивна миграция се забелязва по направлението „град – село“ ($37,6\%$ от преселилите се), по-високата раждаемост и по-ниската смъртност в градовете означава, че тенденцията на урбанизация се запазва. През 2015 г. в градовете живеят $73,1\%$ от населението в страната, като най-слабо урбанизираната област остава Кърджали ($41,1\%$).

Областите, в които през 2015 г. е регистриран положителен механичен прираст на населението, са шест: Бургас, Варна, София (столица), София (област), Хасково и Пловдив. През 2015 г. област София регистрира рекордно висок коефициент на механичен прираст от $5,5\%$, което е и най-високата стойност за цялата страна. Огромната част от заселилите се в областта идват от столицата, като през 2015 г. техният брой надхвърля 3000 души. Най-негативно от миграцията са повлияни Смолян, Разград, Видин и Враца, т.е. в тези области изселванията са най-интензивни.

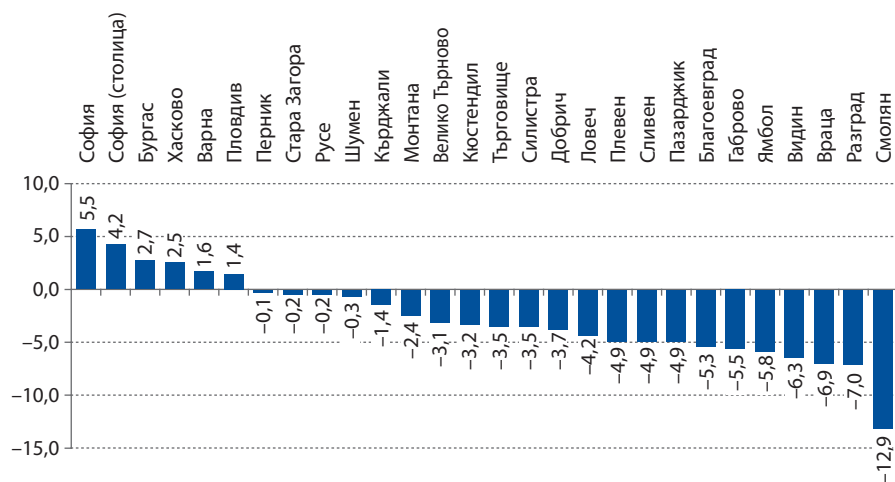
Образование

По-голямата част от индикаторите за състоянието на образователната система регистрират влошаване през учебните 2014/2015 и 2015/2016 години. Нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас намалява до $78,3\%$, а относителният дял на от-

падналите от основно и средно образование се покачва до $2,8\%$, което е и най-високата стойност от 2006 г. насам.

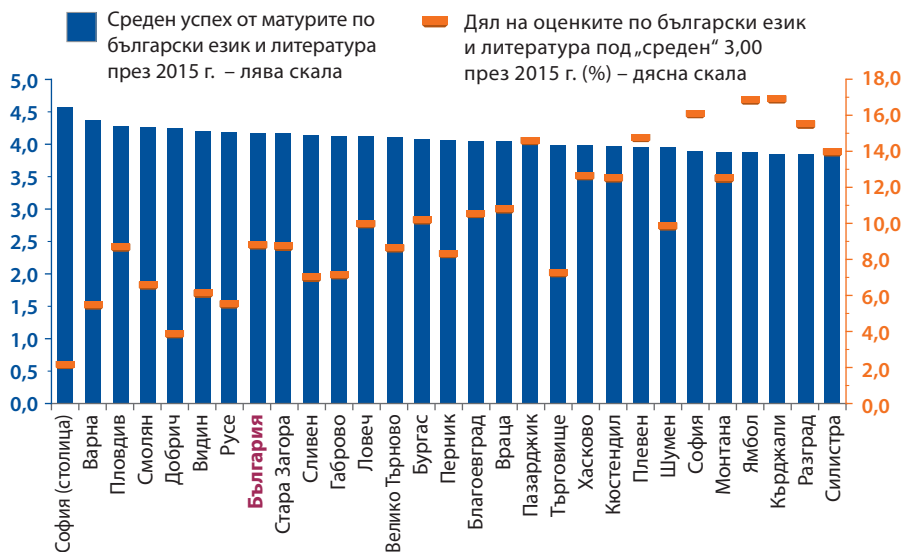
След засилването на контрола върху провеждането на държавните зрелостни изпити по български език и литература (БЕЛ) средният успех на зрелостниците в страната спада до „добър“ $4,17$ през 2016 г., което е най-ниският резултат след въвеждането на стандартизирано външно оценяване на изхода от средно образование през 2008 г. Едновременно с това се покачва делът на неуспешно положилите изпита, който достига $8,7\%$. В сравнение с резултатите от 2014 г. делът на зрелостниците с оценка под „среден“ $3,00$ през 2016 г. се увеличава от $3,0$ на $16,9\%$ в Кърджали, от $5,0$ на $16,0\%$ в София (област) и от $3,6$ на $13,9\%$ в Силистра. Това рязко влошаване на представянето на зрелостниците поставя под въпрос както качеството на средното образование, така и валидност-

Фиг. 5. Коефициент на механичен прираст през 2015 г. (%)

Източник: НСИ.

Фиг. 6. Среден успех от матурите по български език и литература през 2016 г.

Източник: МОМН.

та на постигнатите добри резултати в предишни години. Все пак в страната има достатъчно примери на области, които запазват доброто си представяне в това отношение. През 2016 г. неуспешно положилите изпита в столицата са едва 2,1%, в Добрич – 3,8%, а средните оценки са над средните за страната. В същото време разликите в качеството на образованието между областите, ако се съди от представянето на матурите, се задълбочават. Разликата между областта с най-нисък дял на неуспешно положилите изпита и тази с най-висок продължава да нараства, достигайки 14,8 пр.п. през 2016 г. при едва 6,9 през 2008 г.

През учебната 2015/2016 година броят на студентите в страната намалява за шеста поредна година, достигайки 260 000 души – най-ниския брой от 2006 г. насам. Областите с най-голям спад на студентите са столицата (3192 студенти), Велико Търново (3021 студенти) и Пловдив (1794 студенти).

Здравеопазване

И през 2015 г. продължава влошаването на съотношението между броя на общопрактикуващите лекари в страната и броя на населението, като на един такъв лекар се падат рекордните 1619 души. Най-неблагоприятни са показателите за Разград, Кърджали, Търговище, Русе и Силистра, което говори за известни териториални дисбаланси в достъпа до общопрактикуващи лекари. Едно от възможните обяснения за това е ниският дял на населението, което живее в градовете. Ако изключим Русе, където в градовете живеят 77% от населението, останалите четири области се характеризират с най-ниска степен на урбанизация в цялата страна, като само в Търговище тя е над 50%. В противовес на този процес се забелязва постепенен ръст на броя на лекарите специалисти. Последният обаче е характерен основно за южната част на страната (най-вече столицата, Пловдив и Бургас), докато в Северна България позитивни тенденции в това отношение се забелязват единствено в Плевен и Русе.

През 2015 г. здравноосигурени са 88,5% от населението на страната, което е най-високият дял от 2009 г. досега. Освен увеличаващата се заетост тенденцията за нарастване на здравноосигурените лица отразява и застаряването на населението в някои от районите на страната, тъй като пенсионирани лица са осигурени за сметка на държавния бюджет. В области със силно влошена възрастова структура на населението като Видин, Враца, Кюстендил и Ловеч дялът на здравноосигурените надхвърля 90%, докато в столицата този дял е 87%, а в Бургас и Варна – около 85%.

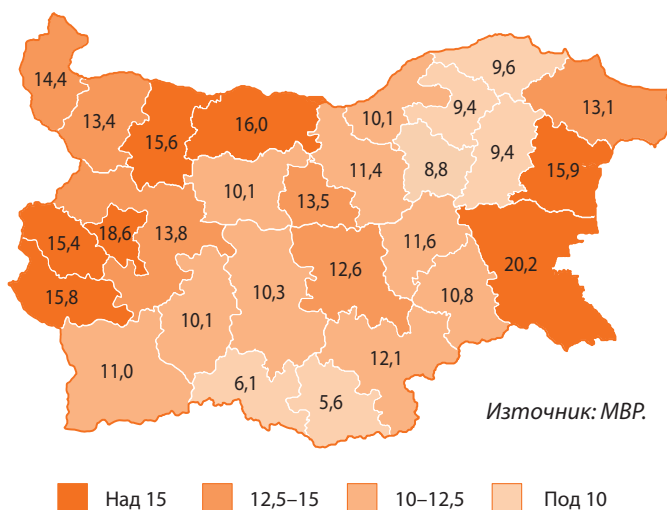
Друга позитивна тенденция е продължаващият спад на коефициента на детска смъртност в страната. През 2015 г. той намалява до 6,6‰, което е най-ниската стойност за последните 12 години. Все още има и области (като Ловеч, Пазарджик и Сливен), в които детската смъртност е сериозен проблем, който говори за ниска здравна култура сред части от населението, най-вече сред етническите малцинства.

Сигурност и правосъдие

Съотнесени към броя на населението, регистрираните престъпления срещу личността и собствеността през 2015 г. намаляват до 13,6 на 1000 души – най-ниската стойност от 2000 г. насам. С изключение на временното покачване на престъпността в първите години на кризата (2009 и 2010 г.) тенденцията към спад, започнала още в началото на века, изглежда стабилна. През 2015 г. най-нисък брой престъпления на 1000 души от местното население се регистрират в Кърджали и Смолян, където престъпността е над три пъти по-ниска от тази в областите с най-много престъпления – Бургас и София (столица). Зависимостта между по-силното икономическо развитие и по-високия брой регистрирани престъпления остава в сила, което е разбираемо предвид по-интензивния обществен и икономически живот в области като столицата, Варна и Бургас, където е съсредоточено и много голямо на брой население. Именно това са и трите области с най-нисък дял на разкритите престъпления през 2015 г. В тези области се разкриват не повече от 1/3 от престъпленията. Очаквано разкриваемостта е най-висока в области със сравнително ниска престъпност. Такива са Разград и Силистра, където над 60% от престъпленията са разкрити.

През 2014 и 2015 г. не се наблюдава особена промяна по отношение на индикаторите, описващи работата на наказателните отделения на окръжните съдилища. Основният фактор, който оказва влияние върху бързината на съдебния процес в различните области на страната, е натовареността на наказателните съдии. Най-висока е тя в столицата, като именно там се наблюдава и най-ясно изразената тенденция на спад в натовареността. Въпреки това висящите дела достигат 15,4% при средно 9,4% за страната, а дялът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е едва 76,0% при средно 88,1% на национално ниво. Като сравнително ниско ефективни могат да бъдат определени окръжните съдилища в Благоевград, Велико

Фиг. 7. Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от средногодишното население през 2015 г.

Търново, Кърджали и Монтана. Това са четирите области, в които натовареността е по-ниска от средната за страната, но в същото време се наблюдава по-висок от средния дял на висящите наказателни дела. Обратното (висока натовареност, но относително нисък дял на висящите дела) се забелязва в областите Бургас, Пазарджик, Пловдив, Сливен, Стара Загора и Хасково.

Околна среда

След две поредни години на спад емисиите на въглероден диоксид в атмосферата отново се увеличават през 2014 г., достигайки 314,5 т/кв.км. Вредните емисии се увеличават в 10 и намаляват в 12 от областите в страната, като най-голям абсолютен ръст се установява в Стара Загора и Варна, а най-голям спад – в Хасково.

През последните години не се наблюдава съществена промяна на дела на населението, което живее в селища с достъп до канализация (покачване от 74% през 2011 г. до 75% през 2014 г.). Сходни са данните и по отношение на свързаността на населението с ВиК с пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ). Тя достига 57% към 2014 г., като отново ръстът спрямо 2011 г. е в рамките на 1 пр.п. Възможно обяснение за символичната промяна в тези показатели е, че към 2014 г. повечето проекти за водни цикли все още не бяха приключили, а част от тях се провалиха или са временно спрени. Пример в това отношение е започналото през 2014 г. строителство на ПСОВ в град Видин, което беше преустановено заради съмнения

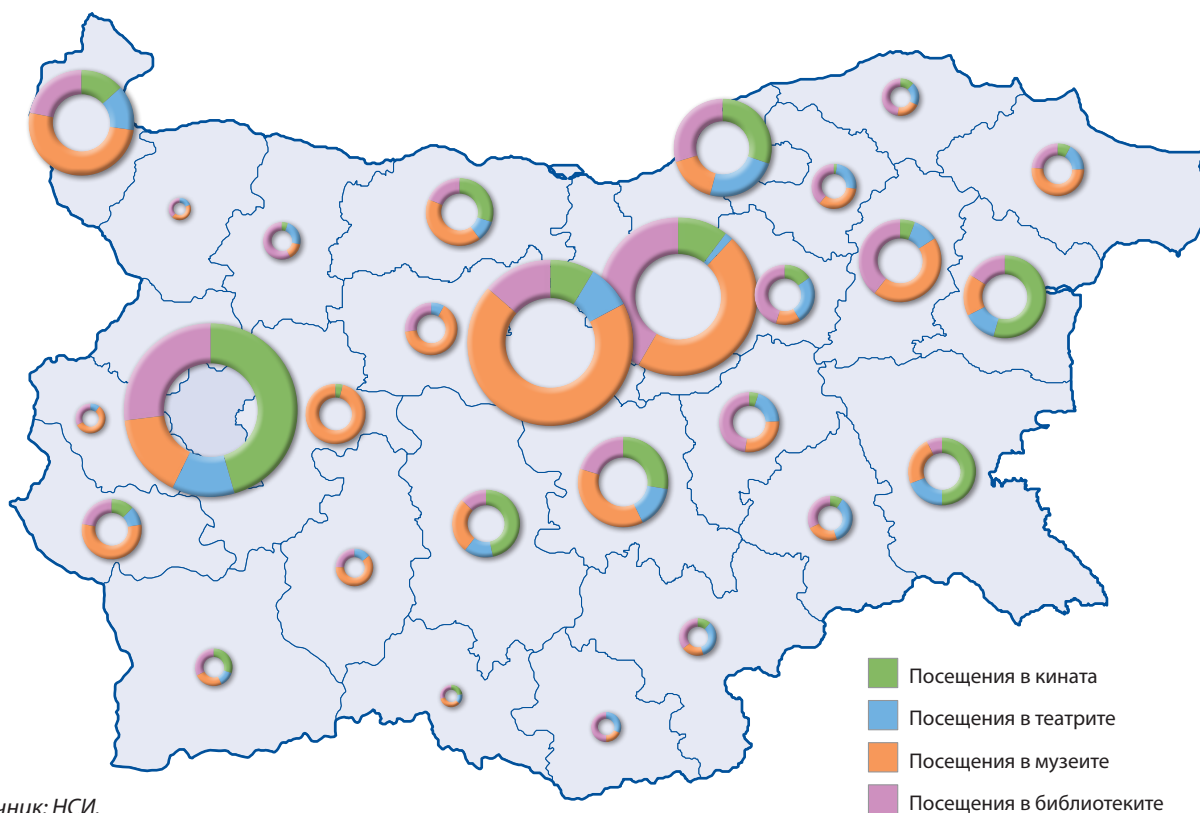
за злоупотреби с европейски средства. Така и през 2016 г. Видин остава единствената област в страната без действаща пречиствателна станция.

Култура

Равносметката за развитието на културните дейности през последната година е по-скоро положителна. Продължава увеличаването на посещаемостта на библиотеките и музеите. Най-висок интерес предизвикват библиотеките в областите Велико Търново и София (столица) и музеите във Велико Търново и Габрово. Въпреки значителното покачване на интереса към кината през последните години в страната все още има пет области, в които няма нито едно кино. Това са Кърджали, Ловеч, Монтана, Пазарджик и Перник. Областите, в които през 2014 г. са отворени кина (Видин, Разград, Смолян и Шумен), засега регистрират нарастващи посещения (спрямо броя на местното население), което показва, че потребителското търсене е налице.

Спад на регистрираните посещения се наблюдава единствено при театрите – от 2,30 млн. през 2014 г. на 2,17 млн. през 2015 г., като огромната част от него е регистрирана в София (столица). По този начин Русе измества столицата като областта с най-високо съотношение между броя на регистрираните посещения в театрите и броя на местното население. Въпреки спада от 2015 г. в дългосрочен план тенденцията е към повишаване на посещаемостта на театрите – в периода 2009–2015 г. посещенията са нараснали с общо 35%.

Фиг. 8. Регистрирани посещения в кината и театрите на 1000 души от средногодишното население през 2015 г.

Източник: НСИ.

Типове регионални профили 2016

доц. д-р Александър Цветков, Региостат

Установяването на типовете регионални профили с цел идентифициране на приликите и разликите между областите се извършва вече пета поредна година.

За целта се анализират показателите, характеризиращи социално-икономическото им състояние и чрез невронни мрежи се формират клъстери от области.

Клъстерите са формирани на базата на 63 показателя, разпределени в 12-те направления на анализа – доходи и условия на живот, пазар на труда, инвестиции, инфраструктура, данъци и такси, администрация, демография, образование, здравеопазване, сигурност и правосъдие, околна среда, култура.

Типовете регионални профили е възможно да бъдат използвани за идентифициране на комплексни положителни или отрицателни явления, за разкриване и анализ на причините, породили тези явления, за формулиране на общи или секторни политики и др.

ТИПОВЕ РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ

В резултат от приложението на невронните мрежи са формирани 8 клъстера (типове регионални профили).

Този брой остава непроменен при последните четири изследвания. В състава на клъстерите има известни различия, но общите тенденции не показват съществени промени. Единствено клъстерът, в чийто състав влиза само област София (столица), се запазва без никакви промени при всички изследвания (2012–2016 г.).

При анализа на типовете регионални профили е поставен акцент върху показване на типичното и характерното, което определя следните типове клъстери:

Най-добро социално-икономическо състояние: София (столица)

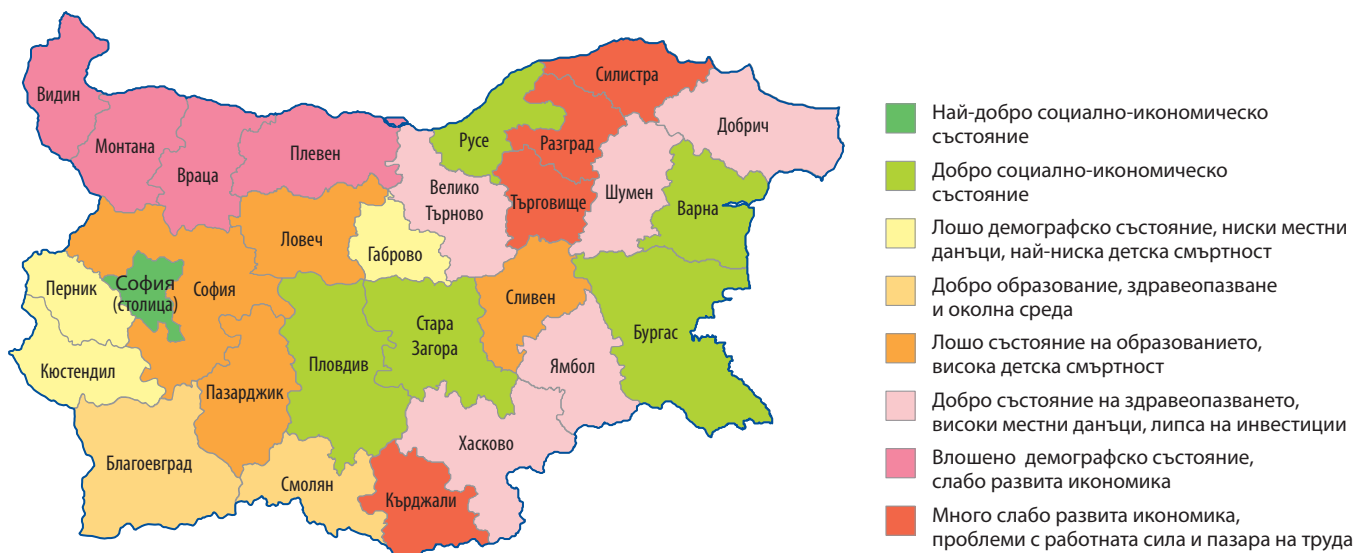
Област София (столица) за пета поредна година образува отделен клъстер, който значително се различава от останалите области. Тя е най-развита в социално-икономическо отношение – най-развита икономика (доходи и инвестиции), най-добро общо демографско състояние и най-силен пазар на труда. Областта е сред водещите в инфраструктурата и социалната среда (образование и здравеопазване). Област София (столица) е единствената в страната с такива характеристики.

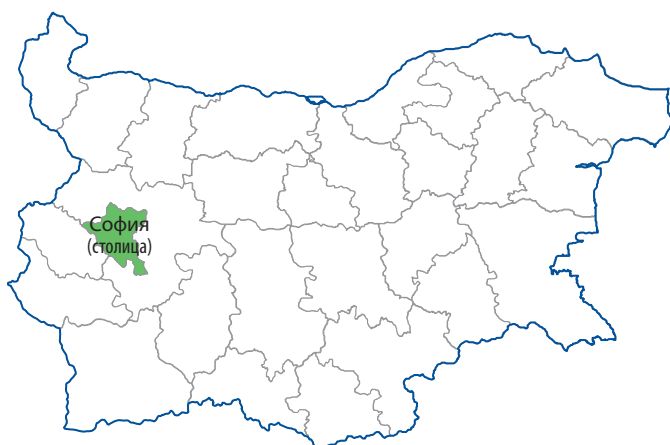
Област София (столица) е с най-висок БВП на човек от населението, най-голям средногодишен доход на лице от домакинство, най-висока средна работна заплата и най-ниско равнище на бедност.

Тя е с най-добро състояние на пазара на труда и е водеща по размера на инвестициите – както вътрешни, така и чуждестранни.

Средната работна заплата в област София (столица) през 2014 г. е с 35% по-висока от тази на втората след нея по този показател – Стара Загора, и 2 пъти по-висока от тази на последната – област Видин.

От друга страна, София (столица) е в най-лошо състояние по отношение на сигурността и правосъдието – по брой

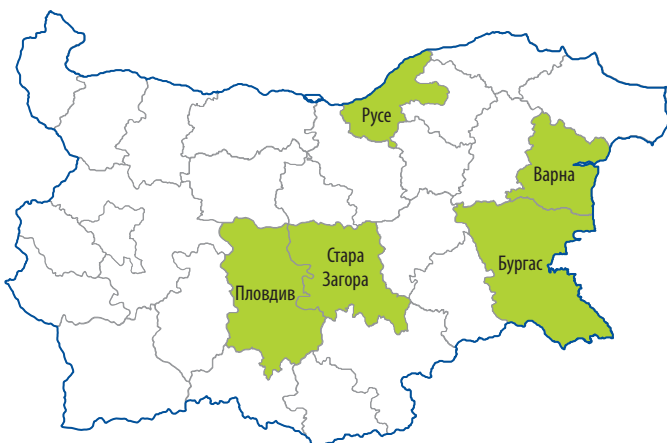
регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от средногодишното население през 2015 г. само област Бургас е с по-голяма престъпност, а според дела на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, областта е на последно място.

Добро социално-икономическо състояние: Бургас, Варна, Стара Загора, Пловдив и Русе

Определящата характеристика на този клъстер е, че съставлящите го области заемат условно „второ място“ след София (столица) по общо социално-икономическо състояние и имат подобен на нея профил – добра икономика и пазар на труда, относително високи местни данъци и такси, сравнително добро състояние на образованието и здравеопазването, но лошо състояние по отношение на реда и сигурността. Въпреки това разликите между тях и София (столица) са значителни и не се регистрира тенденция към намаляването им.

Областите в клъстера са с отрицателен естествен прираст на населението и с относително добра възрастова структура. Също така три от петте области в клъстера са с положителен механичен прираст – те привличат, а не губят население.

Според средногодишния брой посещения в кината и театрите на 1000 души от населението клъстерът е водещ (след София (столица)).

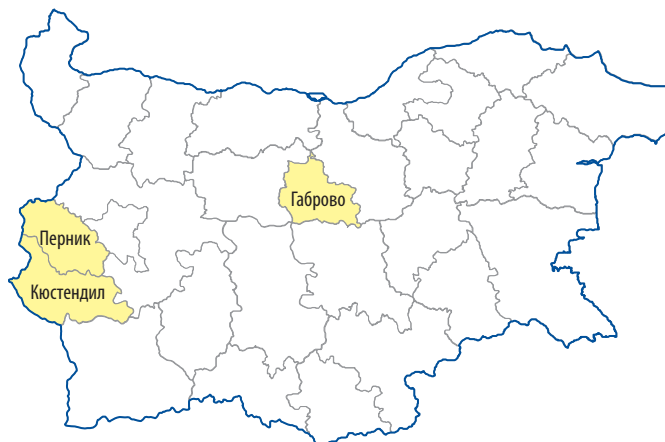
Повечето области в клъстера са с по-високи от средните за страната ставки на данъка върху нежилищните имоти на юридическите лица, данъка върху превозните средства и леките автомобили и данъка за прехвърляне на собственост.

Лошо демографско състояние, ниски местни данъци, най-ниска детска смъртност: Кюстендил, Перник и Габрово

Типично за този профил е лошото демографско състояние, изразено чрез влошена възрастова структура на населението, застрашена възможност за възпроизводство на работната сила и много ниски нива на естествения прираст.

От друга страна, областите в клъстера са трите в страната с най-ниски равнища на детска смъртност, но следва да се има предвид, че в тези области равнището на раждаемостта е най-ниското в страната.

Област Габрово е с най-влошената възрастова структура на населението в страната. Отношението на населението на възраст 65 и повече години към населението на 0–14 години в областта се влошава и вече е с 65% по-високо от средното за страната.

Единствено областите Видин и Монтана имат по-лош естествен прираст от трите области в състава на клъстера.

По отношение на работната сила само област Смолян има по-лош коефициент на демографско заместване (съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години) и от трите области в клъстера, което показва сериозни проблеми с възпроизводството на работната сила.

Добро образование, здравеопазване и околна среда: Благоевград и Смолян

Областите Благоевград и Смолян се характеризират с добро състояние на образованието, отличаващо се с висок нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас и с ниски дялове на второгодиците и на отпадналите от основното и средното образование.

Област Смолян е с най-голям брой на преподавателите в основното и средното образование на 1000 ученици сред всички области в страната.

Двете области са с едни от най-ниските нива на детска смъртност в страната и с най-висок дял на здравноосигурените лица.

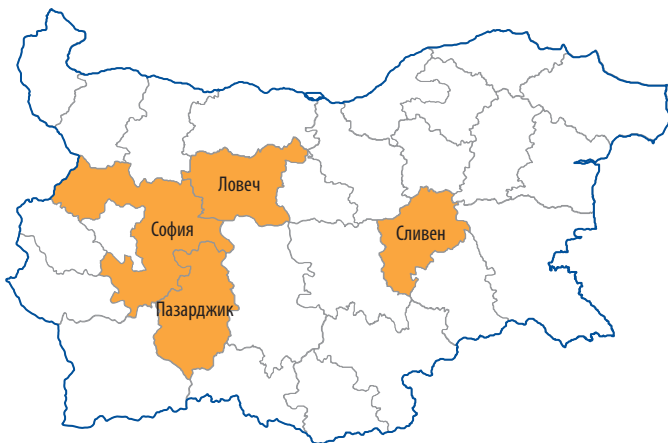
Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в двете области са с едни от най-ниските нива за страната.

Лошо състояние на образованието, висока детска смъртност: Ловеч, София, Пазарджик и Сливен

Характерно за четирите области, съставляващи този клъстер, е влошеното състояние на образованието. Това се регистрира най-вече за област Сливен.

Областите Ловеч, Пазарджик и Сливен са трите с най-високи нива на детска смъртност в страната.

Областите Сливен и София са съответно на второ и трето място по големина на относителния дял на второгодиците в страната през 2015 г., а Сливен и Пазарджик са трета и четвърта област по размера на относителния дял на отпадналите от основно и средно образование през 2014 г. През 2015 г. област Сливен е с най-малък брой на преподавателите в основното и средното образование на 1000 ученици.

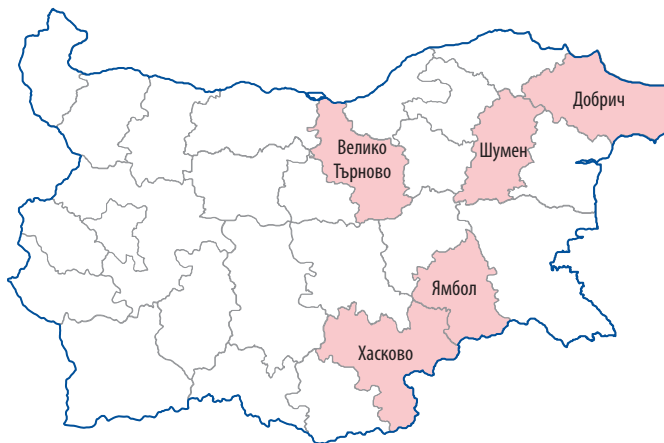

Добро състояние на здравеопазването, високи местни данъци, липса на инвестиции: Велико Търново, Ямбол, Хасково, Добрич и Шумен

Областите в клъстера са с относително високи нива на някои от местните данъци и такси. За тях е характерно също и относително ниското равнище на ЧПИ.

Хасково, Велико Търново и Ямбол са сред последните шест области в страната по кумулативен размер на ЧПИ към края на 2014 г.

Област Добрич е с най-висок данък за прехвърляне на собственост сред всички области в страната.

Всички области в клъстера са сред водещите в страната по осигуреност с болнични легла в многопрофилните болници за активно лечение (МБАЛ) на 1000 души от населението, както и по брой на постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението.

Влошено демографско състояние, слабо развита икономика: Видин, Плевен, Монтана и Враца

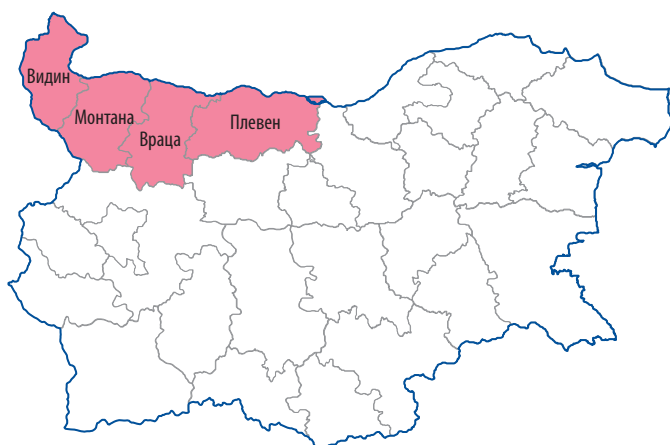
За областите в клъстера са характерни влошеното демографско състояние, слабата икономика и относително ниските нива на инвестиции.

И четирите области са от Северозападния район, открояващи по този начин лошата социално-икономическа ситуация на Северозападна България.

Област Видин е с най-ниската средна годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в страната. Монтана и Видин са трета и четвърта област по равнище на бедност. Монтана е с най-ниския доход на лице от домакинство през 2015 г.

Всички области в клъстера са с отрицателен механичен прираст (т.е. с повече изселвания, отколкото заселвания), много ниски нива на естествен прираст и влошена възрастова структура.

Във Видин и Монтана няма нито един колеж или университет.

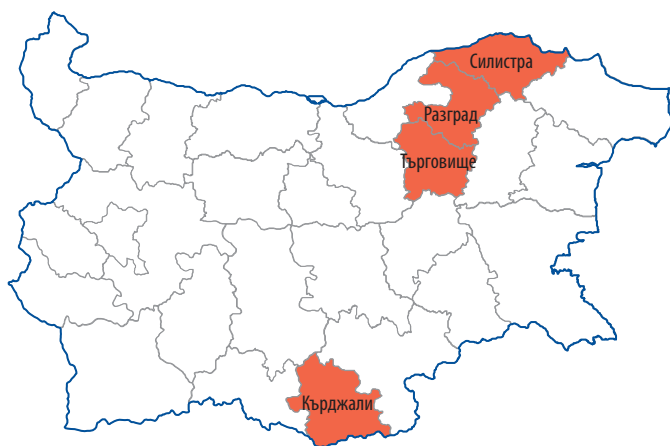

Много слабо развита икономика, проблеми с работната сила и пазара на труда: Кърджали, Силистра, Разград и Търговище

Характерно за този профил е най-лошото състояние на икономиката и пазара на труда. Равнището на доходите и инвестициите на човек от населението е много под средното за страната. Област Силистра е с най-малък БВП на човек от населението (към 2014 г.), а Кърджали – с най-високо равнище на бедност.

И четирите области са с едни от най-ниските равнища на заетост (15–64 години), с нисък дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование и с висок дял на тези с основно и по-ниско образование.

Областите Разград, Силистра и Кърджали са с най-слабия среден успех от матурите по БЕЛ от всички области в страната през 2016 г.

Област Кърджали е с най-висок дял на оценките по български език и литература под „среден“ 3,00 сред всички останали области в страната.

В областите Разград, Кърджали и Търговище общопрактикуващите лекари са най-натоварените в страната (измерено чрез броя население, което се обслужва от един общопрактикуващ лекар).

ОБОБЩЕНИЕ

На основа на анализа могат да бъдат направени следните обобщения. Част от тях са валидни и за предходните четири изследвания, т.е. показват ясни тенденции:

1. Област София (столица) се отличава от всички останали области в страната и е водеща в социално-икономическо отношение. Тя трайно се развива изпреварващо спрямо останалата територия на страната.
2. Единствено София (столица) има цялостно благоприятен социално-икономически профил.
3. Обхватът на профилите, характеризиращи се с лошо социално-икономическо състояние, остава по-широк, отколкото на тези с относително добро състояние.
4. Откроява се проблемното социално-икономическо състояние на Северозападна България, а все по-отчетливо и на Северния централен район.
5. Регионалната политика в България не дава резултати. Вменените със стратегии и дори със закони цели не се постигат, дори напротив – различията се задълбочават, проблемите също.
6. Необходима е професионална дискусия за концепциите и технологията на формиране на регионалната политика, както и за средствата за прилагането ѝ. Биха могли да се търсят отговори на редица въпроси, например:
 - ▶ Дали разчитането само и единствено на „усвояването“ на средства от ЕС е начин за постигане на устойчиво, стратегическо развитие?
 - ▶ Не следва ли те да са само средство за постигане на целите, а не единствената рамка, върху която се изграждат всички планове, програми и стратегически документи на всички регионални нива?
 - ▶ И ако последното е вярно – не се ли превръща „усвояването“ на средствата от ЕС в цел на политиката вместо в средство за прилагането ѝ?
 - ▶ Наистина ли плановите и стратегическите документи на всички регионални нива се изготвят по начин, който позволява формиране и изпълнение на правилна регионална политика с цел намаляване на различията?

Област Благоевград

▶ Население (2015)	314 204
▶ Територия (кв.км)	6449,5
▶ Брой на населените места	281
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,5

Общ преглед

Въпреки че пазарът на труда в област Благоевград показва признаци на оживление, заплатите в областта нарастват по-бавно от средните нива за страната. Относително niskият дял на висшистите – около 20% от населението, показва, че огромната част от студентите напускат областта, след като завършат своето образование, което поставя пречки пред по-нататъшното развитие. Инвестициите постепенно нарастват, но както те, така и усвояването на европейски средства остават под средните за страната. Делът на пътищата в добро състояние се повишава, макар и гъстотата на пътната и железопътната мрежа да остава ниска. Нивото на местните данъци е сравнително ниско, а оценката за дейността на местната администрация е близка до средните нива за страната.

Сравнително добрата възрастова структура на населението оказва положителен ефект и върху естествения прираст, който е далеч по-благоприятен от средния за страната. Изселванията от областта остават интензивни. Образователната система успява да обхване голяма част от подлежащото на образование население, но резултатите на зрелостниците на матурите по БЕЛ се влошават. В областта продължава да има недостиг на медицински специалисти и легла в МБАЛ. Околната среда остава в добро състояние най-вече заради niskите нива на вредни емисии. Местната съдебна система е относително бавна въпреки неголямата натовареност на съдиите. Интензитетът на културния живот остава нисък.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

Благоевград постига традиционно добри резултати при индикаторите за условията на живот и социалното включване. Въпреки че се покачва за втора поредна година, относителният дял на населението под националната линия на бедност е 18,2% при средно за страната 21,8%. Делът на лицата, живеещи с материални лишения, е 22,1% при средно 33,1% за страната. През 2015 г. средногодишният доход на лице от домакинството достига 4502 лв. и вече възлиза на 90,9% от средния за страната. Благодарение на относително високата заетост и благоприятната демография близо 60% от общия доход на домакинствата се формират от работна заплата при средно за страната 57%. Размерът на средната годишна брутна работна заплата обаче нараства по-бавно от средните темпове за страната, достигайки 6818 лв. през 2014 г. при 9860 лв. на национално ниво.

Пазар на труда ●●●●

След две поредни години на спад коефициентът на заетост в областта отново се увеличава и през 2015 г. достига 63,4% при средно за страната 62,9%. През същата година коефициентът на безработица спада до 10,3% при 14,1% през 2014 г. Предвид относително малкия ръст на заетостта част от бившите безработни се присъединяват към икономически неактивните. Въпреки наличието на водещи университети дялът на населението на възраст между 25 и 64 години със завършено висше образование остава нисък – 19,5% при средно 27,5% за страната през 2015 г. Това показва, че огромната част от студентите напускат областта, след като завършат своето образование. От същата възрастова група дялът на лицата с основно и по-ниско образование е 22,8% при средно за страната 18,1%. Тази относително неблагоприятна образователна структура не предполага скорошно достигане на нивата на заетост от близо 70% в годините преди кризата и до известна степен обяснява по-бавния ръст на възнаграденията.

Инвестиции ●●●●

Благоевград е една от малкото области в страната, в които размерът на чуждестранните преки инвестиции не отбелязва спад в годините на кризата. Към края на 2014 г. техният обем е в размер на 384 млн. евро, което възлиза на 1224 евро/човек от населението при средно 3006 евро/човек за страната. През 2014 г. разходите на предприятията за придобиване на дълготрайни материални активи се увеличават за втора поредна година, като в съотношение с броя на населението достигат 1563 лв./човек при средно 2786 лв./човек за страната. Нивото им обаче остава с над 25% по-ниско от това през 2008 г.

Общините в област Благоевград постигат сравнително ниска степен на усвояване на средства по оперативните програми на ЕС. Към 31 май 2016 г. те са усвоили общо 185,5 млн. лв., или по 590,5 лв./човек от средногодишното население, при сред-

но ниво за страната от 688,8 лв./човек. Най-много средства е усвоила община Банско (44,6 млн. лв., или по 3487 лв./човек), а най-малко – Хаджидимово (812 000 лв., или по 85 лв./човек).

Инфраструктура ●●●●

Благоевград е сред областите с най-ниска гъстота на железопътната мрежа (2,5 км на 100 кв.км територия) и също така е с най-ниската гъстота на пътната мрежа в страната – 10,3 км на 100 кв.км. Към 2014 г. дялът на автомагистралите и първокласните пътища е 13,1% при средно за страната 18,1%, но през следващите години това съотношение, както и гъстотата на пътната мрежа, ще се подобри вследствие на поетапното изграждане и въвеждане в експлоатация на магистрала „Струма“. През 2015 г. близо 60% от пътната настилка в областта са в добро състояние при средно 40,7% за страната, като по-висок дял (72,4%) е регистриран само в област Сливен.

След 2012 г. относителният дял на домакинствата с достъп до интернет в областта е по-висок от средния за страната, като през 2015 г. достига 63,3%. Близо 60% от лицата на възраст между 16 и 74 години използват интернет, което е в унисон с дела на национално ниво.

Данъци и такси ●●●●●●

Повечето местни данъци и такси в област Благоевград са по-ниски от средните за страната, като в същото време се запазват непроменени през последните години.

Средната данъчна ставка върху недвижимите имоти на юридическите лица (1,35‰) е втората най-ниска в страната след тази в Русе (1,34‰). Данъчната ставка върху превозните средства възлиза на 1,18 лв./kW при средна стойност от 1,35 лв./kW за страната. По-ниски нива има само в областите Видин, Кюстендил, Монтана и Русе. Единствено размерът на таксата за битови отпадъци на нежилищните имоти на юридическите лица е на малко по-високи от средните за страната нива.

Администрация ●●●●

През 2015 г. кадастралната карта обхваща 13,8% от територията на областта при среден обхват от 19,8% за страната. Най-широк е обхватът в общините Белица (97%) и Банско (61%), докато Сатовча, Симитли, Струмани, Хаджидимово, Якоруда все още нямат кадастрално покритие. Електронните услуги в областта са по-слабо развити от средните нива в страната, но за сметка на това 6 от 14-те общини заявяват отличен етап на развитие на услугите на „едно гише“.

Фондация „ПДИ“ оценява прозрачността на органите на местното самоуправление на 46,7%, което за трета поредна година остава по-ниско от средното за страната (54,2%). Областта получава по-ниска от средната за страната оценка и в Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●●●

Област Благоевград е с второто най-благоприятно съотношение между населението на възраст над 65 години и това на възраст 15–64 години. През 2015 г. то достига 26,5% при средно за страната 31,1% и по-ниска стойност само в столицата (24,3%). Сравнително добрата възрастова структура оказва положителен ефект и върху някои от другите демографски показатели. След петгодишен период на понижение коефициентът на естествен прираст, който е традиционно по-благоприятен от този в повечето области, се покачва до -3,4‰ през 2015 г. при средно за страната -6,2‰. В същото време миграционното салдо на областта се влошава до -5,3‰, което е и най-негативната стойност от 2006 г. насам. Областта е сравнително слабо урбанизирана. В градовете живеят 59,5% от населението при средно 73,1% за страната.

Образование ●●●●

През 2015 г. нетният коефициент на записване на населението в прогимназия (V–VIII клас) достига 84,0%, което е третата най-висока стойност след Враца и Разград. Относителният дял както на второгодниците (0,7%), така и на отпадналите от основно и средно образование (1,5%) също продължава да бъде под средните за страната нива – съответно 1,0 и 2,8%. Тези данни показват, че образователната система в област Благоевград успява да обхване и задържи голяма част от подлежащите на образование лица. В периода между 2012 и 2015 г. средната оценка на местните зрелостници на матурите по БЕЛ е по-висока от средната за страната. През 2016 г., в условията на засилен контрол, делът на неуспешно положилите изпита надхвърля 10%. Въпреки че област Благоевград продължава да бъде един от водещите университетски центрове в страната, през 2015 г. броят на студентите намалява за втора поредна година, достигайки 12 084 спрямо 13 706 през 2013 г.

Здравеопазване ●●

Въпреки някои позитивни тенденции през последните години Благоевград остава областта с най-слабо развито здравеопазване в Югозападния район на страната.

Основен проблем е ограничената леглова база в МБАЛ. Въпреки че тя се разширява за трета поредна година, съотношението между броя на болничните легла и местното население (3,2 легла на 1000 души) остава чувствително по-ниско от средните за страната 4,6 легла на 1000 души. Съотношението между броя на общопрактикуващите лекари и местното население е 1595 души на лекар през 2015 г. при ниво от 1619 души на лекар за страната. Броят на местното население, което се пада на един лекар от водеща специалност, намалява за втора поредна година, но остава по-висок от средния за страната. През 2015 г. делът на здравноосигурените лица е 88,9% от населението,

като по този начин за пръв път от 2008 г. насам надхвърля средните за страната нива.

Сигурност и правосъдие ●●

Въпреки че Благоевград е сред областите с най-ниски нива на регистрирана престъпност в страната, оценката на областта в тази категория е понижена заради относително бавната работа на местната съдебна власт. През последните две години са регистрирани по 11 престъпления на 1000 души при средно над 13,5 престъпления на 1000 души. Единствената област, в която е регистриран по-висок дял на висшите наказателни дела в Окръжния съд, е София (столица), където обаче натовареността на наказателните съдии е много по-висока – 12,5 дела на месец в сравнение с 7,9 дела на месец за област Благоевград. В периода след 2012 г. се забелязва тенденция на увеличаване на дела на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок. През 2015 г. те достигат 84,0%, но остават под средните за страната 88,1%.

През 2015 г. разкриваемостта на престъпленията остава висока, като достига 49,3% при ниво от 39,2% за страната.

Околна среда ●●●

Състоянието на околната среда в област Благоевград е сравнително добро. През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата намаляват за трета поредна година до 11,3 т/кв.км, което е близо 30 пъти под средните нива за страната. По-ниски нива се наблюдават единствено в областите Добрич, Кърджали, Монтана и Смолян.

Развитието на ВиК мрежата е относително добро. През 2014 г. над 77% от населението живее в селища с канализация. Проблем остава системата за пречистване на отпадъчните води – едва 26,8% от населението с канализация е свързано с пречиствателни станции при средно ниво от 56,8% за страната. През 2015 г. беше завършена модернизацията на градската пречиствателна станция край кв. „Струмско“ в гр. Благоевград.

Култура ●

И през 2015 г. интензитетът на културния живот в област Благоевград остава далеч от средните нива за страната. Съотнесени към броя на местното население, посещенията в кината са 2,3 пъти по-ниски от средните за страната, а тези в театрите и музеите – съответно 2,2 и 2,5 пъти по-ниски. Положителни тенденции могат да бъдат открити единствено по отношение на интереса към местните библиотеки, които, съотнесени към населението, регистрират 340 посещения на 1000 души през 2015 г., или около 3 пъти по-високи нива от средногодишните в периода 2009–2013 г. Средните нива за страната обаче остават далеч по-високи – 583 посещения на 1000 души.

Ключови показатели за област Благоевград

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6398	7363	7532	7605	7567	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3077	3225	3823	4132	4181	4502
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5683	5990	6271	6566	6818	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	17,6	12,4	15,3	18,2	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	68,3	70,5	73,0	73,2	73,0	70,8
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	64,3	64,6	65,4	63,3	62,6	63,4
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	5,8	8,4	10,4	13,5	14,1	10,3
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	15,9	16,6	17,7	18,0	19,6	19,5
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	50	50	53	55	58	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1049	1228	1105	1335	1563	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	771	798	957	1116	1224	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	24,3	42,3	54,9	60,5	61,9	63,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	39,0	56,6	55,0	51,9	49,1	59,7
Покритие на кадастъра (%)	10,4	11,3	11,3	12,8	12,9	13,8

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-1,8	-2,1	-2,6	-2,7	-3,6	-3,4
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,4	-3,2	-4,8	-3,7	-4,5	-5,3
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,5	4,2	4,3	4,4	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,4	3,5	5,4	3,8	2,7	6,1
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,5	84,5	83,8	83,5	82,9	84,0
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,4	86,6	86,1	84,9	86,3	88,9
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	127	127	160	169	143	183
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,4	12,8	12,9	12,0	11,1	11,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	50,9	36,1	33,4	39,0	40,6	49,3
Дял на висящите наказателни дела (%)	17,3	1,5	11,9	13,5	10,5	15,4
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	25,8	26,3	26,3	26,5	26,8	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	16,1	21,6	20,8	16,6	11,3	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	267	285	308	323	307	318
Посещения в театрите на 1000 души от населението	110	113	104	131	124	138

Област Бургас

▶ Население (2015)	414 034
▶ Територия (кв.км)	7748,1
▶ Брой на населените места	261
▶ Дял на населението в градовете (%)	76,1

Общ преглед

Настъпването на кризата икономиката на област Бургас среща огромни трудности. Въпреки че в периода 2011–2013 г. протича възстановяване, през 2014 г. БВП отново се свива рязко, като се връща до кризисните си нива от 2009–2010 г. Подобна тенденция се наблюдава и при доходите на домакинствата на областта, макар заплатите да продължават да растат с бърз темп през 2014 г. Последното вероятно се дължи на стабилното възстановяване на заетостта в областта въпреки неблагоприятната образователна структура на работната сила. Областта е сред първите в страната по брой на предприятията, вътрешни инвестиции и усвояване на европейски средства спрямо

населението. Чуждите инвестиции намаляват рязко през 2014 г., но това се дължи на счетоводни операции. Местните данъци и такси са сравнително високи, но администрацията развива услугите си и е сравнително прозрачна. В областта демографските тенденции са по-слабо негативни в сравнение с общите за страната. Естественят прираст в Бургас остава отрицателен, а областта продължава да привлича хора. Здравеопазването страда от недостиг на лекари и легла в болниците. Регистрираните престъпления са повече от тези в страната, но правораздаването е сравнително бързо. Интересът към библиотеките и музеите в областта е относително слаб.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

Преди кризата икономиката на област Бургас се развива с бързи темпове, а през 2005 и 2006 г. БВП на човек на областта дори изпреварва средната стойност за страната. През 2008 г. Бургас е с четвъртия най-висок БВП на човек в страната, но с настъпването на кризата икономиката на областта среща огромни трудности. Въпреки възстановяването между 2011 и 2013 г. през 2014 г. БВП бележи рязък спад и се връща на кризисното си ниво от 2009–2010 г. БВП намалява с 11% и областта вече е на девето място в страната с 8687 лв./човек при 11 574 лв./човек за страната. Същата тенденция се наблюдава и при доходите на домакинствата в областта през 2014 г. През 2015 г. обаче средногодишният доход на лице от домакинството нараства до 4275 лв. при 4953 лв. за страната. Работната заплата в Бургас заема по-малък от средния за страната дял в доходите (53% при 57% за страната), а делът на пенсиите е 39% при 27% за страната. В същото време работната заплата в областта нараства стабилно, което вероятно се дължи на трайното възстановяване на заетостта от 2012 г. насам. Все пак тя остава с около 10% по-ниска от средната през 2014 г.

Пазар на труда ●●●●

Икономическата активност в област Бургас продължава да нараства и през 2015 г. за първи път е по-висока от средната за страната – 69,4% при 69,3% за страната. Заетостта също се повишава стабилно след 2012 г. и през 2015 г. достига 62,2% (при 62,9% за страната). Намаляването на безработицата обаче е по-колебливо, а коефициентът остава сравнително висок – 10,3% при 9,1% за страната. Още повече че преди кризата Бургас беше сред областите с най-ниска безработица – под 4%. Възможно обяснение е относително неблагоприятната образователна структура на местното население. През 2015 г. 19,3% от населението на възраст между 25 и 64 години са с висше образование (при 27,5% за страната), а 28,8% – с основно и по-ниско образование (при 18,1% за страната).

Инвестиции ●●●●●●

Инвестиционната активност в областта е висока. Област Бургас е на второ място в страната (след столицата) по брой на нефинансовите предприятия спрямо населението – 69 на 1000 души при 53 на 1000 души в страната през 2014 г. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи остават близо двойно по-високи от средните за страната спрямо населението и отново поставят Бургас на второ място в страната – 4471 лв./човек при 2786 лв./човек в страната през 2014 г.

Бургас заема второто място и при усвояването на европейски средства от общините. Към 31 май 2016 г. стойността на изплатените суми по договори на общините като бенефици

циенти по оперативните програми е 1413,6 лв./човек, или двойно над средните за страната 688,8 лв./човек. В рамките на областта най-много е усвоила община Созопол (4773,1 лв./човек), а най-малко – общините Царево и Сунгурларе (под 100 лв./човек).

През 2014 г. преките чужди инвестиции в областта (с натрупване) спадат рязко с 1,5 млрд. евро. Основната причина за това е счетоводна, т.е. спадът се дължи на финансови операции между „Лукойл Нефтохим Бургас“ и компанията майка, регистрираната в Холандия Lukoil Europe Holdings.

Инфраструктура ●●●●●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-ниска от средната за страната, но благодарение на автомагистрала „Тракия“ делът на автомагистралите и първокласните пътища е значително по-висок – 25,4% при 18,1% за страната през 2014 г. Въпреки това и през 2015 г. качеството на пътната настилка остава по-ниско от средното за страната, въпреки че се подобрява спрямо предходната година. Близо 40% от пътищата в областта са с добро качество на пътната настилка при 40,7% в страната.

Достъпът и използването на интернет в област Бургас се повишават през 2015 г. и изпреварват средните стойности в страната.

% Данъци и такси ●

Като цяло ставките на местните данъци и такси в общините от област Бургас са по-високи от средните за страната. През 2016 г. общините в областта правят едни от най-многобройните промени в местното облагане – девет от промените са към повишаване на данъчната тежест, а две – към намаляване. Община Поморие повишава три от разглежданите пет ставки, Сунгурларе – две, а Бургас, Созопол, Малко Търново и Руен – по една. Същевременно общините Бургас и Приморско намаляват таксата за битови отпадъци за нежилищните имоти на юридическите лица.

Администрация ●●●●●

През 2016 г. общините в областта се самооценяват с близки, но под средните за страната оценки за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

Оценката на Фондация „ПДИ“ за прозрачността на общинските администрации в областта е по-висока от средната – 59,5% при 54,2% за страната през 2016 г. Според използваните критерии за оценяване най-прозрачна е община Бургас, а най-непрозрачна – община Несебър.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●●

През 2015 г. след столицата и област Сливен област Бургас има най-нисък отрицателен естествен прираст в страната, но въпреки това стойността му следва негативните тенденции в цялата страна. Област Бургас е и на второ място в страната (след област Сливен) по най-благоприятен коефициент на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0–14 години – 119,6% при 146,4% в страната през 2015 г.

През 2015 г. механичният прираст в областта се повишава до 2,7‰ и Бургас се превръща в третата най-атрактивна за заселване област в страната (след столицата и област София).

Сравнително голяма част от населението на област Бургас живее в градовете, а гъстотата на населението в урбанизираните територии е сред най-високите в страната.

Образование ●●●

Бургас е втората област (след Сливен) с най-малко преподаватели в основното и средното образование спрямо броя на учениците. Дяловете на отпадналите и на второгодниците в основното и средното образование остават под средните за страната нива, въпреки че през 2014 г. делът на отпадналите се увеличава за втора поредната година, при това бързо. Коефициентът на записване в прогимназиите в областта се увеличава през 2015 г. на фона на намаляващ обхват на образователната система в страната, с което Бургас изпреварва средната стойност за страната.

За втора поредна година се увеличава делът на слабите оценки на матурите по БЕЛ в областта, достигайки 10,13% (при 8,73% за страната) през 2016 г. Същевременно и средният успех на зрелостниците в областта намалява, подобно на този в страната, достигайки 4,08 при 4,17 за страната.

Студентите в областта продължават да намаляват всяка година, достигайки 20 студенти на 1000 души от населението при 36 на 1000 души за страната през 2015 г.

Здравеопазване ●●

Здравеопазването в област Бургас продължава да страда както от недостига на лекари, така и от сравнително малкия брой на леглата в болниците. През 2015 г. на един общопрактикуващ лекар в областта се падат 1944 души от населението при 1619 средно за страната. На един лекар от водеща специалност се падат по 647 души в Бургас при 544 за страната. Бургас е и сред областите с най-малък брой на леглата в болниците спрямо населението. През 2015 г. той намалява до 2,9 легла в МБАЛ на 1000 души от населението при 4,6 на 1000 души за страната.

Тази статистика за достъпа на населението до лекари и легла в болниците може да обясни сравнително ниския брой на хората, които се лекуват в областта. През 2015 г. постъпилите болни

за лечение в МБАЛ в областта са 167 на 1000 души от населението при 232 на 1000 души в страната.

Сигурност и правосъдие ●●●

Въпреки че натовареността на съдиите в областта е сравнително висока, правораздаването е относително бързо. През 2015 г. 93,0% от наказателните дела приключват в 3-месечен срок (при 88,1% за страната), а делът на висящите дела намалява до 6,5% (при 9,4% за страната).

Същевременно регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Бургас са повече от средните нива за страната. През 2015 г. в областта са регистрирани 20,2 престъпления на 1000 души от населението при 13,6 на 1000 души за страната. Областта се характеризира и с относително ниска разкриваемост на престъпленията – 33,5% от регистрираните през годината престъпления са разкрити през 2015 г. при 39,2% за страната.

Околна среда ●●●

Съсредоточаването на хората в градовете на областта определя сравнително високия дял от населението, което живее в селища с достъп до канализация и нейната свързаност с ПСОВ. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта също са значително по-ниски от средните за страната. През 2014 г. вредните емисии намаляват до 74,7 т/кв.км при 314,5 т/кв.км за страната.

Образуваните битови отпадъци в областта продължават да са повече от средните стойности за страната и през 2014 г. се повишават за втора поредна година, нараствайки много по-бързо от средните за страната. През 2014 г. в област Бургас са образувани 583 кг отпадъци на човек годишно при 442 кг за страната.

Култура ●●

Област Бургас отчита сериозен интерес към кината и театрите, но изостава по отношение на посещенията в музеите и библиотеките.

През 2015 г. посещенията в кината в областта намаляват до 873 на 1000 души от населението при 744 на 1000 души за страната. Посещенията в театрите също намаляват до 333 на 1000 души при 302 на 1000 души за страната. Обратно на тенденцията в страната, посещенията в музеите се свиват за втора поредна година и достигат 405 на 1000 души при 664 на 1000 души за страната. Най-голяма спрямо стойностите за страната е разликата в посещенията на библиотеките. През 2015 г. в Бургас са отчетени 130 посещения на 1000 души от населението при 583 на 1000 души за страната, като отново в Бургас те намаляват през последните години, а в страната се увеличават.

Ключови показатели за област Бургас

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	8725	9539	9591	9806	8687	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3279	3374	3702	4234	4182	4275
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7092	7359	7788	8212	8834	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	18,3	15,6	19,4	21,4	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	63,6	63,3	64,8	67,5	67,8	69,4
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	57,5	55,3	57,3	58,9	60,3	62,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	9,6	12,6	11,5	12,7	11,0	10,3
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	15,6	17,3	18,6	20,2	18,8	19,3
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	63	62	65	67	69	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2039	2379	3168	4553	4471	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3847	4361	4885	5885	2264	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	40,6	47,3	53,5	44,8	51,6	63,2
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	21,8	22,1	29,0	27,1	35,0	39,5
Покритие на кадастъра (%)	16,2	16,2	16,3	16,3	16,3	20,7

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-2,5	-3,0	-3,3	-3,0	-3,2	-3,4
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,0	0,7	-0,2	3,7	2,5	2,7
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,4	4,1	4,2	4,3	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,8	3,9	6,6	7,0	6,1	7,1
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,0	81,1	81,4	80,1	78,5	79,0
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,6	85,6	84,6	83,2	83,8	85,2
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	98	93	141	166	102	167
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	23,1	20,6	20,0	20,0	19,2	20,2
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	34,6	31,8	30,2	26,9	28,1	33,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	5,4	9,3	8,4	7,3	8,9	6,5
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	58,7	60,6	60,7	61,2	61,4	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	54,8	75,3	86,9	90,2	74,7	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	63	101	552	845	927	873
Посещения в театрите на 1000 души от населението	172	289	282	317	361	333

Област Варна

▶ Население (2015)	473 365
▶ Територия (кв.км)	3819,5
▶ Брой на населените места	159
▶ Дял на населението в градовете (%)	83,5

Общ преглед

Област Варна се нарежда на трето място в страната (след столицата и Стара Загора) по благосъстояние, измерено чрез БВП на човек от населението през 2014 г. Доходите на домакинствата също се задържат над средните и през 2015 г., но заплатите остават по-ниски. През 2015 г. пазарът на труда в област Варна се подобрява значително. Инвестиционната активност остава сравнително висока, но усвояването на европейски средства от общинските администрации в областта е под средното за страната. Варна е важен транспортен център. Демографската картина в област Варна продължава да е по-благоприятна

от тази в страната. Делът на децата, посещаващи прогимназия, продължава да е сравнително нисък, а делът на отпадналите е по-голям от този за страната. Зрелостниците се представят добре на матурите, а Варна е на едно от челните места в България по брой на студентите спрямо населението. Правораздаването в областта също получава сравнително добра оценка, но регистрираните престъпления, отнесени към населението, продължават да са над средните за страната, а разкриваемостта им да е сравнително ниска. Областта е на второ място по посещения на кината след столицата.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

Област Варна се нарежда на трето място в страната (след столицата и Стара Загора) по благосъстояние, измерено чрез БВП на човек от населението през 2014 г. – 12 096 лв. при 11 574 лв. средна стойност за страната. Доходите на домакинствата също се задържат над средните и през 2015 г., а ръстът им през последните години е съизмерим със средния в страната. Заплатите обаче остават по-ниски, след като още в началото на кризата средната работна заплата в страната изпревари тази в област Варна. През 2014 г. средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение във Варна е 9272 лв. при 9860 лв. в страната.

В областта около половината от населението живее с материални лишения спрямо 1/3 за страната. Както и в страната като цяло, бедните са малко над 1/5 от местното население.

Пазар на труда ●●●●

През 2015 г. пазарът на труда в област Варна се подобрява значително. Коефициентът на икономическа активност се повишава с 4,8 пр.п. и достига до 72,6%, като изпреварва средната стойност за страната (69,3%). Варна е и областта с най-голям ръст на заетостта спрямо предходната година – коефициентът на заетост нараства с 6,6 пр.п. до 68,4% при 62,9% за страната, а безработицата намалява с 3,0 пр.п. до 5,7% при 9,1% за страната.

Добрата образователна структура на населението създава условия за по-нататъшно нарастване на заетостта. През 2015 г. населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование е 30,6% (при 27,5% за страната), а това с основно и по-ниско образование – 15,5% (при 18,1% за страната).

Коефициентът на демографско заместване в областта също е относително по-благоприятен от този в страната. През 2015 г. на всеки 100 души, на които им предстои пенсиониране в следващите няколко години, отговарят 68,5 младежи, които ще се включат на пазара на труда. За сравнение за страната това съотношение е 63,5%.

Инвестиции ●●●●

Инвестиционната активност в област Варна остава сравнително висока. През 2014 г. в областта действат 67 предприятия на 1000 души от населението (при 53 за страната), разходите за придобиването на дълготрайни материални активи са съизмерими със средните, а чуждестранните преки инвестиции достигат 1,7 млрд. евро с натрупване, или 3547,4 евро/човек при 3006,6 евро/човек за страната.

Администрациите на варненските общини се отличават с относително слабо усвояване на европейски средства. Към 31 май 2016 г. изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативните програми е 607,5 лв./човек при 688,8 лв./човек за страната. Най-много средства е усвои-

ла община Бяла (4390,9 лв./човек), а най-малко – община Дългопол (110,0 лв./човек).

Инфраструктура ●●●●

Варна е важен транспортен център и гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-висока от тази в страната. Значително по-голям е и делът на автомагистралите и първокласните пътища в републиканската пътна мрежа – 27,4% при 18,1% за страната през 2014 г. Същевременно делът на пътищата в добро състояние е незначително по-висок от този в страната, въпреки че се подобрява постоянно през последните няколко години. През 2015 г. делът на пътищата с добро качество на пътната настилка достига 44,4% при 40,7% за страната. Основно предизвикателство пред пътната инфраструктура на областта остава незавършената магистрала „Хемус“, която ще свързва Варна със София.

Данъци и такси ●

При почти всички разглеждани местни данъци и такси общините в област Варна поддържат по-високи ставки и през 2016 г. Най-голяма разлика със средните за страната стойности се наблюдава при годишния патентен данък за търговия на дребно, като в община Варна ставката продължава да е максимална – 20 лв./кв.м. Най-ниската ставка има в община Ветрино – 4 лв./кв.м.

Единствено осреднената стойност на таксата за битови отпадъци за юридически лица в общините от област Варна е по-ниска от средната за страната. Най-нисък е размерът и в община Аврен (3,0‰), а най-висок – в Дългопол (9,2‰).

Администрация ●●●●

Област Варна получава противоречиви резултати в тази категория. От една страна, самооценката на общините за електронното правителство е по-ниска от средната в страната през 2016 г. – 2,4 точки (от максимум 5) при 2,7 точки за страната. От друга страна, оценката за предоставянето на услуги на „едно гише“, въпреки че намалява през 2016 г., остава над средните стойности за страната – 3,0 точки при 2,6 за страната.

Местната администрация в общините в област Варна се отличава с по-голяма прозрачност в сравнение с останалите общини в страната през 2016 г. и получава 56,6% в Рейтинга на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ при 54,2% за страната. Най-високи резултати показват общините Аврен, Аксаково и Провадия – над 60%, а най-ниски – общините Вълчидол, Дългопол и Суворово, които получават под 40%. Същевременно Варна получава по-ниска от средната за страната оценка в Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●●

Демографската ситуация в област Варна продължава да е сравнително по-благоприятна от тази в страната, но и тук коефициентът на естествен прираст е отрицателен и се влошава няколко години поред. Неговата стойност през 2015 г. е -3,5 ‰ при -6,2 ‰ за страната. Варна е и една от малкото области, която привлича население от другите области. През 2015 г. коефициентът на механичен прираст е положителен със стойност 1,6‰.

Сравнително голяма част от населението на областта живее в градовете, въпреки че през 2015 г. делът на градското население намалява за разлика от тенденцията през последните 10–15 години в областта и в страната. През 2015 г. 83,5% от населението в област Варна живее в градовете при 73,1% за страната. Гъстотата на населението също е по-висока от тази в страната.

Образование ●●●●

След постоянен спад на коефициента на записване на населението в V–VIII клас Варна за близо десетилетие се превръща от област със сравнително голям дял на посещаващите училище в областта с най-малък коефициент на записване през 2014 г. – 73,5%. През 2015 г. за първи път обаче се забелязва увеличаване на дела на записалите се и коефициентът за областта достига 75,5% при 78,3% за страната. В допълнение делът на отпадналите от основното и средното образование е сравнително висок, а Варна продължава да е сред областите с най-малко преподаватели в училищата спрямо учениците.

Зрелостниците се представят добре на матурите по БЕЛ и през 2016 г. Средната оценка в област Варна е 4,38 при 4,17 за страната, а делът на слабите оценки е 5,39% при 8,73% за страната.

Университетите в областта поставят Варна на едно от челните места в България по брой на студентите спрямо населението и през 2015 г.

Здравеопазване ●●●●

Сравнително добрата оценка на област Варна в тази категория се дължи най-вече на достъпа на населението до лекари. Във Варна на всеки общопрактикуващ лекар отговарят 1547 души от населението при 1619 за страната, а на един лекар от водеща специалност – 447 души при 544 души за страната през 2015 г.

Въпреки това леглата в МБАЛ спрямо населението в областта са по-малко от средния им брой в страната. Делът на постъпилите болни за лечение също е значително по-малък от този за страната (175 на 1000 души население при

232 на 1000 души за страната), което предполага, че част от населението търси здравни грижи извън областта.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Областта се характеризира със сравнително висока престъпност, но и с голям брой наказателни съдии, което води до относително ниска натовареност на съдиите. Това води и до бърза работа на наказателните съдии в Окръжния съд – наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, достигат 93% (при 88,1% за страната), а делът на висящите дела намалява до 7,2% (при 9,4% за страната).

Същевременно регистрираните престъпления остават по-високи от средните в страната спрямо населението. През 2015 г. в област Варна са регистрирани 15,9 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението при 13,6 на 1000 души средно за страната. Делът на разкритите престъпления в областта се увеличи от 25,8% през 2014 г. до 30,4% през 2015 г., но остава под средните стойности за страната – 39,2% през 2015 г.

Околна среда ●●●●

Делът на населението в селища с обществена канализация, както и това с достъп до канализация, свързано с ПСОВ, в област Варна се задържа на 86,2% през 2014 г., докато в страната достига съответно 74,9 и 56,8%.

Област Варна продължава да се характеризира със сравнително мръсен въздух. През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата са 1106,3 т/кв.км, или близо 4 пъти над средните 314,5 т/кв.км за страната. Варна е и сред областите с най-голям обем на битовите отпадъци спрямо населението – през 2014 г. 546 кг на човек при 442 кг на човек в страната.

Култура ●●●●

След столицата област Варна отбелязва най-много посещения в кината. През 2015 г. 1185 на 1000 души от населението са посетили кината при 744 посещения за страната. В същото време посещенията в музеите са двойно по-малко от тези за страната – 355 на 1000 души при 664 на 1000 души за страната. По-малко посещения са отчетени и в театрите и библиотеките, въпреки че посещенията в театрите в областта отбелязват ръст за четвърта поредна година и достигат 283 на 1000 души при 302 на 1000 души за страната.

През 2015 г. посещенията в библиотеките се задържат на нивото си от 2014 г. – 350 на 1000 души от населението при 583 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Варна

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	9950	10 911	11 395	11 235	12 096	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3735	3739	4306	4912	5008	5168
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7533	8144	8562	8922	9272	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	18,9	20,1	23,1	21,9	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	64,9	63,1	64,8	67,0	67,8	72,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,4	56,6	54,1	57,8	61,8	68,4
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	8,2	10,3	16,4	13,7	8,7	5,7
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	25,6	25,4	26,0	31,4	33,8	30,6
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	71	65	66	66	67	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2406	2299	2137	2385	2323	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3292	3162	3105	3005	3547	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	28,1	40,1	51,3	57,1	58,9	57,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	23,1	36,7	39,0	42,6	43,5	44,4
Покритие на кадастъра (%)	11,1	11,1	11,1	11,4	11,9	17,5

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-1,1	-1,5	-2,1	-2,4	-2,7	-3,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,3	0,5	-0,2	3,8	2,1	1,6
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,4	4,5	4,2	4,4	4,3	4,4
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,0	3,5	5,1	4,7	5,1	5,2
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,7	80,5	78,9	76,9	73,5	75,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,9	85,2	84,4	83,2	83,8	85,1
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	163	155	170	178	170	175
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	18,7	17,6	18,4	18,5	17,5	15,9
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	39,4	27,0	26,8	27,0	25,8	30,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	5,8	5,7	5,8	8,3	11,3	7,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	84,8	85,1	86,1	86,2	86,2	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	1613,9	1742,6	1284,1	974,3	1106,3	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	1026	1159	1108	1157	1193	1185
Посещения в театрите на 1000 души от населението	177	171	179	218	234	283

Област Велико Търново

▶ Население (2015)	246 394
▶ Територия (кв.км)	4661,6
▶ Брой на населените места	337
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,9

Общ преглед

Доходите в област Велико Търново продължават да изостават от средните нива за страната. През последните две години обаче пазарът на труда в областта бележи истинско оживление. Нещо повече, най-големият ръст на заетостта в страната през 2015 г. спрямо предкризисната 2008 година е именно в област Велико Търново. Инвестициите, макар и далеч под средните нива, показват тенденция на увеличаване през последните години. През 2015 г. област Велико Търново изпреварва средните резултати за страната в развитието на електронното правителство и работата на „едно гише“

Социалното развитие на област Велико Търново се оценява като сравнително добро. От една страна, демографските процеси продължават да се влошават и да са значително по-неблагоприятни от тези в страната. Здравеопазването се характеризира с недостиг на лекари. Областта показва сравнително високи резултати при образованието, най-вече заради националното значение на Великотърновския университет. Областта остава популярна дестинация за културно-исторически туризъм. Престъпността в областта е под средната за страната, а разкриваемостта на престъпленията – по-висока.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●

В икономическото си развитие област Велико Търново изостава спрямо средните показатели за страната. През 2014 г. БВП на човек от населението в областта е с около 1/3 по-нисък от средния за страната – 7801 лв. при 11 600 лв. за страната.

Доходите в областта също изостават чувствително. През 2010 и 2011 г. те са почти изравнени със средните за страната (96% от тях), докато през 2014 г., след значително по-бавен ръст няколко години поред, достигат до 84% от средните за страната, или 4180 лв. средногодишен доход на лице от домакинството при 5000 лв. за страната. През 2015 г. заплатите в областта продължават да нарастват – с 5,5% спрямо 2014 г.

Ниските доходи все още поставят Велико Търново сред областите с относително висок дял (30,2%) на бедните спрямо линията на бедност. Делът на населението, живеещо с материални лишения, също превишава средните за страната стойности.

Пазар на труда ●●●●

Велико Търново е една от осемте области, в които през 2015 г. заетостта е по-висока от тази в предкризисната 2008 година. Нещо повече, най-големият ръст на коефициента на заетост при населението на 15–64 години е именно във Велико Търново (засилен допълнително и от неблагоприятните демографски процеси). Оживлението на пазара на труда в областта е свързано и с увеличаване на икономическата активност и намаляване на безработицата през последните години. Само за две години – между 2013 и 2015 г., коефициентът на безработица намалява повече от 2 пъти – от 16,2 до 6,8%. Образователната структура на работната сила също е сравнително добра. По дял на висшистите Велико Търново е на четвърто място сред 28-те области, а делът на хората с основно и по-ниско образование е по-нисък от общия за страната.

Развитието на населението и демографските процеси в областта остават основно предизвикателство за пазара на труда. Коефициентът на демографско заместване като отношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е шестият най-нисък в страната – 56,8% при 63,5% за страната. Това означава, че на всеки 100 души, които през следващите няколко години ще излязат от пазара на труда, ще се вляят 57 младежи.

Инвестиции ●●

Област Велико Търново изостава значително от средните стойности за страната при показателите за вътрешни и чуждестранни инвестиции. Най-значима е разликата при чуждите инвестиции въпреки стабилния им ръст от 2011 г. насам. Към края на 2014 г. в областта са направени чужди инвестиции в нефинансови предприятия в размер на

439 евро/човек с натрупване, което е близо 7 пъти по-малко от средната стойност за страната.

В същото време усвоените европейски средства от великотърновските общини като бенефициенти по оперативните програми е над средната за страната – към 31 май 2016 г. във Велико Търново са усвоени 746 лв./човек при 689 лв./човек за страната. В областта най-много средства са усвоили общините Павликени, Свищов и Велико Търново – около 1000 лв./човек, а най-малко – Полски Тръмбеш и Сухиндол, които отчитат под 100 лв./човек от населението.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, но делът на първокласните пътища и магистрали остава по-нисък. Делът на пътната настилка с добро качество също продължава да е изключително нисък и дори намалява леко през 2015 г. спрямо 2014 г. През 2015 г. под 27% от пътищата във Велико Търново са в добро състояние при близо 41% средно за страната.

Достъпът до интернет и делът на хората в областта, които го използват, се повишава през 2015 г. и вече дори леко изпреварва средните стойности за страната.

Данъци и такси ●

Данъкът върху недвижимите имоти, данъкът върху превозните средства и данъкът при прехвърляне на имущество в област Велико Търново са по-високи от средните за страната нива. Спрямо 2012 г. през 2016 г. нито един данък за областта не е претърпял намаление, въпреки че за някои данъци ставките средно за страната отбелязват спад. Най-голямата разлика със средните за страната нива е при данъчната ставка върху недвижимите имоти, където размерът ѝ в област Велико Търново е средно 2,22‰ при 1,86‰ за страната. В рамките на областта най-високите стойности са в общините Велико Търново и Павликени – 2,50‰.

Администрация ●●●●

Данните за развитието на електронното правителство и работата на „едно гише“ за областта показват, че през 2015 г. има подобряване на резултатите спрямо 2014 г. Именно през 2015 г. област Велико Търново изпреварва средните резултати за страната, които намаляват слабо в сравнение с 2014 г.

При Индекса на Местната система за почтеност общините в областта показват малко по-добри резултати от средните стойности за страната, но Рейтингът на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ през 2016 г. продължава да намалява за втора поредна година и остава по-нисък от средния за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●●

Демографската картина в областта остава значително по-неблагоприятна от тази в страната. Нарастването на съотношението между възрастните над 65 години и хората в трудоспособна възраст (15–64 години), както и на това между възрастните и децата (0–14 години) е по-бързо от средния темп за страната през последните десет години.

Тези тенденции са резултат както от ниския естествен прираст, така и от отрицателната нетна миграция на население. Преди кризата (2002–2008 г.) Велико Търново е една от малкото области с положителен, макар и относително нисък, механичен прираст, но икономическите процеси в областта водят до продължително и значително изселване.

Образование ●●●●

Въпреки намаляването на броя на студентите в областта с над 10% през 2015 г. Велико Търново остава областта с най-много студенти спрямо населението – 97 на 1000 души при 36 на 1000 души средно за страната. Това допринася за сравнително високия дял на висшите сред трудоспособното население, както и благоприятства за възстановяването на пазара на труда след кризата.

В средното образование стойностите на изследваните индикатори за областта са съизмерими със средните за страната. На матурите по БЕЛ през 2016 г. учениците от областта са получили средна оценка 4,10 при 4,17 за страната, а неиздържалите са 8,56% при 8,73% за страната. Делът на отпадналите ученици от основното и средното образование в област Велико Търново продължава да е над средните нива за страната – 3,2% от учениците при 2,8% за страната през 2014 г.

Здравеопазване ●

Здравеопазването в областта продължава да страда от недостиг на лекари, както общопрактикуващи, така и специалисти. Особено големи са разликите по отношение на лекарите от водещи специалности – на един специалист в областта се падат 785 души от населението при 544 средно за страната.

За втора поредна година Велико Търново е областта с най-малък дял на здравноосигурените лица. През 2015 г. те са 84,5% при 88,5% за страната. По брой на леглата в МБАЛ спрямо населението областта също е сред тези с най-малко легла. Малкият капацитет и недостигът на лекари вероятно стоят и зад относително ниския дял на постъпилите за лечение. Последният, изглежда, се дължи не толкова на по-ниска заболяемост, колкото на използването на здравни услуги извън областта. За влошаването на здравните грижи говори и скокът на детската смъртност в областта – от 4,1‰ през 2014 г. на 9,8‰ през 2015 г.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Както по отношение на индикаторите за правосъдие, така и при тези за сигурност областта се представя сравнително добре и през 2015 г. Натовареността на съдиите е относително ниска (6,6 дела на месец на съдия при 8,3 за страната), а делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е по-висок от средния за страната (94% при 88% за страната).

Традиционно в област Велико Търново се регистрират по-малко престъпления срещу личността и собствеността в сравнение със страната – 11,4 на 1000 души при 13,6 на 1000 души в страната през 2015 г. Разкриваемостта им също е по-висока – 57,5% в областта при 39,2% средно в страната.

Околна среда ●●●●

Делът на населението в област Велико Търново, което живее в селища с обществена канализация (66,8%), както и този на населението с достъп до канализация, свързано с ПСОВ (44,8%), продължават да са по-ниски от средните стойности за страната – съответно 74,9 и 56,8%. Обяснение за това може да се търси в големия брой и разпръснати малки населени места. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта остават значително под средните стойности на замърсяването в страната – 131,1 т вредни емисии на кв.км при 315 т/кв.км за страната.

Култура ●●●●

Заради значителния брой на посещения в музеите и библиотеките областта получава добра оценка в областта на културата. През 2015 г. музеите в областта са посетени от близо 500 000 души, което е втората най-голяма посещаемост след столицата. Спрямо населението посещенията са 1988 на 1000 души, което е около 3 пъти повече от средните нива за страната.

По посещения в библиотеките област Велико Търново отново е на второ място (след столицата) по абсолютен брой с близо 450 000 посещения, но спрямо населението се класира на първо място. Една от причината вероятно е големият брой студенти в областта.

По отношение на посещенията в кина и театри обаче областта изостава от средните стойности за страната през 2015 г. Посещенията на кината достигат 444 на 1000 души при 744 за страната, а на театрите – 71 на 1000 души при 302 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Велико Търново

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6512	7059	7335	7758	7801	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3502	3648	4043	4385	4288	4180
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6119	6488	6742	7262	7662	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	36,8	24,5	18,5	30,2	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	59,7	61,6	63,9	65,5	68,1	69,8
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	51,8	54,3	55,0	54,8	60,0	65,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	13,1	11,7	13,8	16,2	11,7	6,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	23,0	21,5	23,5	26,6	27,3	26,9
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	40	39	40	40	41	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	980	1516	1482	1576	1541	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	246	284	331	359	439	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	29,6	45,0	41,0	46,6	55,0	60,7
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	55,7	30,2	23,6	25,7	27,7	26,7
Покритие на кадастъра (%)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,7	10,4

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,9	-7,9	-7,9	-6,9	-8,2	-8,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,8	-2,0	-3,0	-2,7	-5,2	-3,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,4	4,2	4,3	4,2	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,7	5,6	6,2	6,6	5,5	6,2
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	79,7	82,3	81,4	80,6	78,7	78,2
Дял на здравноосигурените лица (%)	80,9	84,2	83,3	82,2	83,1	84,5
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	137	139	142	147	149	146
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,6	14,2	13,2	11,8	10,7	11,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	49,4	58,4	62,5	61,6	60,1	57,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,7	8,4	8,6	7,4	8,0	9,5
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	41,2	43,9	44,2	44,5	44,8	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	186,6	157,2	119,2	148,6	131,1	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	350	376	340	396	471	444
Посещения в театрите на 1000 души от населението	55	67	102	123	122	71

Област Видин

▶ Население (2015)	92 298
▶ Територия (кв.км)	3032,9
▶ Брой на населените места	143
▶ Дял на населението в градовете (%)	63,7

Общ преглед

Видин е една от областите с най-слабо развита икономика в страната. Въпреки положителния обрат на пазара на труда през последната година заплатите и стандартът на живот остават ниски. Високото усвояване на европейски средства не успява да компенсира оскъдните частни инвестиции, а по един от основните проекти има съмнения за злоупотреби. Ниските нива на местните данъци и такси не са достатъчни за създаването на добра бизнес среда, като незадоволителната инфраструктура и изоставачото развитие на административните услуги натежават в другата посока. Видин е областта, в която негативните демографски тен-

денции в България са най-ясно изразени, и е единствената, чието средногодишно население вече е под 100 000 души. Качеството на училищното образование е сравнително добро, но делът на отпадналите от образование се увеличава, а обхватът на образователната система намалява. В областта има достатъчно общопрактикуващи лекари, но е налице известен недостиг на специалисти. Правосъдната система е сравнително ефективна, но престъпността леко се покачва през последната година. И през 2016 г. Видин остава единствената област без пречиствателна станция. Наблюдава се постепенно активизиране на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●

Доходи и условия на живот ●

Видин е една от областите с най-нисък БВП на глава от населението – 6034 лв. при 11 574 лв. за страната. Ниската степен на икономическо развитие намира отражение и в размера на доходите. Средната брутна заплата на наетите лица през 2014 г. е 6663 лв., което е с близо 1/3 по-ниско от средната за страната. През 2015 г. средногодишният доход на лице от домакинство е по-нисък само в Монтана, Кърджали и Силистра. Доходите от работна заплата формират едва 45% от общия доход на средностатистическото домакинство в областта при 57% за страната.

През последните години делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, постепенно намалява, но остава близо 2 пъти по-висок от средния за страната (съответно 38,1% спрямо 21,8%). Делът на лицата, живеещи с материални лишения, е 38,4% при средно 33,1% за страната.

Пазар на труда ●●●

През последните няколко години се забелязва постепенно подобряване на състоянието на пазара на труда в област Видин. Въпреки че безработицата нараства до 2014 г., когато достига 22,2%, основният катализатор на този процес е не загубата на работни места, а повишаващата се икономическа активност на населението в работоспособна възраст. Коефициентът на заетост на населението на възраст 15–64 години достига 58,8% през 2015 г. Макар тази стойност да е по-ниска от средната за страната (62,9%), тя е рекордно висока за самата област за последните 15 години. Единствената област в Северозападния район с по-висок дял на заетите сред населението в трудоспособна възраст е Плевен (61,2%).

Подобряващият се коефициент на демографско заместване, както и растящият дял на висшистите в работната сила през последните две години са предпоставка за запазване на тези положителни тенденции при продължаващо разкриване на работни места.

Инвестиции ●●

Видин е една от областите с най-малък брой нефинансови предприятия спрямо населението. През 2014 г. разходите на предприятията за придобиване на ДМА достигат 87 млн. лв., което е една от най-високите стойности за последните 15 години. Въпреки това Видин, Монтана и Перник са единствените три области, в които разходите за придобиване на ДМА се равняват на по-малко от 1000 лв./човек. След известно покачване в периода 2009–2012 г. през последните две години преките чуждестранни инвестиции в областта намаляват с близо 10 млн. евро.

В същото време Видин е една от четирите области (заедно с Габрово, Ловеч и Бургас) с най-висока степен на усвояване на европейски средства. Съществуват обаче съмнения, че някои

от водещите проекти на общината са обект на злоупотреби. Общините от област Видин са усвоили общо 92,6 млн. лв. като бенефициенти по оперативните програми на ЕС. Най-високо усвояване постигат общините Видин и Белоградчик, а най-ниско – Ново село и Грамада, като последната е единствената община в цялата страна без усвоени средства като бенефициент по оперативните програми на ЕС.

Инфраструктура ●●

Въпреки някои положителни процеси през последните години инфраструктурното развитие на област Видин изостава от средните нива за страната.

Гъстотата на пътната мрежа в област Видин (20,3 км на 100 кв.км) е по-висока от средната за страната (17,8 км на 100 кв.км). В същото време едва 12% от пътищата в областта са първокласни (при 18% за страната), а делът на пътната настилка в добро състояние е с 8,4 пр.п. по-нисък от средния за страната (40,7%).

През 2015 г. по-малко от половината домакинства (48,0%) в областта имат достъп до интернет и по-малко от половината лица (49,0%) на възраст 16–74 години са използвали интернет през същата година. Средните нива за страната са съответно 59,1 и 60,3%.

Данъци и такси ●●●●●

Повечето местни данъци и такси в общините на област Видин са относително ниски. Вече за пета поредна година средният размер на патентния данък за търговия на дребно в областта е най-ниският в страната, а от 2016 г. същото важи и за данъка върху превозните средства.

Увеличения в нивата на местните данъци и такси през 2016 г. се наблюдават само в община Белоградчик, където са повишени данъкът върху недвижимите имоти за юридически лица и таксата за битови отпадъци.

Администрация ●

Видин е областта, която получава най-ниска оценка в тази категория. Рейтингът на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ класира областта на последното, 28-о, място в страната. Индексът на местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“ пък я нарежда на 26-о място от 28-те области в страната. Самооценката на общинските администрации показва, че развитието на електронните услуги и обслужването на „едно гише“ са на едни от най-ниските нива в страната.

През 2015 г. кадастралните карти вече покриват 8,2% от територията на областта при 2,1% предходната година, но покритието остава далеч от средното за страната (19,8%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●

Видин е областта, в която негативните демографски тенденции в България са най-ясно изразени, и е единствената, чието средногодишно население вече е под 100 000 души.

От 2011 г. насам Видин е една от четирите области, в които на всяко лице на възраст до 14 години се падат над две лица на възраст 65 и повече години. Другите такива области са Габрово, Кюстендил и Перник. Ако текущите тенденции се запазят, още през 2017 г. в област Видин ще се падат и по две лица на възраст 65 и повече години на всяко лице в работоспособна възраст (15–64 години).

Предвид влошената възрастовата структура на населението не е изненадващо, че Видин е областта с най-неблагоприятен естествен прираст (–16,7‰ през 2015 г. при –6,2‰ средно за страната). Механичният прираст също е отрицателен – всяка година областта бива напускана от повече хора, отколкото се заселват в нея.

Областта е сравнително слабо урбанизирана. През 2015 г. в градовете живеят 63,7% от населението в сравнение със 73,1% за страната.

Образование ●●

През последните години се наблюдава влошаване на някои от индикаторите, характеризиращи обхвата на образователната система. Относителният дял на отпадналите от основно и средно образование достига 4,0% през учебната 2014/2015 г., което е шестата най-висока стойност след Добрич (5,0%), Търговище (4,9%), Сливен (4,8%), Пазарджик (4,5%) и Разград (4,3%). През учебната 2015/2016 г. е регистриран продължаващ спад на нетния коефициент на записване в V–VIII клас, както и повишаване на относителния дял на второгодниците.

Въпреки тези негативни тенденции качеството на училищното образование в областта е сравнително добро. През 2016 г. зрелостниците от област Видин постигат средна оценка „добър“ 4,20 на матурите по БЕЛ, което, както и в предходните години, показва близка до средната за страната успеваемост. Делът на неуспешно положилите изпита (6,1%) е по-нисък от средните за страната 8,7%.

Видин е една от петте области в страната, в които няма висше учебно заведение.

Здравеопазване ●●●

Видин е една от областите с най-благоприятно съотношение между броя на общопрактикуващите лекари и местното население. Налице е обаче известен недостиг на специалисти. Това, заедно с ниския брой на болничните легла спрямо местното население, вероятно стои зад сравнително ниския брой на пациентите, които преминават през МБАЛ в областта.

През 2015 г. областта регистрира най-ниския си коефициент на детска смъртност – 5,3‰, при стойности над 10‰ в пе-

риода 2012–2014 г. Здравноосигурени са 91,5% от местното население при 88,5% за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

През 2015 г. делът на висящите наказателни дела намалява до 7,9%, като за пръв път от 2009 г. насам пада под средните за страната нива. Това най-вероятно се дължи на продължаващия спад на натовареността на наказателните съдии. През 2015 г. на всеки наказателен съдия в Окръжния съд се падат средно по 4,9 дела на месец при средно 8,3 дела на месец за страната. В 3-месечен срок приключват 92% от наказателните дела в Окръжния съд при средно 88,1% за страната.

През 2015 г. са регистрирани 14,4 престъпления на всеки 1000 души население при средно 13,6 престъпления на 1000 души за страната. Това обаче е едва втората от последните десет години, в които престъпността в област Видин е над средните за страната нива. Делът на разкритите престъпления се повишава за втора поредна година, достигайки 38,1%, но разкриваемостта остава по-ниска от средната за страната (39,2%).

Околна среда ●

През 2014 г. в град Видин започна строителството на първата ПСОВ в областта, но понастоящем проектът е преустановен заради съмнения за злоупотреби с европейски средства. По този начин и през 2016 г. областта остава единствената в страната без действаща ПСОВ.

Сравнително ниската урбанизация на областта поставя обективни пречки пред по-бързото свързване на населението с обществената канализация. През 2014 г. в селища с обществена канализация живеят 56,8% от населението при средно 74,9% за страната.

Въздухът в областта е относително чист. Концентрацията на емисии на въглероден диоксид в атмосферата достига 142,9 т/кв.км при средно 314,5 т/кв.км за страната.

Култура ●●●

Област Видин се характеризира със сравнително активен културен живот, като в северната част на страната по-висока оценка в тази категория получават само Русе, Габрово и Велико Търново.

Посещаемостта на местните библиотеки, театри и музеи е по-висока от средната за страната, а от 2014 г. в областта има и кино, което регистрира нарастващ брой посещения – 34 400 през 2015 г. спрямо 13 000 година по-рано. Така само за две години регистрираните посещения вече се изравняват с тези в местните театри. В съотношение с броя на местното население това възлиза на 373 посещения на всеки 1000 души в сравнение с 744 посещения на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Видин

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5112	5471	5565	5876	6034	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2794	3052	3615	3614	4383	3677
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5422	5532	5855	6195	6663	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	45,5	42,1	39,1	38,1	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	57,5	62,5	63,2	67,5	71,0	72,3
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	50,0	50,0	52,2	55,6	55,3	58,8
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	13,1	19,8	17,4	17,7	22,2	18,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	18,9	18,1	15,7	14,6	17,2	21,5
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	33	32	32	32	32	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	492	874	1156	692	925	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	312	329	622	628	560	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,7	46,6	33,7	44,0	45,4	48,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	43,4	30,0	29,4	32,3	34,2	32,3
Покритие на кадастъра (%)	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	8,2

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-14,8	-15,2	-16,0	-14,3	-15,2	-16,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,2	-1,9	-3,8	-7,1	-7,0	-6,3
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,5	4,1	4,2	4,2	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,6	1,9	8,3	4,8	3,7	6,1
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	77,8	80,4	80,0	79,2	78,4	77,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,7	89,8	89,1	88,4	89,8	91,5
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	143	150	148	162	166	168
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	17,5	15,1	13,9	14,5	13,8	14,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	49,3	42,2	35,5	34,5	36,1	38,1
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,2	10,5	10,0	10,0	13,1	7,9
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	231,7	231,7	245,5	142,9	142,9	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	138	373
Посещения в театрите на 1000 души от населението	238	257	280	336	342	382

Област Враца

▶ Население (2015)	173 588
▶ Територия (кв.км)	3619,8
▶ Брой на населените места	128
▶ Дял на населението в градовете (%)	57,8

Общ преглед

И през 2015 г. пазарът на труда в област Враца остава в дълбока криза, като безработицата е четвъртата най-висока, а заетостта – втората най-ниска в страната. Това оказва негативен ефект върху доходите и условията на живот в областта, които остават ниски. Областта постига сравнително високо усвояване на европейски средства, но отливът на чуждестранни инвестиции продължава. Инфраструктурата не е добре развита, като едва 15% от пътищата са в добро състояние. Административните услуги са на добро ниво, но местните данъци и такси постепенно се покачват.

Враца е сред областите, в които най-бързо намалява населението. Повечето показатели за състоянието на образователната система и здравеопазването са близки до средните за страната. Въпреки сравнително високата престъпност разкриваемостта на престъпленията е висока, а работата на местните съдилища – сравнително бърза. Областта изостава с развитието на канализационната мрежа и изграждането на пречиствателни станции. Културният живот се характеризира с нисък интензитет.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●

През 2014 г. БВП на глава от населението възлиза на 9494 лв. при средно 11 574 лв. за страната. Поради високия размер на възнагражденията в АЕЦ „Козлодуй“ в страната има само две области, в които средната годишна брутна заплата на наетите е по-висока от тази във Враца (9861 лв. през 2014 г.). Това са столицата (13 542 лв.) и Стара Загора (10 035 лв.). Въпреки това стандартът на живот в областта е нисък поради неблагоприятната възрастова структура и ниската заетост, т.е. високото заплащане се получава от сравнително малка част от населението. Делът както на населението, живеещо с материални лишения (42,7%), така и на бедните спрямо националната линия на бедност (27,1%) остават по-високи от средните за страната – съответно 33,1 и 21,8%.

Пазар на труда ●●

И през 2015 г. пазарът на труда в област Враца остава в дълбока криза. Въпреки че икономическата активност е традиционно ниска, през 2015 г. е регистриран нов спад до 61,0% при 69,3% за страната. Единствената област, в която коефициентът на заетост е по-нисък от този във Враца (50,3%), е Силистра (49,2%). През 2015 г. безработицата регистрира лек спад до 17,7%, но остава близо 2 пъти по-висока от средната за страната, а по-високи нива се отчитат само във Видин, Силистра и Шумен.

Образователният профил на работната сила се влошава през 2015 г., като особено притеснителен е ръстът на дела на лицата с основно и по-ниско образование за втора поредна година. През 2015 г. те достигат 22,2% при средно ниво за страната от 18,1%. С висше образование са 21,1% от лицата на възраст 25–64 години при средно 27,5% за страната.

Инвестиции ●●

Към края на 2014 г. размерът на преките чуждестранни инвестиции с натрупване спада до 138 млн. евро, което е най-ниската стойност от 2007 г. насам. В съотношение с броя на населението те възлизат на 795 евро/човек, което е близо 4 пъти под средните нива за страната. Разходите за придобиване на ДМА обаче нарастват през 2013–2014 г. и достигат 2152 лв./човек от населението през 2014 г., като по този начин надхвърлят предишния връх от 1909 лв./човек от 2010 г.

Общините от областта постигат сравнително високо усвояване на европейски средства – 161,5 млн. лв. към 31 май 2016 г. В съотношение с броя на населението това прави по 930 лв./човек при средно 689 лв./човек за страната.

Най-много средства усвояват общините Мездра (1414 лв./човек) и Враца (1227 лв./човек), а най-малко – Борован (43 лв./човек).

Инфраструктура ●

Въпреки че гъстотата на пътната мрежа е близка до тази за страната (17,8 км на 100 кв.км), делът на автомагистралите и първокласните пътища е нисък – 10,3% през 2014 г. при средно 18,1% за страната. Качеството на пътната настилка продължава да се влошава, като през 2015 г. в добро състояние са само 15,0% от нея, което е и най-ниският дял в цялата страна. Враца е също така областта с най-нисък дял на домакинствата с достъп до интернет и с втория най-нисък дял на лицата, използвали интернет през 2015 г. Стойностите за областта са съответно 31,1 и 30,2% и са около 2 пъти под тези на национално ниво.

Данъци и такси ●●●●

Нивото на местните данъци и такси в общините от област Враца е сравнително благоприятно, но през 2016 г. са регистрирани пет случая на увеличение. Данъкът върху превозните средства е увеличен в общините Мизия и Оряхово (от 1,1 лв./kW до съответно 1,43 и 1,26 лв./kW), а таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица нараства в Оряхово и Бяла Слатина. Увеличава се и данъкът върху недвижимите имоти на юридическите лица – от 1,5 на 2,0‰ в община Мизия. Последният е и единственият данък, чийто среден размер в общините в област Враца е по-висок от този за страната.

Администрация ●●●●

Самооценката на общинските администрации показва, че готовността за обслужване на „едно гише“ и развитието на електронното правителство са на по-високи от средните за страната нива. Оценка, които Фондация „ПДИ“ и Асоциация „Прозрачност без граници“ дават за прозрачността на местната власт и системата за почтеност, са по-ниски, но близки до средните за страната. Враца остава сред областите с най-слабо кадастрално покритие на своята територия – 7,1% през 2015 г. при средно ниво за страната от 19,8%. По-ниски нива са регистрирани само в Кърджали (3,4%), Хасково (3,8%), Перник (4,5%) и Търговище (6,0%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●

Враца е сред областите, в които негативните последици от демографската криза в страната са най-ясно изразени. За периода 2001–2015 г. населението на областта намалява с 31,4%, като по-голям спад се наблюдава единствено в област Видин (32,2%). Влошаващата се възрастова структура на населението води до все по-малък естествен прираст, като през 2015 г. той вече е –11,3‰, или близо 2 пъти по-неблагоприятен от средния за страната. През всяка една от последните 15 години областта е напускана от повече хора, отколкото се заселват в нея. През 2015 г. по-неблагоприятен механичен прираст от този в област Враца се наблюдава единствено в областите Смолян и Разград. Урбанизацията на областта е сравнително ниска – през 2015 г. в градовете живеят 57,8% от населението при 73,1% за страната.

Образование ●●●

Образователната система в област Враца постига близки до средните за страната резултати. Въпреки че коефициентът на записване на населението в прогимназиите е вторият най-висок в страната (84,4% през учебната 2015/2016 г.), дялът на второгодниците (1,2%) и този на отпадналите от основно и средно образование (3,4%) са по-неблагоприятни от средните за страната (съответно 1,0 и 2,8%). Качеството на образованието, ако се съди от резултатите на матурите, е малко по-ниско от това в повечето други области. Установява се ръст на дела на неуспешно положилите зрелостния изпит. Този дял нараства от 3,6% през 2013 г. до 10,8% през 2016 г. Броят на студентите, които следват в областта, се удвоява от 2011 г. насам, като през 2015 г. в областта вече следват 867 студенти.

Здравеопазване ●●●●

Здравеопазването в област Враца постига по-добри резултати от това в повечето други области. Съотношението между броя на болничните легла в МБАЛ и местното население достига 4,7 легла на 1000 души през 2015 г., което е най-благоприятната стойност на показателя от 2001 г. насам. Това обаче се дължи изцяло на намалението на населението. Заболеваемостта на населението е близка до средната, а коефициентът на детска смъртност се понижава от 8,7‰ през 2014 г. до 6,4‰ през 2015 г. при 6,6‰ за страната. Дялът на здравноосигуреното население също е по-голям от общия за страната (88,5%) и достига 90,8% през 2015 г. В голяма степен това се дължи на бързото застаряване на населението и на факта, че обхватът на здравно осигуряване сред по-възрастните хора е близък до 100%. Въпреки добрите стойности на тези индикатори съотношението както между броя на общопрактикуващите лекари,

така и между лекарите специалисти и местното население е по-неблагоприятно от средното за страната. Последното може отчасти да се обясни с близостта на Враца до области с традиции в сферата на здравеопазването като Плевен и София (столица).

Сигурност и правосъдие ●●●●

Въпреки че престъпността в областта е сравнително висока, местната съдебна система и органите на реда постигат добри резултати в своята работа. Разкриваемостта на престъпленията нараства през последните две години и достига 51,1% през 2015 г., което е значително над средната стойност за страната (39,2%). Дялът на наказателните дела, които приключват в 3-месечен срок, достига 95% при 88,1% на национално ниво, а висящите дела са едва 5,2% при 9,4% за страната. Освен на високата разкриваемост тези добри показатели за ефективността на съдебната система вероятно се дължат и на сравнително ниската натовареност на наказателните съдии в Окръжния съд. На всеки един от тях през 2015 г. се падат по 6,2 дела на месец при средно 8,3 дела на месец за страната.

Околна среда ●●●

Замърсяването на въздуха в област Враца е сравнително ниско. Емисиите на въглероден диоксид възлизат на 110,8 т/кв.км територия, което е близо 3 пъти под средните стойности за страната. Враца е също така една от областите, в които през 2014 г. са образувани най-малко битови отпадъци на глава от населението – 290 кг/човек при средно 442 кг/човек за страната. Развитието на инфраструктура за отвеждане и пречистване на отпадъчни води обаче остава сравнително ниско. През 2014 г. 55,6% от населението живеят в селища с обществена канализация, като 32,3% от него са свързани и с пречиствателни станции при средни нива за страната съответно 74,9 и 56,8%.

Култура ●

Културният живот в област Враца се характеризира с нисък интензитет, като единствено посещаемостта на библиотеките се доближава до средните нива за страната. В противоречие с общите тенденции на национално ниво интересът към музеите постепенно намалява. През 2015 г. посещенията в кината се утрояват спрямо предходната година, достигайки 9600, което прави по 55 посещения на всеки 1000 души население. Сред областите, в които има кинозалони, посещаемостта е по-ниска единствено в област Разград – 29 посещения на 1000 души.

Ключови показатели за област Враца

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7867	8815	9256	8361	9494	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3798	3395	3723	4108	4234	4426
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8509	8657	9231	9383	9861	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,2	30,5	28,5	27,1	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	58,5	59,3	57,9	61,3	64,4	61,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	53,2	53,7	52,4	52,1	52,9	50,3
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	8,6	9,3	9,4	14,9	18,1	17,7
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	20,0	18,0	18,2	20,4	22,1	21,1
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	33	31	32	32	33	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1909	1555	1474	1625	2152	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	916	929	834	892	795	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,0	34,5	45,8	48,2	38,5	31,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	28,6	29,3	26,7	17,9	21,2	15,0
Покритие на кадастъра (%)	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-10,4	-9,9	-11,1	-10,1	-10,8	-11,3
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,5	-3,2	-5,8	-7,4	-7,4	-6,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,3	4,1	4,2	4,3	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,2	3,7	6,3	3,6	4,1	7,7
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,7	85,6	85,7	84,6	85,0	84,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,0	88,6	88,0	87,4	88,6	90,8
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	170	166	206	227	191	217
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	20,8	19,6	18,6	17,5	15,1	15,6
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	44,8	38,6	37,4	43,7	51,4	51,1
Дял на висящите наказателни дела (%)	2,8	3,3	3,8	3,0	8,1	5,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	31,0	32,4	32,4	32,4	32,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	110,4	110,4	105,2	91,4	110,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	13	13	8	3	17	55
Посещения в театрите на 1000 души от населението	118	183	204	232	279	229

Област Габрово

- ▶ Население (2015) 115 312
- ▶ Територия (кв.км) 2023,0
- ▶ Брой на населените места 356
- ▶ Дял на населението в градовете (%) 81,8

115 312
2023,0
356
81,8

Общ преглед

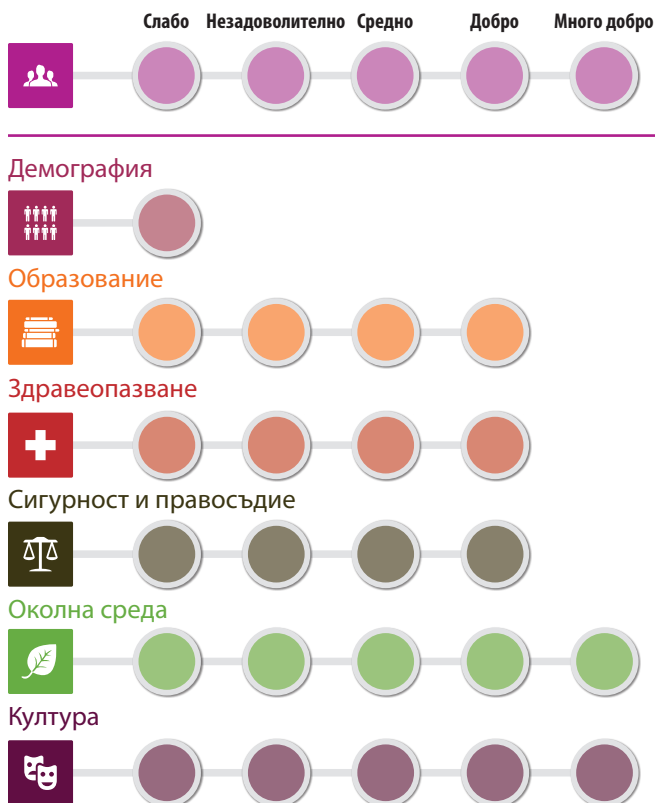
По икономическо и по социално развитие Габрово се позиционира на второ място в страната след столицата. Областта е на пето място по най-висок БВП на човек от населението, доходите на населението изпреварват средните стойности за страната, а заплатите се повишават устойчиво. За пета поредна година общините в областта усвояват най-много европейски средства на човек от населението. Габрово е сред областите със сравнително добро развитие на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“, а общинските администрации в областта

получават относително високи оценки за прозрачност. Демографската ситуация в Габрово бързо се влошава. Показателите за образование и здравеопазване показват сравнително добро състояние на тези сектори в областта. Натовареността на съдиите е сравнително ниска, което вероятно допринася за бързото правораздаване. Разкриваемостта на престъпленията е висока от средната за страната. Посещенията в кината, театрите, музеите и библиотеките в областта поставят Габрово на второ място в страната по интензивност на културния живот веднага след столицата.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

След началото на кризата БВП на област Габрово се колебае около 1 млрд. лв. Заради бързото влошаване на демографската картина БВП на човек от населението на областта стабилно се повишава след 2010 г. и през 2014 г. Габрово е на пето място по най-висок БВП на човек от населението – 9804 лв. През 2015 г. доходите в областта се повишават до 5102 лв. на лице от домакинството и изпреварват средните стойности за страната (4953 лв.). Отново заради демографските процеси структурата на доходите на домакинствата показва по-голям от средния за страната дял на пенсиите и по-нисък дял на заплатите. Заплатите на наетите в областта също се повишават, но и през 2014 г. остават под средните за страната.

Пазар на труда

И през 2015 г. Габрово е сред областите с най-висока икономическа активност на трудоспособното население – 73,0% при 69,3% за страната. След четиригодишен ръст на заетостта коефициентът на заетост в Габрово достига 67,4% (при 62,9% за страната), което е третият най-висок коефициент на заетост в страната след този на столицата и на област Варна. Благоприятните тенденции на пазара на труда в областта се допълват и от намаляваща безработица. През 2015 г. коефициентът на безработица в областта намалява до 7,5% при 9,1% за страната.

Делът на трудоспособното население с висше образование в областта е близък до този в страната (26,8% при 27,5% в страната), но делът на населението с основно и по-ниско образование е значително под средния за страната (11,3% при 18,1% за страната) през 2015 г., което донякъде обяснява високите нива на икономическа активност и заетост.

Вследствие на протичащите демографски процеси областта е с втория най-неблагоприятен коефициент на демографско заместване, изразен като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години – 48,1% през 2015 г. при 63,5% за страната. Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои излизане от пазара на труда в близките няколко години, отговарят само 48 младежи, на които им предстои да се включат в него.

Инвестиции

През 2014 г. разходите за придобиване на ДМА в областта се повишават значително и почти се изравняват със средните нива за страната спрямо населението. Към края на 2014 г. чуждите преки инвестиции в нефинансовите предприятия в областта достигат 265 млн. евро, или 2299,9 евро/човек от населението при 3006,6 евро/човек в страната.

За пета поредна година общините в областта усвояват най-много европейски средства на човек от населението. Към 31 май 2016 г. стойността на изплатените суми по догово-

ри на общините като бенефициенти по оперативните програми в област Габрово е 1443,8 лв./човек, или двойно над средните стойности за страната (688,8 лв./човек). В рамките на областта най-много средства усвояват общините Габрово (2046,6 лв./човек) и Трявна (1315,2 лв./човек), а най-малко – община Дряново (242,3 лв./човек).

Инфраструктура

Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната. Същевременно делът на първокласните пътища в област Габрово е относително нисък. През 2015 г. след увеличаване за пета поредна година делът на пътната настилка в добро състояние в областта достига 42,2% при 40,7% за страната.

Сравнително малко хора имат достъп и използват интернет. През 2015 г. домакинствата с достъп до интернет в област Габрово са 49,4% (при 59,1% за страната), а делът на хората на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последната една година, е 54,8% (при 60,3% за страната).

Данъци и такси

Сравнително ниските местни данъци и такси в общините в Габрово нареждат областта сред тези с най-благоприятен данъчен климат. През 2016 г. община Севлиево повишава ставките и на четирите разглеждани данъка, а община Габрово – на данъка върху превозните средства и леките автомобили (с мощност 74–110 kW). Таксата за битови отпадъци за нежилищните имоти на юридическите лица не се променя и средната стойност в областта остава двойно по-ниска от средната за страната. Значително по-ниски са и ставките за годишния патентен данък за търговия на дребно.

Администрация

Развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ в областта е по-добро в сравнение с общото за страната през 2016 г. Габрово е и сред областите с най-високи оценки в Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“ и в Рейтинга на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“. През 2016 г. рейтингът на активната прозрачност на органите на местно самоуправление в областта е 61,3% при 54,2% за страната. И четирите общини в областта получават оценки над 50%, а най-високо е оценена прозрачността на община Севлиево – 65,6%.

Покритието на територията на областта от кадастралната карта не се повишава и през 2015 г., но остава над средното за страната. Малко над 1/5 от територията е обхваната от кадастъра.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●●

Демография ●

След бързо влошаване на демографската картина в областта през последните години Габрово изпреварва Видин и се превръща в областта с най-висок коефициент на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0–14 години. През 2015 г. той достига 242,1% при 146,4% за страната. Коефициентът на естествен прираст намалява до –12,5‰, което е двойно по-ниско от средния за страната (–6,2‰).

В допълнение коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 15–64 години в област Габрово е вторият най-висок в страната (след този във Видин). Габрово е и сред областите с най-нисък механичен прираст – през 2015 г. той достига до –5,5‰.

Голяма част от населението е съсредоточено в градовете – 81,8% при 73,1% за страната, но гъстотата на населението в областта продължава да е по-ниска от средната за страната.

Образование ●●●●●

През 2015 г. коефициентът на записване на населението на областта в V–VIII клас се повишава до 78,7% и изпреварва средния за страната (78,3%), който пък намалява спрямо 2014 г.

Делът на второгодниците, както и този на отпадналите от основно и средно образование в областта остават по-ниски от средните за страната. През 2015 г. 0,8% от учениците в Габрово са отпаднали от основното и средното образование, а второгодниците през 2014 г. са 2,2%.

Зрелостниците в областта се представят сравнително добре на матурите по БЕЛ през 2016 г. Габрово е сред областите със сравнително малък дял на слабите оценки. Средният успех намалява, но остава близо до този за страната.

Габрово е една от малкото области, в които студентите се увеличават през последните няколко години. През 2015 г. те достигат 6612, или 57 студенти на 1000 души от населението при 36 на 1000 души за страната.

Здравеопазване ●●●●●

Практикуващите лекари в областта са повече в сравнение с останалата част от страната спрямо населението. През 2015 г. на всеки общопрактикуващ лекар отговарят 1517 души от населението при 1619 в страната, а на всеки лекар от водеща специалност – 489 души от населението при 544 в страната.

Габрово е и сред областите с най-голям дял на здравноосигурените лица. През 2015 г. той нараства до 95,5% от населението при 88,5% за страната. Броят на леглата в болниците спрямо населението също е сравнително висок. През 2015 г. в МБАЛ има 5,3 легла на 1000 души от населението при 4,6 на 1000 души за страната.

Сравнително високият достъп на населението до лекари и болнично лечение обуславя и високия брой постъпили

болни за лечение спрямо населението, т.е. населението на Габрово разчита на здравни грижи в областта.

Коефициентът на детска смъртност е сред най-ниските в България и през 2015 г.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

В област Габрово натовареността на съдиите е сравнително ниска, което води и до сравнително бързо правораздаване и през 2015 г. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок в областта, е 95,0% при 88,1% за страната, а този на висшите дела – 6,2% при 9,4% за страната.

През 2015 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта се увеличава слабо след няколкогодишен спад, но все пак остава около средния за страната спрямо населението – 13,5 на 1000 души в областта при 13,6 на 1000 души за страната. Въпреки съизмеримостта на регистрираните престъпления в областта и страната в Габрово се разкриват много по-голяма част от престъпленията. През 2015 г. делът на разкритите престъпления в областта е 51,2% при 39,2% за страната.

Околна среда ●●●●●

Предвид преобладаващото градско население и високото икономическо развитие на областта сравнително голяма част от населението живее в селища с обществена канализация (85,2% при 74,9% за страната) и има достъп до канализация, свързана с ПСОВ (66,8% при 56,8% за страната), през 2014 г.

Габрово е и една от областите с най-малко емисии на въглероден диоксид в атмосферата – 31,0 т вредни емисии на кв.км през 2014 г., или 10 пъти по-малко от средната за страната стойност от 314,5 т/кв.км.

Култура ●●●●●

През 2015 г. областта отново е на първо място по брой посещения в музеите на 1000 души от населението – близо 350 000, или 2979 на 1000 души от населението при 664 на 1000 души в страната. Театрите в областта също успяват да привлекат повече хора от средните стойности за страната. През 2015 г. са отчетени 43 000 посещения, или 370 на 1000 души от населението при 302 за страната.

През 2015 г. посещенията в библиотеките в областта нарастват и Габрово изпреварва останалата част от страната по брой на посещенията спрямо населението. Посещенията в кината в областта се увеличават до 379 на 1000 души, но все още остават 2 пъти по-ниски от средните за страната.

Като цяло Габрово се нарежда на второ място в страната по интензивност на културния живот веднага след столицата.

Ключови показатели за област Габрово

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7711	8816	9194	8985	9804	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3113	3351	4408	4858	4787	5102
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6591	6827	7399	7912	8283	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,3	25,0	24,6	12,8	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,7	66,0	68,0	72,2	72,1	73,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	61,4	59,6	61,4	65,8	66,1	67,4
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	7,5	9,9	9,6	8,8	8,1	7,5
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	24,2	25,0	25,1	24,9	26,3	26,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	48	48	48	48	48	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	830	1345	1181	1534	2598	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1747	2224	2245	2172	2300	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	33,5	39,8	34,8	48,2	64,4	49,4
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	24,6	31,4	32,0	36,4	41,5	42,2
Покритие на кадастъра (%)	21,2	21,2	21,2	21,2	21,3	21,3

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,3	-9,7	-11,2	-10,7	-11,6	-12,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-8,3	-2,2	-0,9	-3,6	-4,8	-5,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,5	4,2	4,3	4,4	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,3	4,2	4,7	3,7	4,3	6,6
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	77,4	79,5	78,5	78,3	77,6	78,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	91,1	94,2	93,5	92,7	94,0	95,5
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	195	201	239	261	246	258
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	16,5	15,7	14,1	14,1	12,7	13,5
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	58,2	55,6	61,7	56,7	52,2	51,2
Дял на висящите наказателни дела (%)	4,7	8,4	6,6	7,6	12,1	6,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	65,0	66,6	66,7	66,8	66,8	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	35,6	41,1	35,3	30,7	31,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	97	103	69	154	145	379
Посещения в театрите на 1000 души от населението	299	293	293	322	399	370

Област Добрич

▶ Население (2015)	181 705
▶ Територия (кв.км)	4719,7
▶ Брой на населените места	215
▶ Дял на населението в градовете (%)	68,8

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт, доходите и заплатите в Област Добрич продължават да изостават спрямо средните стойности за страната. Възстановяването на пазара на труда е трудно въпреки ниската база, а образователната структура на работната сила е силно влошена. Описаната ситуация е свързана и с бизнес активността в областта, както и със спада на чуждите инвестиции през 2014 г. Областта е сред първенците в категорията, измерваща ефективността на администрацията. Електронното управление и услугите на „едно гише“ са сравнително добре развити, администрацията е относително прозрач-

на, голяма част от територията е покрита от кадастъра. Ниският естествен прираст и нарастващото изселване на населението не благоприятстват демографската картина в областта. Добрич е областта с най-висок дял на отпадналите и второградниците спрямо средния за страната, но в същото време зрелостниците получават високи оценки на матурите. Здравеопазването продължава да страда от липса на лекари и на легла в болниците. Наказателните съдии в областта са относително слабо натоварени, което допринася за сравнително бързото приключване на делата.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

След свиването на местната икономика през 2009 г. област Добрич започва да се възстановява, но все още БВП на човек от населението остава значително под средните стойности за страната. През 2014 г. БВП на човек от населението в областта е 7802 лв. при 11 574 лв. средна стойност за страната.

Доходите и заплатите в областта също изостават от стойностите за страната. През 2014 г. средната годишна брутна работна заплата в област Добрич е 7581 лв. при 9860 лв. в страната.

Същевременно в област Добрич делът на населението, живеещо с материални лишения, както и този на бедните спрямо линията на бедност в страната продължават да са по-ниски и през 2013 г.

Пазар на труда ●●●

Пазарът на труда не бележи особени промени през 2015 г., като динамиката на показателите е незначителна. След тригодишен ръст на икономическата активност в областта през 2015 г. тя намалява с 0,7 пр.п., но остава над средната стойност за страната – 70,8% при 69,3% за страната. Заетостта също леко намалява през 2015 г. до 60,9% при 62,9% за страната. Безработицата пък се свива до 13,8% (при 9,1% за страната), но все още е далеч от предкризисното си ниво от 9,7%.

Възможностите за сериозно подобрене на пазара на труда в следващите години са ограничени, ако се отчитат образователната структура на населението и резкият спад на инвестиционната активност. Делът на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование е значително под този за страната (19,4% при 27,5% за страната), а делът на лицата с основно и по-ниско образование, които често са и най-нискоквалифицирани, е значително над средното ниво за страната (24,8% при 18,1% за страната).

Инвестиции ●●

Добрич е една от областите, в които разходите за ДМА претърпяха рязка корекция след кризата в строителството. Спрямо пиковата си стойност през 2009 г. разходите за ДМА са почти 2,5 пъти по-малко на човек от населението през 2014 г. – 2026 лв./човек. През 2014 г. се отчита и сериозен нетен отлив на ЧПИ за около 188 млн. евро.

Местните администрации в областта усвояват по-малко европейски средства от средното ниво за страната спрямо населението. Към 31 май 2016 г. стойността на изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативните програми в област Добрич е 601,6 лв./човек при 688,8 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства спрямо населението усвояват общините

Добрич-град и Каварна, а най-малко – Крушари, Шабла и Генерал Тошево.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е близо 3 пъти по-ниска от тази в страната, което може да се обясни с местоположението на Добрич и двете водни граници на областта. Гъстотата на пътната мрежа се доближава до средната за страната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е нисък. Все пак качеството на пътищата е сходно със средното за страната. През 2015 г. 40,0% от пътищата в областта са с добро качество на пътната настилка при 40,7% за страната.

Данъци и такси ●●

Общините в област Добрич поддържат сравнително ниски ставки на патентния данък за търговия на дребно, което благоприятства развитието на такъв тип малък бизнес. През 2016 г. нито една от общините в областта не е повишавала този данък, а най-ниски нива продължават да поддържат общините Добрич, Генерал Тошево и Крушари.

Данъците върху недвижимите имоти на юридическите лица също са по-ниски от средните нива за страната, а в рамките на областта този данък е най-нисък в община Добрич-град. През 2016 г. единствено община Шабла увеличава данъка върху недвижимите имоти от 1,6 на 2,6%. По-ниски са и таксите за битови отпадъци, като през 2016 г. община Каварна намалява ставката и заедно с Шабла поддържа най-ниската такса смет в областта.

По-високи от средните нива в страната са осреднените стойности на данъците за прехвърляне на собственост и върху превозните средства в област Добрич.

Администрация ●●●●●

Област Добрич е на второ място след столицата с най-високи оценки за показателите в тази категория. Традиционно развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ в областта се оценяват по-високо от средното за страната и 2016 г. не е изключение. Рейтингът на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ също дава на областта относително висока оценка – 58,4% при 54,2% за страната. Най-„прозрачни“ са общините Добрич-град, Крушари и Балчик (с над 65%), а като най-непрозрачна е оценена община Каварна (с под 30%).

В допълнение област Добрич продължава да е сред първенците по покритие на територията от кадастралната карта – 32,1% при 19,8% за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●●

Коефициентът на естествен прираст в област Добрич продължава да намалява и през 2015 г. достига до $-8,5\%$ при $-6,2\%$ средно за страната. Коефициентите на възрастова зависимост са на нива около средните за страната, но в бъдеще може да се очаква по-неблагоприятна картина заради ниския естествен прираст и изселванията от областта. През 2015 г. коефициентът на механичен прираст намалява до $-3,7\%$.

В градовете живеят 68,8% от населението в областта при 73,1% средно за страната. В допълнение гъстотата на населението продължава да намалява и Добрич остава областта с най-малка гъстота – повече от 2 пъти по-ниска от гъстотата на населението общо за страната.

Образование ●●

И през 2015 г. Добрич е сред областите с най-нисък коефициент на записване в V–VIII клас – 74,6% при 78,3% средно за страната. Нещо повече – Добрич е областта с най-висок дял на второградниците (2,1% при 1,0% за страната през 2015 г.) и най-висок дял на отпадналите от основно и средно образование (5,0% при 2,8% за страната през 2014 г.).

В същото време Добрич е сред областите с най-голям брой преподаватели в основното и средното образование спрямо учениците, а зрелостниците в областта се представят добре на матурите. През 2015 г. на всеки 1000 ученици в областта има по 83 преподаватели, което е вторият най-висок брой след този в област Смолян (91 на 1000 ученици).

През 2016 г. средният успех на учениците от област Добрич на матурите по БЕЛ е „добър“ 4,25, което подрежда областта на пето място по най-висок успех на зрелостните изпити (след столицата, Варна, Пловдив и Смолян). Малко са и слабите оценки – 3,78% при 8,73% средно за страната.

Здравеопазване ●●

Въпреки че в областта все още има относително висок брой общопрактикуващи лекари на човек от населението, през 2015 г. липсата на лекари от водещите специалности поставя Добрич сред областите с най-малко специалисти – един специалист отговаря за 834 души от населението при 544 за страната. В допълнение Добрич е сред малкото области, в които броят на леглата в МБАЛ намалява през 2015 г. и вече е двойно по-нисък от средния за страната спрямо населението.

Това обяснява и сравнително ниския брой на постъпилите болни за лечение в болниците в областта. През 2015 г. 128 на 1000 души от населението са се лекували в областта, докато средната стойност за страната е 232 на 1000 души.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Сравнително ниската натовареност на наказателните съдии в Окръжния съд в област Добрич през 2015 г. (5,5 дела на месец на съдия при 8,3 средно за страната) вероятно стои зад бързото правораздаване. От всички заведени дела в областта 94% приключват в 3-месечен срок (при 88,1% за страната), а делът на висящите дела намалява до 7,0% през 2015 г. (при 9,4% за страната).

По отношение на оценките в сферата на сигурността област Добрич получава близки до средните за страната. През 2015 г. регистрираните престъпления намаляват до 13,1 на 1000 души от населението (спрямо 13,6 на 1000 души средно за страната), а разкриваемостта им се увеличава до 36,5% (при 39,2% за страната).

Околна среда ●●●●

Добрич е сред областите с най-малко емисии на въглероден диоксид в атмосферата и през 2014 г. спрямо територията вредните емисии са над 50 пъти по-малко от средните стойности за страната. Оценката на областта в тази категория се повлиява положително и от високия дял на населението с достъп до канализация, свързано с ПСОВ – 70,9% при 56,8% средно за страната през 2014 г. Макар и всички отпадъчни води от канализационната мрежа в областта да се отвеждат към пречиствателни станции, самата канализационна мрежа изостава в развитието си.

Култура ●●

През 2014 и 2015 г. посещенията в кината в областта се увеличават повече от 4 пъти (до над 20 000 годишно), но все още са значително по-малко от средния брой за страната. През 2015 г. в областта се отчитат 120 посещения в кината на 1000 души от населението при 744 на 1000 души средно за страната.

Посещенията в театрите и библиотеките в област Добрич също остават на сравнително ниско ниво. През 2015 г. посещенията в театрите намаляват спрямо 2014 г., но като цяло са доста по-високи от нивата си през 2009–2010 г. При регистрираните посещения в библиотеките също се забелязва ръст през последните няколко години, но и той не е достатъчен, за да се доближат средните стойности за страната спрямо населението.

Повече от средните за страната са посещенията на музеите в областта, но те намаляват непрекъснато през последните три години.

Ключови показатели за област Добрич

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6748	7201	7440	7747	7802	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3013	2994	3856	4 166	4091	4049
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6130	6394	6738	7164	7581	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,7	23,0	20,0	19,9	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	67,5	66,0	69,0	70,7	71,5	70,8
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	56,3	54,4	58,3	59,4	61,2	60,9
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	16,4	17,3	15,4	15,8	14,3	13,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	17,9	18,4	18,3	18,4	18,4	19,4
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	47	48	48	51	51	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1941	1975	1756	2052	2026	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1520	1236	1398	1632	614	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	24,1	36,2	49,7	54,1	49,6	58,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	47,9	45,2	46,0	45,8	39,3	40,0
Покритие на кадастъра (%)	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,9	-5,7	-6,8	-6,7	-7,4	-8,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,6	-3,7	-2,5	-2,8	-2,8	-3,7
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,4	4,2	4,3	4,3	4,3
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,9	2,6	3,2	4,1	2,9	2,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,9	83,4	81,8	79,2	76,4	74,6
Дял на здравноосигурените лица (%)	83,9	86,6	85,4	84,0	84,6	85,9
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	127	132	136	134	135	128
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,5	13,0	12,6	13,5	13,7	13,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	49,4	39,4	38,4	35,2	32,8	36,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	6,3	7,4	7,3	7,2	11,2	7,0
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	67,7	69,4	70,7	70,8	70,9	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	7,5	20,2	4,3	5,2	5,9	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	58	65	24	28	125	120
Посещения в театрите на 1000 души от населението	77	214	205	245	261	240

Област Кърджали

▶ Население (2015)	151 686
▶ Територия (кв.км)	3209,1
▶ Брой на населените места	472
▶ Дял на населението в градовете (%)	41,1

Общ преглед

След трудно възстановяване на икономиката от кризата БВП на Кърджали отново намалява през 2013–2014 г., като нарежда областта сред петте в страната с най-нисък БВП на човек от населението. Ниската безработица не е свързана с висока заетост, а с ниска икономическа активност. Вероятна причина за това е изключително неблагоприятната образователна структура на населението. Инвестиционната активност е ниска, но общинските администрации в областта усвояват значителни европейски средства. Инфраструктурата не е добре развита, а администрацията не е достатъчно модернизирана и прозрачна в работата си.

Демографската картина в областта все още е по-благоприятна от тази в страната, но застаряването протича с бърз темп. Дяловете на отпадналите и на второгодиците в образованието продължават да са сред най-ниските, но учениците влошават рязко представянето си на матурите. Здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари и легла в болниците. Кърджали е най-сигурната за живеене област от гледна точка на регистрираните престъпления. Голяма част от населението все още няма достъп до канализация, а пречистването на отпадъчните води е символично. Кърджали е областта с най-слабо развит културен живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●

Доходи и условия на живот ●

След трудно възстановяване на икономиката от кризата през 2013 и 2014 г. размерът на БВП на област Кърджали отново се свива. Така областта се нарежда сред петте области в страната с най-нисък БВП на човек от населението през 2014 г. – почти двойно по-нисък (6041 лв./човек) от средното ниво за страната (11 574 лв./човек).

По средногодишен доход областта е на предпоследно място след пореден спад до 3393 лв./човек от домакинството през 2015 г. Работната заплата в областта също е значително под средната за страната въпреки ръста през последните години. През 2014 г. средната годишна брутна заплата на наетите в област Кърджали достига 7222 лв. при 9860 лв. за страната.

Проблемите в икономиката и доходите обясняват високия дял на населението, живеещо с материални лишения – 41,6% при 33,1% за страната през 2013 г.

Пазар на труда ●●

След четири години ръст през 2015 г. заетостта в областта отново намалява до 58,8% при 62,9% за страната. Наред с това икономическата активност на трудоспособното население рязко намалява и Кърджали се превръща в една от трите области с най-ниска икономическа активност през 2015 г. – 60,3%, или с 9 пр.п. по-малко от общия показател за страната (69,3%). Безработицата е много ниска – 2,3% при 9,1% за страната през 2015 г., но това се дължи на факта, че голяма част от населението не е икономически активно, т.е. не търси активно работа.

Високият дял на неактивните е обвързан и с изключително неблагоприятната образователна структура на населението. Сред лицата на възраст между 25 и 64 години 17,2% са с висше образование (при 27,5% за страната), а 35,1% – с основно и по-ниско (при 18,1% за страната).

Инвестиции ●

За четвърта поредна година през 2014 г. Кърджали е областта с най-нисък брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението – 30 на 1000 души при 53 на 1000 души за страната. Разходите за придобиване на ДМА също са повече от двойно под средните за страната, въпреки че нарастват през 2014 г. до 1240 лв./човек от населението (при 2786 лв./човек за страната). От 2010 г. насам областта се радва на стабилен приток на чужди инвестиции, но обемите остават ниски. ЧПИ с натрупване са 949 евро/човек, или тройно по-ниски от средните за страната.

Общините в областта усвояват повече европейски средства в сравнение със средната стойност за страната. Към 31 май 2016 г. изплатените суми към общините като бенефициенти по оперативните програми в областта достигат 729,8 лв./човек от населението при 688,8 лв./човек за страната. Сред

общините в областта най-много средства усвояват общините Кърджали и Момчилград (над 1000 лв./човек), а най-малко – община Кирково (44,5 лв./човек).

Инфраструктура ●●

Предвид местоположението на Кърджали в периферията на страната и нейния преобладаващо планински релеф тя е сред областите с най-ниска гъстота на железопътната мрежа (2,1 км на 100 кв.км територия при 3,6 км на 100 кв. км за страната) и с най-нисък дял на първокласните пътища от общата републиканска пътна мрежа (11,1% при 18,1% за страната) през 2014 г. Качеството на пътищата също е сравнително лошо. През 2015 г. делът на пътната настилка в добро състояние в областта намалява до 27,5% при 40,7% за страната.

Достъпът до интернет и използването му от населението също са по-ограничени от средните нива за страната.

Данъци и такси ●●●

През 2016 г. в нито една от общините в област Кърджали няма повишаване на местните данъци и такси за разлика от тенденциите в страната. Нещо повече – три общини намаляват ставките спрямо 2015 г. Община Ардино намалява данъка върху недвижимите имоти на юридически лица, община Кърджали намалява таксата за битови отпадъци за нежилищните имоти на юридически лица, а община Момчилград намалява данъка върху превозните средства и леките автомобили (с мощност от 74 до 110 kW).

Като цяло общините в областта поддържат относително ниски ставки на данъците върху недвижимите имоти и превозните средства и на патентния данък за търговия на дребно. Единствената по-висока от средната ставка е на такса смет.

Администрация ●

Кърджали изостава по всички показатели, включени в тази категория. Развитие на електронното управление и на административни услуги на „едно гише“ в общините е бавно и неравномерно. Прозрачността на органите на местното самоуправление се оценява ниско и през 2016 г. – 42,6% при 61,8% за страната. В рамките на областта най-прозрачна е община Кърджали с 45,5%, но дори и тя не достига средното равнище за страната. Най-непрозрачна пък е община Ардино, която през 2016 г. получава само 27,7%.

Проблем остава ниското покритие на територията на областта от кадастралната карта. През 2015 г. покритието на кадастъра в област Кърджали е 3,4% за шеста поредна година. Три от седемте общини изобщо не са покрити от кадастралната карта (Ардино, Момчилград и Черноочене), а в останалите четири покритието е около 4–5%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●●

Демографската ситуация в областта все още е по-благоприятна от тази в страната, въпреки че през последното десетилетие населението застарява по-бързо от средния темп за страната. През 2015 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години в областта е 133,7% при 146,4% за страната. Кърджали е и сред петте области с най-нисък отрицателен естествен прираст. През 2015 г. коефициентът на естествен прираст в областта е –3,4‰ при –6,2‰ за страната. Миграционните процеси от областта са относително слаби през 2015 г., като механичният прираст достига –1,4‰.

През 2015 г. Кърджали продължава да е областта с най-нисък дял на градското население – 41,1% при 73,1% за страната. Същевременно и гъстотата на населението е по-висока от средната за страната.

Образование ●●●

Нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас в област Кърджали намалява и достига 77,6% при 78,3% за страната.

Дяловете на отпадналите (1,9% при 2,8% за страната през 2014 г.) и на второгодниците (0,3% при 1,0% за страната през 2015 г.) в основното и средното образование продължават да са сред най-ниските в страната. След относително добро представяне на матурите до 2014 г. през последните две години зрелостниците от областта рязко влошават своя успех. На матурите по БЕЛ през 2016 г. средният успех на учениците от областта е „добър“ 3,85, което е третият най-нисък резултат в страната. В допълнение Кърджали е областта с най-висок дял на слабите оценки – 16,89% при 8,73% за страната.

Кърджали остава и една от областите с най-висок брой на преподавателите в основното и средното образование спрямо учениците.

Здравеопазване ●●●

Кърджали е сред областите с най-остър недостиг на лекари. На един общопрактикуващ лекар в областта отговарят 2298 души от населението при 1619 души за страната, а на един лекар от водеща специалност – 811 души при 544 души за страната.

Леглата в МБАЛ в областта също са по-малко от средната стойност за страната (3,9 на 1000 души от населението при 4,6 на 1000 души за страната), което вероятно е и една от причините за сравнително ниския брой на постъпилите за лечение (177 на 1000 души при 232 на 1000 души за страната) през 2015 г. Тази данни подсказват, че част от местното население търси медицински грижи извън областта.

Коефициентът на детска смъртност в областта се увеличава през 2015 г. и достига 7,2‰.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Наказателните съдии в област Кърджали са едни от най-малко натоварените в страната, което се дължи и на ниската престъпност в областта. През 2015 г. за втора поредна година натовареността им спада и достига 5,8 дела на месец на съдия при 8,3 дела на месец за страната. В същото време делът на висящите дела (10,0%) е по-висок от средния за страната (9,4%), въпреки че голяма част от делата приключват в 3-месечен срок (95,0%).

Кърджали е областта с най-малък брой на регистрираните престъпления спрямо населението. През 2015 г., следвайки четиригодишна тенденция, броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността намалява до 5,6 на 1000 души от населението спрямо 13,6 на 1000 души средно за страната.

Разкриваемостта на престъпленията е относително висока. През 2015 г. делът на разкритите престъпления се увеличава до 56,5% от регистрираните при 39,2% за страната.

Околна среда ●●

Кърджали е една от областите с най-малък дял на населението с достъп до канализация и най-ниска свързаност с ПСОВ. През 2014 г. 3,9% от населението в областта, което има достъп до канализация, е свързано с ПСОВ (при 56,8% за страната), а 44,0% имат достъп до обществена канализация (при 74,9% за страната).

Област Кърджали е на второ място в страната (след област Смолян) с най-малко замърсена атмосфера. През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в областта са 5,8 т/кв.км, или над 50 пъти по-малко от средните за страната.

Населението на областта произвежда и най-малко битови отпадъци спрямо останалите области – 256 кг на човек годишно при 442 кг на човек в страната през 2014 г.

Култура ●

Кърджали е областта с най-слабо застъпен културен живот и през 2015 г. В областта все още няма кино. Посещенията на театрални постановки са двойно по-ниски от средните за страната спрямо населението – 150 на 1000 души при 302 на 1000 души за страната. Значително по-малко са и посещенията в библиотеките – 236 на 1000 души в Кърджали при 583 на 1000 души за страната.

При посещенията на музеите разликите между областта и средните стойности в България е още по-голяма. През 2015 г. 88 на всеки 1000 души от населението в Кърджали са посетили местен музей при 664 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Кърджали

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5422	5602	6285	6151	6041	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2734	3002	3483	3333	3762	3393
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5643	5895	6266	6842	7222	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	32,8	31,9	44,7	60,1	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	48,9	54,3	60,6	63,4	64,3	60,3
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	46,5	51,5	55,1	59,0	61,1	58,8
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	4,9	5,1	9,0	7,0	4,9	2,3
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	10,3	8,9	11,2	15,6	19,8	17,2
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	31	29	29	29	30	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	458	613	738	705	1240	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	440	500	604	746	949	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	11,5	29,7	54,0	45,8	65,8	51,2
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	23,8	24,6	27,0	25,5	31,3	27,5
Покритие на кадастъра (%)	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-0,7	-2,6	-2,1	-1,8	-2,6	-3,4
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,8	-3,5	-2,4	-3,0	12,1	-1,4
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,5	4,5	4,6	4,7	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	6,2	3,0	4,2	4,7	3,0	11,4
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,7	83,0	82,0	80,2	78,3	77,6
Дял на здравноосигурените лица (%)	101,7	101,6	100,6	100,4	101,5	103,5
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	140	144	166	176	165	177
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	7,3	6,9	6,0	5,8	5,7	5,6
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	58,2	57,3	56,2	53,4	49,4	56,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	4,2	4,8	4,7	3,8	8,7	10,0
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	3,7	4,0	4,0	3,9	3,9	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	17,8	10,9	3,5	5,1	5,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	11	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	152	170	191	159	131	150

Област Кюстендил

▶ Население (2015)	126 992
▶ Територия (кв.км)	3051,5
▶ Брой на населените места	183
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,1

Общ преглед

Въпреки че условията на живот и социално включване постепенно се подобряват, работните заплати в областта остават ниски, а голяма част от доходите на домакинствата се формират от пенсии. През 2015 г. безработицата спада, а заетостта се покачва за първи път след кризата, но и двата индикатора остават по-неблагоприятни от средните за страната. Кюстендил е сред областите, които до момента са привлекли най-малко ЧПИ и чиито общини са усвоили най-малко европейски средства. Въпреки че нивото на местните данъци и такси е сред най-ниските в страната, липсата на прозрачност на органите на местно самоуправление намалява привлекателността на областта. Като резултат от неблагоприятните демографски тенденции естественият прираст на населението

продължава да се влошава. Образователната система успява да обхване голяма част от подлежащите на образование, но качеството е сравнително ниско. В областта има известен недостиг на лекари специалисти, но легловата база е достатъчно широка, а делът на здравноосигурените лица е висок. Кюстендил получава най-ниска оценка в сферата на сигурността и правосъдието след София (столица) заради високата престъпност, бавното правораздаване и ниската разкриваемост на престъпленията. В сферата на околната среда област Кюстендил се характеризира, от една страна, с добра свързаност с канализация и пречиствателни станции, а от друга – със силно замърсяване на въздуха. Културният живот остава слабо развит спрямо другите области в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

БВП на човек от населението в областта остава значително по-нисък от средния за страната през 2014 г. – 6656 лв. при средно 11 574 лв. за страната. Средната годишна брутна заплата в областта се повишава до 7091 лв., но остава петата най-ниска в страната и далеч от средните за страната 9860 лв. Ниското заплащане и неблагоприятната демографска ситуация оказват ефект и върху структурата на доходите на домакинствата в областта. Близко 38% от тях се формират от пенсии при средно 27% за страната, докато делът на работната заплата е 53% при средно 57% за страната. Показателите за условията на живот и социалното включване в област Кюстендил се подобряват през 2012–2013 г. Делът на лицата, живеещи с материални лишения (28,6%), както и този на лицата с доходи под националната линия на бедност са по-ниски от средните за страната.

Пазар на труда ●●●

През 2015 г. пазарът на труда в област Кюстендил бележи първото си по-значимо подобрение след кризата. През 2015 г. икономическата активност се изравнява със средната за страната – 69,2%, а заетостта достига 60,2% при 57,4% за предходната година. Това е и най-високата стойност на показателя от 2011 г. насам. По този начин областта се доближава до средните стойности на показателя за страната (62,9%). След четиригодишен период, в който коефициентът на безработица варира между 14 и 15%, през 2015 г. е регистриран първият по-значителен спад – до 13,1%. Въпреки подобрението показателят остава по-висок от средните за страната 9,1%.

Образователният профил на лицата на възраст 25–64 години се характеризира с по-нисък от средния дял на висшите, но и с относително по-нисък дял на лицата с основно и по-ниско образование. През 2015 г. на всеки 100 души на възраст 60–64 години, на които предстои да напуснат работната сила, се падат 48,3 лица на възраст 15–19 години, на които предстои да се включат в нея. Единствените две области с по-неблагоприятно съотношение са Смолян и Габрово.

Инвестиции ●

В съотношение с населението ЧПИ в нефинансовите предприятия възлизат на 343 евро/човек към края на 2014 г., което е близо 9 пъти по-ниска стойност от общата за страната. Трябва да се отбележи, че Кюстендил е една от малкото области, които привличат нови чужди инвестиции всяка една година от 2010 г. досега. След сериозното свиване в началото на кризата разходите за придобиване на ДМА постепенно нарастват, достигайки 1076 лв./човек през 2014 г. Така областта вече не е на последно място по този показател, както често се случваше в годините след кризата. Нивата обаче остават далеч по-ниски от средните за страната 2786 лв./човек.

Кюстендил е областта, която регистрира най-ниско усвояване на средства от общините като бенефициенти на опе-

ративните програми. В съотношение с броя на населението усвоените към 31 май 2016 г. средства възлизат на 367 лв./човек при 689 лв./човек средно за страната. Община Дупница е единствената, която (макар и минимално) надхвърля средните за страната нива на усвояемост, а най-малко средства (13,4 лв./човек) са усвоени от община Невестино.

Инфраструктура ●●●

Област Кюстендил се характеризира с по-висока гъстота на пътната (19,3 км на 100 кв.км) и железопътната (4,0 км на 100 кв.км) мрежа от средните за страната съответно 17,8 и 3,6 км на 100 кв.км. Пътищата традиционно са в добро състояние, като през 2015 г. това важи за 50,5% от тях при средно 40,7% за страната.

Въпреки че през 2015 г. делът на домакинствата с достъп до интернет се увеличава до 50,3%, областта продължава да остава от средните за страната 59,1%. Ръст се наблюдава и при относителния дял на лицата, използвали интернет през 2015 г., който достига 52,5% за областта при 60,3% за България.

Данъци и такси ●●●●●

Общините в област Кюстендил се характеризират с ниско ниво на местните данъци и такси. Промените са сравнително редки, като през 2016 г. единствената е увеличаването на данъка върху недвижимите имоти в община Рила от 2,5 на 3,0‰. От 2014 г. насам таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица в община Кюстендил възлиза на 1,4‰, при условие че фирмите са декларирали необходимия им брой съдове за смет. Единственият областен център с по-нисък размер на такса смет е община Сливен (1,2‰).

Администрация ●●●

Самооценката на общините за развитието на електронните услуги и обслужването на „едно гише“ е сравнително висока. Кадастралната карта обхваща 18,9% от територията на областта, което е малко по-ниско от средните за страната 19,8%. Над 80% от покритите територии обаче влизат в рамките само на три общини – Дупница, Рила и Сапарева баня. Общините Бобошево, Кочериново, Невестино и Трекляно все още нямат никакво кадастрално покритие.

През 2014 и 2015 г. общините в област Кюстендил постигат най-ниската средна оценка в Рейтинга на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“. През 2016 г. оценката им се покачва до 41,4%, като след общините в Кюстендил остават тези в областите Видин, Кърджали, Перник, София (област) и Шумен. През 2016 г. Кюстендил е също така един от седемте областни центъра с най-ниска оценка в Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●

В периода 2001–2015 г. населението на област Кюстендил намалява с 25%, което е повече от 2 пъти по-бързо от средния за страната темп. От 2011 г. насам лицата на възраст 65 и повече години са над 2 пъти повече от населението на възраст до 14 години включително. Естественят прираст е отрицателен и продължава да се влошава (–12,2‰ през 2015 г.), като за последното десетилетие е близо 2 пъти по-неблагоприятен от средния за страната. След като през 2013 г. механичният прираст на населението достига –7,6‰, през 2014 и 2015 г. се забелязва известно намаляване на изселванията от областта.

Делът на градското население в областта е малко по-нисък от този за страната, като през 2015 г. 69,1% от населението живеят в градовете при 73,1% за страната.

Образование ●●●

Въпреки че показателите за обхват и задържане на учениците остават на по-благоприятни от средните за страната нива, качеството на средното образование е сравнително ниско, като се имат предвид резултатите от матурите. През 2016 г. средният успех на зрелостниците от областта на матурите по БЕЛ е „добър“ 3,97 при средно „добър“ 4,17 за страната. През 2016 г. делът на неуспешно положилите изпита е 3 пъти по-висок от този през 2014 г. и достига 12,5% при средно 8,7% за страната.

Кюстендил е една от петте области в страната, в които няма висши учебни заведения или филиали на такива. В същото време тя е разположена между два от водещите университетски центрове в страната – столицата и Благоевград.

Здравеопазване ●●●●

Въпреки известния недостиг на лекари от водеща специалност в областта здравната инфраструктура е добре развита. През 2015 г. в областта има 657 болнични легла в МБАЛ, което прави по 5,2 легла на всеки 1000 души от населението при средно 4,6 легла на 1000 души за страната. На всеки общопрактикуващ лекар се падат средно по 1427 души при 1619 души за страната.

Коефициентът на детска смъртност спада от 6,1‰ през 2014 г. до 3,2‰ през 2015 г., което е около 2 пъти по-ниско ниво от средното за страната (6,6‰). През 2015 г. здравноосигурени са 94,2% от жителите на областта при средно ниво за страната от 88,5%.

Сигурност и правосъдие ●

Кюстендил получава една от най-ниските оценки в сферата на сигурността и правосъдието. След 2010 г. съотношението между регистрираните престъпления срещу личността и собствеността и броя на местното население е по-неблагоприятно от средното за страната. През 2015 г. са разкрити 34,4% от регистрираните престъпления, който дял, макар да е по-добър като резултат от предходната година (едва 29,8%), остава под средния за страната (39,2%).

Ефективността на местните съдилища също е ниска, отчасти поради сравнително високата натовареност на съдиите. През 2015 г. в 3-месечен срок приключват 80,0% от наказателните дела в Окръжния съд, което е най-ниският дял след София (столица). Делът на висящите наказателни дела спада до 9,8%, но остава малко по-висок от средния за страната (9,4%).

Околна среда ●●●

През 2014 г. 74,2% от населението в областта живее в селища с достъп до обществена канализация, като 61,0% от него са свързани и с ПСОВ. И двата показателя показват близки до средните за страната стойности – съответно 74,9 и 56,8%. В периода 2012–2014 г. обемът на образуваните битови отпадъци също се движи около средните стойности за страната.

Емисиите на въглероден диоксид остават четвъртите най-високи от всички области – 668,9 т/кв.км при средна стойност за страната от 314,5 т/кв.км. По-високи нива на замърсяване се наблюдават само в София (столица), Варна и Стара Загора.

Култура ●●

Въпреки наличието на някои позитивни тенденции културното развитие на област Кюстендил все още изостава от това в повечето области на страната. По-висока посещаемост от средната за страната регистрират само музеите – 106 000 посещения през 2015 г., или 831 посещения на всеки 1000 души население при средно 664 посещения на 1000 души на национално ниво. По отношение на местните библиотеки и кина 2015 г. е съответно най-силната и втората най-силна откъм посещаемост, но изоставането от средната за страната остава чувствително. Повишаване на интереса има и към театрите, като през 2015 г. посещенията достигат близо 20 000 (155 посещения на 1000 души) при средно ниво за страната от 302 посещения на 1000 души.

Ключови показатели за област Кюстендил

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5925	6119	6078	6195	6656	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3355	3534	3508	3593	3966	4587
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5891	6219	6444	6880	7091	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	20,8	28,2	16,1	8,5	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	67,2	68,5	67,6	67,6	66,9	69,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	61,0	58,1	57,9	57,4	57,4	60,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	9,0	14,9	14,2	14,9	14,2	13,1
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	17,2	20,7	19,4	22,5	23,7	23,7
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	39	39	39	40	41	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	574	592	754	1 055	1076	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	111	190	247	300	343	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	21,4	35,2	31,7	52,4	39,9	50,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	49,1	49,8	50,0	46,4	46,4	50,5
Покритие на кадастъра (%)	18,9	18,9	18,9	18,9	18,9	18,9

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,9	-10,8	-11,5	-11,4	-11,4	-12,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-7,6	-3,2	-4,9	-7,6	-6,7	-3,2
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,4	4,2	4,3	4,3	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	6,6	5,2	8,0	5,2	4,0	10,0
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	76,9	81,3	80,4	78,6	78,3	79,3
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,2	91,8	91,3	90,5	92,1	94,2
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	159	160	231	238	165	233
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,8	16,0	15,8	16,1	15,8	15,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	41,4	35,6	38,4	32,6	29,8	34,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	9,0	9,4	10,3	10,6	9,5	9,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	59,1	60,3	60,6	60,8	61,0	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	739,8	739,8	690,0	668,9	668,9	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	132	86	68	201	187
Посещения в театрите на 1000 души от населението	75	108	114	139	146	155

Област Ловеч

▶ Население (2015)	132 503
▶ Територия (кв.км)	4128,8
▶ Брой на населените места	149
▶ Дял на населението в градовете (%)	62,5

Общ преглед

През 2015 г. идва краят на продължителна криза на пазара на труда в област Ловеч и заетостта започва да се покачва. Въпреки това доходите остават ниски и затова в област Ловеч е регистриран най-високият дял на лицата, живеещи с материални лишения. Нивата на инвестиционна активност са сравнително ниски, но усвояването на европейски средства от общините в областта е третото най-високо след това на общините в областите Габрово и Бургас. Инфраструктурното развитие е близко до средното за страната, а данъчната тежест е нехарактерно висока за област с подобен профил на икономическо развитие. Област Ловеч е на второ място след столицата по отношение на кадастралното покритие на територията си. Възрастовата структура

на населението е сред най-неблагоприятните в страната. Образователната система успява да обхване голяма част от подлежащото на образование население, а резултатите на местните ученици на държавните зрелостни изпити са близки до средните за страната. Здравеопазването страда от нисък брой лекари, както и от продължаващо свиване на легловата база в болничните заведения. Престъпността е на сравнително ниски нива, поради което натовареността на съдебната система е под средната за страната. Свързаността с канализация и пречиствателни станции остава ниска, но обемът на вредните емисии е 3 пъти по-малък от средния за страната. Културният живот не е особено активен, като висока посещаемост регистрират единствено библиотеките.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●

След като в продължение на осем години трудовете възна-граждения в област Ловеч нарастват по-бавно от средния за страната темп, през 2013 и 2014 г. е регистриран изпревар-ващ средните заплати ръст. Годишната брутна заплата дости-га 7487 лв. през 2014 г. при средно ниво за икономиката от 9860 лв. В резултат на по-високите заплати и увеличаващата се заетост средногодишният доход на лице от домакинството на-раства до 3788 лв. през 2014 г. и за пръв път надхвърля 4000 лв. през 2015 г., но остава далеч от средните за страната 4953 лв.

Ловеч е областта с най-висок дял на лицата, живеещи с мате-риални лишения – 55%, спрямо 33,1% на национално ниво. Делът на лицата под националната линия на бедност нара-ства до 36,8%. По-високи нива на относителна бедност се на-блюдават единствено в областите Видин, Кърджали, Монтана и Пазарджик.

Пазар на труда ●●

През 2015 г. идва краят на седемгодишна криза на пазара на труда в област Ловеч. Коефициентът на икономическа актив-ност на населението се покачва до 60,2%, а коефициентът на заетост достига 54,6% при ниво от 51,0% за предходната година. Въпреки подобрението и двата индикатора остават по-ниски от средните нива за страната (съответно 69,9% за заетостта и 62,9% за икономическата активност). Близо до средното равнище за страната е единствено коефициентът на безработица, който се понижава до най-ниското си ниво от 2010 г. насам и достига 9,2%.

Образователният профил на работната сила до известна сте-пен ограничава възможностите за чувствителна експанзия на пазара на труда и за ръст на доходите. Делът на лицата с висше образование е 20,5% (при средно 27,5% за страната), а този на лицата с основно и по-ниско образование – 20,0% (при 18,1% на национално ниво).

Инвестиции ●●●

След период на значително нарастване между 2008 и 2011 г. размерът на ЧПИ с натрупване в област Ловеч се стабилизи-ра около 134 млн. евро. В съотношение с броя на население-то ЧПИ нарастват от 946 евро/човек към края на 2011 г. до 1011 евро/човек към края на 2014 г., но това се дължи и на намаляващото население. През 2013 и 2014 г. се забелязва из-вестен ръст на разходите на предприятията за придобиване на ДМА. В съотношение с броя на местното население те дос-тигат 1388 лв./човек през 2014 г. спрямо 1665 лв./човек при пика от 2007 г. Въпреки тези благоприятни тенденции нивата на инвестиционна активност в област Ловеч остават съответ-но около 3 пъти (при ЧПИ) и 2 пъти (при ДМА) по-ниски от средните за страната.

Същевременно област Ловеч е сред лидерите в страната по отношение на усвояването на европейски средства от общи-

ните като бенефициенти на оперативните програми. В съот-ношение с броя на населението са усвоени 1180 лв./човек към края на май 2016 г. в сравнение с 689 лв./човек на нацио-нално ниво, като най-високи са разплащанията в община Лу-ковит, а най-ниски – в Априлци. На областно ниво по-високо усвояване постигат само Бургас и Габрово.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната мрежа в област Ловеч е малко по-висо-ка от средните за страната 18 км на 100 кв.км, а качеството на пътната настилка е сравнително добро. През 2015 г. дел-ът на пътищата в добро състояние спада от 47,8 на 43,7%, но остава над установеното равнище за страната (40,7%). В същото време автомагистралите и първокласните пътища формират 15,1% от общата дължина на пътната мрежа при 18,1% за страната. Гъстотата на железопътните линии е 2,6 км на 100 кв.км, което е чувствително по-ниско от средните за страната (3,6 км на 100 кв.км).

Достъпът и използването на интернет в областта са на срав-нително ниски нива. През 2015 г. достъп имат 50,8% от дома-кинствата (при 59,1% на национално ниво), а делът на лицата, използвали интернет през последната година, е сред най-ниските в страната – 46,5% при национално ниво от 60,3%.

Данъци и такси ●●

Данъците върху недвижимите имоти на юридическите лица и такса смет в общините от областта са сравнително високи, докато останалите местни данъци са на по-ниски от средни-те за страната нива. Промените в местните данъци и такси са сравнително чести. В това отношение 2016 г. е по-скоро из-ключение, като единствената промяна е тази на данъка вър-ху недвижимите имоти в община Тетевен – от 1,5 на 2,5%. В последните години се наблюдават най-много увеличения на местни данъци и такси в община Луковит, а намаленията са най-чести в община Троян.

Администрация ●●●●●

Област Ловеч е на второ място след столицата по отношение на кадастралното покритие. През 2015 г. кадастърът обхваща 80,4% от територията на областта при средно 19,8% за стра-ната. Единствената община без покритие е Ябланица, а в Ло-веч, Априлци, Летница, Троян и Угърчин то е 100%.

Самооценката на общинските администрации показва, че развитието на електронните услуги изостава от общите тен-денции. Обслужването на „едно гише“ става все по-разпрос-транено, като в община Троян то е напълно въведено. Фон-дация „ПДИ“ оценява прозрачността в работата на местните органи на самоуправление на 59,3% при средна оценка за страната от 54,3% през 2016 г.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●

Възрастовата структура на населението в област Ловеч е сред най-неблагоприятните в страната. Ако текущите тенденции се запазят, Ловеч още през 2016 г. ще се присъедини към областите, в които броят на лицата на възраст 65 и повече години е 2 пъти по-висок от този на лицата до 14 години включително. Областите, в които това съотношение вече е над 2 към 1 в полза на възрастните, са Видин, Габрово, Кюстендил (от 2011 г. насам) и Перник (от 2014 г.). Застаряването на населението оказва влияние и върху коефициента на естествен прираст на населението, който е седмият най-лош в страната. В допълнение всяка година от областта се изселват повече лица, отколкото се заселват в нея. През 2015 г. в градовете живеят 62,5% от населението при 73,1% на национално ниво.

Образование ●●●

От 2011 г. досега нетният коефициент на записване в образователните степени между V и VIII клас за област Ловеч е по-висок от средния за страната, а от 2013 г. делът на второгодниците – по-нисък. Относителният дял на отпадналиите от образование остава по-висок от този за страната, но тенденциите са по-скоро положителни. Докато в периода 2012–2014 г. обхватът на отпадащите от образователната система за страната се увеличава от 2,3 на 2,8%, в област Ловеч е регистриран спад от 3,5 на 3,2%.

Традиционно зрелостниците от областта постигат близки до средните за страната резултати на изпита по БЕЛ. В същото време 2015 г. е първата от 2010 г. насам, в която делът на неуспешно положилите изпита от областта е по-висок от средния за страната.

Област Ловеч няма силни традиции в сферата на висшето образование, но през 2015 г. в областта следват 247 студенти, което е най-високият брой от 2011 г. насам.

Здравеопазване ●●

През 2015 г. легловата база в МБАЛ се свива за шеста поредна година, а от 2012 г. насам съотношението между броя на болничните легла и местното население е по-неблагоприятно от средното за страната. В областта има достатъчно общопрактикуващи лекари, но е налице известен недостиг на лекари специалисти.

През последните пет години коефициентът на детска смъртност в областта е по-висок от средния за страната. През 2015 г. той достига 12,5‰, което е 2 пъти над средните нива, а по-висока стойност е регистрирана единствено в Сливен (12,8‰). През 2015 г. здравноосигурени са 91,1% от местното население при средно 88,5% за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Ловеч традиционно е една от областите с най-висок дял на наказателните дела в Окръжния съд, които приключват в 3-месечен срок. През 2015 г. това се отнася за 95,0% от делата при средно 88,1% за страната.

Нисък е и делът на висящите наказателни дела (6,5% при 9,4% на национално ниво). До известна степен тези резултати са следствие от ниската престъпност и съответно слабата натовареност на наказателните съдии в областта. На всеки съдия се падат средно по 6,7 дела на месец при ниво от 8,3 дела на месец за страната.

В съотношение с броя на населението през 2015 г. са регистрирани 10,1 престъпления на 1000 души при средно ниво от 13,6 престъпления на 1000 души за страната. Разкриваемостта спада до 45,4%, но остава над средните стойности за страната (39,2%).

Околна среда ●●●

През 2014 г. делът на населението в селища с обществена канализация достига 64,1% при средно 74,5% за страната. Свързаността с ПСОВ е 41,2%, но трябва да нарасне в статистиката за 2015 г. заради откриването на третото стъпало на пречиствателната станция на град Ловеч в средата на годината.

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата възлизат на 93,8 т/кв.км, което е близо 3 пъти по-ниско от средните нива за страната.

Култура ●

Културният живот в областта се характеризира със сравнително нисък интензитет. В съотношение с броя на населението средногодишният брой на посещенията в театрите е около 2,5 пъти по-нисък от средните за страната 302 посещения на 1000 души, а тези в библиотеките са 1,5 пъти по-малко от средните за страната 583 посещения на 1000 души през 2015 г.

Единствено музеите в областта се радват на висок интерес. Посещенията в тях нарастват за трета поредна година и достигат 955 на 1000 души при средно 664 посещения на 1000 души за страната. Ловеч е една от петте области в страната, в която и през 2015 г. все още няма действащо кино.

Ключови показатели за област Ловеч

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6068	7029	7074	7317	7635	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3037	2825	2963	3134	3788	4084
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5936	6184	6509	6940	7487	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	27,7	33,0	32,9	36,8	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	67,4	63,3	61,1	58,5	56,9	60,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	61,7	55,6	52,9	52,2	51,0	54,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	8,0	12,2	13,4	10,7	10,2	9,2
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,6	21,6	16,4	15,8	18,6	20,5
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	39	39	39	40	41	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	901	1094	1076	1136	1388	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	816	946	959	1002	1011	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	25,2	30,3	33,7	34,6	45,8	50,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	36,1	40,1	43,0	44,8	47,8	43,7
Покритие на кадастъра (%)	74,0	74,0	74,0	74,0	74,0	80,4

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,4	-9,7	-10,2	-10,2	-11,2	-11,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-12,2	-4,1	-3,5	-5,3	-4,2	-4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,5	4,3	4,5	4,4	4,3
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,3	2,9	3,6	2,5	3,0	6,2
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	78,9	82,0	81,3	80,7	80,0	81,2
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,2	89,5	88,9	88,5	89,7	91,1
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	199	205	210	220	213	209
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,5	13,2	10,9	10,1	9,4	10,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	46,0	52,2	51,6	51,8	49,2	45,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	4,1	4,4	4,4	6,1	7,6	6,5
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	40,2	40,9	41,1	41,1	41,2	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	124,6	125,2	115,5	93,8	93,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	92	141	148	186	124	119

Област Монтана

▶ Население (2015)	138 269
▶ Територия (кв.км)	3635,6
▶ Брой на населените места	131
▶ Дял на населението в градовете (%)	63,4

Общ преглед

Икономическото развитие на Монтана изостава чувствително. Заетостта се свива през 2015 г., което води и до спад на доходите от работна заплата и съответно на средните доходи в областта. Монтана остава най-малко атрактивната област за чуждестранните инвеститори, а общините в областта не успяват да компенсират липсата на частни инвестиции с достатъчно високо усвояване на европейски средства. Ниското ниво на данъците и таксите и сравнително добрите административни услуги не успяват да компенсират влиянието на негативни фактори като слабо инфраструктурно развитие на областта.

Областта е сред най-тежко засегнатите от демографската криза в страната. Образователната система успява да обхване сравнително голяма част от подлежащите на образование лица, но понижаващите се оценки на задължителните матури говорят за спад в качеството. Качеството на здравеопазването е близко до средното за страната, а околната среда е в сравнително добро състояние. Въпреки че престъпността е по-ниска от средната за страната, делът на разкритите престъпления постепенно се понижава, а съдебната система е неефективна. Интензитетът на културните дейности е много по-нисък от средните за страната нива.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●

Подобно на съседната област Видин икономическото развитие на Монтана изостава чувствително от средните нива за страната. БВП на глава от населението през 2014 г. възлиза на 6611 лв., което е с повече от 40% по-ниско от средната стойност за страната.

Въпреки че в страната има десет области, в които средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е по-ниска от тази в Монтана (7499 лв. през 2014 г.), по данни на НСИ доходите на домакинствата са едни от най-ниските в страната. Водещата причина за това е ниската заетост на населението. Макар заплатите да не са сред най-ниските в страната, те формират едва 33% от дохода на домакинствата. Този дял е най-ниският в страната и далеч по-малък от средния за страната (56,1%).

Ниските доходи са и основната причина за значителната бедност в областта. Относителният дял на бедното население спрямо линията на бедност за страната възлиза на 41,6%, като по-високи стойности се наблюдават единствено в Кърджали и Пазарджик.

Пазар на труда ●●

Противно на общите за страната тенденции заетостта в област Монтана се влошава рязко през 2015 г. Коефициентът на заетост се понижава до 53,7%, което е четвъртата най-ниска стойност след Силистра (49,2%), Враца (50,3%) и Търговище (51,6%), при средна стойност за страната от 62,9%. Безработицата спада от 16,3% през 2014 г. на 8,2% през 2015 г., но това се дължи на срив на икономическата активност на населението, а не на разкриване на работни места. През 2015 г. икономически активни са 58,5% от населението на възраст 15–64 години при 69,3% за страната. По-ниска стойност се отчита единствено в област Търговище (56,7%).

Перспективите пред развитието на пазара на труда също не изглеждат обещаващи на фона на ниския дял на населението със завършено висше образование – 17,3%, при относителен дял за страната 27,5%.

Инвестиции ●

Още през 2013 г. Монтана става областта с най-неблагоприятно съотношение между натрупаните ЧПИ и броя на местното население. През 2014 г. е отчетен отлив на ЧПИ от близо 4 млн. евро, което означава, че съотнесена към броя на населението, тяхната стойност е 247,5 евро/човек, което е над 12 пъти по-ниско от средното ниво за страната. Монтана също така е една от трите области (заедно с Видин и Перник), в които разходите на предприятията за придобиване на ДМА през 2014 г. възлизат на по-малко от 1000 лв./човек от средногодишното население при средно 2786 лв./човек за страната.

За разлика от други по-слабо развити области, като съседните Видин и Ловеч, общините в област Монтана не успяват да надминат средните за страната темпове на усвояване на

европейски средства. На фона на тези индикатори не е изненадващо, че единствената област, в която предприемаческата активност е по-слаба, е област Кърджали.

Инфраструктура ●●

Гъстотата както на пътната, така и на железопътната мрежа в областта е малко по-ниска от средната за страната – съответно 17,8 км на 100 кв.км и 3,6 км на 100 кв.км. Разликите в развитието на инфраструктурата идват най-вече по линия на високоскоростните пътища. Единствената област, в която делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-нисък, е Смолян, където пътната инфраструктура е слабо разгърната поради планинския терен. През 2015 г. в добро състояние се намират 31,4% от пътната настилка в областта, която стойност, макар да е най-високата за последните шест години, е по-ниска от показателя за страната (40,7%).

И през 2015 г. Монтана остава една от областите с най-нисък дял на домакинствата с достъп до интернет – 36,8%. По-ниски нива се наблюдават само във Враца и Търговище.

Данъци и такси ●●●●●

Местните данъци и такси в общините в област Монтана са чувствително по-ниски от средните за страната. Най-близък до средните нива е данъкът при възмездно придобиване на имущество. През 2015 г. таксата за битови отпадъци е увеличена в община Брусарци и намалена в областния център.

Община Монтана е една от малкото в страната, които през последните години се решават да увеличат патентния данък за търговия на дребно. Макар ставката да е удвоена, новият ѝ размер от 4 лв./кв.м е близо 3 пъти по-нисък от средния за страната.

Администрация ●●●●

Област Монтана получава малко по-висока от средната за страната оценка по отношение на своето административно развитие. В Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“ областният център Монтана получава 3,21 от максимални 5 точки при средна оценка за страната от 3,14 точки. Фондация „ПДИ“ оценява прозрачността на общините на 42,1% при средна оценка за страната от 54,2%. Обслужването на „едно гише“ навлиза със сравнително бързи темпове, като най-висока степен на развитие на тези услуги декларираат общините Монтана, Вършец и Якимово.

От 2010 г. насам покритието на кадастъра в областта остава непроменено – 12,3%, докато в същия период нараства от 15,9 на 19,8% на национално ниво. Най-високо е кадастралното покритие на общините Вършец, Лом и Чипровци, а без покритие остават общините Бойчиновци, Брусарци, Вълчедръм, Медковец и Якимово.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●●

В периода между 2001 и 2015 г. населението на областта намалява с над 1/4, което е повече от 2 пъти по-бърз темп от регистрирания на национално ниво. По-бързо намалява населението само в областите Видин, Враца и Разград. В резултат на негативните демографски процеси възрастовата структура се влошава, а през 2015 г. областта регистрира втория най-неблагоприятен естествен прираст на населението след този в област Видин. Един от малкото позитивни показатели в демографското развитие на областта е сравнително ниският отрицателен механичен прираст на населението (-2,4‰ през 2015 г.).

По подобие на останалите области в Северозападна България делът на населението, което живее в градовете, е сравнително нисък – 63,4%, при средно ниво за страната от 73,1%.

Образование ●●

Сред положителните характеристики на образователната система в областта могат да се посочат относително високият коефициент на записване на населението в V–VIII клас и намаляващият дял на второгодниците (0,9% през учебната 2014/2015 г. при 1,0% за страната).

В същото време делът на отпадналите от основно и средно образование за втора поредна година се задържа над 3%, а резултатите, които местните зрелостници постигат на матурите по БЕЛ, са сред най-слабите в страната. През 2016 г. делът на неуспешно положилите изпита достига 12,4% (при средно 8,7% за страната). И през деветте години от въвеждането на задължителните матури средната оценка за областта е по-ниска от средната за страната, като през 2016 г. разликата е най-голяма – „добър“ 3,88 за област Монтана спрямо „добър“ 4,17 на национално ниво. По-нисък среден успех постигат само учениците от Кърджали, Разград, Силистра и Ямбол. Монтана е една от петте области в страната, в които няма университети или филиали на такива.

Здравеопазване ●●●

Сравнително високата натовареност на местните болнични заведения е съпроводена с увеличаване на легловата база в МБАЛ – до 864 легла през 2015 г. По-благоприятно съотношение между броя на леглата в МБАЛ и местното население има само в областите Плевен и Пловдив. Въпреки че в областта има относително висок брой общопрактикуващи лекари, продължава да се забелязва известен недостиг на лекари специалисти.

През 2015 г. коефициентът на детска смъртност се понижава до 6,3‰, което показва подобряване на здравната грижа за местното население. Покритието на местното население със здравно осигуряване е високо – осигурени са 89,0% от населението на областта при средно ниво за страната от 88,5%.

Сигурност и правосъдие ●●

Въпреки че престъпността в областта е сравнително ниска, местните органи на съдебната власт са ниско ефективни. Единствената област, в която натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд е по-ниска от тази в Монтана (4,7 дела на съдия на месец), е област Търговище. Въпреки това област Монтана е с втория най-нисък дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, след столицата. В допълнение делът на висящите наказателни дела в Монтана (14,5%) е по-нисък само от тези в столицата и Благоевград (по 15,4%) при средно ниво за страната от 9,4%.

Единствената причина, поради която оценката за областта не е още по-ниска, е традиционно ниският брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността. Разкриваемостта на престъпленията в областта също е по-висока от средната за страната, но тази разлика постепенно намалява.

Околна среда ●●●●

Добрата оценка на околната среда в област Монтана се дължи преди всичко на ниския обем на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата. През 2014 г. те възлизат на 7,9 т/кв.км територия, а по-ниски нива са регистрирани само в Добрич, Кърджали и Смолян.

През 2015 г. е приключен проектът за изграждане на воден цикъл на град Монтана, който включва и модернизацията на пречиствателната станция на града. Въпреки това свързаността на населението на областта с ПСОВ (34,3%) остава по-ниска от общата за страната (56,8%). Делът на населението, живеещо в селища с обществена канализация, също е нисък – 58,8%, при среден обхват за страната от 74,9%.

Култура ●

Общата тенденция за увеличаване на посещенията в музеите и библиотеките на национално ниво не е характерна за област Монтана. Броят на посещенията е нисък и дори намалява през 2015 г. Въпреки повишаващите се посещения в местните театри интересът към тях също остава слаб. В съотношение с броя на местното население регистрираните през 2015 г. 16 300 посещения се равняват на 118 посещения на 1000 души при средно 302 посещения на 1000 души за страната.

Монтана е една от петте области в страната, в които и през 2015 г. няма кино. Другите такива области са Кърджали, Ловеч, Пазарджик и Перник.

Ключови показатели за област Монтана

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5384	6078	6207	6769	6611	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3037	2961	2994	3276	4117	3021
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6028	6289	6572	6995	7449	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	42,5	30,6	27,2	41,6	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	65,2	61,6	62,7	63,8	67,1	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	56,9	52,9	53,3	53,0	55,9	53,7
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	12,2	14,1	14,9	16,7	16,3	8,2
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	15,4	15,8	18,1	18,4	17,1	17,3
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	32	31	31	31	32	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	669	1128	997	1077	999	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	160	173	217	271	247	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	22,7	29,0	37,5	36,4	47,9	36,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	24,8	25,8	22,0	29,1	31,4	31,4
Покритие на кадастъра (%)	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-12,3	-12,3	-12,8	-11,7	-12,8	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,2	-3,2	-3,4	-2,7	-3,2	-2,4
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,1	4,4	4,1	4,2	4,2	4,0
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	6,8	3,2	9,4	6,4	6,9	10,7
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,1	81,9	81,1	81,7	80,5	80,6
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,4	87,9	87,1	86,1	87,4	89,0
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	230	245	255	260	261	268
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	16,4	14,3	14,1	13,3	11,9	13,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	50,3	46,3	38,4	38,7	43,2	41,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	9,4	10,0	12,5	10,3	11,3	14,5
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	33,3	33,9	34,0	34,2	34,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	5,0	5,4	5,8	6,5	7,9	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	72	66	50	67	81	118

Област Пазарджик

▶ Население (2015)	265 090
▶ Територия (кв.км)	4456,9
▶ Брой на населените места	117
▶ Дял на населението в градовете (%)	62,4

Общ преглед

Пазарджик е една от областите с най-лоши показатели за условия на живот и социално включване, както и сред тези с най-неблагоприятен образователен профил на работната сила. Възстановяването на пазара на труда е съсредоточено между 2012 и 2014 г., като 2015 г. бележи минимално покачване на заетостта и спад на икономическата активност на населението. Инвестиционната дейност постепенно нараства, но остава под средната за страната. Нивото на местните данъци и такси е сравнително високо, а административното и инфраструктурното развитие е в унисон с общите тенденции. Възрастовата структура на населението е сравнително добра, но естественото и ме-

ханичното му движение вещае неизбежното ѝ влошаване в близко бъдеще. Образователната система постига ниски резултати, а културният живот се характеризира с малък интензитет. Капацитетът на болниците е относително висок, а осигуреността с лекари – около средната за страната, което обяснява и относително големия брой преминали болни през местните болници. Разкриваемостта на престъпленията е по-висока от средната за страната, а работата на съдебната система – относително бърза въпреки растящата натовареност. Незадоволителното състояние на околната среда се дължи на ниската свързаност с пречиствателни станции.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●

Пазарджик е една от областите с най-лоши показатели за условия на живот и социално включване. Делът на населението, живеещо с материални лишения, достига 54,7% при средно ниво за страната от 33,1%, а делът на лицата, живеещи под националната линия на бедност, е 50,2% при средно 21,8% за страната. Единствената област, в която по-голям дял от населението живее с материални лишения, е Ловеч (55,3%), а единствената област, в която делът на бедното население е по-голям, е Кърджали (60,1%).

В периода 2009–2014 г. средната годишна брутна заплата в областта възлиза на 77–78% от тази за страната, като през 2014 г. достига 7650 лв. при 9860 лв. на национално ниво. През 2014 г. БВП на човек от населението възлиза на 6842 лв. при средно 11 574 лв. за страната.

Пазар на труда ●●●

Възстановяването на пазара на труда в област Пазарджик е най-ясно изразено през 2013 и 2014 г. В този период коефициентът на заетост се покачва от 52,4% през 2012 г. на 59,6% през 2014 г., а коефициентът на безработица спада от 18,3 на 10,4%. През 2015 г. заетостта не се променя, а икономическата активност на населението намалява. Така основната част от спада на безработицата се дължи не на новосъздадени работни места, а на излизане на част от безработните от работната сила. През 2015 г. както заетостта (59,7%), така и икономическата активност (65,3%) остават под средните за страната (съответно 62,9 и 69,3%).

Въпреки сравнително добрата възрастова структура на работната сила нейният образователен профил е сред най-неблагоприятните в страната. От лицата на възраст 25–64 години с висше образование са 16,8% (при 27,5% за страната), а с основно и по-ниско образование са 26,6% (при 18,1% на национално ниво).

Инвестиции ●●

Инвестиционната активност в областта продължава да изостава, макар да са налице някои благоприятни тенденции. В края на 2014 г. ЧПИ в областта достигат 472 млн. евро с натрупване, а годишните разходи за придобиване на ДМА за същата година възлизат на 405 млн. лв. И двете стойности са рекордни, но в съотношение с броя на населението инвестициите остават под средните за страната нива. Стойностите за ЧПИ и ДМА за областта са съответно 1781 евро и 1512 лв./човек при нива от 3006 евро и 2786 лв./човек за страната.

Стойността на сумите, изплатени на общините като бенефициенти по оперативни програми, достига 614 лв. на човек към 31 май 2016 г., като по този начин областта изостава от средните за страната 689 лв./човек. Община Панагюрище продължава да е на първо място, усвоявайки 2890,9 лв./чо-

век. Най-малко средства е усвоила община Батак – 180,5 лв./човек.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната мрежа в област Пазарджик през 2014 г. е 16,6 км на 100 кв.км територия и остава непроменена от 2003 г. насам, а делът на автомагистралите и първокласните пътища е 14,9%. Въпреки че и двата показателя са по-ниски от средните за страната, през 2015 г. в добро състояние се намират 51,8% от пътната настилка, като това за поредна година нарежда Пазарджик сред областите с най-добро качество на пътищата. В допълнение гъстота на железопътната мрежа (4,2 км на 100 кв.км) в областта е по-висока от средните за страната 3,6 км на 100 кв.км.

Областта изостава по отношение на навлизането на информационните технологии. През 2015 г. достъп до интернет имат 50,6% от домакинствата в областта при 59,1% за страната, а сред лицата на възраст 16–74 години интернет са използвали 46,6% при 60,3% на национално ниво.

Данъци и такси ●●

За първи път от 2013 г. насам се забелязва леко покачване на данъчната ставка върху недвижимите имоти на юридически лица в областта. Това се дължи на повишението на ставката в община Велинград от 1,5 на 1,6‰, докато във всички останали общини тя остава непроменена. Същевременно таксата за битови отпадъци пада в същата община, но се повишава в Стрелча и Панагюрище.

Данъкът върху леките автомобили и патентният данък за търговия на дребно остават непроменени през последните четири години и са по-ниски от средните за страната. През 2016 г. в община Ракитово данъкът при възмездно придобиване на имущество се повишава от 2,20 на 2,50‰.

Администрация ●●●

Покритието на кадастъра в областта достига 26,8% през 2015 г., което е по-високо от средното за страната (19,8%), но четири общини все още са без никакво покритие – Велинград, Лесичово, Септември и Стрелча. Самооценката на общинските администрации за нивото на развитие на електронното правителство и готовността за предоставяне на услуги на „едно гише“ са на нива, близки до средните за страната.

Средната оценка за областта в рейтинга на активната прозрачност на органите на местното самоуправление, изготвян от Фондация „ПДИ“, пада до 49,7% през 2016 г. при средно ниво за страната от 54,2%. Общината с най-висок рейтинг е Ракитово (61,20%), а с най-нисък – Батак (38,89%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●●

Въпреки че коефициентите на възрастова зависимост за област Пазарджик са относително по-добри от средните за страната, естественото и механичното движение на населението води до непрекъснато му намаляване. Всяка година областта бива напускана от повече хора, отколкото се заселват в нея, като през 2015 г. коефициентът на механичен прираст достига $-4,9\%$ при средно ниво за страната от $-0,6\%$. Коефициентът на естествен прираст също е отрицателен, като през 2014 и 2015 г. в областта са регистрирани най-неблагоприятните стойности от 2000 г. насам ($-5,3$ и $-6,1\%$). Ако тенденцията се запази, 2016 може да е първата година, в която естественият прираст в област Пазарджик е по-нисък от средния за страната. През 2015 г. в градовете живеят 62,4% от населението на областта при средно 73,1% за страната.

Образование ●

Пазарджик е една от областите, които постигат най-слаби резултати по отношение на задържането на учениците и качеството на образователната система. Нетният коефициент на записване на населението в прогимназиален етап на обучение е близък до средните за страната 78,3%, но както относителният дял на второгодниците (1,4%), така и този на отпадналите от основно и средно образование (4,5%) са по-високи от средните за страната – съответно 1,0 и 2,8%.

Резултатите на зрелостниците от областта на задължителната матура по БЕЛ са традиционно по-ниски от средните и бележат по-нататъшен спад през 2016 г. Средният успех спада до „добър“ 4,01 (при „добър“ 4,17 за страната), а дялът на оценките под „среден“ 3,00 достига 14,6% при 8,7% за страната. По-висок дял на неуспешно положилите изпита е отчетен само в областите Кърджали, Плевен, Разград, София (област) и Ямбол. В област Пазарджик няма висши учебни заведения или техни филиали.

Здравеопазване ●●

През 2015 г. дялът на здравноосигурените лица в област Пазарджик нараства до 85,5%, които, макар да бележат своеобразен рекорд за областта, остават по-ниски от средните за страната 88,5%. Коефициентът на детска смъртност е традиционно сред най-високите в страната, като стойността му през 2015 г. (11,8‰) е близо 2 пъти над средните нива за страната.

След 2006 г. съотношението между броя на болничните легла в МБАЛ и местното население е по-благоприятно от средното за страната. Това заедно с относително добрата осигуреност с лекари вероятно е една от причините за високата използваемост на местните болници от местното население. През 2015 г. през МБАЛ са преминали 266 на 1000 души от населението на областта спрямо 232 на 1000 души за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

През 2015 г. Пазарджик остава една от сравнително безопасните области за живеене, що се отнася до броя на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността. В съотношение с броя на населението те възлизат на 10,1 престъпления на 1000 души през 2015 г. при средно ниво за страната от 13,6 престъпления на 1000 души. След 2013 г. разкриваемостта на престъпленията също е по-висока от средната, като през 2015 г. достига 46,0% при 39,2% на национално ниво.

Въпреки че натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд се повишава до 8,8 дела на месец през 2015 г. (при 8,3 дела на месец за страната), дялът на висящите наказателни дела намалява до 6,9% при 9,4% за страната. В периода 2009–2015 г. дялът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, спада от 96,0 на 93,0%, но остава по-висок от средните за страната 88,1%.

Околна среда ●●

Пазарджик е сред областите с недобро състояние на околната среда основно заради слабата свързаност на канализацията с ПСОВ. Въпреки че през 2014 г. близо 70% от населението живее в селища с обществена канализация, ПСОВ обслужват едва 27,4% от него при средно 56,8% за страната. През 2015 г. е пусната в експлоатация новоизградената станция в град Септември, което ще доведе до подобряване на показателя в следващи периоди.

Емисиите на въглероден диоксид са близо 9 пъти по-ниски от средните за страната и през 2014 г. възлизат на 35,5 т/кв.км територия. След 2011 г. по-добри от средните за страната показатели се наблюдават и при образуваните битови отпадъци.

Култура ●

Пазарджик е от областите, в които се наблюдава най-нисък интензитет на културните дейности. В съотношение с броя на местното население регистрираните посещения в местните театри и библиотеки са около 2 пъти по-ниски от средните за страната – съответно 302 и 583 посещения на 1000 души. Единствено интересът към музеите в областта е близък до средните за страната нива (664 посещения на 1000 души), макар там да е отчетен известен спад спрямо 2009 и 2010 г. И през 2015 г. Пазарджик остава една от петте области в страната, в които няма кино.

Ключови показатели за област Пазарджик

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6641	7118	7554	7242	6842	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2989	2972	3460	3755	3570	3728
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6087	6368	6862	7264	7650	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	33,8	38,8	45,5	50,2	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	67,9	66,1	64,2	64,5	66,6	65,3
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	57,1	54,0	52,4	56,0	59,6	59,7
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	15,5	18,1	18,3	13,0	10,4	8,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	15,2	16,9	16,8	16,6	15,3	16,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	38	38	39	39	39	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	910	1236	1265	1227	1512	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1161	1446	1581	1719	1781	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	25,9	38,7	40,4	36,1	49,6	50,6
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	43,4	43,0	44,0	52,6	49,8	51,8
Покритие на кадастъра (%)	6,0	19,4	25,1	25,1	26,8	26,8

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-3,4	-4,6	-4,5	-4,2	-5,3	-6,1
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,0	-2,5	-3,2	-4,7	-4,9	-4,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,3	4,1	4,1	4,2	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	6,5	4,6	6,8	6,9	5,8	6,6
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	79,3	83,1	82,5	78,1	78,9	78,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	81,4	84,4	83,4	82,6	83,6	85,5
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	129	135	265	279	153	266
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	12,1	10,9	9,7	10,5	10,2	10,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	50,6	41,6	38,2	39,3	41,8	46,0
Дял на висящите наказателни дела (%)	4,0	2,2	7,9	6,9	9,8	6,9
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	26,0	26,1	27,2	27,3	27,4	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	38,3	71,6	48,7	37,9	35,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	77	98	86	123	163	154

Област Перник

▶ Население (2015)	126 252
▶ Територия (кв.км)	2394,2
▶ Брой на населените места	172
▶ Дял на населението в градовете (%)	78,4

Общ преглед

Нивото на доходите в област Перник е сравнително високо, което се дължи на всекидневната трудова миграция към столицата и на по-високия размер на средните пенсии в областта. Пазарът на труда постепенно се възстановява, въпреки че паралелно с повишаването на заетостта повече хора активно започват да търсят работа и се присъединяват към редиците на безработните. През последните години е налице известен отлив на чуждестранни инвестиции, а усвояването на европейски средства е сравнително ниско. Областта се характеризира с добро състояние на инфраструктурата и благоприятна данъчна среда, но в същото време изостава в други сфери, като прозрачността на местната администрация и разширяването на кадастралното покритие.

Перник е една от четирите области, в които лицата на 65 и повече години са 2 пъти повече от тези на възраст до 14 години включително. Индикаторите за качеството и обхвата на образователната система са близки до средните за страната. Областта се характеризира с ограничена леглова база в болниците и недостатъчно лекари. Престъпността е сравнително висока, а разкриваемостта – ниска. За сметка на това се забелязват признаци на повишаваща се ефективност в съдебната система. Добрата оценка за качеството на околната среда е следствие най-вече от високата свързаност с ВиК и пречиствателни станции. В областта на културата благоприятни тенденции се забелязват само по отношение на посещаемостта на местните музеи.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

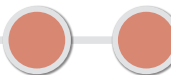
Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

Средната годишна брутна заплата на наетите лица в областта възлиза на 7063 лв. през 2014 г., което е 71,6% от средната за страната. В същото време заради интензивната всекидневна трудова миграция към столицата доходите на домакинствата са по-високи от средните за страната. Средногодишният доход на лице от домакинството през 2015 г. е 6093 лв., като по този показател Перник се нарежда на второ място след столицата. Тук роля играе и средният размер на пенсиите, доходите от които са с близо 40% по-високи от средните за страната. Делът на лицата, живеещи с материални лишения, остава висок. През 2013 г. това са 37,3% от населението при средно 33,1% за страната.

Пазар на труда ●●●

Перник е една от двете области в страната, в които коефициентът на безработица се покачва през 2015 г., като достига 14,0% при средно ниво за страната от 9,1%. Основният двигател на този процес е не загубата на работни места, а повишаващата се икономическа активност на населението. Вероятно с повишаването на заетостта повече хора започват активно да търсят работа и да се числят към безработните. През 2015 г. заетостта нараства до 62,5%, което е близо до средните нива за националната икономика.

Образователният профил на работната сила показва нарастващ дял на висшистите в местното население, въпреки че делът им остава с 5 пр.п. по-нисък от общия за страната – 27,5%. За сметка на това делът на лицата с основно или по-ниско образование е 10,3% при средно 18,1% за страната.

Инвестиции ●

През 2014 г. Перник е една от трите области в страната, в която съотношението между инвестициите на предприятията в ДМА и броя на местното население е под 1000 лв. на човек. Другите две области с подобно съотношение са Монтана и Видин. Въпреки че съотношението на ЧПИ към броя на местното население е деветото най-благоприятно в страната (заради високите инвестиции в строителството преди кризата), 2014 г. е третата поред, в която кумулативният им размер намалява. Към края на 2014 г. те възлизат на 219 млн. евро при най-висок размер от 284 млн. евро към края на 2008 г.

Общините от област Перник постигат по-ниска степен на усвояване на европейски средства от тази за страната. В съотношение с броя на населението те са усвоили 505 лв./човек при средно 689 лв./човек за страната към края на май 2016 г. Най-добре се представя община Перник

(53,6 млн. лв., или по 583 лв./човек), а най-слабо – община Ковачевци (126,1 хил. лв., или по 76 лв./човек).

Инфраструктура ●●●●

Област Перник се характеризира с относително висока гъстота на пътната (24,1 км на 100 кв.км) и железопътната мрежа (4,8 км на 100 кв.км) спрямо тези показатели за страната – съответно 17,8 км на 100 кв.км и 3,6 км на 100 кв.км. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е 16,7% при 18,1% за страната, но качеството на пътната настилка е по-добро от това в останалата част на страната. През 2015 г. достъп до интернет имат 53,0% от домакинствата при 59,1% на национално ниво.

Данъци и такси ●●●●

Равнището на местните данъци и такси в общините в област Перник е сравнително благоприятно, а промените от 2012 г. насам са по-скоро в посока понижение. Патентният данък за търговия на дребно, таксата за битови отпадъци и данъкът за възмездно придобиване на имущество са по-ниски от средните за страната. Данъкът върху превозните средства и данъкът върху недвижимите имоти за юридическите лица съответстват по размер на тези в страната. Единствената промяна през 2016 г. е увеличаването на таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридическите лица от 8 на 10% в община Ковачевци.

Администрация ●●●

Самооценката на общинските администрации показва, че развитието на електронните услуги и етапът на готовност за обслужване на бизнеса и гражданите на „едно гише“ са в унисон със средните за страната. От 2009 г. насам покритието на кадастъра остава много ниско и непроменено. През 2015 г. той обхваща едва 4,5% от територията на областта при 19,8% за страната.

Според Фондация „ПДИ“ прозрачността на местните органи на самоуправление се повишава леко през 2016 г. (до 40,1%), но остава далеч от показателя за страната – 54,2%. По-ниски оценки получават само областите Видин и Шумен. Областният център получава сравнително ниска оценка и в Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“ – 3,04/5,00 точки при 3,14/5,00 за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●

От 2014 г. насам Перник е една от четирите области, в които на всяко лице на възраст до 14 години включително се падат над две лица на 65 и повече години. Другите такива области с изявено застаряване са Видин, Габрово и Кюстендил. Неблагоприятната възрастова структура на населението оказва влияние върху неговия естествен прираст. През 2015 г. той е -12,5%, като е близо 2 пъти по-неблагоприятен от средните стойности за страната. Сравнително по-благоприятен е механичният прираст на населението. Въпреки че от 2010 г. досега повече хора напускат областта, отколкото се заселват в нея, през 2015 г. нивото на нетната миграция е почти нула. Поради близостта до столицата и големия брой на местните жители, които работят в нея, натам се насочват над 50% от лицата, които напускат трайно област Перник в периода 2007–2015 г.

Перник е една от най-силно урбанизираните области в страната, като през 2015 г. 78,4% от населението живее в градовете при средно 73,1% на национално ниво.

Образование ●●●

Училищното образование в област Перник се характеризира с по-добри от средните за страната показатели за включване и задържане на населението в образователния процес. През последните две години нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас постепенно се увеличава и през 2015 г. вече е малко над общия за страната – 78,3%. Относителният дял на второгодниците (0,7%) и на отпадналите от основно и средно образование (2,3%) е традиционно по-нисък от средните за страната нива. През повечето години учениците от областта постигат малко по-ниски от средните резултати на държавните зрелостни изпити по БЕЛ. През 2016 г. средната оценка е „добър“ 4,06 при „добър“ 4,17 за страната. В същото време делът на неуспешно положилите изпита в област Перник е 8,3% при 8,7% на национално ниво.

През учебната 2015/2016 г. в Перник следват 216 студенти, което е най-ниският брой от 2012 г. насам и най-ниският въобще сред областите, които предлагат висше образование.

Здравеопазване ●●

В областта има достатъчно общопрактикуващи лекари, но съотношението между лекарите от водещи специалности и броя на местното население е най-неблагоприятното в страната. На всеки специалист се падат по 928 души население при средно 544 за страната. Областта се характеризира също с ограничена леглова база в болниците, но и с изключително нисък брой на преминалите болни през нея. Леглата в МБАЛ спрямо местното население са 2,3 на 1000 души, или половината от средните за страната 4,6 на 1000 души през 2015 г., а преминалите болни в тях – 98 на 1000 души от населението, е най-ниската стойност в цялата страна. Тези показатели могат да се обяснят с близостта до столицата и с насочването на много пациенти от областта към нея.

Сигурност и правосъдие ●●●

Натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд е по-ниска от средната за страната, но постепенно се покачва. Докато през 2013 г. натовареността е 4,4 дела на съдия на месец (при 8,3 дела на съдия за страната), то през 2015 г. тя е 6,9 дела месечно при запазване на съотношението на национално ниво. В същото време делът на висящите наказателни дела спада до 6,5% през 2015 г. при 9,4% средно за страната. Относителният дял на наказателните дела в Окръжния съд, които приключват в 3-месечен срок, достига 94,0% при средно 88,1% за страната, което е още един показател за повишаващата се ефективност на местното правораздаване.

Основен проблем в областта остава сравнително високата престъпност, съчетана с ниска разкриваемост. Областите, в които през 2015 г. са регистрирани повече престъпления срещу личността и собствеността, са Бургас, Варна, Враца, Кюстендил, Плевен и София (столица). Разкриваемостта обаче е по-ниска само в столицата и Варна (по 30,4%) при 31,1% в област Перник и 39,2% на национално ниво.

Околна среда ●●●●●

Високата урбанизация на област Перник създава предпоставки за по-лесното свързване на голяма част от населението с канализационната мрежа. През 2014 г. делът на населението, живеещо в селища с обществена канализация, достига 79,1% при средно ниво за страната от 74,5%. Свързаността с пречиствателни станции в област Перник достига 74,1%, като по-високи нива регистрират единствено областите Варна (86,2%) и столицата (96,1%).

През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата се увеличават до 292,8 т/кв.км територия, но остават под средните за страната 314,5 т/кв.км.

Култура ●

Културният живот в област Перник се характеризира с нисък интензитет. В съотношение с броя на местното население през 2015 г. област Перник регистрира втората най-ниска средногодишна посещаемост на театрите (83 посещения на 1000 души) след Велико Търново (71 посещения на 1000 души) при средно ниво за страната от 302 посещения на 1000 души. Посещаемостта на библиотеките намалява и е 2,2 пъти по-ниска от тази за страната – 583 посещения на 1000 души през 2015 г.

Позитивни тенденции се наблюдават единствено по отношение на броя на посещенията, регистрирани от музеите в областта. Те достигат 58 700 през 2015 г., което прави по 466 посещения на 1000 души, но посещаемостта все още е по-ниска от тази за страната – 664 посещения на 1000 души. Перник е една от петте области в страната, в които и през 2015 г. няма кино.

Ключови показатели за област Перник

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6275	6616	5950	5745	5914	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4194	4473	5021	5764	5941	6093
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5890	6080	6392	6719	7063	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	10,2	9,5	11,6	11,9	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,5	66,4	68,6	69,6	71,0	72,7
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	62,0	61,1	61,7	60,4	61,6	62,5
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	6,9	8,0	9,9	13,0	13,1	14,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	16,3	16,7	16,6	16,9	17,8	22,5
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	38	37	38	39	40	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	941	707	853	983	992	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1777	1945	1865	1796	1735	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	15,4	35,0	42,3	48,4	52,8	53,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	48,7	41,7	52,0	48,9	49,5	49,2
Покритие на кадастъра (%)	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,6	-11,3	-11,7	-11,1	-11,2	-12,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,9	-1,6	-1,7	-0,8	-1,7	-0,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,4	4,1	4,2	4,3	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,7	4,0	4,5	5,3	5,6	8,1
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,7	80,2	77,8	77,0	76,7	78,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,6	88,8	88,3	87,5	88,6	90,0
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	101	101	104	103	99	98
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,8	14,3	14,9	15,2	14,0	15,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	43,5	38,2	33,1	34,6	30,6	31,1
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,6	8,5	7,8	10,1	10,0	6,5
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	71,5	74,0	74,1	74,2	74,1	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	258,6	297,8	257,0	250,9	292,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	78	88	84	69	55	83

Област Плевен

▶ Население (2015)	253 556
▶ Територия (кв.км)	4653,3
▶ Брой на населените места	123
▶ Дял на населението в градовете (%)	66,4

Общ преглед

Условията на живот в област Плевен са по-добри от средните за страната, което се дължи на сравнително високите доходи и на постепенното възстановяване на пазара на труда. Инвестиционната активност е по-висока от периода преди кризата, но остава под средните за страната нива. Усвояването на европейски средства е сравнително добро, но нивата на местните данъци и такси остават едни от най-високите в страната, а административното развитие изостава. Демографската картина в областта е по-благоприятна от тази в останалите области в Северозападна България, но и тук негативните демографски тенденции са ясно изра-

зени. Състоянието на образованието остава незадоволително и дори се влошава по някои ключови индикатори, като представянето на учениците на матурите. Областта запазва водещото си място в сферата на здравеопазването, а състоянието на околната среда е в унисон с това в по-голямата част от страната. Правораздаването в областта е сравнително бързо, но равнището на престъпността е по-високо от това в страната, а разкриваемостта на престъпленията пада през 2015 г. Културният живот става по-интензивен, но все пак изостава от средните за страната нива.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

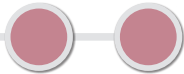

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●●

Средногодишните доходи на лице в област Плевен възлизат на 5645 лв. през 2015 г., които са с 14% по-високи от средните за страната и с 602 лв. повече от предходната година. Средната годишна брутна заплата е 7400 лв., или с 25% по-ниска от тази за страната, но това се компенсира от доходите на домакинствата от други дейности и от сравнително високия размер на пенсиите.

Областта се характеризира с относително ниски нива на бедност. През 2013 г. делът на хората, живеещи с материални лишения, е 29,3%, а делът на тези, които са под относителната линия на бедността за страната – 10,0%. И двете стойности са по-ниски от тези за страната. За 2014 г. БВП на глава на населението в областта възлиза на 6710 лв. при 11 574 лв. за страната.

Пазар на труда ●●●

Пазарът на труда бележи видимо подобрене през 2015 г. Заетостта сред населението на 15–64 години се покачва с 3,2 пр.п. и достига 61,2% при ниво за страната от 62,9%. Въпреки че икономическата активност нараства (от 63,7% през 2014 г. до 67,5% през 2015 г.), безработицата слабо се покачва – от 9,0% през 2014 г. до 9,2% през 2015 г. Предвид увеличаващата се икономическа активност на населението пазарът на труда успява да създаде работни места за почти всички новоприсъединили се към работната сила през 2015 г. Известни подобрения се наблюдават и в образователния профил на работната сила. Относителният дял на населението със завършено висше образование се покачва до 24,5% през 2015 г., но все още остава под средния за страната (27,5%).

Коефициентът на демографско заместване се подобрява до 59,9% (при 62,9% за страната), което означава, че на всеки 100 души на възраст 60–64 години, които скоро ще напуснат пазара на труда, се падат по около 60 души на 15–19 години, които ще се вляят в него.

Инвестиции ●●

Инвестиционната активност в областта е относително ниска на фона на повечето други области, но противно на преобладаващите тенденции се засилва след кризата. Пикът на разходите за придобиване на ДМА в съотношение с броя на местното население е през 2012 г., когато достига 1833 лв./човек. Въпреки последвалия спад през 2013 и 2014 г. нивото им остава по-високо от това преди кризата, макар и далеч от средните за страната 2786 лв./човек. През 2013 г. областта отчита и сериозен нетен приток на чужди инвестиции от 116 млн. евро. Въпреки това ЧПИ спрямо местното население (1208 евро/човек с натрупване към края на 2014 г.) продължават да изостават зад средните за страната стойности (3006 евро/човек). Областта се отличава с високо усвояване на европейски средства от общинските администрации. Стойността на изплатените суми по договори на общините

като бенефициенти по оперативни програми възлиза на 822,3 лв./човек към 31.05.2016 г.

Инфраструктура ●●●

Инфраструктурното развитие на област Плевен до голяма степен следва средния за страната темп. Гъстотата на пътната мрежа в областта е малко по-ниска от средните за страната 17,8 км на 100 кв.км, а тази на железопътните линии е 4,4 км на 100 кв.км при средно ниво от 3,6 км на 100 кв.км. Въпреки че делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително нисък, качеството на пътната настилка в областта е близко до общото за страната – през 2015 г. в добро състояние са 39,0% от нея.

Относителният дял на домакинствата с достъп до интернет в област Плевен е 54,5% през 2015 г., което е близо до средната за страната стойност от 59,1%. Делът на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последните 12 месеца, нараства от 45,8% през 2014 г. до 56,3% през 2015 г.

Данъци и такси ●●

Данъчните ставки остават непроменени в по-голямата част от общините в областта от 2014 г. насам. Данъкът върху нежилищните недвижими имоти на юридическите лица е 2,81‰ средно за областта през 2016 г. и е с близо 1‰ над средния за страната. Това го прави вторият най-висок данък след този в област Сливен. Данъкът при прехвърляне на собственост остава 2,81‰ през 2016 г. и също е по-висок от средния за страната.

Средният размер на таксата за битови отпадъци нараства до 6,17‰ през 2016 г., но остава под средното за страната ниво от 7,64‰. Повишението идва от общините Левски и Плевен, където ставката на таксата нараства съответно с 1,10 и 1,91‰.

Администрация ●●

От 2008 г. насам покритието на кадастралната карта в областта остава почти непроменено, докато в страната като цяло расте. Единствено през 2015 г. се забелязва слабо подобрене поради увеличението на покритието в община Червен бряг. Общините Долни Дъбник, Искър, Пордим и Кнежа остават без никакво кадастрално покритие.

Развитието на електронното управление и на услугите на „едно гише“ в областта продължава да изостава в сравнение със средното за страната. През 2016 г. в Рейтинга на активната прозрачност на органите за местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ общините в област Плевен получават сходна със средната за страната оценка – 54,1%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●

Плевен е областта с най-добра демографска ситуация в Северозападна България, но въпреки това коефициентът на естествен прираст остава $-10,0\%$ през 2015 г. при среден за страната $6,2\%$. Механичният прираст продължава да е отрицателен през 2015 г., което означава, че все повече хора напускат областта. И двата коефициента на демографска зависимост – брой на населението над 65 години към броя на децата (0–14 години) и съответно към работоспособното население (15–64 години), продължават да се влошават. През 2015 г. те достигат съответно 185,9 и 40,8% при средни нива за страната от 146,4 и 31,1%.

От всички области в Северозападна България Плевен има най-висок дял на населението, живеещо в градовете – 66,4% през 2015 г.

Образование ●●

Въпреки че е относително най-добре развитата в икономически план област в Северозападния район, Плевен изостава в образователната сфера. Сред плюсовете на местната образователна система са по-високият от средния за страната коефициент на записване на населението в V–VIII клас и сравнително благоприятното съотношение между броя на учителите и учениците (76 учители на 1000 ученици при 73 на национално ниво). Налице е обаче тенденция на понижаване на обхвата на образователната система през последните две години. Делът на отпадналите от основно и средно образование през учебната 2014/2015 г. е почти равен на средните за страната 2,8%.

В същото време качеството на училищното образование се влошава, като 2016 г. е първата, в която средната оценка на зрелостниците от областта на задължителната матура по БЕЛ е под „добър“ 4,00. Процентът на неуспешно положили изпита нараства с 4,5 пр.п. през 2016 г. и достига до 14,7%, с което надвишава значително средното за страната ниво от 8,7%.

Здравеопазване ●●●●●

Плевен е една от областите с най-добро равнище на здравеопазване в страната, особено що се отнася до достъпа до лекари от водещи специалности и болнични заведения. На един практикуващ лекар в областта се падат 1244 души, което е най-ниското ниво за страната. Същото се отнася и за броя лица на един лекар от водеща специалност, на когото през 2015 г. се падат по 404 души. Легловата база продължава да нараства и през 2015 г. област Плевен е с най-благоприятно съотношение между броя на леглата в МБАЛ и местното население (7,3 легла на 1000 души при 4,6 легла на 1000 души за страната).

Делът на здравноосигурените лица нараства до 90,8% през 2015 г. при средни нива за страната от 88,5%.

Сигурност и правосъдие ●●●

През 2015 г. Плевен за поредна година е сред областите с най-висок дял на наказателните дела, приключени в 3-месечен срок. Делът на висящите наказателни дела спада от 11,0% през 2014 г. на 8,1% през 2015 г. при средна за страната стойност от 9,4%. Тази динамика не е изненадваща на фона на намаляващата през 2015 г. натовареност на наказателните съдии – 6,8 дела на съдия на месец в сравнение с 8,3 дела на съдия за страната.

През последните години броят на регистрираните престъпления в областта е по-висок от средните за страната нива и отново леко се повишава през 2015 г. Разкриваемостта пада до 36,3%, но остава близка до средните нива.

Околна среда ●●●

Развитието на ВиК мрежата и инфраструктурата за пречистване на отпадъчни води в областта изостава. През 2014 г. делът от населението, което живее в селища с обществена канализация, е 56,7% при средно 74,9% за страната. Делът на населението с достъп до канализация, свързано с ПСОВ, е 41,3% при средно за страната ниво от 56,8%.

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата са сравнително ниски, макар да бележат лек ръст през последните години. През 2014 г. те възлизат на 56,7 т/кв.км в сравнение с 314,5 т/кв.км за страната.

Култура ●●

Културният живот в област Плевен бележи подобрене, но продължава да изостава от средните за страната нива. След 2014 г. броят на регистрираните посещения в музеите надхвърля средните за страната нива в съотношение с броя на населението и през 2015 г. достига 716 посещения на 1000 души. Средногодишният брой посещения в кината също се покачва и достига 511 посещения на 1000 души през 2015 г., като постепенно стопява разликата със средните за страната нива.

Посещаемостта на местните театри също се повишава, но както те, така и библиотеките в областта не се радват на интерес, подобен на този в други области на страната.

Ключови показатели за област Плевен

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5399	6317	6298	6639	6710	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4206	3902	5091	5431	5043	5645
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6093	6308	6646	7046	7400	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	29,5	21,4	19,6	10,0	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	61,1	61,6	61,9	66,1	63,7	67,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	53,3	54,1	55,5	58,1	58,0	61,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	12,8	12,0	10,3	12,1	9,0	9,2
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	17,5	18,5	21,7	22,9	23,6	24,5
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	35	35	35	36	37	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1056	1079	1833	1618	1473	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	532	652	736	1208	1208	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,2	35,8	37,3	47,6	43,8	54,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	28,5	29,2	31,0	38,8	39,0	39,0
Покритие на кадастъра (%)	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,8

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,0	-9,6	-10,1	-9,1	-10,0	-10,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,3	-2,5	-4,4	-4,7	-4,0	-4,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,3	4,1	4,1	4,1	4,0
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,9	4,7	8,0	8,7	7,9	10,2
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	77,0	83,5	82,7	83,5	82,9	80,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,9	89,4	88,8	88,2	89,5	90,8
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	197	207	278	309	236	323
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,9	16,5	15,9	16,7	15,7	16,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	45,1	42,1	38,5	36,7	39,2	36,3
Дял на висящите наказателни дела (%)	10,2	7,3	6,2	5,3	11,0	8,1
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	39,6	41,0	41,0	41,2	41,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	51,0	62,3	50,6	52,8	56,7	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	150	192	185	214	388	511
Посещения в театрите на 1000 души от населението	79	108	126	141	138	172

Област Пловдив

▶ Население (2015)	674 435
▶ Територия (кв.км)	5972,9
▶ Брой на населените места	224
▶ Дял на населението в градовете (%)	74,9

Общ преглед

През 2014 г. се отчита известно забавяне на икономиката в областта. Пазарът на труда също не отбелязва сериозно подобрене, въпреки че безработицата намалява през 2015 г. През 2014 г. разходите за придобиване на дълготрайни материални активи в областта се повишават, но при чуждите инвестиции се отчита известен отлив след четиригодишен постоянен приток на капитал. Качеството на пътищата в областта продължава да е по-високо от средното за страната и се повишава през последните две години. В област Пловдив застаряването на населението е по-бавно от това в страната. Пловдив остава и една от малкото

области с положителен механичен прираст. В образованието се отчитат едни от най-високите дялове на второгодниците и отпадналите от основното и средното образование, но зрелостниците показват сравнително добър успех на матурите. Пловдив е сред областите с най-много лекари, легла в болниците и лекувани болни спрямо броя на населението. Въпреки сравнително високата натовареност на съдилищата в областта това не се отразява на бързината в работата на съда. Посещенията на театри, музеи и библиотеки са по-малко в сравнение със средните в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

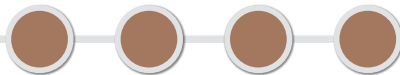
Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

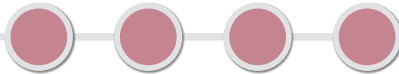

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

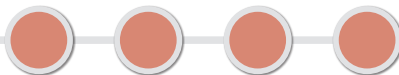
Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●

В област Пловдив БВП на човек от населението е 9268 лв. за 2014 г., което я нарежда на осмо място в страната. През 2014 г. се отчита известно забавяне на икономиката, а средногодишният доход на лице от домакинството през 2014 и 2015 г. бележи слабо намаление – главно поради по-ниски доходи от пенсии, обезщетения и помощи. Наблюдава се обаче устойчив ръст при средната годишна брутна заплата на наетите лица, която през 2014 г. вече достига 8504 лв.

През 2013 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, в област Пловдив е 30,4%, което е под установеното равнище за страната. Относителният дял на бедните спрямо националната линия на бедността обаче достига 23,1%, което е най-високото ниво за областта през последните седем години и най-вероятно се дължи на спада на доходите. Относителната бедност нараства по-бързо при мъжете в периода 2011–2013 г.

Пазар на труда ●●●

През 2013 и 2014 г. икономическата активност на населението се повишава значително, като достига 71–72%. Тъй като пазарът на труда не може да отговори с подобно нарастване на заетостта, безработицата в Пловдив се повишава до над средната за страната. През 2015 г. икономическата активност отново намалява до 68,8%, което все пак е с близо 3 пр.п. над нивото от 2008 г. Безработицата също намалява през 2015 г. до 9,6%, като се приближава до средната стойност в страната – 9,1%.

През 2015 г. заетостта остава без реална промяна – 62,1% (при 62,2% през 2014 г.), с което прекъсва тригодишната тенденция на растеж и се озовава под средните нива за страната (62,9%).

Образователната структура на работната сила остава по-неблагоприятна от средната за страната, но се подобрява през последните години. През 2015 г. населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование достига 25,4% (при 27,5% за страната), а това с основно и по-ниско образование – 19,7% (при 18,1% за страната).

Инвестиции ●●●

През 2014 г. разходите за придобиване на ДМА в областта се повишават и почти достигат средното ниво в страната спрямо населението – 2422 лв./човек при 2786 лв./човек в страната. Чуждите инвестиции обаче изостават и през 2014 г. дори намаляват след четиригодишен постоянен ръст, достигайки 2292,8 евро/човек при 3006,6 евро/човек в страната.

Усвояването на европейски средства от администрацията на общините в областта продължава да е по-малко от средното за страната, но се повишава стабилно през годините. Към 31 май 2016 г. стойността на изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативните

програми в област Пловдив е 529,6 лв./човек от населението (при 688,8 лв./човек в страната). Най-много средства усвояват общините Сопот и Хисаря (по близо 4000 лв./човек), а най-малко – общините Съединение и Брезово (по около 100 лв./човек).

Инфраструктура ●●●●

Поради естественото разположение на областта и множеството населени места и общини в нея Пловдив е една от областите с най-висока гъстота на железопътната мрежа. Гъстотата на пътната мрежа, както и делът на магистралите и първокласните пътища в Пловдив са близки, но по-малки от средните стойности за страната. Качеството на пътищата в областта продължава да е високо и се повишава през последните две години. През 2015 г. пътната настилка в добро състояние е 47,1% при 40,7% за страната.

Областта отчита около средните за страната нива на достъпа и използването на интернет от местното население през 2015 г.

Данъци и такси ●●

Нивото на местните данъци и такси в общините в област Пловдив е близо до средните стойности за страната и при петте изследвани ставки. През 2016 г. малко по-високи от тези в страната са средните стойности на патентния данък за търговия на дребно и на този върху превозните средства, а малко по-ниски – на данъка върху недвижимите имоти на юридическите лица, данъка при прехвърляне на имущество и таксата за битови отпадъци.

Спрямо 2015 г. в рамките на областта община Пловдив намалява ставката на данъка върху превозните средства и леките автомобили (с мощност 74–110 kW), а общините Перушица и Родопи увеличават таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица.

Администрация ●●●

Развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ в област Пловдив са съизмерими с процесите в страната.

В същото време прозрачността на общините в областта през 2016 г. е оценена много по-ниско в сравнение с резултатите от 2015 г. Осреднената оценка на пловдивските общини достига 47,8% при 54,2% средно за страната през 2016 г. В рамките на областта с най-голяма прозрачност работят общините Асеновград и Пловдив (с оценка над 50%), а най-непрозрачни са общините Брезово, Първомай, Марица, Перушица, Раковски и Хисаря (с оценка под 40%). В Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“ пловдивските общини получават близка, но по-висока от средната за страната оценка.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●●

В област Пловдив застаряването на населението е по-бавно от това в страната и коефициентите на възрастова зависимост остават по-благоприятни и през 2015 г.

През 2015 г. коефициентът на естествен прираст в областта нараства до $-4,9\%$, но все още е със значително по-ниска отрицателна стойност от този за страната ($-6,2\%$). Пловдив остава и една от малкото области с положителен механичен прираст $-1,4\%$ през 2015 г.

Подобно на тенденциите в страната все по-голяма част от населението на областта живее в градовете – $74,9\%$ при $73,1\%$ за страната, но гъстотата на населението в селищата остава значително над тази в страната – $2532,3$ души/кв.км при $1559,3$ души/кв.км в страната през 2015 г.

Образование ●●●

Нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас в област Пловдив е $78,0\%$ през 2015 г., като остава близо до средния за страната ($78,3\%$). Следва да се има предвид, че и в страната, и в Пловдив стойността му намалява постоянно през последните няколко години.

Пловдив продължава да бъде сред областите с най-високи дялове на второгодниците ($1,8\%$ при $1,0\%$ за страната през 2015 г.) и на отпадналите от основното и средното образование ($3,9\%$ при $2,8\%$ за страната през 2014 г.).

Същевременно зрелостниците в областта показват сравнително добър успех на матурите през 2016 г. Средният успех на матурите по БЕЛ в областта е „добър“ $4,27$ (при „добър“ $4,17$ за страната), а делът на слабите оценки – $8,61\%$ (при $8,73\%$ за страната).

Въпреки че намаляват спрямо 2014 г., близо 39-те хиляди студенти в област Пловдив през 2015 г. нареждат областта на второ място по брой на студентите във висшите учебни заведения след столицата.

Здравеопазване ●●●●

След откриването на няколко нови болници и разширяването на вече съществуващите през 2015 г. броят на леглата в МБАЛ в областта достига почти 5000 и поставя област Пловдив на второ място след столицата. Спрямо населението Пловдив също е на второ място (след област Плевен) със $7,2$ легла на 1000 души от населението при $4,6$ на 1000 души в страната. Това обяснява и резкия ръст на броя на постъпилите болни за лечение през 2015 г.

Лекарите в областта също се увеличават през 2015 г. и на един лекар от водеща специалност се падат 435 души от населението при 544 души на специалист средно за страната. Съотношението на общопрактикуващите лекари към броя на населението в област Пловдив също остава по-благоприятно от това в страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Въпреки сравнително високата натовареност на съдилищата в областта това не се отразява на ефективността на съда по отношение на бързината на правораздаване. През 2015 г. с $10,6$ дела на месец на съдия (при $8,3$ дела на месец на съдия в страната) натовареността на наказателните съдии в областта е втората най-висока след тази в столицата, но за разлика от София (столица) в Пловдивска област делата се решават сравнително бързо. Близо 93% от наказателните дела приключват в 3-месечен срок (при $88,1\%$ в страната и $76,0\%$ в столицата), а $5,4\%$ от делата са висящи (при $9,4\%$ в страната и $15,4\%$ в столицата).

Спрямо населението регистрираните престъпления в област Пловдив продължават да са по-малко от тези в страната. През 2015 г. в областта са регистрирани малко под 7000 престъпления срещу личността и собствеността, което е и най-ниската стойност за Пловдив за последните 15 години. Съотнесени към броя на населението, регистрираните престъпления са $10,3$ на 1000 души при $13,6$ на 1000 души в страната. Въпреки това разкриваемостта на престъпленията остава под средната за страната – $37,8\%$ от регистрираните през годината случаи при средно $39,2\%$ за страната.

Околна среда ●●●

Замърсяването на атмосферата в областта продължава да е по-ниско от средното за страната. През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в област Пловдив са $131,7$ т/кв.км при $314,5$ т/кв.км за страната. Битовите отпадъци обаче са повече. През 2014 г. в област Пловдив са образувани 485 кг битови отпадъци на човек от населението при 442 кг на човек в страната.

Достъпът на населението до обществена канализация, както и достъпът до канализация, свързана с ПСОВ, са съизмерими със средните стойности за страната.

Култура ●●

През 2015 г. посещенията в кината на областта нарастват до 869 на 1000 души от населението при 744 на 1000 за страната. Посещенията на населението на областта в театрите, музеите и библиотеките обаче са по-малко в сравнение със средните стойности за страната. Най-голяма е разликата в регистрираните посещения на библиотеките – с 234 посещения на 1000 души от населението стойността в Пловдив е около $2,5$ пъти по-ниска от средната за страната (583 на 1000).

Средногодишният брой на посещенията в музеите в област Пловдив се увеличава през 2015 г. и достига до 493 на 1000 души, но и той остава под средния за страната от 664 на 1000 души.

Ключови показатели за област Пловдив

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7924	8888	9087	9394	9268	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3745	3657	3988	4514	4410	4300
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6462	6889	7418	7922	8504	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	20,9	20,3	19,3	23,1	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	64,6	64,2	67,7	70,7	71,7	68,8
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,0	58,4	60,0	61,2	62,2	62,1
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	8,5	8,8	11,2	13,4	13,1	9,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	22,5	23,6	22,6	23,4	25,1	25,4
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	51	50	51	51	52	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1724	2144	2514	2291	2422	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1600	1847	1972	2436	2293	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	35,3	47,5	55,1	60,7	45,0	61,7
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	49,8	47,5	48,0	43,7	44,5	47,1
Покритие на кадастъра (%)	20,8	24,4	24,4	24,4	24,4	24,4

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-3,6	-3,8	-4,5	-4,0	-4,3	-4,9
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,1	0,2	1,4	3,1	0,5	1,4
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,5	4,3	4,3	4,3	4,3
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,9	3,2	5,0	4,9	4,6	7,0
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,9	82,3	80,7	79,5	78,8	78,0
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,2	88,4	87,7	86,5	87,2	88,4
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	228	228	328	353	242	412
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,9	11,9	10,9	11,3	10,6	10,3
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	38,9	35,3	33,6	32,1	34,4	37,8
Дял на висящите наказателни дела (%)	3,7	5,9	5,3	5,4	14,6	5,4
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	50,8	54,1	54,3	54,6	54,9	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	95,8	141,6	151,0	127,6	131,7	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	772	799	703	769	808	869
Посещения в театрите на 1000 души от населението	151	204	190	250	299	259

Област Разград

- ▶ Население (2015) 118 145
- ▶ Територия (кв.км) 2639,7
- ▶ Брой на населените места 119
- ▶ Дял на населението в градовете (%) 47,1

118 145
2639,7
119
47,1

Общ преглед

През последните години се наблюдава повишаване на доходите и заплатите в областта, но въпреки това стандартът на живот остава под средния за страната. Показателите за условия на живот и социално включване са в унисон с общите тенденции в страната, като бедните са около 1/5 от населението, а тези, които живеят с материални лишения – около 1/3. Пазарът на труда обаче е изправен пред редица предизвикателства – областта отчита един от най-ниските коефициенти на заетост, четвъртата най-висока безработица в страната и слаба икономическа активност на населението. Проблемите на трудовия пазар са следствие и от относително ограничения приток на вътрешни и чужди инвестиции. Разходите за ДМА вече достигат предкризисните си нива, но остават близо 2 пъти по-ниски от средните за страната. Макар

и общините в областта да се нареждат сред най-добрите по усвояване на европейски средства, това не успява да компенсира недостатъчните частни инвестиции.

Възрастовата структура на населението остава относително благоприятна. Коефициентът на естествен прираст е отрицателен и продължава да се влошава. Подобна е тенденцията и при коефициента на механичен прираст. Тези процеси водят и до бързо влошаване на възрастовата структура на населението. Областта се отличава с висок обхват на образователната система, но и със значително отпадане от нея и относително слабо представяне на учениците на матурите. Лекарският състав по брой и структура продължава да е дефицит за областта. Културният живот е слабо развит в сравнение с другите области на страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●

През последните години се забелязва постепенно подобряване на индикаторите, характеризиращи стандарта на живот в област Разград. Заплатите нарастват бързо от 2011 г. насам, като достигат средно 4164 лв. през 2014 г. През 2015 г. доходите на домакинствата се покачват с 4,1% на годишна база, като 54,0% от тях се формират от работни заплати в сравнение с 57,0% за страната. В периода между 2008 и 2014 г. БВП на човек от населението се увеличава от 56,1 до 70,4% от средния за страната, като през последната година възлиза на 8152 лв./човек.

Въпреки тези позитивни тенденции нивата на доходите, заплатите и БВП на човек остават по-ниски от средните за страната. Близки до средните за страната нива са относителният дял на лицата, живеещи с материални лишения – около 1/3 от населението, и дялът на лицата, живеещи под линията на бедност (20,8% за областта при 21,8% за страната).

Пазар на труда ●●

Въпреки че през последните няколко години ситуацията на пазара на труда в Разград постепенно се подобрява, цялостното му състояние остава незадоволително. Икономическата активност в областта (65,6%) през 2015 г. е по-ниска от тази в страната (69,3%). Заетостта следва плавен растеж (55,6% през 2015 г.), но въпреки това остава относително ниска. Безработицата постепенно спада от 21,4% през 2012 г. до 15,0% през 2015 г. Въпреки това тя все още е висока спрямо равнището в страната (9,1%) и това нарежда Разград на четвърто място сред областите с най-висока безработица. Единственият индикатор, по който областта се представя по-добре от средните за страната нива, е коефициентът на демографско заместване. През 2015 г. на всеки 100 лица на възраст 60–64 години, на които предстои да напуснат работната сила, се падат около 66 лица на възраст 15–19 години, които скоро ще се вляят в нея (при средно 63,5 лица за страната).

Инвестиции ●●

От 2010 г. Разград остава сред шестте области с най-малък брой фирми спрямо населението. Разходите за ДМА вече надминават предкризисното си ниво, като достигат 1518 лв./човек за 2014 г. спрямо 1428 лв./човек през 2008 г., но остават близо 2 пъти по-ниски от средните за страната.

След известен приток на чужди инвестиции през 2012–2013 г. през 2014 г. се наблюдава спад на кумулативния размер на инвестициите до 969 евро/човек, което е сходно ниво с предкризисната 2009 г. Към 31 май 2016 г. общините в област Разград са усвоили 118 млн. лв. европейски средства, което е един от най-високите темпове на усвояване в страната спрямо броя на местното население – 997 лв./човек. Най-много средства са усвоени в община Кубрат

(1974 лв./човек), а най-малко – в общините Цар Калоян (39,3 лв./човек) и Завет (71,7 лв./човек).

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, но едва 11% от нея се състои от автомагистрала и първокласни пътища. През 2015 г. дялът на пътищата в добро състояние намалява рязко в сравнение с предходната година и достига 22,7% при 40,7% за страната.

През 2015 г. достъп до интернет имат 58,1% от домакинствата в областта, а 59,8% от лицата на възраст 16–74 години са използвали интернет. И по двата показателя се отчитат сходни със средните за страната нива.

Данъци и такси ●●●

Нивото на основните местни данъци и такси в общините в област Разград е близко до средните за страната ставки, като по-значима разлика се наблюдава единствено при патентния данък за търговия на дребно, който е по-нисък в област Разград – 9,16 лв./кв.м спрямо 12,74 лв./кв.м средно за страната. Малко по-висок от средния за страната е данъкът върху нежилищните имоти на юридически лица – 2,02‰ за областта спрямо 1,86‰ за страната през 2016 г.

Местните данъци и такси в общините от областта като цяло се запазват без промяна през последните пет години. Единственото изключение е такса смет в община Лозница, която нараства от 5,20‰ през 2013 г. до 6,18‰ през 2014 г. и 6,85‰ през 2016 г.

Администрация ●●●

През 2015 г. 18,9% от територията на област Разград е включена в кадастралната карта при 19,8% средно за страната. От 2009 г. покритието в областта остава без промяна на фона на увеличаващото се покритие на кадастъра за страната.

И при самооценката на местната администрация за предоставяните от тях електронни услуги, и при тази за услугите на „едно гише“ областта бележи отстъпление през 2016 г. В сравнение с миналата година, когато електронните услуги са получавали по-висока оценка от средната за страната (2,9 от максимум 4 при 2,8 за страната), през 2016 г. те падат на 2,5, или под средното ниво за България. Услугите на „едно гише“ пък отбелязват спад на оценката от 3,5 (от максимум 4) за предходната година на 2,7 за 2016 г. Прозрачността на органите на местното самоуправление е оценена на 55,2% при 54,2% за страната през 2016 г. Въпреки че надвишава средната оценка за страната, тя отбелязва сравнително по-нисък резултат спрямо предходната година.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●

До 2008 г. естественият прираст в област Разград е сходен с този в страната. От 2009 г. обаче този показател се влошава бързо, като достига $-8,3\%$ през 2015 г. спрямо $-6,2\%$ средно за страната. Интензивното изселване от областта през последните години най-вероятно допринася за това. Коефициентите на възрастова зависимост остават сравнително благоприятни, но разликата между тях и средното ниво за страната в последните 15 години постепенно се стопява. През 2015 г. Разград е втората област с най-неблагоприятен механичен прираст за 2015 г. ($-7,0\%$), като след нея е единствено Смолян.

Разград е и най-слабо урбанизираната област след Кърджали. През 2015 г. делът на населението в градовете е $47,1\%$ при $73,1\%$ за страната.

Образование ●●

За четвърта поредна година Разград задържа първото си място в страната по най-висок коефициент на записване в V–VIII клас, макар областта да не е изключение от общата тенденция на намаляващ обхват на образователната система през последните две години. Въпреки високия брой записани ученици училищата не успяват да ги задържат и делът на отпадналите от образование остава висок. През 2014 г. той дори нараства рязко спрямо 2013 г. и вече е един от най-високите за страната – $4,3\%$.

Учениците от областта се представят доста по-слабо на матурите спрямо техните връстници в страната като цяло. Делът на слабите оценки на матурата по БЕЛ става все по-висок, като през 2016 г. той е $15,43\%$ при $8,73\%$ за страната. С по-лош резултат са само областите Кърджали, София и Ямбол. През последните пет години средната оценка на зрелостниците в областта се колебае между $3,82$ и $3,91$ при оценки между $4,17$ и $4,32$ за страната.

Студентите, обучаващи се във филиала на Русенския университет (единственото висше учебно заведение в областта), намаляват през последната учебна година, като записаните са едва 319.

Здравеопазване ●

Основната причина за ниската оценка на областта в сферата на здравеопазването е недостигът на лекари. Един общо-практикуващ лекар се грижи средно за 2461 души, което е най-неблагоприятното съотношение в цяла България (средното е 1619 души). Що се отнася до лекарите от водещите специалности, по-лошо съотношение спрямо броя на местното население има само в областите Перник, Добрич и Сливен. Коефициентът на детска смъртност традиционно се запазва по-висок от средния за страната.

Съотношението както на леглата в МБАЛ ($4,6$ легла на 1000 души), така и на хоспитализираните болни към броя на

местното население (225 болни на 1000 души) е в унисон със средните за страната нива. През 2015 г. здравноосигурени са $92,4\%$ от населението при средно $88,5\%$ за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Много добрата оценка на област Разград в тази категория е следствие както от традиционно ниския брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността, така и от ефективната работа на правоприлагащите органи. Делът на разкритите престъпления е значително по-висок от този за страната – $61,4\%$ спрямо $39,2\%$ средно за страната.

През 2015 г. натовареността на съдиите по наказателни дела в Окръжния съд се приближава до средната за страната – на един съдия се падат по $8,1$ дела на месец спрямо $8,3$ за страната. Въпреки това делът на наказателните дела през 2015 г., приключили в 3-месечен срок, се запазва по-висок ($93,0\%$) от средния за страната – $88,1\%$, а делът на висящите наказателни дела спада двойно през 2015 г., като достига $4,5\%$.

Околна среда ●●●

Въздухът в областта е относително чист, но изграждането на канализационна мрежа и станции за пречистване на отпадъчните води изостава. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата намаляват през 2014 г. и вече са повече от 6 пъти по-ниски от средните за страната. Запазва се ниският дял на населението, живеещо в селища с обществена канализация ($41,8\%$ при $74,9\%$ за страната през 2014 г.). Същото важи и за ограниченото покритие на ПСОВ, което остава на същото равнище спрямо 2013 г. – $41,8\%$ при $56,8\%$ за страната. В област Разград работи само една пречиствателна станция. Една от основните причини за това е ниската урбанизация на областта.

Култура ●●

През 2015 г. се забелязва нарастващ интерес към местните театри. Съотношението между регистрираните посещения в театрите и броя на местното население се увеличава до 312 посещения на 1000 души, което е над средното ниво за страната (302 посещения на 1000 души). Въпреки че първото кино в областта отваря врати през 2014 г., посещаемостта му остава ограничена. Посещенията в библиотеките са намалели през 2015 г. спрямо миналата година, а интересът към местните музеи остава нисък въпреки преустройството на някои от тях по ОП „Регионално развитие“ в последните години.

Ключови показатели за област Разград

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5880	6708	7584	7846	8152	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2621	2753	3131	3264	4000	4164
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6071	6488	7065	7533	8351	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	33,7	37,5	16,4	20,8	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	61,2	63,1	64,7	63,4	64,2	65,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	47,4	50,2	50,7	50,2	52,8	55,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	22,6	20,3	21,4	20,7	17,7	15,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	12,1	12,9	14,0	13,7	16,2	18,7
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	33	33	33	33	33	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	663	1020	1363	1314	1518	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1106	962	1028	1079	969	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,9	42,2	58,1	51,2	59,4	58,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	34,9	34,6	32,0	34,5	33,1	22,7
Покритие на кадастъра (%)	18,9	18,9	18,9	18,9	18,9	18,9

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,0	-6,4	-6,2	-7,0	-7,6	-8,3
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-13,2	-7,9	-5,4	-5,9	-5,3	-7,0
Среден успех от матурите по БЕЛ	3,9	4,1	3,8	3,9	3,9	3,9
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	11,1	7,6	12,1	12,1	10,8	12,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,2	84,9	85,3	86,0	85,2	84,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,6	91,1	90,0	89,3	90,3	92,4
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	196	202	211	232	227	225
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,6	10,3	9,2	9,7	8,7	9,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	66,3	61,8	62,7	63,4	64,3	61,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	5,3	8,2	9,1	8,7	9,0	4,5
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	40,8	41,9	41,9	41,8	41,8	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	30,7	41,2	39,0	54,6	47,4	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	25	29
Посещения в театрите на 1000 души от населението	280	149	196	258	288	312

Област Русе

- ▶ Население (2015) 226 680
- ▶ Територия (кв.км) 2803,4
- ▶ Брой на населените места 88
- ▶ Дял на населението в градовете (%) 77,4

226 680
2803,4
88
77,4

Общ преглед

Област Русе се нарежда на шесто място по брутен вътрешен продукт на човек от населението през 2014 г. Спрямо 2010 г. област Русе има втория най-голям ръст на БВП (след Стара Загора) в страната и като абсолютен размер, и на човек от населението. Безработицата продължава да намалява, а заетостта се увеличава. Въпреки това вътрешните и външните инвестиции, както и усвояването на европейски средства от общините в областта остават под средните за страната. Качеството на пътната настилка остава далеч под средните нива и продължава да се влошава. Местните данъци и такси са сравнително ниски.

През последното десетилетие демографската ситуация в областта се влошава по-бързо от тази в страната най-вече заради неблагоприятния естествен прираст. На матурата по БЕЛ учениците от областта традиционно показват успех, близък до средния за страната, а през 2016 г. слабите оценки са относително малко. Здравеопазването в областта страда от липса на лекари и сравнително малко легла в болниците. Делът на разкритите престъпления остава под този за страната. Все още голяма част от населението живее в селища без канализация. Културният живот в област Русе е интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

През 2014 спрямо 2010 г. област Русе има втория най-голям ръст на БВП в страната след Стара Загора и като абсолютен размер (30%), и на човек от населението (41%). Това поставя областта на шесто място по най-висок БВП на човек през 2014 г., след като тя е била на десето място през 2010 г. Въпреки това БВП на човек в областта е по-нисък от средния за страната – 9675 лв. при 11 574 лв. на човек за страната през 2014 г.

През 2013 и 2014 г. доходите в област Русе са под средните за страната, но през 2015 г. нарастват с над 16% (при ръст 3% в страната) до 5303 лв./човек от домакинството и изпреварват средното за страната ниво. Заплатите обаче продължават да изостават и през 2014 г., въпреки че ръстът им е съизмерим със средния за страната.

Пазар на труда

Основните показатели за пазара на труда в област Русе са съизмерими със средните стойности в страната. Икономическата активност се увеличава значително през 2015 г., но все още не може да компенсира големия спад през 2014 г. Безработицата продължава да намалява, достигайки 9% през 2015 г., като през последните три години се задържа под средните стойности в страната. Заетостта се увеличава след спада през 2014 г. и достига 60,0% през 2015 г., но остава под средната стойност на коефициента в България – 62,9%.

Русе продължава да е сред областите със сравнително неблагоприятен коефициент на демографско заместване, което означава, че в областта има сравнително малко младежи на възраст 15–19 години, които да заместят предстоящите да се пенсионират лица на 60–64 години.

Инвестиции

Инвестиционната активност в областта остава под средната за страната, ако се съди от броя на нефинансовите предприятия спрямо населението, вътрешните и външните инвестиции. Към края на 2014 г. ЧПИ достигат близо 390 млн. евро, което е 1701,8 евро/човек при 3006,6 евро/човек за страната.

Областта изостава и по отношение на усвояването на европейски средства от общините като бенефициенти по оперативните програми. Към 31 май 2016 г. изплатените средства към русенските общини са 472,6 лв./човек от населението при 688,8 на човек за страната. Най-много средства спрямо населението е усвоила община Бяла – 3124,9 лв./човек, а най-малко – община Ветово (57,4 лв./човек).

Инфраструктура

Русе е важен транспортен център и гъстотата на пътната и железопътната мрежа е по-висока от средната за страната. По-голям е и делът на автомагистралите и първокласните пътища в областта – 21,5% през 2014 г. при 18,1% в страната. Въпреки това качеството на пътищата в областта е ниско, а делът на пътната настилка в добро състояние намалява и през 2015 г., достигайки 26,0% при 40,7% за страната.

Достъпът и използването на интернет в областта са над средните стойности в страната. През 2015 г. 60,9% от домакинствата имат достъп до интернет (при 59,1% за страната), а 64,8% от хората са го използвали през последната една година (при 60,3% за страната).

Данъци и такси

Въпреки че Русе е сравнително развита икономически област, по-голямата част от местните данъци и такси в русенските общини са по-ниски от средните в страната и през 2016 г. Единствено изключение се наблюдава при ставката на патентния данък за търговия на дребно, при която усреднената стойност за общините в областта е по-висока. Причината е сравнително високата ставка в община Русе – 17 лв./кв.м при средно 4 лв./кв.м в другите общини от областта.

През 2016 г. община Бяла увеличава ставките и на петте разглеждани данъци и такси. В другите общини ставките не се променят през 2016 г.

И през 2016 г. най-нисък спрямо средните за страната стойности остава размерът на таксата за битови отпадъци. Най-ниска е ставката в община Русе – 4,20‰ при близо двойно по-високи средни ставки в останалата част от областта и в страната.

Администрация

Оценките на общините за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ в област Русе са по-високи от средните за страната през 2016 г. Прозрачността на местната администрация също е с по-добра оценка. Общините в Русе получават оценка от 62,0% за прозрачност от Фондация „ПДИ“ при 54,2% за страната. Като „най-прозрачна“ се отличава община Русе със 70,0%, а най-малко „прозрачна“ е община Бяла с 24,0% през 2016 г.

Проблем остава сравнително малкото покритие на кадастъра в областта. През 2010 г. покритието е 10,2% от територията и оттогава не се променя, докато в страната то достига 19,8% през 2015 г.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●

През последното десетилетие негативните демографски тенденции в областта са по-силно изразени в сравнение с тези в страната. През 2015 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години в област Русе е 181,1% при 146,4% за страната. Основна причина за това е по-лошият естествен прираст, който намалява до –8,6‰ при –6,2‰ за страната през 2015 г. В същото време броят на изселващите се от областта е близък до този на заселващите се, така че населението намалява предимно чрез естественото си движение, а не в резултат на механичния прираст.

Сравнително голяма част от населението живее в градовете – 77,4% при 73,1% за страната, а гъстотата на населението е по-висока от средната за страната през 2015 г.

Образование ●●●●

През 2015 г. делът на децата, записали се в V–VIII клас в област Русе, намалява под средния за страната – 77,8% при 78,3% в страната. Делът на второгодниците обаче остава под средните стойности, а делът на отпадналите от основно и средно образование за първи път е по-нисък от този в страната през 2014 г.

На матурата по БЕЛ учениците от областта традиционно показват успех, близък до средния за страната, а през 2016 г. постигат и значително по-малък дял на слабите оценки.

Въпреки намаляването на броя на студентите в областта за трета поредна година, следвайки общата тенденция за страната, през 2015 г. броят на студентите спрямо населението остава около средния – 37 на 1000 души от населението при 36 на 1000 души в страната.

Здравеопазване ●●

Област Русе продължава да е сред областите с най-голям недостиг на общопрактикуващи лекари и през 2015 г. За всеки 2119 души от областта отговаря един лекар при 1619 души на лекар в страната. Броят на специалистите спрямо населението също е по-нисък от този в останалите области. Въпреки увеличаването на броя на леглата в МБАЛ в областта той остава под средния за страната – 4,2 легла на 1000 души население при 4,6 на 1000 души в страната през 2015 г. Това отговаря и на увеличението на броя на преминалите болни за лечение. Вероятно с увеличаването на броя на леглата повече хора предпочитат да се лекуват в областта, а не да търсят здравни грижи извън нея.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Натовареността на съдилищата в областта продължава да е по-ниска от средната за страната, което най-вероятно се дължи на традиционно по-ниската престъпност. Това резултира в по-висок дял на делата, приключили в 3-месечен срок (97,0% при 88,1% за страната) и по-нисък дял на висшите наказателни дела (6,3% при 9,4% за страната).

В унисон с тенденциите в страната регистрираните престъпления в областта намаляват и през 2015 г. са регистрирани 10,1 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението в област Русе при 13,6 на 1000 души в страната. Въпреки това делът на разкритите престъпления е по-нисък от този в страната. През 2015 г. са разкрити 36,1% от регистрираните през годината престъпления в областта при 39,2% в страната.

Околна среда ●●

Въпреки че сравнително голяма част от населението живее в градовете, делът на хората в селища с обществена канализация остава по-нисък спрямо този в страната – 68,0% при 74,9% в страната през 2014 г. В същото време изградените преди няколко години (основно през 2011 г.) пречиствателни станции увеличават дела на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции, и той достига 64,5% при 56,8% за страната.

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата остават под средните за страната – 208,3 т/кв.км при 314,5 т/кв.км територия в страната през 2014 г.

През 2014 г. се увеличат образуваните битови отпадъци на човек от населението и достигат 637 кг/човек при 442 кг/човек за страната. През 2014 г. започва и проект „Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци на територията на община Русе“.

Култура ●●●●

При почти всички показатели в категорията област Русе се представя по-добре от средните за страната и през 2015 г. Посещенията в кината в областта се увеличават до 816 на 1000 души от населението при 744 на 1000 в страната. Посещенията на театрите за трета поредна година отчитат ръст и достигат 645 на 1000 души, което е над 2 пъти по-висока стойност спрямо страната – 302 на 1000 души. Посещенията в библиотеките също нарастват и отново този показател е по-висок от общия за страната.

Единствено посещенията в музеите в областта остават под средните за страната въпреки ежегодното си увеличение – 432 на 1000 души при 664 на 1000 души от населението в страната през 2015 г.

Ключови показатели за област Русе

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6872	8125	8595	8903	9675	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3655	4071	4416	4504	4553	5303
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6354	6783	7155	7589	8028	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	13,1	17,0	14,6	16,3	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,9	65,6	66,4	66,0	63,5	65,9
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	62,6	58,0	57,8	57,7	56,6	60,0
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	6,8	11,6	12,9	12,5	10,8	9,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	20,4	22,0	22,1	23,6	23,6	24,4
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	47	47	47	47	48	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1403	1647	1813	1907	2039	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1465	1428	1493	1630	1702	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	34,8	43,2	51,4	57,6	64,6	60,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	30,6	23,9	26,0	29,0	30,2	26,0
Покритие на кадастъра (%)	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,5	-8,1	-8,1	-8,0	-8,5	-8,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,5	0,8	-1,4	0,2	-0,7	-0,2
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,4	4,1	4,3	4,2	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,6	3,7	6,0	4,6	5,6	5,2
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	78,6	81,7	80,1	80,2	78,7	77,8
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,0	89,4	88,2	86,6	87,1	88,3
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	139	152	164	185	163	215
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	12,9	11,9	12,3	13,5	12,0	10,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	46,1	33,7	29,9	27,0	30,8	36,1
Дял на висящите наказателни дела (%)	3,2	4,4	3,9	3,1	11,7	6,3
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	0,0	63,7	63,9	64,2	64,5	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	304,4	304,4	225,1	208,3	208,3	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	139	1097	753	760	769	816
Посещения в театрите на 1000 души от населението	389	474	444	515	569	645

Област Силистра

▶ Население (2015)	113 959
▶ Територия (кв.км)	2846,3
▶ Брой на населените места	118
▶ Дял на населението в градовете (%)	44,4

Общ преглед

През последните две години ръстът на БВП в областта надхвърля този за страната, но и през 2014 г. БВП на човек от населението остава близо двойно по-нисък от средната стойност за страната. Сравнително слабото икономическо развитие на областта е обвързано с ограничена бизнес активност и ниски вътрешни и външни инвестиции. Доходите на домакинствата и нивата на работната заплата в областта също са сред най-ниските в страната, а през 2015 г. Силистра остава единствената област със заетост под 50% и безработица над 20%. През 2016 г. местните данъци и такси в общините от област Силистра остават по-

ниски от средните за страната. Силистра е сред областите с най-нисък дял на градското население. Отрицателният естествен прираст се влошава през последните две години и може да се очаква задълбочаване на негативните демографски процеси. Образованието и здравеопазването в областта страдат от значителни слабости. На матурите по БЕЛ през 2016 г. учениците в област Силистра получават най-ниските оценки в страната. Продължава и хроничният недостиг на лекари. Силистра е една от областите с най-нисък брой на регистрираните престъпления и най-висока разкриваемост.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●

Доходи и условия на живот ●●

До 2008 г. Силистра се нарежда сред областите с най-слабо икономическо развитие, но с началото на кризата икономическото състояние на областта се влошава още повече и до 2012 г. тя е областта с най-нисък БВП на човек от населението. През последните две години БВП на човек в областта расте с по-бърз темп от средния за страната, но и през 2014 г. остава близо двойно по-нисък от средните стойности – 5826 лв./човек от населението при 11 574 лв./човек за страната. Доходите на домакинствата и нивата на работната заплата в областта също са сред най-ниските в страната. Разбивката на brutния общ доход на домакинствата показва, че докато в страната 57% от доходите са от заплати, в област Силистра делът им е 45%, което е следствие от ниската заетост и относително малките заплати в областта. За сметка на това пенсиите в областта формират 37% от доходите при 27% в страната. През 2014 г. средната годишна брутна заплата в област Силистра е 7215 лв. при 9860 в страната.

Пазар на труда ●

Резултатите на област Силистра в категорията, оценяваща пазара на труда, поставят областта на последно място сред 28-те области в страната. През 2015 г. Силистра остава единствената област с коефициент на заетост под 50% и коефициент на безработица над 20%. Заетостта е 49,2% при 62,9% за страната, а безработицата – 21,8% при 9,1% за страната.

След 2010 г. се наблюдава значимо подобрение по отношение на икономическата активност на населението. До 2014 г. тя нараства от 57,2 до 64,7%, което е едно от най-големите увеличения (трябва да се има предвид ниската база) в страната за този период, но през 2015 г. е регистрирано слабо намаляване на активността до 63,1%.

Проблем остава и сравнително ниското образование на населението, което е предпоставка за по-трудно намиране на работа. От 25–64-годишните в областта 16,4% са с висше образование (при 27,5% за страната), а 33,3% – с основно и по-ниско (при 18,1% за страната).

Инвестиции ●

Сравнително слабото икономическо развитие на областта е обвързано с ограничена бизнес активност и ниски вътрешни и външни инвестиции. ЧПИ в областта са над 10 пъти по-малко от средните за страната – 277,9 евро/човек с натрупване към края на 2014 г. при 3006,6 евро/човек за страната.

Въпреки това общините в областта са усвоили повече средства като бенефициенти по оперативните програми спрямо средните стойности за страната. Към 31 май 2016 г. на общините в област Силистра са изплатени общо 87 млн. лв., или 766,3 лв./човек от населението при 688,8 лв./човек сред-

но за страната. Най-много средства са усвоили общините Силистра и Главиница, а най-малко – Алфатар и Дулово.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната мрежа в областта е сходна със средната в страната. Качеството на пътната настилка продължава да е сравнително добро – през 2015 г. 46,8% от пътищата са в добро състояние при 40,7% в страната. Гъстотата на железопътната мрежа, както и делът на първокласните пътища и автомагистралите са значително по-ниски от средните стойности, но това може да се обясни с местоположението на област Силистра в периферията на страната.

През последните две години се забелязва нарастване на дела на хората, използващи интернет.

Данъци и такси ●●●●

Нивата на основните местни данъци и такси в общините от област Силистра са по-ниски от средните стойности в страната и през 2016 г. Най-голямата разлика между общините от областта и средните нива в страната се наблюдава при годишния патентен данък за търговия на дребно. Средно за област Силистра той е 7,95 лв./кв.м при 12,74 лв./кв.м в страната.

При данъка върху превозните средства има намаление спрямо ставката през 2015 г., след като община Главиница намалява този данък с над 15%, от 1,65 на 1,40 лв./kW (за автомобили с мощност от 74 до 110 kW). Единственият повишен данък през 2016 г. е върху недвижимите имоти на юридически лица в община Тутракан.

Администрация ●●

Оценката за развитие на електронното правителство в общините в областта се повишава през 2016 г. и дори превишава средната за страната. Предоставянето на услуги на „едно гише“ в областта обаче остава със значително по-ниска оценка.

Прозрачността на органите на местното самоуправление в областта също продължава да е по-ниска от средната за страната през 2016 г. – 41,8% при 54,2% за страната. Най-висока оценка за прозрачност получава община Алфатар (73,5%), а най-ниска – община Дулово (26,8%). Алфатар е и общината с най-голямо покритие на кадастъра в областта – 42,4% през 2015 г. Въпреки това областта изостава от темповете на кадастрално покритие за страната – 16,2% в Силистра при 19,8% за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●●

Силистра е сред областите с най-нисък дял на градското население (единствено в област Кърджали той е по-нисък) – 44,4% при 73,1% в страната.

Коефициентите на възрастова зависимост в областта, макар и все още да не са сред най-неблагоприятните в страната, се повишават двойно и съответно тройно по-бързо от средните темпове в страната за последните десет години. През 2015 г. коефициентът на естествен прираст намалява до -9,0‰ при -6,2‰ в страната. Коефициентът на механичен прираст в областта достига до -3,5‰ след постоянно намаляване от 2012 г. насам, като показва засилване на процеса на изселване от областта.

Образование ●●

През 2015 г. нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас в областта е малко по-висок от този за страната. Делът на отпадналите от основното и средното образование обаче остава по-висок и през 2014 г., като се влошава в периода 2013–2014 г.

Най-слабото представяне на областта в категория „Образование“ е по отношение на оценките на зрелостните изпити. На матурите по БЕЛ през 2016 г. учениците в област Силистра получават най-ниските средни оценки в страната – „добър“ 3,80 в Силистра при „добър“ 4,17 в страната. Делът на получените слаба оценка също е значително по-висок – 14% при 9% в страната.

Здравеопазване ●●

Здравеопазването в областта страда от хронична липса на лекари и недостатъчен капацитет на болниците. През 2015 г. на 1965 души от населението се пада по един общопрактикуващ лекар (при 1619 за страната), а на 781 души – по един лекар от водеща специалност (при 544 за страната). В допълнение на 1000 души има по 4,0 легла в болниците при 4,6 легла на 1000 души в страната.

Данните за постъпилите болни за лечение в болниците показват, че те са по-малко в област Силистра (209 на 1000 души от населението) в сравнение със средното ниво в страната (232 на 1000 души). Причината за тази разлика вероятно се крие не в по-ниската заболеваемост в областта, а по-скоро в търсенето на медицински услуги и специалисти извън областта. През последните две години в областта се отчитат и едни от най-високите коефициенти на детска смъртност.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Сравнително ниската натовареност на наказателните съдии в областта (6,8 дела на месец на съдия при 8,3 за страната) обяснява и сравнително ниския дял на висящите дела (5,4% при 9,4% за страната през 2015 г.). В същото време делът на делата, приключили в 3-месечен срок в областта, не е по-висок от средния за страната.

Силистра е една от областите с най-нисък брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността. През 2015 г. са регистрирани 9,6 престъпления на 1000 души от населението (при 13,6 на 1000 души средно за страната). Въпреки че спрямо 2014 г. регистрираните престъпления се увеличават, от 2004 г. стойността им не надхвърля 10 на 1000 души. Силистра е и една от областите с най-висок дял на разкритите престъпления. През 2015 г. са разкрити 62% от регистрираните през годината престъпления при 39% средно за страната.

Околна среда ●

През 2014 г. в област Силистра 51,5% от населението има достъп до обществена канализация (при 74,9% за страната), а само 6,2% от населението има достъп до канализация, свързана с ПСОВ (при 56,8% за страната). В началото на 2016 г. в областта започва експлоатацията на Районна пречиствателна станция за отпадъчни води – гр. Силистра, така че в бъдеще се очаква подобряване на този показател.

Замърсяването на въздуха в областта е над 20 пъти по-ниско от средното за страната, което може да се обясни с ниския дял на индустрията в местната икономика и с малката гъстота на населението. През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата на област Силистра са под 15 т/кв.км при 315 т/кв.км за страната.

Култура ●

С откриване на кино в областта през 2014 г. посещенията достигат 115 на 1000 души от населението през 2015 г. Посещаемостта продължава да е по-ниска от средната за страната (744 посещения на 1000 души).

Областта се представя слабо и по отношение на другите индикатори в тази категория. Посещенията на театралните представления в област Силистра са 188 на 1000 души при 302 на 1000 души за страната през 2015 г., посещенията в музеите – 194 на 1000 души при 664 на 1000 души за страната, а посещенията в библиотеките – 447 на 1000 души при 583 на 1000 души в страната.

Ключови показатели за област Силистра

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	4785	5553	5338	5582	5826	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2629	2589	3337	3249	3289	3521
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5771	6059	6390	6880	7215	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	38,9	18,7	17,8	20,2	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	57,2	57,3	60,7	61,4	64,7	63,1
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	50,7	50,1	50,9	48,2	50,0	49,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	11,4	12,5	16,0	21,3	22,4	21,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	13,1	15,4	15,8	15,1	14,4	16,4
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	32	32	33	33	33	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	737	1259	1442	1511	1436	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	117	65	111	290	278	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	20,8	40,0	56,5	37,6	60,2	56,4
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	24,8	40,0	39,0	44,8	46,7	46,8
Покритие на кадастъра (%)	14,2	14,2	14,2	14,2	14,2	16,2

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,8	-7,7	-8,1	-6,8	-8,4	-9,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-7,7	-2,0	-2,4	-3,2	-3,4	-3,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,1	4,3	4,1	4,1	4,2	3,9
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	6,7	4,5	5,1	4,0	3,5	9,0
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	74,7	81,6	81,5	80,1	78,7	78,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	82,7	86,8	85,6	84,9	86,0	87,6
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	146	165	182	202	205	209
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,0	9,3	8,7	8,3	8,0	9,6
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	64,9	62,1	60,3	62,4	62,1	62,0
Дял на висящите наказателни дела (%)	6,3	7,7	7,8	6,4	12,4	5,4
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	0,0	0,6	0,6	0,6	6,2	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	15,4	23,9	17,5	13,1	14,7	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	18	10	0	0	69	115
Посещения в театрите на 1000 души от населението	167	131	145	192	188	188

Област Сливен

▶ Население (2015)	191 915
▶ Територия (кв.км)	3544,1
▶ Брой на населените места	120
▶ Дял на населението в градовете (%)	65,7

Общ преглед

Сливен остава една от най-слабо развитите области в страната, но състоянието на пазара на труда се подобрява, а бедността намалява. Заплатите и доходите се покачват, но остават по-ниски от средните за страната. Областта продължава да бъде слабо привлекателна за чужди инвестиции, а общините ѝ се отличават с много ниско усвояване на европейските средства. Дейността на администрацията в областта е относително добра, но някои от основните местни данъци се покачват до рекордно високи нива през 2016 г. Състоянието на пътните настилки остава най-доброто в страната, но използването на интернет е слабо разпространено.

Демографската картина остава добра в сравнение с останалата част от страната, но състоянието на образованието не е добро – относителният дял на отпадналите от основно и средно образование расте до изключително високи за страната нива, а успехът от матурите трайно се понижава. Нивото на детска смъртност е високо, а съотношението на лекарски персонал към броя на населението е едно от най-ниските. Състоянието на правораздаването се подобрява – разкриваемостта расте, а честотата на самите престъпления спада. Околната среда е в добро състояние, но културният живот е сравнително слабо развит.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●

Макар и област Сливен да се характеризира с относително ниски доходи и широко разпространена бедност, през последните две години се наблюдава сериозно подобрене в показателите за условия на живот и социално включване.

Относителният дял на бедните спрямо националната линия на бедност пада до 32,7% през 2013 г., но остава по-висок както от нивото през периода 2008–2010 г., така и от средната за страната стойност (21,8%). Делът от населението, живеещо с материални лишения, бележи бързо намаление, като от над 50% през 2011 г. достига 33% през 2013 г. и по този начин се изравнява със средния дял за страната. Сливен остава сред областите с най-нисък БВП на човек от населението. През 2014 г. тази стойност леко се покачва до 5936 лв., достигайки нивото от 2012 г. Средногодишният доход на лице от домакинството през 2015 г. е с 14% по-нисък от средния за страната. Средната годишна брутна заплата нараства до 7265 лв. през 2014 г., но темпът на растеж изостава от средния за страната през последните пет години.

Пазар на труда ●●●

Състоянието на пазара на труда също се подобрява през 2015 г. Безработицата и заетостта достигат най-добрите си нива за последните седем години – съответно 10,9 и 55,9%, но продължават да изостават от средните стойности за страната. Коефициентът на демографско заместване достига най-високата си стойност от 2011 г. насам.

Образователната структура на населението остава предизвикателство пред по-нататъшното подобрене в състоянието на трудовия пазар. Относителният дял на населението между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование пада до 28,8% през 2015 г., но остава далеч над средното ниво от 18,1% за страната. Делът на населението с висше образование пада за първи път през последните седем години, докато нивото за страната като цяло продължава да се покачва. Коефициентът на икономическа активност в областта е 62,9% през 2015 г., което е най-високото ниво, отчетено през последните три години, но е четвъртата най-ниска стойност за страната.

Инвестиции ●

Сливен е областта с най-лоша оценка в категорията „Инвестиции“. Разходите за придобиване на ДМА на човек от населението слабо се покачват през 2014 г. до 1152 лв., но остават около 2,5 пъти по-ниски от средните за страната.

Областта се характеризира и с много нисък темп на усвояване на европейски средства и се нарежда на предпоследно място в страната. Изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативни програми е 378 лв./човек към 31.05.2016 г. През 2014 г. продължава отливът на

чужди инвестиции, като ЧПИ с натрупване падат до 483 евро/човек, или над 6 пъти по-ниски от средните за страната.

Инфраструктура ●●●

Състоянието на пътищата в областта продължава да е най-доброто в страната, но през 2015 г. делът на пътната настилка в добро състояние достига най-ниските си нива през последните шест години – 72,4%. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа остава сходна със средните за страната стойности. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е над 1/5 от всички републикански пътища през 2014 г. Достъпът и използването на интернет в областта остават ниски. Относителният дял на домакинствата с достъп до интернет е 44,6% през 2015 г., с 15,5 пр.п. по-нисък от дела за страната като цяло. През 2015 г. делът на лицата, използвали интернет през последните 12 месеца, пада до най-ниското ниво от 2010 г. насам – 42,7%.

% Данъци и такси ●

През 2016 г. местните данъци в област Сливен чувствително се покачват и стават едни от най-високите в страната. Данъчната ставка върху нежилищните имоти на юридическите лица се покачва от 1,86 до 2,92‰ през 2016 г., което е най-високото ниво за последните четири години и с над 1‰ по-високо от средната ставка за страната. Причината за резкия ръст е покачването на данъка в три от четирите общини на областта, като най-бързо се покачва данъкът в община Сливен – от 1,9 на 3,2‰. През 2016 г. данъчната ставка върху превозните средства и леките автомобили достига най-високото отчетено ниво – 1,47 лв./kW.

Средната такса за битови отпадъци на общините от областта също нараства през 2016 г., като достига 3,27‰. Размерът на данъка за прехвърляне на собственост се повишава за първи път през последните пет години и достига 2,79% при средно 2,47%.

Администрация ●●●●

Състоянието на администрацията в областта остава сравнително добро през 2016 г. Покритието на кадастъра е 23% и се запазва непроменено от 2010 г. Оценките на самите местни администрации за развитието на електронното правителство и обслужването на „едно гише“ са близки до средните за страната.

Рейтингът на активната прозрачност на органите на местно самоуправление, изготвян от Фондация „ПДИ“, остава сравнително висок през 2016 г. – 65,2% при средно за страната ниво от 54,2%. Въпреки относително високата стойност това е най-ниският рейтинг, който областта е постигала през последните три години.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●●

Сливен продължава да е една от областите с относително най-добра демографска картина, което се дължи най-вече на високата раждаемост в областта. Съотношението на населението над 65 години към децата (0–14 години) остава най-благоприятно за цялата страна – 103,5% през 2015 г. Това показва, че на всеки човек над 65 години се пада по едно дете, при положение че средно за страната на едно лице до 14 години (включително) се падат по 1,5 лица на възраст над 65 години. Населението над 65 години е малко под 1/3 от това между 15 и 64 години, като това съотношение е сходно със средното за страната. Въпреки това дългосрочната тенденция от 2001 г. насам е към постоянно покачване и на двата коефициента на възрастова зависимост. Коефициентът на естествен прираст пада до –2,7‰ през 2015 г., което е най-ниското ниво през последните 15 години, но въпреки това остава по-висок от средния за страната, който е –6,2‰. Населението в областта продължава да намалява в резултат и на механичния прираст, който през 2015 г. е –4,9‰.

Гъстотата на населението за поредна година бележи лек спад до 2739 души/кв.км, но остава втората най-висока стойност в страната.

Образование ●

Сливен е областта с най-лошо състояние на образованието в цялата страна. През 2014 г. относителният дял на отпадналите от основно и средно образование се покачва до 4,8% и достига най-високото си ниво от 2010 г. насам при средна за страната стойност от 2,8%.

Делът на слабите оценки от матурата по БЕЛ се покачва до 6,9% през 2016 г., а средният успех на матурите по този предмет се понижава до „добър“ 4,15, което, макар и близко до средните оценки на национално ниво, е най-ниското ниво за областта от 2013 г. насам. Дългосрочната тенденция през последните девет години е към влошаване и на двата индикатора. През 2015 г. броят на преподавателите на 1000 ученици също пада до най-ниското си равнище, отчетено досега, и този показател остава най-ниският в страната – 64 преподаватели на 1000 ученици. Нетният коефициент на записване на населението се покачва през 2015 г., но остава под средното за страната ниво.

Здравеопазване ●

Състоянието на здравеопазването в Сливен също се оценява като най-лошото в страната. През 2015 г. броят на населението към един общопрактикуващ лекар достига най-високото ниво от 2001 г. насам – 1777 души спрямо 1619 души среден брой за страната. Недостигът на специалисти е още по-остър. Броят на лицата, които се падат на един лекар от водеща специалност, също се покачва и достига второто най-високо ниво в страната. Коефициентът на детска смъртност спада до 12,8‰ през 2015 г., но остава почти двойно по-висок от показателя за

страната. Делът на здравноосигурените лица се покачва през 2015 г., но продължава да е сравнително нисък.

Сигурност и правосъдие ●●●●

През 2015 г. скоростта на правораздаването в областта се подобрява и делът на наказателните дела в Окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, достига 94%, което е най-високото ниво за последните седем години. Паралелно с това делът на висящите наказателни дела пада до 5,2%, което е най-ниското ниво, отчетено в областта, и най-ниското за страната. Натовареността на наказателните съдии обаче нараства до 8,6 дела на месец през 2015 г. и изпреварва средната стойност за страната от 8,3 дела.

Престъпността също спада, което вероятно е сред причините за намаляващата натовареност на съдиите. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от местното население е 11,6 през 2015 г., което е най-ниското ниво от 2007 г. насам. Разкриваемостта на престъпленията също се подобрява до най-високото си ниво след 2009 г. и е и значително по-висока от средната за страната.

Околна среда ●●●●●

След София Сливен е областта с най-добро състояние на околната среда. През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в областта са почти двойно по-ниски от средните за страната нива на вредни емисии от 314,5 т/кв.км. Образованите битови отпадъци на глава от населението също са сравнително ниски – 329 кг/човек през 2014 г. при средно за страната ниво от 442 кг/човек.

Изграждането на канализационната мрежа в областта обаче изостава. Делът на населението в селища с обществена канализация е 65,2%, а този на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции, е 57,6% през 2014 г. Средните за страната стойности са съответно 74,9 и 56,8%.

Култура ●●

Културният живот в областта не е особено динамичен и се влошава през последните няколко години. Последните две години средногодишният брой посещения в театрите и кината в областта бележи спад. Въпреки това през 2015 г. посещаемостта в театрите остава по-висока от средната за страната.

Средногодишният брой посещения в музеите достига 488 на 1000 души през 2014 г., след което спада до 449 през 2015 г. и значително изостава спрямо средната за страната стойност от 664. Посещаемостта в библиотеките обаче остава висока и продължава да се покачва през 2015 г., достигайки най-високото ниво от 2009 г. насам – средногодишният брой посещения е 774 на 1000 души. Средното ниво за страната е 583 на 1000 души.

Ключови показатели за област Сливен

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	4984	5559	5938	5654	5936	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3907	3605	3226	3014	4017	4236
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6000	6191	6589	6999	7265	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	30,6	40,8	35,4	32,7	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,1	64,6	64,5	61,7	60,7	62,9
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,8	53,7	51,8	51,8	52,4	55,9
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	16,7	16,6	19,4	15,9	13,6	10,9
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	18,4	18,7	18,7	20,5	22,5	21,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	36	35	35	35	35	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	916	1491	1636	1132	1152	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2303	2561	548	504	483	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,5	36,5	37,0	41,1	49,8	44,6
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	82,5	82,0	82,0	79,3	80,3	72,4
Покритие на кадастъра (%)	23,0	23,0	23,0	23,0	23,0	23,0

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-2,6	-2,0	-2,3	-2,2	-2,5	-2,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-11,8	-2,8	-4,5	-5,1	-4,1	-4,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,5	4,2	4,2	4,2	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,4	4,4	6,5	7,0	9,0	5,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	74,2	75,5	73,6	74,4	75,0	75,2
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,7	86,1	85,0	84,4	85,6	87,4
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	140	148	218	221	154	217
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,4	14,2	14,4	12,6	12,5	11,6
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	48,6	42,4	41,6	45,6	47,8	51,8
Дял на висящите наказателни дела (%)	9,6	7,2	7,0	9,3	13,7	5,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	57,3	57,7	57,6	57,6	57,6	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	78,5	78,5	198,0	161,0	161,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	36	20	152	93	84
Посещения в театрите на 1000 души от населението	227	273	310	357	350	314

Област Смолян

▶ Население (2015)	112 793
▶ Територия (кв.км)	3192,8
▶ Брой на населените места	242
▶ Дял на населението в градовете (%)	55,5

Общ преглед

Равнището на доходите в област Смолян е сравнително високо, като основна причина за това е високата заетост на населението. През 2015 г. безработицата спада за втора поредна година, но заради високата икономическа активност на населението остава по-висока от средната за страната. Инвестиционната активност продължава да бъде далеч от нивата преди кризата, а усвояването на европейски средства изостава от това в повечето области. В областта няма първокласни и магистрални пътища, но качеството на пътната настилка е добро. Местните данъци и такси са сравнително ниски, а развитието на административните услуги е в унисон с това в по-голямата част от страната.

Смолян е областта с най-неблагоприятен механичен прираст на населението през последните четири години. Училищното образование постига добър обхват, а резултатите на местните зрелостници на матурите по БЕЛ са сред най-добрите в страната. Въпреки че е налице известен недостиг на лекари, здравеопазването е на сравнително добро ниво. Областта се характеризира с ниска престъпност, висока разкриваемост на регистрираните престъпления и сравнително бързо правораздаване. Околната среда е добре запазена, като замърсяването на атмосферния въздух с въглероден диоксид е най-ниското в страната. Културното развитие изостава значително, но последните години са налице някои благоприятни тенденции.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●●

През 2014 г. БВП на човек от населението в област Смолян достига 7554 лв. при средно ниво за страната от 11 574 лв. Въпреки че средната годишна брутна заплата е по-ниска от средната за страната, доходът на лице от домакинството достига 5419 лв. през 2015 г. (спрямо 4953 лв. за страната), като основната причина за това е сравнително високата заетост в областта. Въпреки че относителният дял на лицата, живеещи под националната линия на бедност, е по-висок от средните за страната 21,8%, делът на лицата, живеещи с материални лишения, е сравнително нисък – 20,6% за областта при 33,1% на национално ниво.

Пазар на труда ●●●

Смолян е областта, в която е отчетена най-високата икономическа активност на населението през 2015 г. – 77,2%. На фона на продължаващия ръст на заетостта, която вече надхвърля средните за страната 62,9%, именно високата активност е причината за големия относителен дял на безработните лица. Благодарение на разкриването на нови работни места през 2015 г. коефициентът на безработица се понижава за втора поредна година. Въпреки това остава относително висок – 17,2%, което е петата най-висока стойност в страната. Негативното демографско развитие оказва влияние върху коефициента на демографско заместване, който е най-ниският в страната – 46,8% за 2015 г. при 63,5% на национално ниво. Това означава, че на всеки 100 лица на възраст между 60 и 64 години, които напускат работната сила, се падат близо 47 лица на възраст 15–19 години, на които предстои да влязат в нея. Образователният профил на работната сила също е неблагоприятен. През 2015 г. с висше образование са 21,7% от лицата на възраст 25–64 години (при 27,5% на национално ниво), а с основно или по-ниско – 21,8% (при 18,1% за страната).

Инвестиции ●

Смолян е една от областите, в които инвестиционната активност е традиционно ниска. Между края на 2009 и края на 2010 г. ЧПИ с натрупване в областта намаляват от 113,6 на 70,4 млн. евро. Четири години по-късно увеличението е с 5 млн. евро, като в съотношение с броя на населението ЧПИ възлизат на 666,5 евро/човек към края на 2014 г. Това е 4,5 пъти под средните за страната нива. Макар също да остават далеч от нивата преди кризата, по-ясна положителна тенденция се вижда при разходите за придобиване на ДМА. През 2014 г. те достигат 1775 лв./човек в съотношение с населението при 2786 лв./човек за страната.

Усвояването на средства от общините като бенефициенти по оперативните програми също изостава спрямо темповете за страната, като общо изплатените средства достигат 54 млн. лв. към 31 май 2016 г. В съотношение с броя на населението това прави по 481 лв./човек при средно 689 лв./човек

за страната. Единствената община, която постига по-висок от средния темп на усвояване, е Смолян (773 лв./човек), а най-слаби резултати регистрира община Девин (195 лв./човек).

Инфраструктура ●●

Инфраструктурното развитие на област Смолян е силно зависимо от преобладаващо планинския релеф на територията ѝ. Гъстотата на пътната мрежа е близка до средната за страната, но в областта няма нито първокласни пътища и магистрали, нито железопътен транспорт. През 2015 г. качеството на пътната настилка се подобрява за трета поредна година, като делът на пътищата в добро състояние вече достига 54,5% и е значително по-висок от средния за страната (40,7%).

Известно изоставане се наблюдава в сферата на информационните технологии. Относителният дял на лицата на възраст 16–74 години, които са използвали интернет през последните 12 месеца, се повишава до 55,8%, но остава по-нисък от средните за страната 60,3%. Достъп до интернет имат 52,3% от домакинствата при 59,1% на национално ниво през 2015 г.

Данъци и такси ●●●●

Местните данъци и такси в област Смолян се запазват относително ниски спрямо средните за страната нива, а промените в размера на ставките са редки. По-високо от средното за страната е единствено нивото на таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица, като през 2016 г. тя допълнително нараства в общините Рудозем и Смолян. Близки, но по-ниски от средните, остават годишният данък за недвижими имоти на юридически лица и данъкът при възмездно придобиване на собственост. Данъците върху превозните средства и годишният патентен данък за търговия на дребно са чувствително по-ниски от тези в повечето други области.

Администрация ●●●

През 2015 г. кадастралната карта обхваща близо 1/3 от територията на областта, но обхватът не се променя в последните четири години. Въпреки това кадастралното покритие е чувствително по-високо от средните за страната 19,8%, а единствената община без кадастрално покритие е Неделино. Общините от областта заявяват малко по-ниска от средната готовност за обслужване на „едно гише“. Що се отнася до електронното правителство, развитието на тези услуги в областта е сходно с общите тенденции в страната.

През 2016 г. общините в област Смолян получават средна оценка от 46,9% в Рейтинга на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“, като единствено Смолян (55,4%) и Девин (55,0%) постигат по-високи стойности от средните за страната 54,2%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●

Смолян се характеризира с близко до страната съотношение между лицата на възраст 65 и повече години и тези на възраст 15–64 години (31,7%). Съотношението между възрастно население и лицата до 14-годишна възраст включително достига 186,7% при средно ниво за страната от 146,4%. Бързото нарастване на втория коефициент на възрастова зависимост през последните години е следствие от ниската раждаемост в областта и влошаващия се естествен прираст на населението (–8,2‰ през 2015 г. при –6,2‰ на национално ниво). В допълнение през последните четири години Смолян е областта с най-неблагоприятен механичен прираст на населението. Областта е сравнително слабо урбанизирана. През 2015 г. 55,5% от населението живеят в градовете при средно 73,1% за страната.

Образование ●●●●●

Училищното образование в област Смолян постига едни от най-добрите резултати както по отношение на включването на лицата, които подлежат на образование, така и по отношение на неговото качество. През 2015 г. нетният коефициент на записване в прогимназиите достига 83,3%, а по-високи стойности са регистрирани само в областите Благоевград, Враца и Разград. Делът на второгодниците (0,2% през 2015 г.), както и този на отпадналите от основно и средно образование (0,7% през 2014 г.) са най-ниските в страната.

През последните четири години зрелостниците от областта постигат по-добри резултати от средните за страната на матурите по БЕЛ. Това важи както за средната оценка, така и за дела на неуспешно положилите изпита. Единствената област, в която през 2016 г. средната оценка е по-висока от тази в Смолян, е столицата.

Областта разполага с най-високия брой преподаватели в основното и средното образование спрямо населението (91 на 1000 ученици спрямо 73 средно за страната), което вероятно допринася за доброто представяне на учениците.

Здравеопазване ●●●●

Здравноосигурените лица в областта достигат 94,4% през 2015 г., което е сред най-високите стойности за страната и далеч над средните 88,5%. Близко до средното е и съотношението между броя на общопрактикуващите лекари и населението (1659 души/лекар при 1619 души/лекар за страната), но се наблюдава известен недостиг на лекари от водещи специалности. Въпреки че коефициентът на детска смъртност се покачва спрямо 2014 г. и достига 5,4‰ през 2015 г., той остава сред най-ниските в страната. В МБАЛ в областта има 535 болнични легла, което прави средно по 4,7 легла на всеки 1000 души при 4,6 легла на 1000 души за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Смолян е сред най-безопасните области в страната, като за 2015 г. на всеки 1000 души от населението са регистрирани 6,1 престъпления срещу личността и собствеността при средно 13,6 за страната. Освен с ниска престъпност Смолян се характеризира и с традиционно висока разкриваемост на регистрираните престъпления – 56,7% за 2015 г. при средно 39,2% за страната.

През 2015 г. делът на наказателните дела в Окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, достига 95,0% (при 88,1% за страната), а делът на висящите наказателни дела спада до 5,2% (при 9,4% на национално ниво). Част от добрите резултати най-вероятно се дължат на ниската натовареност на наказателните съдии – всеки от тях разглежда средно по 6,4 дела месечно през 2015 г. при 8,3 за страната.

Околна среда ●●●●

Емисиите на въглероден диоксид в област Смолян са най-ниските в страната. Спрямо територията те възлизат на едва 4,0 т/кв.км през 2014 г. при средно ниво от 314,5 т/кв.км. Образуваните битови отпадъци на глава от населението са по-ниски от средните за страната, като през 2014 г. те са 329 кг/човек при 442 кг/човек на национално ниво.

През 2014 г. над 64% от населението живее в селища с обществена канализация, а свързаността с ПСОВ достига близо 40%, след като през 2010 г. в община Смолян е открита нова пречиствателна станция, финансирана с европейски средства. И по двата показателя обаче областта изостава от средните за страната нива, които са съответно 69,4 и 56,8%.

Култура ●

Въпреки че културното развитие на област Смолян изостава от това в повечето области на страната, налице са и някои позитивни тенденции. През 2014 г. е открито кино в областта, а интересът към него продължава да нараства и през 2015 г. След период от три години (2011–2013 г.), през които в областта на практика не се регистрират посещения на театрални постановки, през 2014 и 2015 г. те са съответно 8000 и 10 800 годишно. В съотношение с населението посещаемостта и на кината, и на театрите остава много под средните нива за страната. Същото важи и за местните музеи и библиотеки, които регистрират съответно 235 и 194 посещения на 1000 души население през 2015 г., като посещаемостта и на двете е около 3 пъти по-ниска от средната за страната.

Ключови показатели за област Смолян

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6875	7287	7385	7142	7554	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3890	4180	4242	4590	5315	5419
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6134	6122	6516	6800	7253	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,9	32,1	36,8	30,8	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	67,8	67,2	70,8	74,2	76,1	77,2
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,8	50,4	55,3	59,3	61,2	63,9
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	19,2	25,0	21,9	20,3	19,4	17,2
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	17,2	16,6	18,2	20,0	21,0	21,7
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	47	43	44	44	45	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	860	1081	1010	1202	1775	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	569	599	631	661	666	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	32,3	31,3	45,3	45,2	55,4	52,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	43,8	42,7	41,0	45,3	49,5	54,5
Покритие на кадастъра (%)	26,5	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,3	-6,4	-6,7	-6,6	-7,8	-8,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-13,5	-5,4	-7,3	-14,7	-11,6	-12,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,4	4,2	4,4	4,4	4,4
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	6,0	5,4	5,6	3,9	3,4	2,5
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	85,0	85,3	84,1	82,3	82,4	83,3
Дял на здравноосигурените лица (%)	91,4	91,2	90,4	90,0	91,6	94,4
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	193	183	180	197	212	214
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	6,1	4,8	4,7	5,7	5,4	6,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	65,9	69,5	68,7	57,9	53,5	56,7
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,9	11,1	6,5	6,7	8,2	5,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	39,0	39,0	39,1	39,3	39,5	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	4,5	4,8	5,3	4,8	4,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	139	153
Посещения в театрите на 1000 души от населението	52	1	0	0	69	96

Област София (столица)

▶ Население (2015)	1 318 181
▶ Територия (кв.км)	1348,9
▶ Брой на населените места	38
▶ Дял на населението в градовете (%)	95,5

Общ преглед

София (столица) е областта с най-високи доходи и най-добри условия за живот. Пазарът на труда се характеризира с висока заетост и ниска безработица, а близо половината от работоспособното население е със завършено висше образование. Инвестиционната активност в столицата е чувствително по-висока от средната за страната, но все още остава под нивата преди кризата. Инфраструктурното развитие е много добро, а администрацията получава една от най-високите оценки за прозрачност в страната. Местните данъци и такси остават високи, но данъчната среда е стабилна и без чести промени.

Макар областта да е с най-добро демографско състояние в страната, негативните тенденции на национално ниво до голяма степен важат и за столицата. Образователната система е силно развита както по отношение на училищното, така и на висшето образование. В столицата са разположени някои от водещите здравни заведения в страната. Престъпността е висока, разкриваемостта – ниска, а съдебната система продължава да бъде бавна въпреки намаляващата натовареност на наказателните съдии. Околната среда е в сравнително добро състояние, въпреки че замърсяването на въздуха е значително. София остава най-значимият културен център в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

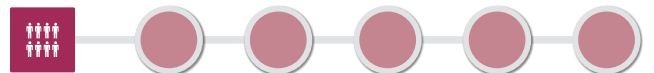

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

София (столица) е областта с най-високи доходи и най-добри условия на живот. БВП на глава от населението достига 24 982 лв. през 2014 г., което е над 2 пъти по-висока стойност от средната за страната. Средната годишна брутна заплата в областта надхвърля 10 000 лв. още през 2010 г., а през 2014 г. вече е 13 542 лв. при 9860 лв. за страната. Поради нивото на възнагражденията и високата заетост на населението 64% от доходите на домакинствата се формират от работни заплати. През 2015 г. средногодишният доход на лице от домакинството достига 7061 лв./човек при 4953 лв./човек за страната.

Въпреки че близо 1/3 от населението на столицата живее с материални лишения, едва 7,3% от лицата попадат под националната линия на бедност, докато на национално ниво това важи за 21,8% от населението.

Пазар на труда

София (столица) е областта с най-висока заетост и най-ниска безработица в страната. През 2015 г. заети са 71,7% от лицата на възраст 15–64 години, а коефициентът на безработица спада до 4,3% при средно ниво за страната от 9,1%. Работната сила в областта се характеризира с изключително благоприятен образователен профил. През 2015 г. относителният дял на лицата на възраст 25–64 години с висше образование достига 49,6% при средно ниво за страната от 27,5%. Едва 3,0% от хората в тази възрастова група са с основно или по-ниско образование при 18,1% за страната.

Въпреки доброто състояние на пазара на труда демографската криза в страната оказва влияние и върху столицата. През 2015 г. на всеки 100 души на възраст 60–64 години, на които предстои да напуснат пазара на труда, се падат около 66 души на възраст 15–19 години, на които предстои да се включат в него. Макар този коефициент да е по-висок от средния за страната (63,5%) и да се покачва през последните две години, общата перспектива за възпроизводството на работната сила е отрицателна.

Инвестиции

Инвестиционната активност в столицата е чувствително по-висока от средната за страната, но все още остава под нивата си в годините преди кризата. Разликата е най-видима по отношение на инвестициите в ДМА, които поради спукването на имотния балон в страната остават с 39% под пиковите нива от 2008 г. В съотношение с броя на населението те възлизат на 6234 лв./човек през 2014 г. при средно 2786 лв./човек за страната. След известно стабилизиране през 2012 и 2013 г., столицата отново регистрира нетен отлив на чуждестранни инвестиции през 2014 г. Чуждестранните инвестиции към края на 2014 г. възлизат на 11,7 млрд. евро, което

е със 7% по-ниско от пика през 2009 г. В съотношение с броя на населението ЧПИ в столицата възлизат на 8857 евро/човек при средно 3006 евро/човек за страната.

Единственият индикатор в тази категория, по който столицата изостава от средните за страната нива, е усвояването от Столична община на средства по оперативните програми. Към 31 май 2016 г. са усвоени 655 млн. лв., което прави 497 лв./човек при средно 689 лв./човек за страната.

Инфраструктура

Въпреки че на територията на столицата няма пътища от обхвата на републиканската пътна мрежа, тя граничи непосредствено с три магистрала – „Хемус“, „Тракия“ и „Струма“. Областта е с най-висока гъстота на железопътната мрежа – 12,8 км/100 кв.км при средно 3,6 км/100 кв.км за страната. Свързаността с интернет също е висока. През 2015 г. достъп имат 75,3% от домакинствата при средно 59,1% за страната. Използваемостта на интернет достига 78% при лицата на възраст между 16 и 74 години, което е с 18 пр.п. над средните за страната нива.

Данъци и такси

Местната данъчна среда в столицата е стабилна, като промени в размера на наблюдаваните данъци и такси през последните пет години няма. Разликите със средните нива са особено чувствителни по отношение на таксата за битови отпадъци (10‰ в столицата спрямо 7,6‰ за страната) и на годишния патентен данък за търговия на дребно (20,0 лв./кв.м спрямо 12,7 лв./кв.м за страната). Близки, но по-високи от средните нива се забелязват по отношение на данъка върху недвижимите имоти, превозните средства и данъка при възмездно придобиване на имущество.

Администрация

Столицата е областта с най-високо кадастрално покритие – 96,3% през 2015 г. при 19,8% средно за страната. Фондация „ПДИ“ оценява общинската администрация като шестата най-прозрачна в страната. Столична община получава оценка за прозрачност от 70,2% спрямо 54,2% на национално ниво. В Индекса на Местната система за почтеност столицата дели първото място с община Бургас с оценка 3,59/5,00 точки при средно 3,14 за страната. Развитието на електронните услуги изпреварва това в повечето други области, но готовността за работа на „едно гише“ изостава от средната за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●●

Демография ●●●●●

Макар демографското развитие на столицата да съответства на негативните тенденции, характерни за страната, областта се характеризира с по-добри от националните демографски показатели. София е единствената област, в която на всяко лице в пенсионна възраст (65 и повече години) се падат поне по 4 лица в работоспособна възраст (15–64 години). Съотношението между възрастните (65 и повече години) и децата до 14 години включително пък е второто най-благоприятно след това в област Бургас – 121,3% през 2015 г. при средно 146,4% за страната. Механичният прираст към столицата е традиционно положителен, което означава, че в нея ежегодно се заселват повече хора, отколкото я напускат. В същото време регистрираният прираст от 4,2‰ през 2015 г. е третият най-нисък за последните 15 години, което отчасти се дължи на изселването на повече столичани към широката Софийска област. Коефициентът на естествен прираст е най-благоприятният в страната, но подобно на всички останали области, остава отрицателен.

Образование ●●●●●

Резултатите, които зрелостниците постигат на матурите по БЕЛ, свидетелстват за високо качество на образованието в областта. През 2016 г. неуспешно положилите изпита са едва 2,1% (при 8,7% за страната), а средната оценка „добър“ 4,58 е най-високата в страната. Проблем за столицата остава сравнително ниският коефициент на записване на населението в прогимназиите – 74,5% за 2015 г. при средно 78,3% за страната.

В същото време както относителният дял на отпадналите от образование (1,1%), така и този на второгодниците (0,5%) са значително по-ниски от средните за страната, респективно 2,8 и 1,0%.

Макар столицата да е областта, в която следват най-много студенти, съотношението между техния брой и местното население (80 студенти на 1000 души) е второто най-високо след област Велико Търново (97 студенти на 1000 души).

Здравеопазване ●●●●●

В столицата са разположени някои от водещите здравни заведения в страната. Това е основната причина, поради която съотношението между броя на лекарите от водещи специалности и местното население е най-благоприятното в страната – 391 души на специалист при средно 544 души на специалист в страната. Съотношението между броя на хоспитализираните лица и местното население през 2015 г. е малко по-високо от средното за страната, което вероятно се дължи на използването на здравни услуги в столицата от живущи в други области. За шеста поредна година – през 2015 г., броят на болничните легла в МБАЛ се увеличава.

През 2015 г. здравноосигурени са 87,1% от населението на областта при средно 88,5% за страната, а в областта е регистриран и рекордно нисък коефициент на детска смъртност – едва 2,5‰.

Сигурност и правосъдие ●

През 2015 г. столицата е с второто най-неблагоприятно съотношение между броя на местното население и регистрираните престъпления след област Бургас и с най-ниската разкриваемост заедно с област Варна (30,4%). Въпреки че натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд се понижава през последните години, бързината на правораздаването продължава да се влошава. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, спада до 76,0% през 2015 г. при 88,1% на национално ниво. Областите София (столица) и Благоевград са с най-висок дял на висшите наказателни дела – 15,4% при средно ниво за страната от 9,4%.

Околна среда ●●●●●

Поради високата си урбанизация столицата е с най-висок дял на населението с обществена канализация (96,3%), като 96,1% от него е свързано и с ПСОВ. Средните стойности за страната са съответно 74,5 и 56,8% през 2014 г. През осем от последните десет години в столицата са образувани по-малко битови отпадъци на глава от населението от средните за страната. През 2015 г. обаче средните стойности са надхвърлени, макар и минимално – 465 кг/човек за София (столица) през 2015 г. при средно 442 кг/човек за страната. Водещ проблем за областта остава замърсяването на въздуха. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата възлизат на 1073,5 т/кв.км територия при средно 314 т/кв.км за страната. По-високо замърсяване се наблюдава само в област Стара Загора.

Култура ●●●●●

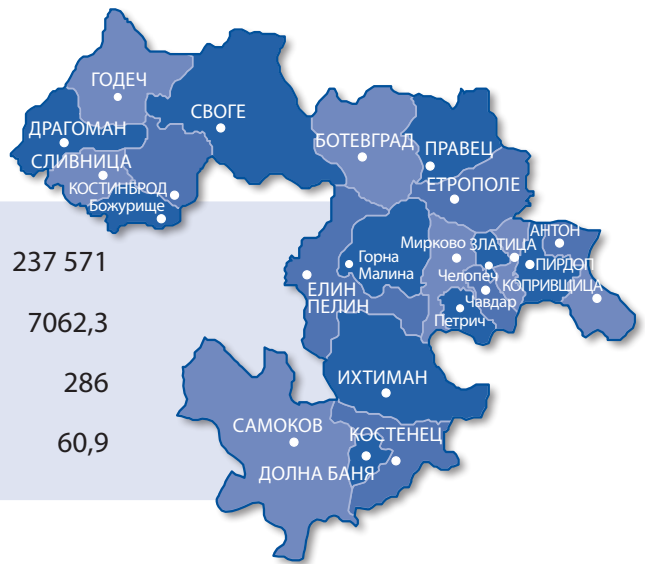
Посещаемостта на кината е близо 3 пъти по-висока от средната за страната, като столицата е единствената област, в която средно се падат поне по 2 посещения на всяко лице. Интересът към местните музеи също се увеличава, като след 2012 г. тяхната посещаемост е по-висока от средната за страната и достига 743 посещения на 1000 души население през 2015 г. Въпреки това столицата остава далеч от области като Велико Търново и Габрово, където посещенията са съответно 1988 на 1000 души и 2979 на 1000 души. Наблюдава се сериозен спад на регистрираните посещения в театрите – от 852 през 2014 г. до 721 през 2015 г. Въпреки това единствената област, която постига по-висока посещаемост на театрите от регистрираните в столицата 547 посещения на 1000 души, е Русе (645 посещения на 1000 души). Посещаемостта на библиотеките е по-висока единствено в област Велико Търново.

Ключови показатели за област София (столица)

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	23 366	24 536	24 415	24 680	24 982	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4795	5438	6403	7441	6890	7061
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 547	11 249	12 059	12 851	13 542	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	6,6	7,3	5,7	7,3	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	74,1	71,6	72,2	73,5	74,0	75,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	69,1	67,2	66,9	67,5	69,2	71,7
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	6,6	6,1	7,3	8,2	6,3	4,3
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	44,8	42,7	42,9	45,8	48,6	49,6
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	85	78	79	81	83	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	6064	6554	6143	5468	6234	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	9937	8953	9009	9195	8857	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	57,1	67,0	66,2	70,9	69,3	75,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Покритие на кадастъра (%)	30,2	60,7	95,8	95,8	95,8	96,3

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	0,0	-1,1	-1,4	-1,5	-1,2	-1,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	7,6	4,8	5,4	7,1	6,5	4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,5	4,6	4,3	4,6	4,6	4,6
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	1,7	1,6	3,7	2,2	1,9	1,8
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,1	79,0	78,4	76,0	74,8	74,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,9	87,5	86,8	85,2	85,9	87,1
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	131	140	238	224	153	253
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	25,0	20,3	18,7	20,5	20,2	18,6
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	37,6	36,1	38,1	32,9	33,1	30,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	11,6	12,1	12,8	10,6	14,4	15,4
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	93,5	95,5	95,4	96,1	96,1	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	1239,0	1239,0	1205,3	1073,5	1073,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	2085	2099	1813	2000	2061	2126
Посещения в театрите на 1000 души от населението	603	614	600	641	649	547

Област София

▶ Население (2015)	237 571
▶ Територия (кв.км)	7062,3
▶ Брой на населените места	286
▶ Дял на населението в градовете (%)	60,9

Общ преглед

Размерът на заплатите в област София е близък до средните за страната нива, но равнището на общите доходи остава ниско поради продължаващата стагнация на заетостта. Инвестиционната активност се повишава през 2015 г., а усвоените до момента европейски средства от общините в областта са значително над средните нива. Инфраструктурата е добре развита, но качеството на пътната настилка е по-лоша от тази в страната. И през 2015 г. 15 от общините нямат кадастрално покритие, а оценките за прозрачността на местната власт остават сред най-ниските в страната. Възрастовата структура на населението в областта продължава да се влошава въпреки положител-

ния механичен прираст за 2015 г. Резултатите на матурите се понижават, което буди опасения за качеството на образованието в областта. Въпреки наличието на достатъчно широка леглова база в болниците и лекари от водещи специалности налице е известен недостиг на общопрактикуващи лекари. Наблюдава се повишена натовареност на съдиите в окръжните съдилища, която води и до по-висок дял на висящите наказателни дела. Свързаността на населението с пречиствателни станции остава ниска. С изключение на традиционно високия интерес към музеите в някои туристически общини развитието на културата изостава.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●

През 2014 г. средногодишният БВП на глава от населението достига 11 544 лв., което е четвъртата най-висока стойност в страната след столицата и областите Стара Загора и Варна. Средната годишна брутна заплата в областта е близка до средната за страната, но поради сравнително ниската заетост средногодишният доход на лице от домакинството остава нисък – 3827 лв./човек при 4953 лв./човек за страната през 2015 г. Доходите от работна заплата формират 48% от общия доход при 57% за страната, а тези от пенсии – 36% при 27% за страната. Това е и една от причините за сравнително неблагоприятните показатели за условия на живот и социално включване в областта. Делът на населението, което живее под националната линия на бедност, достига 24,6% при средно ниво за страната от 21,8%. С материални лишения живеят 42,9% от населението при средно 33,1% за страната.

Пазар на труда ●●●

София е една от областите в страната, в която все още не са налице ясни признаци за възстановяване на пазара на труда. Коефициентът на заетост през 2015 г. възлиза на 59,2%, което е далеч под неговата стойност, регистрирана преди кризата да засегне пазара на труда (67,9% през 2009 г.). През 2015 г. коефициентът на безработица спада до 9,4%, но остава над средния за страната 9,1%, а икономическата активност се понижава до 65,5% при средно 69,3% за страната.

Образователният профил на работната сила е по-скоро неблагоприятен. С висше образование са 16,8% от населението на възраст 25–64 години при 27,8% за страната. Делът на лицата с основно или по-ниско образование е 21,9% при 18,1% на национално ниво.

Инвестиции ●●●●

Поради непосредствената си близост до столицата София (област) е сред най-атрактивните за чуждестранните инвеститори. Размерът на ЧПИ към края на 2014 г. е 1,24 млрд. евро, което е с около 84 млн. евро по-малко от пика в края на 2012 г. Въпреки този спад чуждите инвестиции в областта остават вторите най-високи спрямо населението – 5216 евро/човек при средно ниво за страната от 3006 евро/човек.

През 2014 г. се забелязва увеличаване на инвестициите на предприятията в ДМА. В съотношение с населението е регистрирана най-високата стойност от 2008 г. насам – 2353 лв./човек при средно ниво за страната от 2786 лв./човек.

Общините в област София постигат шестия най-висок темп на усвояване на европейски средства като бенефициенти на оперативните програми. Към края на май 2016 г. те са усвоили общо 229 млн. лв., което прави по 965 лв./човек от населението при средно 688 лв./човек за страната. Въпреки това през последната година и половина София не е усвоила нито едно евро и дори е единствената област, която отчита спад на усвояването (най-вероятно заради корекции). Най-висока ус-

воемост постигат общините Костинброд (4295 лв./човек) и Пирдоп (4284 лв./човек), а най-ниска – Своге (104 лв./човек).

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната (21,3 км на 100 кв.км) и на железопътната (4,2 км на 100 кв.км) мрежа е по-висока от средните показатели за страната – съответно 17,8 и 3,6 км на 100 кв.км. По-висок дял на автомагистралите и първокласните пътища от този в област София (32,8%) се наблюдава единствено в Шумен (36,0%). Въпреки доброто покритие на територията на областта с пътища делът на пътната настилка в добро състояние продължава да е сравнително нисък – 29,0% през 2015 г. при 40,7% за страната. В същото време София е сред областите с най-нисък дял на домакинствата с достъп до интернет (45,9% през 2015 г. при средна свързаност от 59,1%). По-ниски нива се наблюдават само в областите Враца, Монтана, Сливен и Търговище. Използваемостта също е по-ниска от средната, но изоставането тук е чувствително по-малко – през 2015 г. интернет са използвали 57,8% от населението на възраст между 16 и 74 години при 60,3% средно за страната.

Данъци и такси ●●●

Въпреки че средната данъчна тежест в общините в област София е близка до средната за страната, тя постепенно се увеличава. През 2016 г. са регистрирани седем промени в основни местни данъци и такси, като пет от тях водят до по-високи ставки. Най-чести са промените при данъка върху превозните средства, като в три от четирите случая става дума за повишаване на ставката в някоя община. Въпреки това както данъкът върху превозните средства, така и патентният данък за търговия на дребно остават по-ниски от средните за страната.

По-високи от равнищата за страната са ставките на данъка при придобиване на имущество и на данъка върху недвижимите имоти на юридическите лица. В областта се наблюдава и петият най-висок среден размер на таксата за битови отпадъци за юридическите лица.

Администрация ●●

През 2015 г. кадастралното покритие на областта се увеличава, достигайки 14,8%, но 15 общини все още нямат никакво покритие.

Самоков и Своге са единствените общини от областта, които постигат по-висок от средния за страната рейтинг на активната прозрачност на Фондация „ПДИ“. Средната оценка за местните общини е 41,3% при 54,3% за страната, а по-ниски оценки получават само общините в областите Шумен, Перник, Кърджали и Видин. При административните услуги се забелязва сравнително добро ниво на обслужването на „едно гише“, докато развитието на електронните услуги остава по-ниско от средното за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●●●

През 2015 г. област София регистрира най-високия коефициент на механичен прираст от 5,5%. Това е и най-високата стойност в цялата страна. Преобладаващата част от заселените се в областта идват от столицата, като през 2015 г. техният брой надхвърля 3000 души.

Въпреки това цялостното демографско състояние на областта продължава да се влошава, особено що се отнася до възрастовата структура на населението. През 2015 г. коефициентът на възрастова зависимост, показващ съотношението между лицата на възраст 65 и повече години и тези на възраст до 14 години включително, достига 167,5% при средно ниво за страната от 146,4%. Това оказва влияние и върху естествения прираст на населението, който е -9,7‰ през 2015 г. при -6,2‰ за страната.

Образование ●

Качеството на училищното образование в област София се влошава рязко през последните няколко години. До 2013 г. зрелостниците от областта постигат по-добри резултати на матурите по БЕЛ от средните за страната. През следващите три години обаче успеваемостта се влошава, като през 2016 г. област София регистрира третия най-висок дял на неуспешно положилите изпита – 16,0%, или близо 2 пъти повече от дела на неуспелите общо за страната. Възможно обяснение е по-строгийт контрол при провеждане на изпитите през последната година. Областта се характеризира и с традиционно висок дял на второгодниците. През 2015 г. той достига 1,8% при средно 1,0% за страната. Сред малкото положителни черти на училищното образование е сравнително високият нетен коефициент на записване в прогимназиите. През 2015 г. той се повишава до 79,5%, което е с 1 пр.п. повече от обхвата в страната.

Близостта до столицата и нейните реномирани университети до известна степен ограничават възможностите за развитието на висши учебни заведения в района. През 2015 г. в областта следват 4259 студенти, което е най-ниският брой от 2007 г. насам.

Здравеопазване ●●●

Развитието на здравеопазването в област София съответства на това в страната. Съотношението между броя на болничните легла в МБАЛ и местното население достига 5,1 легла на 1000 души население през 2015 г. при средно 4,6 легла на 1000 души за страната. Заболеваемостта на населението обаче е по-висока от средната. През 2015 г. в МБАЛ са постъпили 260 болни на всеки 1000 души население при средно 232 преминали болни на 1000 души за страната. Въпреки (или пък благодарение на) близостта до столицата в област София има достатъчно лекари. През последната година обаче се наблюдава влошаване на съотношението между броя на общопрактикуващите лекари и местното население. През

2015 г. то достига 1786 души/лекар при средно 1619 души/лекар за страната.

През 2015 г. здравноосигурени са 87,3% от населението на областта, което е малко по-ниско от средното за страната (88,5%).

Сигурност и правосъдие ●●

В периода 2013–2015 г. натовареността на наказателните съдили в Окръжния съд на областта нараства от 6,9 до 9,7 дела на месец, докато на национално ниво се запазва малко над 8 дела на месец. По-високата натовареност води до нарастващ дял на висящите наказателни дела, които достигат 12,1% през 2015 г. при средно 9,4% за страната. В същото време обаче делът на делата, които приключват в 3-месечен срок, вече е близък до средния за страната, като достига 89,0% през 2015 г.

След известно покачване през 2010 и 2011 г. престъпността в областта постепенно намалява и през 2015 г. се приближава до средната за страната. Близки до средните стойности се забелязват и по отношение на разкриваемостта на престъпленията – 39,7% през 2015 г. при 39,2% за страната.

Околна среда ●

През 2015 г. област София е с третия най-висок обем на образувани битови отпадъци на глава от населението – 568 кг/човек при средно 442 кг/човек за страната. По-високи стойности са регистрирани само в областите Бургас и Русе. Въпреки че 77,1% от населението живее в селища с обществена канализация, само 29,3% от него през 2014 г. е свързано с ПСОВ, което е 2 пъти по-нисък дял от средния за страната.

Въздухът в областта е относително чист. През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид възлизат на 39,5 т/кв.км при средно 314,5 т/кв.км за страната.

Култура ●

В област София няма нито театри, нито достатъчно големи библиотеки, които да влизат в ежегодното наблюдение на националната статистика. В периода 2013–2015 г. кината в областта регистрират около 14–15 000 посещения годишно. Съотнесено към местното население, това прави малко над 60 посещения на всеки 1000 души през 2015 г. при 744 посещения на 1000 души за страната.

Единствено местните музеи се радват на по-висока от средната за страната посещаемост благодарение на туристически общини като Копривщица. През 2015 г. в областта са регистрирани 1491 посещения на 1000 души от местното население, което е третата най-висока стойност в страната след областите Габрово и Велико Търново.

Ключови показатели за област София

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	9008	12 021	12 286	10 978	11 544	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3201	3156	3523	3563	3771	3827
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7749	8360	8926	9252	9766	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,4	19,0	24,5	24,6	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	68,0	66,1	63,7	66,3	68,4	65,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	62,5	59,6	59,6	59,5	59,6	59,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	7,8	9,7	6,4	10,0	12,7	9,4
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	13,1	15,3	15,0	14,4	15,8	16,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	37	37	37	38	39	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2174	1971	2338	1836	2353	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	5243	5253	5413	5274	5216	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	33,4	48,7	49,2	44,1	45,9	45,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	30,7	36,2	36,0	28,6	31,0	29,0
Покритие на кадастъра (%)	11,6	12,4	12,4	12,4	12,6	14,8

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,0	-8,3	-8,5	-8,2	-9,1	-9,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,1	0,1	-1,2	-1,6	-2,7	5,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,7	4,8	4,5	4,4	4,3	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	1,9	1,5	2,1	2,2	5,0	10,7
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,6	81,5	80,6	79,7	78,9	79,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,4	86,0	85,4	84,8	86,0	87,3
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	230	241	246	252	249	260
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	20,9	18,3	15,2	15,9	14,7	13,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	37,4	37,6	40,5	35,5	39,1	39,7
Дял на висящите наказателни дела (%)	6,4	12,0	10,9	9,2	10,5	12,1
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	28,8	28,2	29,1	29,3	29,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	17,6	21,1	20,5	41,7	39,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	17	20	35	62	63	61
Посещения в театрите на 1000 души от населението	0	0	0	0	0	0

Област Стара Загора

▶ Население (2015)	324 824
▶ Територия (кв.км)	5151,1
▶ Брой на населените места	207
▶ Дял на населението в градовете (%)	71,7

Общ преглед

Стара Загора е областта с най-висок БВП на глава от населението и най-висока средна годишна брутна заплата след столицата. Заетостта нараства сравнително бавно, поради което 2015 г. е първата от петнадесет години, в която безработицата е над средната за страната. Вероятна причина за трудното възстановяване на заетостта е относително неблагоприятната образователна структура на работната сила. Областта е четвъртата най-атрактивна за чуждестранни инвестиции, а усвояването на европейски средства следва общите тенденции за страната. Инфраструктурата и административните услуги са добре развити, а нивото на повечето местни данъци и такси е сравнително благоприятно.

Демографското състояние на област Стара Загора не се отличава от общата картина за страната. Образователната система е сравнително добре развита, но средната оценка на матурите по БЕЛ постепенно намалява в унисон с общата тенденция на национално ниво. Легловата база в МБАЛ се свива през 2015 г., но областта разполага с относително висок брой общопрактикуващи лекари и специалисти. Въпреки че натовареността на съдиите се увеличава, висящите дела са относително малко. Околната среда получава слаба оценка заради сериозното замърсяване на въздуха, а развитието на културния живот следва общите за страната тенденции.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

Стара Загора е областта с най-висок БВП на глава от населението и с най-висока средна годишна брутна заплата след столицата. Икономиката на областта е с изявен индустриален профил и голям брой на заетите в енергийния сектор. След 2009 г. средногодишният доход на лице от домакинството е по-висок от средния за страната, като достига 5090 лв. през 2015 г. Структурата на доходите се характеризира с по-нисък от средния за страната дял на доходите от работна заплата и с по-висок от средния дял на доходите от пенсии. Последното е следствие не толкова от демографската картина в областта, колкото от високия размер на пенсиите и по-ниската от средната за страната заетост. На фона на тези данни делът на лицата, живеещи с материални лишения, остава сравнително висок – 39,5% за областта спрямо 33,1% за страната. Относителният дял на бедните намалява и вече е близо до средните за страната нива.

Пазар на труда ●●●●

Пазарът на труда в област Стара Загора се възстановява по-бавно от този в повечето области. През 2015 г. икономическата активност на населението нараства по-бързо от средния за страната темп, но цялостното ниво остава с 2,4 пр.п. под средните за страната 69,3%. След известен период на спад или стагнация коефициентът на заетост през 2015 г. се увеличава до 60,3%, но за трета поредна година остава под този на национално ниво (62,9%). Увеличаването на броя на заетите води до спад на безработицата до 9,7%, но поради по-бързото създаване на работни места в други райони на страната показателят за Стара Загора за пръв път през последните 15 години е по-висок от средния за страната (9,1%).

Образователният профил на работната сила се характеризира с относително по-малък дял на висшистите (22,6% в Стара Загора спрямо 27,5% за страната през 2015 г.) и с близък до средния дял на лицата с основно или по-ниско образование (17,6% за областта и 18,1% за страната). Това вероятно е една от причините за по-трудното възстановяване на пазара на труда в областта.

Инвестиции ●●●●

Към края на 2014 г. ЧПИ в областта достигат рекордните 970 млн. евро, или 2984 евро/човек. Така Стара Загора става четвъртата най-атрактивна област за ЧПИ след столицата и областите София и Варна. Инвестициите в ДМА обаче остават далеч от нивата преди кризата, макар че през 2014 г. се доближават до средните за страната 2786 лв./човек.

Общините от областта постигат близък до средния темп на усвояване на средства по оперативните програми. Към 31 май 2016 г. те са усвоили общо 219 млн. лв., което прави по 675 лв./човек от населението при средно 689 лв./човек за страната. Най-висока усвояемост постигат общините Раднево

(1301 лв./човек) и Стара Загора (936 лв./човек), а най-ниска – Павел баня (21 лв./човек), Гълъбово (66 лв./човек) и Мъглиж (68 лв./човек).

Инфраструктура ●●●●

Пускането в експлоатация на магистрала „Тракия“ оказва силно положителен ефект върху инфраструктурния профил на областта. През 2014 г. 27,0% от пътната мрежа на територията на областта се състои от автомагистрали и първокласни пътища при средно ниво за страната от 18,1%. Над половината от пътищата са в добро състояние, като през 2015 г. делът на тези пътища е 55,7% при 40,7% за страната. Гъстотата на железопътната мрежа (5,1 км на 100 кв.км) е по-висока от средните за страната 3,6 км на 100 кв.км.

През 2015 г. в областта са регистрирани близки до средните за страната стойности както на дела на домакинствата с достъп до интернет, така и на използването на интернет от жителите на областта.

% Данъци и такси ●●●●

Нивото на местните данъци и такси е сравнително благоприятно. С по-ниски от средните за страната нива са данъкът върху недвижимите имоти, таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица и данъкът за прехвърляне на собственост. Данъците, в които средните ставки за областта надхвърлят тези за страната, са данъкът върху превозните средства и годишният патентен данък за търговия на дребно. Единствената община, която променя някой от наблюдаваните данъци през 2016 г., е Опан. В сравнение с предходната година таксата за битови отпадъци за юридически лица е увеличена от 3,5 на 4,0%, а годишният данък върху недвижимите имоти нараства от 1,5 на 1,75%.

Администрация ●●●●

Развитието на електронните услуги и готовността за обслужване на гражданите и бизнеса на „едно гише“ са по-високи от средните за страната нива. Докато областният център постига третата най-висока оценка в Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“, прозрачността на органите на местно самоуправление в областта е сравнително ниска. Средната оценка на Фондация „ПДИ“ за прозрачността в общините през 2016 г. е 45,9% при средно ниво за страната от 54,2%.

Известно изоставане се наблюдава и по отношение на покритието на кадастъра. То достига 15,7% за областта през 2015 г. при средно ниво за страната от 19,8%. Завършени планове имат две от общините (Гурково и Николаево), а без никакво покритие са три от общините (Чирпан, Опан и Братя Даскалови).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●

Демографското развитие на област Стара Загора в голяма степен съответства на общите тенденции в страната. Коефициентите на възрастова зависимост са почти аналогични със средните за страната – на всеки 100 души на възраст до 14 години включително се падат 148,7 души на възраст 65 и повече години при 146,4 души за страната. Естественият прираст на населението през 2015 г. е отрицателен (–6,9‰), но близък до общия за страната (–6,2‰). В периода 2012–2014 г. механичният прираст на областта е положителен, което означава, че повече хора се заселват в нея, отколкото я напускат. През 2015 г. стойността му е отрицателна (–0,2‰). През 2015 г. в градовете живеят 71,7% от населението на областта, което е близко до този дял общо за страната (73,1%).

Образование ●●●

Обхватът на образователната система е сравнително добър, но успеваемостта на учениците постепенно спада. След 2010 г. нетният коефициент на записване на населението в прогимназиите е по-висок от средния за страната, като през 2015 г. достига 80,4%. Делът на отпадналите от основно и средно образование постепенно се стабилизира около 2,5%, което е близко до средните нива за страната. В периода 2008–2016 г. делът на неуспешно положилите държавния зрелостен изпит по БЕЛ е по-нисък от средния за страната. Въпреки това разликата в последните години намалява, което оказва влияние и върху средната успеваемост. След 2013 г. средната оценка за областта е малко по-ниска от средната за страната.

Областта не може да бъде определена като водещ университетски център. В нея има едно висше учебно заведение и през 2015 г. в него следват 5316 студенти.

Здравеопазване ●●●●

В област Стара Загора се наблюдават по-благоприятни от средните за страната съотношения между броя на лекарите и местното население. Въпреки че до 2014 г. съотношението между броя на болничните легла в МБАЛ и местното население е по-високо от средното за страната, броят на преминалите болни е сравнително нисък. Може да се допусне, че в областта има относително по-ниска заболяемост на населението спрямо тази в други райони на страната. През 2015 г. здравноосигурени са 90,1% от населението на областта при средно 88,5% за страната.

Сред негативните процеси през последните години могат да бъдат открити спадът на броя на болничните легла през 2015 г. и сравнително високият коефициент на детска смъртност в периода 2013–2015 г.

Сигурност и правосъдие ●●●

Въпреки че натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд е сравнително висока (9,8 дела/месец през 2015 г. при средно 8,3 дела/месец за страната), местната съдебна система работи относително бързо. През 2015 г. в 3-месечен срок приключват 90,0% от наказателните дела в Окръжния съд, а делът на висящите дела е 5,8%. И двете стойности са по-благоприятни от средните за страната съответно 88,0 и 9,4%. С изключение на периода 2010–2011 г. престъпността в областта е по-ниска от средната за страната. Разкриваемостта на престъпленията също се движи в унисон със средните нива, като в периода 2013–2015 г. е малко по-висока от тази в повечето области. През 2015 г. са разкрити 41,7% от престъпленията в областта при средно 39,2% за страната.

Околна среда ●

Водещата причина за ниската оценка на област Стара Загора в тази категория е силното замърсяване на въздуха вследствие на подчертано индустриалния профил на местната икономика и в частност на дейността на енергийния сектор и тежката промишленост. През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид достигат 3678,3 т/кв.км територия, което, макар да е далеч от пиковите 4873,2 т/кв.км, регистрирани през 2011 г., остава над 10 пъти по-висока стойност от средната за страната.

През 2014 г. 71,5% от населението живее в селища с обществена канализация, като 61,3% от него са свързани и с ПСОВ. Докато достъпът до канализация е малко по-нисък от средните за страната 74,9%, то свързаността с ПСОВ е сред относително високите в страната.

Култура ●●●

Местните театри и музеи се радват на по-висока посещаемост от тази в повечето области. Съотнесени към населението, през 2015 г. са регистрирани 366 посещения на 1000 души за театрите и 894 посещения на 1000 души за музеите при средни нива за страната съответно от 302 и 664 посещения на 1000 души. Докато при интереса към театрите е налице благоприятна тенденция, то 2015 г. е втора година, през която намаляват посещенията в музеите. Посещаемостта на кината е по-ниска от средната за страната, но това е следствие от изключително големия брой посещения, регистрирани в петте области, които се нареждат пред Стара Загора по този показател – Бургас, Варна, Пловдив, Русе и София (столица). След 2013 г. посещаемостта на библиотеките е по-ниска от средната за страната, но това не се дължи на спад на интереса към местните библиотеки, а на по-бързия ръст в други области на страната.

Ключови показатели за област Стара Загора

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	9514	10 640	11 839	12 375	14 348	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3886	4184	4382	5037	4957	5090
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8080	8512	9117	9414	10 035	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	24,8	26,3	28,8	22,4	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	68,4	66,6	67,6	64,9	65,2	66,9
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	64,1	62,4	62,8	58,0	58,0	60,3
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	6,7	6,3	7,1	10,6	11,0	9,7
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	19,3	21,5	20,5	19,5	21,8	22,6
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	43	43	44	44	44	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2522	1936	2946	2062	2760	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1643	1691	2024	2437	2984	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	31,7	40,4	53,4	52,3	53,7	61,4
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	60,4	59,3	59,0	53,4	53,7	55,7
Покритие на кадастъра (%)	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,7

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,2	-5,5	-5,8	-5,8	-7,0	-6,9
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,9	-1,6	1,9	0,5	0,5	-0,2
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,4	4,6	4,2	4,3	4,3	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	2,9	3,2	3,9	4,0	3,8	5,8
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	79,0	82,4	83,1	82,0	80,8	80,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,6	90,6	89,7	88,4	89,0	90,1
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	154	156	170	205	146	218
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	16,6	17,5	15,2	14,1	12,4	12,6
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	39,4	36,4	38,4	39,9	40,3	41,7
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,1	8,9	8,3	9,5	6,4	5,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	18,7	60,9	61,0	61,2	61,3	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	3524,0	4873,2	4252,6	3405,1	3678,3	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	516	653	588	590	642	665
Посещения в театрите на 1000 души от населението	197	325	319	349	359	366

Област Търговище

▶ Население (2015)	115 816
▶ Територия (кв.км)	2558,5
▶ Брой на населените места	199
▶ Дял на населението в градовете (%)	53,7

Общ преглед

Нарастването на БВП и неговата стойност на човек от населението в областта продължават да изостават в сравнение с тенденциите в страната. Икономическата активност на населението продължава също да намалява и през 2015 г. Търговище е областта и с най-ниска активност на пазара на труда. Всички те предопределят и сравнително ниския стандарт на живот в областта. Търговище е сред областите с ниска бизнес активност, сравнително малко инвестиции и относително слабо усвояване на европейски средства. Нивото на местните данъци и такси в областта като цяло е по-ниско от средното за страната. Покритието от кадастралната карта в

областта е ограничено, а прозрачността на местната администрация е оценена по-ниско от средното ниво за страната. Почти половината от населението на областта живее в селата, а съотношението между възрастните над 65 години и децата се влошава бързо. В категорията здравеопазване най-сериозен в областта е проблемът с недостига на лекари. Натовареността на наказателните съдии в област Търговище остава най-ниската в страната, което в известна степен се дължи на ниската регистрирана престъпност. Търговище е и областта с най-висок дял на разкритите престъпления.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

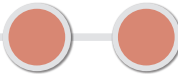
Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●

Доходи и условия на живот ●●●

След четири години на непрекъснат ръст през 2014 г. БВП в област Търговище намалява с близо 4%. БВП на човек от населението в областта също се свива и през 2014 г. е 7113 лв./човек, или значително по-ниско от средното ниво за страната (11 574 лв./човек). Въпреки намаляването на БВП заплатите в областта продължават да растат и през 2014 г. ръстът им спрямо 2009 г. изпреварва средния за страната. Все пак нивото на заплащане остава с около 30% под средното за страната.

Доходите на домакинствата също нарастват. През 2015 г. Търговище е областта с най-висок ръст на средногодишния доход на лице от домакинството спрямо 2009 г. – 65% при 34% за страната. Въпреки това доходите остават по-ниски от средните за страната (3910 лв./човек при 4953 лв./човек за страната), а работната заплата формира под половината от brutния общ доход – 49% при 57% за страната.

Ниските доходи предопределят и сравнително високия дял на бедните спрямо линията на бедност за страната – 29,7% в областта при 21,8% за страната през 2013 г.

Пазар на труда ●

Безработицата в областта продължава да пада с бързи темпове и през 2015 г., като вече минава под средния коефициент за страната. През 2015 г. коефициентът на безработица достига 8,8% спрямо 9,1% на национално ниво. В същото време заетостта през 2015 г. остава втората най-ниска в страната (след Силистра) на ниво малко над 51%. Това означава, че голяма част от бившите безработни не намират работа, а просто напускат работната сила. Икономическата активност в областта продължава да намалява за четвърта поредна година и през 2015 г. Търговище е областта с най-ниска активност на работната сила в страната – 56,7% при 69,3% за страната. Ниската заетост и икономическа активност може да се обяснят отчасти и с влошената образователна структура на населението. През 2015 г. дялът на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование в област Търговище намалява и вече е най-нисък в страната – 15,0% при 27,5% за страната. Същевременно Търговище е сред областите с най-висок дял на населението с ниска квалификация, ако се съди от дела на тези с основно и по-ниско образование – 35,7% при 18,1% за страната през 2015 г.

Инвестиции ●

Търговище е сред областите с най-нисък брой на нефинансовите предприятия спрямо населението – 32 на 1000 души, което показва ограничена инвестиционна и предприемаческа активност и през 2014 г. Разходите за придобиването на ДМА също остават сравнително ниски и дори намаляват спрямо 2013 г., а ЧПИ към края на 2014 г. са близо двойно под средните за страната спрямо населението.

Търговище е сред петте области с най-малко изплатени суми на общините като бенефициенти по оперативните програми на човек от населението към 31 май 2016 г. Най-малко европейски средства на човек е усвоила община Антоново, а най-много – община Попово.

Инфраструктура ●

Въпреки че гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, дялът на първокласните пътища е по-нисък. Качеството на пътната настилка намалява и през 2015 г., но се задържа над средните за страната стойности.

През 2015 г. е отчетено и намаление на достъпа и използването на интернет в областта. Това превръща Търговище във втората област с най-малък дял на домакинствата с достъп до интернет (33,8% при 59,1% за страната) и областта с най-нисък дял на лицата между 16 и 74 години, използвали интернет през последната една година (22,2% при 60,3% за страната).

Данъци и такси ●●●●

През 2016 г. община Опака повишава ставката за всичките разглеждани данъци и такси, а община Антоново – за четири. В останалите общини няма промени.

Нивото на местните данъци и такси в област Търговище като цяло е по-ниско от средното за страната и през 2016 г. От изследваните местни ставки единственото изключение е при данъка върху превозните средства, където осредненото ниво на общините в Търговище е малко по-високо.

Най-голямата разлика между местните данъци в Търговище и средните за страната ставки се наблюдава при патентния данък за търговия на дребно, като най-висока ставка поддържат общините Търговище и Омуртаг, а най-ниска – Опака и Попово.

Администрация ●●●

Самооценката на общините от област Търговище за развитието на електронното правителство остава по-висока от средната за страната и се повишава през 2016 г. В същото време оценката им за предоставянето на услуги на „едно гише“ намалява и през 2016 г. е значително под средното ниво за страната.

Покритието на територията от кадастралната карта не се разширява и през 2015 г. за седма поредна година остава 6,0% при 19,8% за страната. Общините Опака и Антоново остават с 0% покритие.

Прозрачността на местната администрация също е оценена от Фондация „ПДИ“ под средната за страната – 50,9% при 54,2% за страната през 2016 г. В областта най-висока е оценката на община Търговище (58,2%), а най-ниска – на община Опака (24,6%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●

Сравнително ниският естествен прираст и високата интензивност на изселване сред населението от областта продължават да влошават демографския облик на област Търговище. През последното десетилетие коефициентът на възрастова зависимост като отношение на лицата на 65 и повече години към децата (0–14 години) нараства по-бързо от средния за страната ръст и достига 140,1%, но продължава да е под средния за страната (146,4%).

Област Търговище продължава да е сред областите с най-малък дял на градското население и най-ниска гъстота на населението. През 2015 г. 53,7% живеят в градовете на областта при 73,1% за страната.

Образование ●●

Търговище е една от петте области, в които няма висши учебни заведения, а училищното образование страда от редица слабости. Коефициентът на записване на населението в V–VIII клас в областта намалява бързо и през 2015 г. достига 77,5% при 78,3% за страната. Делът на отпадналите ученици от основното и средното образование се повишава до 4,9% през 2014 г., което е втората най-висока стойност в страната и е значително повече от средното ниво за страната (2,8%). В същото време обаче второгодниците в областта намаляват до 0,8% и вече са под средното за страната равнище (1,0%) през 2015 г.

Средният успех от матурите по БЕЛ през 2016 г. в област Търговище е „добър“ 3,98 (от „добър“ 4,06 през 2015 г.) при „добър“ 4,17 за страната.

Здравеопазване ●●

В категорията здравеопазване най-остър в областта е проблемът с недостига на лекари. Търговище е на трето място сред 28-те области с най-малко общопрактикуващи лекари спрямо броя на населението. През 2015 г. на един общопрактикуващ лекар се падат 2227 души от населението при 1619 души за страната. На един лекар от водеща специалност пък се падат 738 души в Търговище при 544 души на специалист за страната.

Делът на здравноосигурените лица се повишава до 88,2%, но остава малко под средното за страната ниво през 2015 г. Броят на леглата и постъпилите болни в болниците в областта спрямо населението са съизмерими със средните стойности за страната и през 2015 г.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд в Търговище остава най-ниската в страната. През 2015 г. тя намалява до 3,3 дела на съдия на месец при 8,3 за страната. Това може да се обясни с ниската престъпност – и през 2015 г. Търговище остава сред областите с най-малко регистрирани престъпления срещу личността и собствеността спрямо населението (8,8 на 1000 души при 13,6 на 1000 души за страната). Ниската натовареност на съдиите стои и зад относително бързото приключване на делата. През 2015 г. 92,0% от делата в областта приключват в 3-месечен срок (при 88,1% за страната), а 8,1% от делата са висящи (при 9,4% за страната). През 2015 г. Търговище става и областта с най-висок дял на разкритите престъпления от регистрираните през годината – 63,2% при 39,2% за страната.

Околна среда ●●●

В областта все още сравнително малко хора имат достъп до канализация и са свързани с ПСОВ, което е типично за областите с ниска урбанизация и гъстота на населението. През 2014 г. 56,4% от населението на област Търговище живеят в селища с обществена канализация при 74,9% за страната, а 44,1% (без промяна от предходните три години) имат достъп до канализация, свързана с пречиствателни станции, при 56,8% за страната.

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата се задържат на тройно по-ниско ниво от средното за страната и през 2014 г. – 104,5 т./кв.км при 314,5 т./кв.км за страната.

Образованите битови отпадъци също остават по-малко от тези в другите области. През 2014 г. битовите отпадъци в област Търговище са 387 кг/човек годишно при 442 кг/човек за страната.

Култура ●●●

Посещенията в библиотеките в област Търговище остават значително повече от средните за страната и през 2015 г. – 755 на 1000 души от населението при 583 на 1000 души за страната. Повече посещения са отчетени и в театрите в областта – 434 при 302 на 1000 души за страната.

Около 3 пъти по-малко от средните за страната остават посещенията на кината и музеите в областта, въпреки че статистиката отчита немалък ръст и в двата показателя през 2015 г. Посещенията в кината в областта достигат 259 на 1000 души, а посещенията в музеите в Търговище – 223 на 1000 души.

Ключови показатели за област Търговище

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5786	6675	7075	7310	7113	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2354	2695	2924	3025	3546	3910
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5620	5913	6556	7195	7465	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	44,6	35,3	39,4	29,7	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	63,4	65,7	63,9	57,9	57,8	56,7
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	55,7	57,6	53,9	48,7	51,2	51,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	11,7	12,4	15,6	15,7	11,4	8,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	13,1	15,2	17,9	16,7	17,3	15,0
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	31	31	31	32	32	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	911	1299	2165	2700	2056	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1405	1607	1562	1784	1712	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	20,2	24,3	38,3	29,4	41,8	33,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	55,0	54,2	58,0	52,0	47,0	42,5
Покритие на кадастъра (%)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,9	-5,7	-6,0	-5,8	-6,7	-7,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-9,5	-3,7	-3,1	-3,2	-4,4	-3,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	3,9	4,0	4,0	4,1	4,0	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	11,2	8,7	7,6	4,5	6,9	4,4
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,5	86,0	84,3	82,2	81,6	77,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	83,8	87,9	86,9	85,8	86,9	88,2
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	219	235	242	257	251	244
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,3	10,3	9,6	10,0	9,1	8,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	66,9	69,2	70,5	63,0	64,0	63,2
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,1	6,1	8,7	9,6	10,3	8,1
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	12,0	44,1	44,1	44,1	44,1	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	69,4	69,4	88,7	92,5	104,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	26	26	25	36	9	259
Посещения в театрите на 1000 души от населението	246	364	373	480	506	434

Област Хасково

▶ Население (2015)	237 024
▶ Територия (кв.км)	5533,3
▶ Брой на населените места	261
▶ Дял на населението в градовете (%)	72,0

Общ преглед

Хасково остава сред по-слабо развитите области в страната. През последната година (2015 г.) положителните тенденции на пазара на труда се запазват, като заетостта се покачва, а безработицата спада чувствително. Заплатите обаче остават сред най-ниските в страната. Местните инвестиции отбелязват ръст, но област Хасково продължава да страда от липса на чуждестранни капитали. Усвояването на европейските средства се засилва, в т.ч. в областния център Хасково. Административните услуги се подобряват, но остават предизвикателствата по отношение на оценки за прозрачността и почтеността на местните власти.

Демографските тенденции в област Хасково продължават да се обуславят от силно отрицателния естествен прираст на населението. Понижава се делът на обхванатите деца в училищната система, а резултатите от матурите се влошават през 2016 г. Делът на здравноосигурените лица в областта се покачва. Област Хасково е сравнително безопасна на фона на страната, а работата на правораздавателните органи е относително бърза и ефективна. Наблюдава се популяризиране на културните дейности, като посещенията на кина, театри и музеи бележат ръст през 2015 г.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●

През 2014 г. БВП на човек от населението в Хасково е 6386 лв., което отрежда на областта 23-то място сред 28-те области в страната. Доходите в областта постепенно се възстановяват, като се отчита сравнително по-голям принос на доходите от самостоятелна заетост и от пенсии. През 2014 г. средната годишна брутна заплата достига 6947 лв., но остава сред най-ниските в страната.

През 2013 г. делът на относително бедните спрямо националната линия на бедността намалява до 19,8%, което е най-ниското ниво от 2008 г. досега. Делът на населението, живеещо с материални лишения в областта, остава на нива, по-ниски от средните за страната – 27,4% през 2013 г. Съотношението между доходите на най-богатите и най-бедните 20% от домакинствата е около 5 пъти.

Пазар на труда ●●●

Пазарът на труда в област Хасково се възстановява устойчиво, като коефициентът на заетост на населението на 15 и повече години достига 63,1% през 2015 г. Безработицата също намалява трайно през последните четири години – от 15,9% през 2011 г. до 8,6% през 2015 г. Коефициентът на демографско заместване се установява на нива около 60–61% през 2013–2015 г., което условно означава, че на всеки 100 души на възраст между 60 и 64 години, които напускат работната сила, се падат по 60–61 души на възраст 15–19 години, които се вливат в нея.

Намалява делът на висшистите в област Хасково. През 2015 г. 18,7% от населението на възраст 25–64 навършени години имат висше образование. В същото време слабо намалява относителният дял на нискообразованите, но остава над средния за страната – делът на населението (25–64 години) с основно и по-ниско образование е 22,6% през 2015 г.

Инвестиции ●

Хасково е една от областите, които привличат най-малко чуждестранни капитали в страната. През 2014 г. се падат по 259 евро/човек ЧПИ с натрупване в нефинансовите предприятия в областта. Разходите за придобиване на ДМА обаче нарастват през 2014 г. и достигат 321 млн. лв. за годината.

Усвояването на европейски средства от общините в областта се засилва през последните години, но продължава да остава спрямо средните нива за страната. Към 31 май 2016 г. изплатените европейски средства на общините в Хасково достигат 129 млн. лв. Съотносено към броя на населението, най-добре се представя община Свиленград с усвоени 45 млн. лв. Наблюдава се подобрение в областния център Хасково, като изплатените средства достигат 52 млн. лв.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната мрежа в област Хасково остава над средните нива за страната. Завършването през 2015 г. на магистрала „Марица“, която осигурява свързаност с магистрала „Тракия“, е важен фактор за развитието на областта и повишава дела на автомагистралите и първокласните пътища. Качеството на пътната настилка също се повишава (33,1% от нея са в добро състояние през 2015 г.), но остава под средните нива за страната.

Достъпът до интернет и използването му остават по-ниски спрямо обичайните стойности за страната. През 2015 г. 54,2% от домакинствата в област Хасково са имали достъп до интернет, а относителният дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последните 12 месеца, спада до 56%.

Данъци и такси ●

Местните данъци и такси в общините в област Хасково са близки до средните за страната. Сред общините с високи данъци са Маджарово, Стамболово и Минерални бани. Местните налози в областния център Хасково също остават сравнително високи – 2‰ данък върху недвижимите имоти на юридическите лица и 2,6‰ данък при възмездното придобиване на имущество. Общините с по-ниски данъчни ставки са Любимец и Харманли.

Таксите за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица в местните общини остават високи през последните години. Такса смет е най-висока в общините Симеоновград (15,00‰), Ивайловград (12,13‰) и Хасково (12,00‰), а най-ниска – в Минерални бани (7,00‰), Стамболово (7,00‰) и Димитровград (8,00‰).

Администрация ●●●

Степента на предоставяне на услуги по електронен път в повечето общини в област Хасково е „трета степен“, или т.нар. двупосочно взаимодействие. Работата на „едно гише“ в повечето общини достига до „работещ етап“. Покритието на кадастралната карта е сред най-ниските в страната, като обхваща едва 3,8% от територията на областта – частично по-голямо покритие има единствено в общините Хасково, Димитровград и Харманли.

Общините в област Хасково продължават да изостават в Рейтинга на активната прозрачност на органите на местното самоуправление, изготвян от Фондация „ПДИ“. Най-добре по този показател в областта се представят общините Димитровград, Свиленград, Тополовград и Любимец, а най-слабо – общините Маджарово и Минерални бани. Областният център Хасково получава много ниска оценка в Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●●

Област Хасково се нарежда на 11-о място в страната по брой на своето население. През 2015 г. в областта има 237 024 души, като в последните години около 72% от населението живеят в градовете. Устойчивата тенденция на намаляване на населението в областта се обуславя от високия отрицателен естествен прираст на населението (в рамките на -8,0‰ през 2014 и 2015 г.). През последните две години механичният прираст се пречупва и вече е слабо положителен (2,5‰ през 2015 г.), което може да бъде обяснено с приемането на бежанци в областта.

Коефициентите на възрастова зависимост остават влошени спрямо средните стойности за страната, като през 2014 г. населението на възраст на 65 и повече години е около 1,5 пъти повече от населението на възраст до 14 години и около 1/3 от работоспособното население на възраст 15–64 години.

Образование ●●

Броят на учениците в основното и средното образование в област Хасково е 24 370 през 2015 г. През последните години се наблюдава спад в дела на децата, обхванати от училищната система. Нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас спада до 77,8%. Относителният дял на отпадналите от основното и средното образование се покачва до 2,8% (2014 г.), докато делът на второградниците спада до 1,0% (2015 г.).

Средният успех от матурата по БЕЛ в областта пада и за първи път остава под границата на „добър“ 4,00 (3,98 през 2016 г.). Делът на неиздържалите изпита се покачва. През 2016 г. оценка под „среден“ 3,00 по БЕЛ са получили 12,6% от учениците. В областта няма седалище на висше учебно заведение, но има филиали на Тракийския университет и на Университета за национално и световно стопанство. Броят на студентите в област Хасково е едва 257 през 2015 г.

Здравеопазване ●●

Област Хасково продължава да изостава спрямо страната по капацитет на здравните заведения. Броят на болничните легла в МБАЛ в областта се запазва в рамките на 781 легла през 2015 г., което се равнява на 3,3 легла на 1000 души от населението спрямо 4,8 за страната. Увеличава се броят на постъпилите болни за лечение в МБАЛ, достигайки близо 47 000 души, или 198 на 1000 души от населението.

Покачва се делът на здравноосигурените лица в областта, достигайки 89,1% през 2015 г. Коефициентът на детска смъртност намалява до 6‰ през 2015 г., което е рекордно ниско ниво за областта за последните десет години. Осезаема е липсата на лекари. Специализираната медицинска помощ е концентрирана в областния център Хасково.

Сигурност и правосъдие ●●●●

През 2015 г. на 1000 души от населението в област Хасково са регистрирани 12,1 престъпления срещу личността и собствеността. Въпреки лекото покачване на престъпността през последните години тя остава под средните нива за страната. Разкриваемостта на престъпленията срещу личността и собствеността се покачва и достига 48,4% при 39,2% средно за страната.

През 2015 г. делът на наказателните дела в Окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, се покачва и достига 94,0%, а делът на висящите наказателни дела към края на 2015 г. е 7,1% при средно около 9,4% за страната. Натовареността на съдиите в област Хасково остава сравнително висока – през 2015 г. достига 9,8 дела на съдия месечно при средно 8,3 дела на съдия за страната.

Околна среда ●●●

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата се понижават през последната година, но Хасково остава сред областите с относително високи емисии – 183,2 т/кв.км през 2014 г. Образованите битови отпадъци в областта се увеличават и достигат до 392 кг/човек през 2014 г., което остава под средните нива за страната.

Близо 72% от населението в областта живеят в селища с обществена канализация (2014 г.). След 2011 г. вече почти половината от населението (46,7% за 2014 г.) с достъп до канализация е свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води. В края на 2010 г. беше въведена в експлоатация пречиствателната станция на град Димитровград, а в средата на 2011 г. беше пусната новата пречиствателна станция и на град Хасково, която значително намали замърсяването на река Марица.

Култура ●

През 2015 г. се увеличава интензитетът на културните дейности в Хасково, но областта продължава да изостава спрямо средните нива за страната. Посещенията в кината и музеите бележат сериозен ръст през последната година. През 2015 г. посещенията в кината достигат 25 000, а тези в музеите се покачват до 41 000. Посещенията в театрите се увеличават и достигат 72 000 през 2015 г. Посещенията в библиотеките остават в рамките на 76 000 на година.

Ключови показатели за област Хасково

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5306	6095	6311	6136	6386	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3634	3708	3855	4130	4157	4321
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5638	5999	6267	6581	6947	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,1	21,1	22,0	19,8	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	70,8	64,6	64,7	68,2	69,2	69,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	61,4	54,3	55,0	58,4	61,9	63,1
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	13,2	15,9	14,9	14,3	10,4	8,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	19,4	17,1	18,5	20,3	19,3	18,7
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	46	46	46	47	47	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	666	784	1612	867	1347	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	262	420	388	311	259	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	26,4	41,3	47,5	54,2	57,5	54,2
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	51,5	42,0	44,0	33,6	30,0	33,1
Покритие на кадастъра (%)	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,4	-6,6	-6,7	-6,8	-8,0	-7,9
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,6	-4,0	-2,8	-3,1	1,0	2,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,3	4,1	4,1	4,1	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	7,1	7,2	8,4	7,3	7,5	9,2
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	80,8	82,3	82,9	81,6	80,5	77,8
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,3	88,3	87,5	86,2	87,3	89,1
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	140	147	180	198	188	198
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,3	11,8	10,4	11,0	11,2	12,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	49,3	40,8	42,8	36,3	41,9	48,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,0	8,4	8,2	7,2	13,3	7,1
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	0,0	46,7	46,7	46,9	46,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	227,2	196,3	150,3	203,5	183,2	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	23	23	69	53	46	105
Посещения в театрите на 1000 души от населението	139	203	211	238	221	302

Област Шумен

▶ Население (2015)	176 323
▶ Територия (кв.км)	3389,7
▶ Брой на населените места	152
▶ Дял на населението в градовете (%)	61,9

Общ преглед

Област Шумен след намаляване на обема на производения БВП през 2009 г. той отново започва да нараства, но и през 2014 г. по показателя БВП на човек от населението областта все още е значително под средното ниво за страната. Това е свързано в голяма степен и с изоставането по отношение на вътрешните и външните инвестиции в областта въпреки сравнително доброто усвояване на европейски средства. Шумен остава и сред областите с най-висока безработица, сравнително висока икономическа активност, ниска заетост и влошена образователна структура на работната сила. Шумен е областта с най-ви-

сок дял на автомагистралите и първокласните пътища. Въпреки застаряването на населението в цялата страната демографската картина в областта е сравнително благоприятна. Проблем остават ниските резултати на матурите за образованието и недостигът на лекари за здравеопазването. В същото време Шумен получава добри оценки за сигурност и правосъдие заради сравнително ниския брой регистрирани престъпления, високата им разкриваемост и бързото приключване на наказателните дела. Шумен е сред областите с най-много посещения на музеите и библиотеките спрямо броя на населението.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

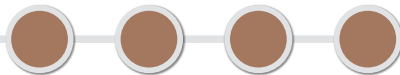
Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Подобно на процесите в цялата страна област Шумен също пострада от кризата. След спада на БВП на човек от населението през 2009 г. той бележи стабилен ръст, но и през 2014 г. остава значително по-нисък от средното ниво за страната – 7376 лв./човек при 11 574 лв./човек за страната. Доходите и заплатите в областта също продължават да изостават спрямо средните стойности за страната въпреки ежегодното им повишаване.

Делът на доходите от работна заплата е сравнително по-нисък от средния за страната (52% при 57% за страната) за сметка на дела на доходите извън работната заплата, например по граждански договори (9% при 3% за страната). По-високи в областта са и дяловете на доходите от обезщетения за безработица и на помощите за отглеждане на деца основно заради високата безработица, сравнително ниските доходи и високия дял на бедните.

Пазар на труда

Област Шумен остава сред областите с най-висока безработица. През 2015 г. коефициентът на безработица е 19,7% при 9,1% за страната, като само в област Силистра стойността на коефициента е по-висока. Възможно обяснение може да се търси в образователната структура на населението. Сравнително малка част от работоспособното население е с висше образование, а голяма част – с основно и по-ниско образование. Заетостта пък остава по-ниска от средната за страната – 58,5% спрямо 62,9% за страната.

И през 2015 г. коефициентът на демографско заместване в областта продължава да е с по-голяма стойност от този общо за страната (69,7% при 63,5% за страната), което означава, че близо 70 млади хора са готови да заместят 100 излизащи от пазара на труда.

Инвестиции

Вътрешните и външните инвестиции в областта продължават да изостават сериозно от средните нива за страната. Към края на 2014 г. чуждите инвестиции в областта са под 600 евро/човек с натрупване при над 3000 евро/човек за страната. Броят на предприятията също остава нисък – 38 нефинансови предприятия на 1000 души от населението при 53 на 1000 души за страната.

За последните една-две години обаче общинските администрации в областта изпреварват значително средните нива на усвояване на европейски средства. Към 31 май 2016 г. изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативните програми са 788,8 лв./човек при 688,8 лв./човек за страната. В рамките на Шуменска област най-много средства спрямо населението са усвоили общините Нови пазар и Велики Преслав, а най-малко – Каолиново, Върбица и Хитрово.

Инфраструктура

Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната. Шумен е и областта с най-висок дял на автомагистралите и първокласните пътища от републиканската пътна мрежа – 36% при 18% за страната. През 2015 и началото на 2016 г. е ремонтирана и голяма част от магистрала „Хемус“ в района на областта. Качеството на пътната настилка също е по-високо от средното за страната – през 2015 г. 42,5% от пътищата са в добро състояние при 40,7% за страната.

Достъпът и използването на интернет от населението също са по-високи от средните стойности за страната.

Данъци и такси

Като цяло размерите на местните данъци и такси средно за областта не се отличават значително от средните нива за страната и през 2016 г. Най-голяма е разликата при патентния данък за търговия на дребно, като средно за област Шумен той е с около 1/3 по-нисък от средния му размер за страната. Дори в община Шумен, която има най-високата ставка за областта, тя е под средното ниво за страната – 12 лв./кв.м при близо 13 лв./кв.м за страната. В рамките на областта пък този данък е най-нисък в Никола Козлево и Върбица.

През 2016 спрямо 2015 г. община Върбица е повишила ставките на четири от петте разглеждани местни данъци и такси, а общините Велики Преслав и Нови пазар – на един. В областта няма нито едно намаление на данъците и таксите, въпреки че в страната близо 1/5 от промените са към намаляване на ставките.

Администрация

Докато през 2014 г. около половината територия на община Шумен е покрита от кадастъра, през 2015 г. кадастралната карта вече обхваща цялата община. Част от община Каспичан също е покрита. Това увеличава покритието на кадастъра в областта с над 10 пр.п. до 30% от територията при под 20% за страната.

Оценките за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ нарастват през 2016 г. Въпреки това общините в областта изостават по отношение на административното обслужване на „едно гише“. Местната администрация през 2016 г. отново е оценена като една от най-непрозрачните с рейтинг на активната прозрачност от 39,0% при 54,2% за страната. „Най-прозрачни“ са общините Каолиново и Смядово с по 48,0%, но дори те не достигат средния резултат за страната. В същото време рейтингът на общините Венец и Нови пазар е под 30,0%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●

Демографската картина в областта все още остава сравнително по-добра в сравнение с общата в страната. Коефициентът на възрастова зависимост, представен като отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0–14 години, през 2015 г. в областта е 139,9% (при 146,4% за страната). В същото време застаряването на населението протича с по-бързи темпове от средните за страната след 2009 г., което вечае влошаване на демографския профил на областта.

Коефициентът на естествен прираст през последните две години е по-нисък от средния за страната. През 2012 и 2013 г. пък областта е сред малкото с положителен механичен прираст, но през последните две години той вече е отрицателен и достига $-0,3\text{‰}$ през 2015 г. при $-0,1\text{‰}$ през 2014 г.

Сравнително голяма част от населението живее в селата, а гъстотата на населението е по-ниска от средната за страната.

Образование ●●●●

Традиционно нетният коефициент на записване на населението в V–VIII клас в областта е по-висок от средния за страната, въпреки че през последните няколко години се забелязва определен спад. Дяловете на второгодниците и на отпадналите от основното и средното образование в областта са относително ниски и намаляват през последната година на изследване (съответно 2014 и 2015 г.). Зрелостниците от областта се представят по-зле от достигнатите нива за страната в изпитите от матурата по БЕЛ.

Шуменският университет определя доброто представяне на областта по отношение на броя на студентите спрямо населението. Същевременно броят на висшистите сред населението на 25–64 години е по-нисък от средния, т.е. най-вероятно след завършването си част от младите хора не остават в областта.

Здравеопазване ●

Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението в областта е сравнително висок, в област Шумен все още се наблюдава недостиг на лекари. През 2015 г. един лекар от водеща специалност средно се грижи за 770 души от населението в областта (743 през 2014 г.) при 544 за страната. В същото време областта е сред трите с най-малък брой легла в МБАЛ спрямо населението (след Перник и Добрич), което говори и за недостатъчна материална база за здравни грижи.

Съчетанието на недостига на специалисти с ограничената леглова база обяснява и сравнително ниския брой на постъпилите болни за лечение – 148 на 1000 души от населението при 232 на 1000 души за страната през 2015 г. Най-вероятната причина е, че гражданите търсят здравна помощ извън областта.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Шумен е сред областите с ниска престъпност и висока разкриваемост спрямо броя на местното население. През 2015 г. в областта са регистрирани 9,4 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението при 13,6 на 1000 души за страната. Делът на разкритите престъпления се повишава и през 2015 г. достига 55,1% при 39,2% за страната.

В резултат от ниската престъпност натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд е относително ниска, а бързината на правораздаването – по-добра от средната за страна. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок в област Шумен, достига 96,0% при 88,1% за страната, а делът на висящите наказателни дела намалява до 6,8% при 9,4% за страната.

Околна среда ●●●

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в област Шумен продължават да са в пъти по-ниски от изхвърляните вредни емисии средно за страната. През 2014 г. емисиите в областта са 29,1 т/кв.км при 314,5 т/кв.км за страната.

Въпреки сравнително чистия въздух опазването на околната среда в областта страда от ниската свързаност с канализация и пречиствателни станции. През 2014 г. 59,3% от населението на област Шумен живеят в селища с обществена канализация (при 74,9% за страната), а 44,7% имат достъп до канализация, свързана с ПСОВ (при 56,8% за страната).

Култура ●●●

След няколко години без кино в областта през 2014 г. в Шумен е открито кино. Така през последните две години в областта са отчетени по близо 140 посещения на 1000 души от населението. Все пак тази стойност остава далеч под средните посещения в кината в страната – 744 на 1000 души през 2015 г. Посещенията в театрите в област Шумен също са по-ниски от средните за страната – 227 на 1000 души при 302 на 1000 души за страната през 2015 г.

През 2015 г. в областта се отчита голям ръст (28% в сравнение с 2014 г.) на посещенията в музеите и Шумен се нарежда сред областите с най-много посещения в музеите спрямо населението – 1018 посещения на 1000 души от населението при 664 на 1000 души за страната. Регионалният исторически музей в Шумен отчита голям брой туристи, привлечени от открития и обявен за свещен кладенец в Плиска през 2015 г. Шумен е и сред градовете, които участват в инициативата „Европейска нощ на музеите“. Значителни са и посещенията в библиотеките – 891 на 1000 души от населението при 583 на 1000 души за страната през 2015 г.

Ключови показатели за област Шумен

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5832	6624	7006	7243	7376	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3208	3427	3944	4333	4387	4772
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6214	6499	7068	7405	7968	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	27,8	27,5	30,1	25,0	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	72,2	73,9	75,0	74,7	74,7	73,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	51,3	53,9	54,9	55,1	58,7	58,5
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	28,8	26,8	26,6	26,0	21,1	19,7
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	18,8	20,4	20,7	21,3	24,2	24,0
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	38	36	37	37	38	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	786	1069	1429	1333	1499	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	459	506	590	612	595	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	25,2	33,7	44,7	49,8	48,2	65,6
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	30,1	18,9	19,0	36,3	35,1	42,5
Покритие на кадастъра (%)	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8	30,0

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,6	-4,8	-5,7	-4,6	-6,3	-6,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,2	-1,0	0,4	0,4	-0,1	-0,3
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,0	4,3	4,0	4,0	4,1	4,0
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	9,7	7,6	8,9	8,1	8,9	6,7
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,0	85,7	84,4	82,4	81,3	80,0
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,7	89,6	88,4	87,5	88,1	89,6
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	117	124	133	148	152	148
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,4	11,8	10,7	10,3	9,0	9,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	55,1	54,0	54,7	54,5	51,4	55,1
Дял на висящите наказателни дела (%)	4,2	4,7	5,4	6,5	10,3	6,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	44,8	44,8	44,8	44,8	44,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	23,7	29,5	26,1	29,2	29,1	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	13	12	0	0	135	137
Посещения в театрите на 1000 души от населението	93	149	176	166	245	227

Област Ямбол

▶ Население (2015)	124 773
▶ Територия (кв.км)	3355,5
▶ Брой на населените места	109
▶ Дял на населението в градовете (%)	70,1

Общ преглед

БВП на човек от населението в област Ямбол остава значително под средното равнище за страната. Същевременно разликата в доходите и заплатите в областта спрямо средните нива в страната се увеличава заради по-бавния им ръст в област Ямбол. Икономическата активност на пазара на труда в областта е сравнително висока, но безработицата остава над средните нива за страната. Инвестициите в областта остават ниски, но местната администрация се справя добре с усвояването на европейски средства. Качеството на пътищата в областта е значително по-високо от средното за страната.

Застаряването на населението в област Ямбол е по-изявено от това в страната. През 2015 г. Ямбол е областта с най-голям спад на записването на населението в V–VIII клас, а през 2016 г. за втора поредна година Ямбол е областта с най-висок дял на слабите оценки на матурите по БЕЛ. Здравеопазването в областта страда както от липса на лекари, така и от сравнително малък брой легла в болниците. Малкият брой на регистрираните престъпления води до ниска натовареност на съдиите в областта и сравнително бързо приключване на делата, а разкриваемостта на престъпленията е висока.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

През 2014 г. БВП на човек от населението в област Ямбол нараства до 7751 лв./човек, но остава значително под средното равнище за страната, което е 11 574 лв./човек. Доходите на домакинствата обаче намаляват през 2009–2011 г. и отново през 2014 г., като в резултат на това изостават от средните за страната. През 2015 г. средногодишният доход на лице от домакинство в областта е 4437 лв. при 4953 лв. за страната. И през 2015 г. както делът на доходите от заплата (59% при 57% за страната), така и този на доходите от пенсия (30% при 27% за страната) в областта са по-високи от средните за страната, което е почти изцяло за сметка на дела на доходите от самостоятелна заетост (2% при 7% за страната).

Заплатите в област Ямбол също нарастват непрекъснато през последните няколко години, но ръстът им е по-нисък от средния за страната. През 2014 г. средната годишна брутна заплата на наетите в областта е 7472 лв. при 9860 лв. за страната.

Бедността в областта е малко по-висока от средната за страната – 22,8% от населението живее под националната линия на бедност.

Пазар на труда ●●●

Икономическата активност в областта се повишава до 71,5% (при 69,3% за страната) през 2015 г., като през последните четири години е над средната за страната.

Заетостта в областта също се повишава през 2015 г. след две поредни години на спад и реално достига средното за страната равнище – 62,8% за населението на 15–64 години при 62,9% за страната. Безработицата обаче продължава да е по-висока от средната за страната, въпреки че също намалява и достига 12,0% при 9,1% за страната през 2015 г.

Образователната структура на работната сила в област Ямбол през 2015 г. е по-благоприятна от тази в страната, което обяснява високата икономическа активност и доброто ниво на заетост. С висше образование са 29,0% от населението на възраст между 25 и 64 години (при 27,5% за страната), а 14,8% са с основно и по-ниско образование (при 18,1% за страната).

Инвестиции ●●

Инвестициите в областта продължават са значително по-ниски от средните за страната. През 2014 г. разходите за придобиване на ДМА в областта се повишават до 1741 лв./човек при 2786 лв./човек в страната. Чуждите инвестиции пък са над 6 пъти по-ниски. През 2014 г. ЧПИ в нефинансовите предприятия с натрупване се повишават слабо до 465,6 евро/човек при 3006,6 евро/човек за страната.

Местните администрации в област Ямбол продължават да се представят сравнително добре при усвояването на европейски средства. Изплатените суми по договори на общините в областта като бенефициенти по оперативните програми към

31 май 2016 г. са 909,0 лв./човек от населението (при 688,8 лв./човек за страната). Най-много средства (над 1000 лв./човек) са усвоили общините Ямбол и Тунджа, а най-малко (под 100 лв./човек) – община Елхово.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, а тази на железопътната продължава да е близо двойно по-ниска след закриването на линията Ямбол – Елхово през 2013 г. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-висок от общия за страната, което предопределя и сравнително доброто качество на пътната настилка в областта (52,1% при 40,7% за страната).

През 2015 г. делът на домакинствата с достъп до интернет, както и делът на хората, които ползват интернет в областта, намаляват и са под средните стойности за страната.

Данъци и такси ●●●

Нивото на местните данъци и такси в общините от област Ямбол е съизмеримо със средното за страната и през 2016 г. Изключение прави размерът на годишния патентен данък за търговия на дребно, при който общините в област Ямбол поддържат сравнително ниски ставки. Докато в повечето големи общини в България този данък достига 20 лв./кв.м, в община Ямбол той е 10 лв./кв.м. В рамките на област Ямбол най-ниска е ставката в община Стралджа – 4 лв./кв.м.

От разглежданите местни данъци и такси единствената промяна на данъчната тежест в област Ямбол през 2016 г. е намалението с 0,49% на таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица в община Тунджа до 8,01%.

Администрация ●●●

За втора година оценката за развитието на електронното правителство в общините на областта е по-ниска от средната за страната. Оценката за предоставянето на услуги на „едно гише“ обаче остава по-висока от средното ниво за страната, като община Ямбол регистрира най-висока степен на развитие.

В Рейтинга на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ обаче общините в област Ямбол отново се представят по-слабо от средните нива за страната – 45,6% при 54,2% за страната през 2016 г. Най-високо е оценена прозрачността на администрацията в община Тунджа (51,4%), а най-ниско – тази в общините Стралджа (36,3%) и Болярово (36,9%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●●

Както и в предходните години, през 2015 г. коефициентите на възрастова зависимост за областта са значително по-неблагоприятни от средните за страната.

През 2015 г. коефициентът на естествен прираст в областта намалява до $-9,5\%$, като достига най-високата си отрицателна стойност досега и е значително по-голям от средния за страната $-6,2\%$. Демографската картина се влошава допълнително от сравнително високия темп на изселванията от областта. През 2015 г. коефициентът на механичен прираст намалява до $-5,8\%$, което все пак е двойно по-ниска стойност от тези в първите години на кризата ($-10, -12\%$).

Около 70,1% от населението на областта живеят в градовете (при 73,1% средно за страната), което предопределя и сравнително по-ниската гъстота на населението.

Образование ●

През 2015 г. Ямбол е областта с най-голям спад на записването на населението в V–VIII клас. Нетният коефициент на записване намалява от 83,5% през 2014 г. до 78,4%, като почти се изравнява със средния за страната (78,3%). Данните от година по-рано показват, че относителният дял на отпадналиите от основното и средното образование също се повишава значително, но и той все още е по-благоприятен от средния за страната – 2,6% при 2,8% за страната през 2014 г. Делът на второгодниците остава по-висок от средния за страната.

През 2016 г. за втора поредна година Ямбол е областта с най-висок дял на слабите оценки на матурата по БЕЛ – 16,8% при 8,7% за страната. Ямбол е и сред областите с най-нисък среден успех от зрелостните изпити – „добър“ 3,87 при „добър“ 4,17 за страната.

Здравеопазване ●●

Ямбол е сред областите с най-голям дял на здравноосигурените лица. Същевременно здравеопазването в областта страда както от липса на лекари, така и от сравнително малък брой легла в болничните заведения. През 2015 г. един лекар от водеща специалност в областта се грижи средно за 832 души от населението при 544 за страната. Въпреки това броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението в областта е съизмерим със средния за страната. През 2015 г. броят на леглата в МБАЛ в областта се задържа на 3,1 на 1000 души от населението, което е значително по-ниско съотношение от средното за страната (4,6 на 1000 души).

Недостигът на специалисти и на легла в болниците е най-вероятната причина за сравнително ниския дял на постъпилите болни за лечение в МБАЛ в област Ямбол и през 2015 г. – 157 на 1000 души от населението при 232 на 1000 души за

страната. Обяснение за тези данни може да се търси в допускането, че много хора разчитат на здравни грижи и лечение извън областта.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

И през 2015 г. натовареността на наказателните съдии в област Ямбол е сравнително ниска (6,2 дела на месец на съдия при 8,3 дела за страната). Това се отразява и на бързината на приключване на делата – 91,0% от делата в областта приключват в 3-месечен срок (при 88,1% за страната), а делът на висящите е 6,3% (при 9,4% за страната).

Област Ямбол получава и сравнително високи оценки за сигурността. За пета поредна година регистрираните престъпления в областта намаляват, като достигат 10,8 на 1000 души от населението (при 13,6 на 1000 души за страната) през 2015 г. През 2015 г. 60,0% от регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Ямбол са разкрити при значително по-малкия относителен дял за страната (39,2%).

Околна среда ●

След Видин Ямбол продължава да е областта с най-нисък дял на населението с достъп до канализация и свързаност с ПСОВ. През 2014 г. той отново е 3,6%, или над 15 пъти по-нисък от средния за страната.

Делът на населението в селища с обществена канализация в областта също е по-нисък от средния – 70,4% при 74,9% за страната.

Въздухът в областта е сравнително чист, като през 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата са 62,7 т/кв.км при 314,5 т/кв.км средно за страната. По-малко са и образуваните битови отпадъци в областта – 313 кг/човек годишно при 442 кг/човек за страната през 2014 г.

Култура ●●

Традиционно посещенията на театри в областта спрямо броя на населението са значителни. През 2015 г. те са над 53 000, или 427 на 1000 души от населението при 302 на 1000 души за страната.

Посещенията в кината в областта намаляват и разликата със средните стойности за страната се увеличава. През 2015 г. в област Ямбол са отчетени 111 посещения на 1000 души от населението при 744 на 1000 души за страната. Посещенията в музеите също са сравнително малко, въпреки че се увеличават спрямо 2014 г. Библиотеките в областта отчитат 383 посещения на 1000 души от населението през 2015 г. – почти двойно по-ниско от средната стойност за страната.

Ключови показатели за област Ямбол

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5892	6489	7086	7130	7751	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3722	3602	3814	4572	4133	4437
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6034	6343	6679	7111	7472	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,6	19,1	17,9	22,8	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	68,1	69,7	72,5	71,7	69,4	71,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	58,1	59,9	61,4	59,9	58,8	62,8
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	14,8	13,6	14,9	16,1	15,0	12,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	19,2	18,0	22,4	24,2	23,7	29,0
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	43	43	43	44	45	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	892	1624	3011	1326	1741	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	468	522	513	421	466	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,9	40,7	46,0	44,8	57,2	56,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	48,0	54,6	54,0	50,3	51,7	52,1
Покритие на кадастъра (%)	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,4	-7,0	-7,8	-6,5	-7,6	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-11,8	-4,4	-3,8	-5,0	-3,8	-5,8
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,5	4,1	4,2	4,1	4,0
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	8,4	5,1	10,6	8,5	10,0	15,6
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,2	84,5	83,9	83,0	83,5	78,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,1	90,5	89,8	88,8	89,9	91,3
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	155	145	160	168	139	157
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	18,6	14,5	12,5	12,2	10,9	10,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	54,8	51,7	53,1	57,0	60,2	60,0
Дял на висящите наказателни дела (%)	6,4	6,7	7,4	10,3	6,6	6,3
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	3,4	3,5	3,6	3,6	3,6	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	9,8	10,5	12,9	63,8	62,7	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	83	85	61	59	134	111
Посещения в театрите на 1000 души от населението	229	296	278	383	421	427

Методология

Предмет, пространствен и времеви обхват на изследването

Предмет на публикацията „Регионални профили: показатели за развитие“ е сравнителният анализ на областите в България. Анализът обхваща цялата територия на страната и се базира на информация за последните шестнадесет години, за които са налични данни за индикаторите в обхвата на изследването. За целите на информационното осигуряване на анализа и за съставянето на регионалните профили са използвани официални статистически данни и информация, получена по реда на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) до 30 юни 2016 г. Всички данни, които са били публикувани след тази дата, не са включени в анализа.

Информационно осигуряване

Информацията, необходима за разработването и редовното актуализиране на публикацията „Регионални профили: показатели за развитие“, се осигурява от два основни източника: официална статистическа информация и информация, получена по реда на ЗДОИ.

Основен източник на официалната статистическа информация е националната статистическа система, в частност Националният статистически институт (НСИ). Друга част от необходимата информация е осигурена от информационните системи на Националния осигурителен институт (НОИ), Националния център за обществено здраве и анализи (НЦОЗА), Министерството на образованието, младежта и науката (МОМН), Националната агенция за приходите (НАП) и др.

Методологичен подход

Основните принципи, на които е базирана методиката, са следните:

1. Начинът на представяне на регионалните профили не е чрез класиране (ранжиране) на областите, а чрез формиране и анализиране на типични, характерни групи от области.
2. Използвана е комбинация от едномерни комплексни измерители и многомерни методи за регионални сравнения, което позволява да се преодолеят в голяма степен недостатъците на едномерните и комплексните измерители, както и да се използват предимствата на многомерните методи.

3. Използван е един от най-съвременните методи за регионални сравнения – невронни мрежи, за формиране и визуализация на типичните групи от области (клъстери).
4. Подборът на индикаторите и вписването им в система се базира на четири основни групи аргументи: добри практики, смислова обосновка, информационна осигуреност и анализ на емпиричните данни.
5. Използвани са официални и нормативно утвърдени термини, класификации, номенклатури и др.
6. Използвани са относителни дялове, коефициенти и др. вместо абсолютните обеми на индикаторите с цел осигуряване на сравнимост между регионите.
7. Въведено е нормиране на индикаторите с цел елиминиране на негативни ефекти от мащаба, скалите на измерване и др.

Групиране на областите

В зависимост от анализа в статиката на индикаторите от всяка една категория представянето на областите се оценява по петстепенна скала от „слабо“ (най-ниска степен) до „много добро“ (най-висока степен). Анализът е базиран на последната година, за която има налични данни (2015 г.). За част от индикаторите, за които не са налични данни за 2015 г., са използвани данни за 2014 или за 2013 г.

Типове регионални профили

Методологичните подходи при регионалните сравнения може да се обобщят в следните три основни типа чрез използването на:

- ▶ Едномерни измерители.
- ▶ Комплексни измерители.
- ▶ Многомерни методи (в частност невронни мрежи).

В настоящата методика е възприет подход на комбинация от трите, позволяващ, от една страна, да се преодолеят в голяма степен недостатъците на едномерните и комплексните измерители, а от друга – да се използват предимствата на многомерните методи.

Всички индикатори са нормирани чрез изчисляването на т.нар. регионален индекс.

За всяка група от системата индикатори за оценка на регионалните профили се изчислява т.нар. комплексен измерител, притежаващ следните характеристики:

- ▶ Осигурява сравнимост на областите.
- ▶ Стойностите му са центрирани около средната за страната. Области с положителни стойности на комплексния измерител са над средното състояние за страната, а тези с отрицателни – под него.
- ▶ При процедурата за корекция на вариацията се запазват отстоянията (съотношенията) между областите по отделни показатели, което осигурява неизместени оценки при изчисляване на комплексния измерител.

На последния етап от приложението на комбинирания подход обобщаващият резултат за всички групи индикатори и за всички области се представя чрез образуване и визуализиране на клъстери с помощта на невронни мрежи. В настоящото издание образуването на клъстери е извършено на база стойностите на първичните индикатори.

Система от индикатори

Подборът на индикатори се основава както на тяхната релевантност към различните аспекти на икономическия или социалния профил на областта, така и на тяхната взаимосвързаност и динамика. Ключов аргумент за

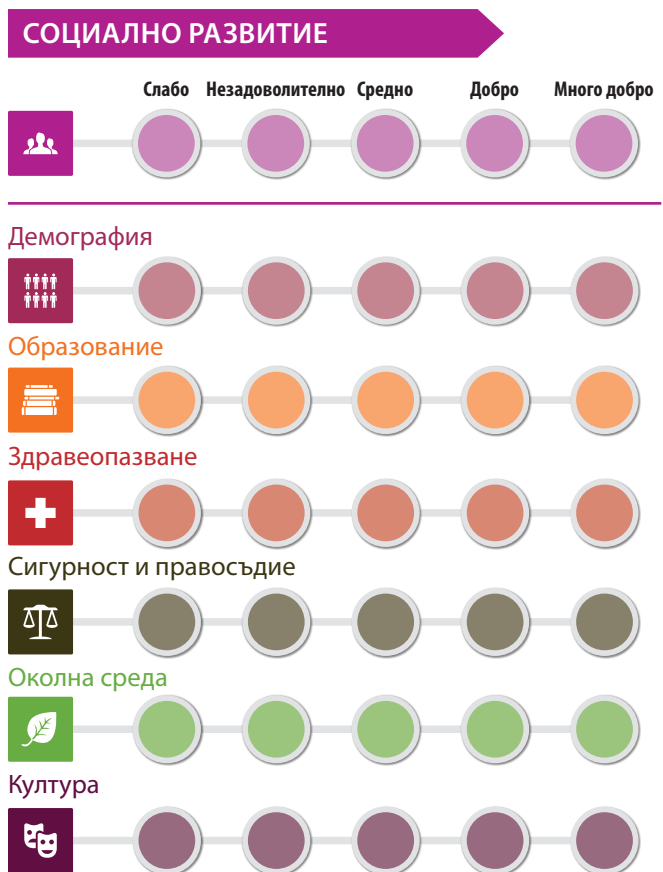
избора на индикатори са наличността, достъпността и периодичността на тяхното публикуване или на публикуването на първичните данни, необходими за тяхното изчисление. Като резултат са обособени два основни раздела – „Икономическо развитие“ и „Социално развитие“. Всеки един от тях включва по 6 категории, характеризирани различни сфери на икономическото и социалното състояние и развитие на областите.

Всяка една от категориите е съставена от набор индикатори, които дават реална представа за състоянието и развитието на областите в страната. Общият брой на използваните индикатори в методологията на изследването е 63.

В сравнение с предходната година изследването включва 7 нови индикатора.

В сферата на икономическото развитие новите индикатори са:

- ▶ *Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната* (в категория „Доходи и условия на живот“) – индикаторът замества използвания в предходните изследвания *Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за областта* с цел по-точното сравнение между отделните области.
- ▶ *Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование* (в категория „Пазар на труда“) – индикаторът

дава допълнителна информация за образователните характеристики на работната сила в различните области на страната. Наред с включването на този индикатор, в категорията „Пазар на труда“ вече попада и индикаторът *Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование*, който до миналата година беше част от категорията „Образование“.

- ▶ *Относителен дял на първокласните пътища и магистралите* (в категория „Инфраструктура“) – индикаторът спомага за по-точната оценка на състоянието и развитието на пътищата от обхвата на републиканската пътна мрежа в дадена област.
- ▶ *Индекс на Местната система за почтеност* (в категория „Администрация“) – индикаторът оценява способността на местните институции да противодействат на корупцията на общинско ниво. Той представлява годишната оценка на областния център на съответната област в годишното издание „Индекс на Местната система за почтеност“ на асоциация „Прозрачност без граници“.

В сферата на социалното развитие новите индикатори са:

- ▶ *Образуване битови отпадъци на човек от обслужваното население* (категория „Околна среда“) – индикаторът замества събраните битови отпадъци в предишните издания и помага за по-точната оценка на натиска от битовите отпадъци върху състоянието на околната среда в отделните области на страната.
- ▶ *Брой лица на един лекар от водеща специалност* (категория „Здравеопазване“) – индикаторът замества използваните до предходното издание *Брой лица на един лекар от специалност „Вътрешни болести“* и *Брой лица на един лекар от специалност „Кардиология“*, като освен интернистите и кардиолозите новият показател включва още педиатри, хирурзи, ортопедо-травматолози, уролози, инфекционисти, акушер-гинеколози, офталмолози, невролози, психиатри, рентгенолози и др.
- ▶ *Относителен дял на разкритите престъпления от регистрираните през годината* (категория „Сигурност и правосъдие“) – индикаторът позволява по-обхватна оценка на работата на правоприлагащите органи и на сигурността в областите на страната.

Като резултат от продължаващите опити за подобряване на методологията на изследването и постиганите от него резултати бяха направени още някои важни промени по отношение на използвани в предишни издания показатели:

- ▶ *Индикаторите Средногодишен коефициент на безработица, Средногодишен коефициент на заетост и Средногодишен коефициент на икономическа активност* вече се отнасят за населението на възраст между 15 и 64 години, а не за това на 15 и повече години.
- ▶ Индикаторът *Разходи за опазване на околната среда на човек от населението* (в категория „Околна среда“) отпадна от обхвата на тазгодишното изследване поради преустановено публикуване на данните на областно ниво от страна на НСИ.
- ▶ Докато данните за оценка на натовареността и ефективността на окръжните съдилища в предходното издание бяха за 2013 г., своевременното публикуване от страна на Висшия съдебен съвет (ВСС) на обобщените статистически таблици за дейността на съдилищата през 2014 г. позволи включването в настоящото изследване както на данни за 2014 г., така и на данни за 2015 г.
- ▶ Променен е източникът на данни за индикаторите, описващи степента на развитие на електронните услуги и етапа на готовност на местните администрации за въвеждане на услугата „обслужване на едно гише“. В предходното издание информацията беше добита от отчетите на самите общини в Информационната система за попълване на отчетните доклади за състоянието на администрацията. Настоящото издание се връща към метода за оценка, използван в периода 2012–2014 г., а именно – получаването на нужната информация посредством заявления по ЗДОИ до самите общини. Причината за това методологично решение е по-големият брой отговори, получени чрез заявленията.

На следващите страници е представена обобщена таблица с всички индикатори, включени в двата раздела и отнасящи се до дванадесетте категории на регионалните профили.

Групи индикатори

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брутен вътрешен продукт на човек от населението	Индикаторът измерва стандарта на живот в областта и степента на развитие на местната икономика. Колкото по-висок БВП на човек от населението има съответната област, толкова това е показателно за по-силна местна икономика и по-висок стандарт на живот на местните жители.	2000–2014	лв./човек от населението	НСИ
Средногодишен доход на лице от домакинство	Индикаторът показва най-общо благосъстоянието и стандарта на живот на местното население. За целите на настоящото изследване се използва общият доход, който включва паричните доходи (приходи от работна заплата и извън нея, пенсии, социални обезщетения, трансфери от други домакинства, приходи от продажби и др.) и остойностените натурални приходи.	2001–2015	общ доход (лв.)/ лице от домакинството	НСИ
Средна годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение	Размерът на трудовите доходи е един от основните фактори, които определят нивото на общия доход на домакинствата.	2000–2014	лв.	НСИ
Относителен дял на населението, живеещо с материални лишения	Субективен показател, базиран на анкета сред домакинствата относно конкретни въпроси за материални лишения. Медологията е на Евростат. Въпросникът включва затруднения при покриването на разходи за жилище, притежание на автомобил или перална машина, консумация на месо, ограничения при отоплението и т.н. Лицето се определя като живеещо с материални лишения, ако изпитва лишения по четири от въпросните девет показателя.	2007–2013	%	НСИ
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната	Основен показател за бедност. Показва дела на лицата с еквивалентен разполагаем доход под т. нар. линия на бедност, която се определя на 60% от националния медианен еквивалентен разполагаем доход.	2007–2013	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Средногодишен коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години	Икономическата активност на населението показва каква част от хората работят или търсят активно работа. Икономически активните лица формират работната сила във всяка една от областите.	2008–2015	%	НСИ
Средногодишен коефициент на безработица на населението на 15–64 години	Ниските нива на безработицата в една област са признак за жизнена и създаваща работни места стопанска среда.	2001–2015	%	НСИ
Средногодишен коефициент на заетост на населението на 15–64 години	Коефициентът на заетост е водещ индикатор за пазара на труда, показвайки каква част от населението в трудоспособна възраст работи.	2001–2015	%	НСИ
Коефициент на демографско заместване (съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години)	Коефициентът на демографско заместване показва съотношението между лицата на възраст 15–19 години, на които предстои да се включат на пазара на труда, и тези на възраст 60–64 години, на които предстои да го напуснат. Този индикатор се използва за оценка на капацитета за възпроизводство на работната сила в отделните области на страната.	2001–2015	%	НСИ
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование	Високият дял на населението с висше образование в една област създава предпоставки за повишаването на нейната конкурентоспособност, производителност на труда и икономически растеж.	2004–2015	%	НСИ
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование	Показател за образователната структура на работната сила. Колкото по-висок е дялът на лицата с основно и по-ниско образование, толкова по-малък е потенциалът на местния пазар на труда за запълване на новите работни места. По-ниското образование предполага по-ниска икономическа активност, по-малка производителност на труда и съответно по-ниски доходи.	2004–2015	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	Индикаторът показва предприемаческите нагласи и инвестиционната активност в местната икономика.	2000–2014	брой предприятия/ 1000 души от населението	НСИ
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението	Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) на човек от населението в областта са водещ показател за инвестиции в местната икономика.	2000–2014	лв./човек от населението	НСИ
Чуждестранни преки инвестиции в предприятия от нефинансовия сектор с натрупване на човек от населението	Индикаторът за чуждестранните преки инвестиции (ЧПИ) в предприятията от нефинансовия сектор показва потока от инвестиции към съответната област и нейната привлекателност за чуждестранните инвеститори.	2000–2014	евро/човек от населението	НСИ
Стойност на изплатени суми по договори на общините като бенефициенти по оперативни програми	Високата степен на усвояване на средства по оперативните програми създава предпоставки за подобряването на конкурентоспособността на отделните области. Тя е индикатор за добрата работа на администрацията и за нейната способност и желание да подобрява условията за работа и живот в областта с помощта на европейски средства.	към 31.05.2016	лв./човек от населението	МФ

Инфраструктура

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Гъстота на пътната мрежа	Индикаторът измерва сбора от дължината на автомагистрала и пътища (първокласни, второкласни и третокласни), съотнесен към територията на съответната област. Републиканската пътна мрежа е от изключително значение за превоза на пътници и товари в страната. Индикаторът изключва улиците в населените места.	2000–2014	дължина на пътната мрежа в км/100 кв.км територия	НСИ
Гъстота на железопътната мрежа	Индикаторът представя всички жп линии, които са предназначени за придвижване на влакове между гарите или местата, отбелязани като самостоятелни пунктове на тръгване и пристигане за превоз на пътници и товари. Изключват се линиите на градския железопътен транспорт. Колкото е по-голяма е гъстотата на железопътната мрежа в регионите, толкова по-лесен е превозът на пътници и товари.	2000–2014	дължина на жп линии в км/100 кв.км територия	НСИ
Дял на автомагистралите и първокласните пътища	Индикаторът дава допълнителна информация за характеристиките на пътната инфраструктура в една област. По-високият дял на магистралите и първокласните пътища показва по-висока степен на развитие на местната инфраструктура.	2009–2014	%	НСИ
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет	Достъпът на домакинствата до интернет е показателен за навлизането на новите информационно-комуникационни технологии в областите на страната.	2006–2015	%	НСИ
Относителен дял на лицата, използвали интернет през последните 12 месеца	Наред с достъпа до интернет данните за лицата, които реално са използвали интернет през последната година, показват навлизането и използваемостта на новите технологии в областите на страната. Обект на изследването са лицата на възраст между 16 и 74 години	2006–2015	%	НСИ
Дял на пътната настилка в добро състояние	Освен гъстотата на пътната мрежа важно значение за инфраструктурния профил на областите има и качеството на пътната настилка. Индикаторът показва дела на пътищата, чието състояние е оценено от АПИ като „добро“.	2010–2015	%	АПИ

% Данъци и такси

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Размер на данъка върху недвижимите имоти – нежилищни имоти на юридически лица	Облагането на недвижимите имоти е най-сериозният източник на собствени приходи за общините. По отношение на бизнес средата и тежестите върху бизнеса най-голямо влияние оказва именно облагането на нежилищните имоти на юридическите лица.	2012–2016	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на данъка върху превозните средства и леките автомобили – с мощност над 74 kW до 110 kW	Облагането на превозните средства също е сериозен източник на собствени приходи за общините. Този тип облагане е в тежест предимно на малки фирми, като мощността на автомобилите е избрана като най-релевантна именно за подобен тип фирми.	2012–2016	лв./kW	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ – при най-добро местонахождение на обекта	Патентните данъци са различен тип облагане от споменатите по-горе и са в тежест на конкретни бизнеси. Патентният данък за търговия на дребно е избран като най-разпространен и разпознаваем.	2012–2016	лв./кв.м	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на таксата за битови отпадъци – за нежилищни имоти на юридически лица	Таксата за битовите отпадъци е един от най-сериозните източници на собствени приходи за общините, сравним с данъците върху недвижимите имоти. Таксата за битовите отпадъци често е в сериозна тежест на бизнеса, като различията между отделните населени места/общини са големи.	2012–2016	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на данъка при възмездно придобиване на имущество	Размерът на данъка при възмездно придобиване на имущество има отношение както към навлизащите на местния пазар инвеститори, така и към разширяващите своята дейност местни предприемачи.	2012–2016	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Покритие на кадастъра	Ниското кадастрално покритие на територията на една област представлява пречка пред инвестициите, особено когато те предвиждат строителство на нови обекти.	2003–2015	%	АГКК
Рейтинг за активна прозрачност на органите на местното самоуправление	Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление на Фондация „ПДИ“ се базира на резултатите от ежегодно проучване на фондацията чрез оценяване на интернет страниците и подаване на електронни заявления до административните структури в системата на изпълнителната власт. Оценката на всяка отделна област представлява среднопретеглената оценка от рейтингите на влизащите в обхвата ѝ общини.	2014–2016	%	Фондация „ПДИ“
Развитие на електронното правителство	Индикаторът представя самооценката на местните власти за степента и обхвата на предоставяните от тях електронни услуги. Ниските оценки показват пълно отсъствие на електронни услуги или наличието на базови такива, а високите оценки показват наличие на възможност за осъществяване на двупосочни транзакции между администрацията и гражданите/бизнеса.	2013–2016	Оценка от 1 до 5	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Развитие на услугата „едно гише“	Индикаторът представя самооценката на местните власти за етапа на готовност за обслужване на бизнеса и гражданите на „едно гише“.	2013–2016	Оценка от 1 до 5	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Индекс на Местната система за почтеност	Индексът на Местната система за почтеност, изготвян от Асоциация „Прозрачност без граници“, се публикува от 2016 г. и оценява способността на местните институции да противодействат на корупцията на общинско ниво. Индексът се изчислява за областните центрове.	2016	Оценка от 1 до 5	Асоциация „Прозрачност без граници“

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Коефициент на възрастова зависимост – отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0–14 години	Индикаторът показва степента на застаряване на отделните области – колкото по-голям е този индикатор, толкова застаряването е по-изявено.	2001–2015	%	НСИ
Коефициент на възрастова зависимост – отношение на населението на 65 и повече години към населението на 15–64 години	Коефициентът на възрастова зависимост показва съотношението между лицата на възраст над 65 години, които са предимно икономически неактивни, и лицата в активна възраст. По-високият коефициент на възрастова зависимост показва влошаване на възрастовата структура на населението, което рефлектира върху пазара на труда, икономическия растеж и др.	2001–2015	%	НСИ
Относителен дял на населението в градовете	Относителният дял на населението в градовете дава информация за степента на урбанизация на областта.	2001–2015	%	НСИ
Гъстота на населението спрямо територията на населените места и други урбанизирани територии	Този индикатор за гъстотата на населението дава информация за броя на хората на единица площ. Гъстотата се влияе от механичното и естественото движение на населението, както и от процеса на урбанизация.	2001–2015	брой лица/ кв. км	НСИ
Коефициент на естествен прираст	Естественият прираст на населението представлява разликата между броя на регистрираните живородени деца и броя на починалите през съответната година. Коефициентът за естествен прираст показва увеличението или намалението на населението на областта на 1000 души от средногодишното ѝ население, като положителният естествен прираст на населението се приема за благоприятен демографски показател.	2001–2015	промил (‰)	НСИ
Коефициент на механичен прираст	Коефициентът на механичен прираст на населението показва увеличението или намалението на населението на областта на 1000 души средногодишно население вследствие на неговата миграция. Коефициентът се изчислява на база на данните за броя на лицата, които са променили обичайното си местоживееие през разглеждания период. Механичният прираст представлява разликата между заселилите се и изселилите се лица за съответната област.	2001–2015	промил (‰)	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой на студентите в колежи и университети на 1000 души от населението	Индикаторът включва учащите в университетите, колежите и специализираните висши училища, но не включва учащите в професионално обучение с прием след средно образование. Наличието на голям брой студенти в една област е предпоставка за по-висока образованост на местната работна ръка и по-голяма атрактивност на населеното място.	2000–2015	брой студенти/ 1000 души от населението	НСИ
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на един ученик	Отношението на броя на преподавателите към броя на учащите е стандартен индикатор за измерване на качеството на образованието.	2000–2015	брой преподаватели/ брой ученици	НСИ
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас	Нетният коефициент на записване на населението се изчислява в проценти като отношение на броя на учащите в съответната образователна степен във възрастовите групи към броя на населението в същите възрастови групи, изчислен към 31 декември на съответната година. Броят на учащите в основното и средното образование се установява до 1 октомври на съответната година. Изборът на V–VIII клас е базиран на факта, че това е най-ниската образователна степен, при която се регистрира относително висок недообхват на образователната система.	2007–2015	%	НСИ
Относителен дял на отпадналите от основно и средно образование	Относителният дял на отпадналите от основно и средно образование показва броя на учениците, които преждевременно са напуснали училище през съответната година. Ниският относителен дял на отпадналите от основно и средно образование е признак за добре развита образователна система, която успява да задържи рисковите ученици в училище.	2000–2014	%	НСИ
Относителен дял на второгодниците	Относителният дял на второгодниците показва броя на учениците, които за втора поредна година са били записани в същото образователно ниво като предходната. Индикаторът показва качеството на образователните институции, поне що се отнася до способността им да създадат оптимални условия за възприемане на предвидения материал от страна на учениците.	2011–2015	%	НСИ
Среден успех от матурите по български език и литература през учебната година	Високият среден успех от матурите по български език и литература е признак за добро качество на средното образование в областта. Въпреки различната трудност на зрелостните изпити през различните години, резултатите позволяват сравнимост между областите за всяка конкретна година.	2008–2016	Оценка от 2 до 6	МОМН
Процент оценки по български език и литература под „среден“ 3,00	Високият процент на издържалите матурата по български език и литература е показател за добро качество на средното образование в областта. Въпреки различната трудност на зрелостните изпити през различните години, резултатите позволяват сравнимост между областите за всяка конкретна година.	2008–2016	%	МОМН

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Население на един общопрактикуващ лекар	Общопрактикуващите лекари са първото стъпало в здравната система. Индикаторът за броя лица на един общопрактикуващ лекар показва както осигуреността на населението с медицински персонал, така и натовареността на лекарите.	2001–2015	брой лица/ брой общопрактикуващи лекари	НСИ
Брой лица на един лекар от водеща специалност	Съотношението между броя на лекарите от водещи специалности и населението показва достъпа, който живеещите в една област имат до специализирана лекарска помощ. Понятието „лекари от водеща специалност“ включва интернисти, кардиолози, педиатри, хирурзи, ортопедо-травматолози, уролози, инфекционисти, акушер-гинеколози, офталмолози, невролози, психиатри, рентгенолози и др.	2001–2015	брой лица/ брой специалисти	НСИ
Постъпили болни за лечение в МБАЛ	Индикаторът дава информация за заболяемостта на населението и натовареността на многопрофилните болници за активно лечение (МБАЛ). За целите на изследването този индикатор се използва за измерване на равнището на заболяемост в съответната област – колкото по-висока е неговата стойност, толкова по-висока е заболяемостта в тази територия.	2001–2015	постъпили болни за лечение в МБАЛ/ 1000 души от населението	НСИ
Здравноосигурени лица на човек от населението	Относителният дял на здравноосигурените лица от населението показва достъпността на населението до здравни услуги в съответната област, като от него може да се съди индиректно за здравния статус на населението.	2001–2015	%	НАП (заявление за достъп до информация по ЗДОИ)
Размер на легловата база в МБАЛ	Индикаторът показва броя на болничните легла в многопрофилните болници за активно лечение на 1000 души от населението. Легловата база служи за относителен показател на материалната осигуреност на здравеопазването в областта.	2001–2015	Брой на болничните легла на 1 000 души	НСИ
Коефициент на детска смъртност	Коефициентът на детска смъртност показва броя на умрелите деца на възраст до 1 година на всеки 1000 живородени деца през съответната година. Високият коефициент показва както недостатъци в полагането на здравни грижи, така и наличието на ниска здравна култура в местното население.	2001–2015	промил (‰)	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок	По-високият дял на наказателните дела в окръжните съдилища, които приключват в 3-месечен срок, предполага относително по-бързо правораздаване (при равни други условия).	2009–2015	%	BCC
Дял на висящите наказателни дела	Делът на висящите наказателни дела в окръжните съдилища е индикатор за ефективността в работата на местните органи на съдебната власт.	2009–2015	%	BCC
Натовареност по щат на наказателните съдии към всичко дела за разглеждане	Индикаторът показва реалната натовареност на наказателните съдии в окръжните съдилища за съответната година. Колкото по-висока е натовареността, толкова достъпът до правосъдие е по-затруднен.	2010–2015	дела/ наказателен съдия/месец	BCC
Престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението	Престъпленията срещу личността и собствеността са показател за нивото на престъпност в определена територия. Официално регистрираните престъпления невинаги представят реалната картина за престъпността в областта, но дават добра основа за оценка и сравнение между отделните области.	2000–2015	брой престъпления/ 1000 лица	НСИ, МВР
Относителен дял на разкритите престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината	Колкото по-висок е делът на разкритите престъпления, толкова по-добре работят правоприлагащите органи в съответната област. Индикаторът се отнася само за разкриваемостта на регистрираните престъпления и допълва картината за сигурността в отделните области на страната.	2000–2015	%	НСИ, МВР

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата на кв.км територия	Емисиите на вредни вещества в атмосферата на кв.км показват доколко атмосферата в съответната област е замърсена от човешка дейност. За целите на анализа са взети предвид единствено емисиите на въглероден диоксид като най-значителни и в същото време най-показателни за вредните емисии. Области с високо замърсяване на въздуха са по-малко привлекателни откъм условия за живот.	2010–2014	тонове вредни емисии/ 1 кв.км територия	НСИ
Образувани битови отпадъци на човек от обслужваното население	Образуваните битови отпадъци на човек от обслужваното население е стандартен показател за измерване степента на чистота на околната среда. За целите на изследването е възприето, че колкото по-висок е този показател, толкова по-застрашена е околната среда в съответната област.	2001–2014	кг/ човек/ година	НСИ
Дял на населението в селища с обществена канализация, свързано с пречиствателни станции	Наличието на селищни пречиствателни станции предполага по-ниско замърсяване на околната среда с отпадъчни води, а също и по-високо оползотворяване на водните ресурси в съответната област. Колкото по-голяма част от канализационната мрежа е свързана с пречиствателни станции, толкова по-малък е отрицателният ефект на отпадъчните води върху околната среда.	2009–2014	%	НСИ
Дял на населението в селища с обществена канализация	Индикаторът показва процента от жителите на една област, които живеят в селища с обществена канализация. Обхватът на обществената канализация оказва влияние както върху социалните, така и върху екологичните характеристики на областите.	2006–2014	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой посещения в театрите на 1000 души от средногодишното население	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в театрите на територията на областта.	2009–2015	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Брой посещения в кината на 1000 души от средногодишното население	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в кината на територията на областта.	2009–2015	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Брой посещения в музеите на 1000 души от средногодишното население	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в музеите на територията на областта.	2009–2015	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Брой посещения в библиотеките на 1000 души от средногодишното население	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в библиотеките на територията на областта.	2009–2015	брой посещения/ 1000 души	НСИ

Приложение

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Област	Брутен вътрешен продукт на човек от населението, лв. (2014)	Средногодишен доход на лице от домакинството, лв. (2015)	Средна годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение, лв. (2014)	Население, живеещо с материални лишения, % от населението (2013)	Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната, % от населението (2013)
Благоевград	7567	4502	6818	22,1	18,2
Бургас	8687	4275	8834	38,6	21,4
Варна	12 096	5168	9272	50,7	21,9
Велико Търново	7801	4180	7662	40,5	30,2
Видин	6034	3677	6663	38,4	38,1
Враца	9494	4426	9861	42,7	27,1
Габрово	9804	5102	8283	24,5	12,8
Добрич	7802	4049	7581	20,9	19,9
Кърджали	6041	3393	7222	41,6	60,1
Кюстендил	6656	4587	7091	28,6	8,5
Ловеч	7635	4084	7487	55,3	36,8
Монтана	6611	3021	7449	19,8	41,6
Пазарджик	6842	3728	7650	54,7	50,2
Перник	5914	6093	7063	37,3	11,9
Плевен	6710	5645	7400	29,3	10,0
Пловдив	9268	4300	8504	30,4	23,1
Разград	8152	4164	8351	33,6	20,8
Русе	9675	5303	8028	36,3	16,3
Силистра	5826	3521	7215	38,2	20,2
Сливен	5936	4236	7265	33,0	32,7
Смолян	7554	5419	7253	20,6	30,8
София (столица)	24 982	7061	13 542	36,5	7,3
София (област)	11 544	3827	9766	42,9	24,6
Стара Загора	14 348	5090	10 035	39,5	22,4
Търговище	7113	3910	7465	29,0	29,7
Хасково	6386	4321	6947	27,4	19,8
Шумен	7376	4772	7968	33,0	25,0
Ямбол	7751	4437	7472	20,8	22,8

Пазар на труда

Област	Индикатор	Средногодишен коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години, % (2015)	Средногодишен коефициент на безработица на населението на 15–64 години, % (2015)	Средногодишен коефициент на заетост на населението на 15–64 години, % (2015)	Коефициент на демографско заместване (съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години), % (2015)	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование, % (2015)	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование, % (2015)
Благоевград		70,8	10,3	63,4	66,1	19,5	22,8
Бургас		69,4	10,3	62,2	67,3	19,3	28,8
Варна		72,6	5,7	68,4	68,5	30,6	15,5
Велико Търново		69,8	6,8	65,0	56,8	26,9	15,6
Видин		72,3	18,8	58,8	53,1	21,5	10,1
Враца		61,0	17,7	50,3	65,9	21,1	22,2
Габрово		73,0	7,5	67,4	48,1	26,8	11,3
Добрич		70,8	13,8	60,9	62,4	19,4	24,8
Кърджали		60,3	2,3	58,8	59,4	17,2	35,1
Кюстендил		69,2	13,1	60,2	48,3	23,7	14,3
Ловеч		60,2	9,2	54,6	62,1	20,5	20,0
Монтана		58,5	8,2	53,7	61,7	17,3	19,5
Пазарджик		65,3	8,6	59,7	71,5	16,8	26,6
Перник		72,7	14,0	62,5	50,8	22,5	10,3
Плевен		67,5	9,2	61,2	59,9	24,5	18,1
Пловдив		68,8	9,6	62,1	66,5	25,4	19,7
Разград		65,6	15,0	55,6	65,5	18,7	36,7
Русе		65,9	9,0	60,0	57,1	24,4	16,7
Силистра		63,1	21,8	49,2	60,2	16,4	33,3
Сливен		62,9	10,9	55,9	79,6	21,8	28,8
Смолян		77,2	17,2	63,9	46,8	21,7	21,8
София (столица)		75,0	4,3	71,7	65,5	49,6	3,1
София (област)		65,5	9,4	59,2	65,2	16,8	21,9
Стара Загора		66,9	9,7	60,3	63,1	22,6	17,6
Търговище		56,7	8,8	51,6	68,1	15,0	35,7
Хасково		69,0	8,6	63,1	61,0	18,7	22,6
Шумен		73,0	19,7	58,5	69,7	24,0	29,4
Ямбол		71,5	12,0	62,8	58,9	29,0	14,8

Индикатор Област	Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението (2014)	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи, хил. лв. (2014)	Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор, хил. евро (към 31.12.2014)	Стойност на изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативните програми, лв. (към 31.05.2016)
Благоевград	55	495 204	384 666	185 528 124
Бургас	67	1 852 643	937 227	585 266 082
Варна	66	1 101 169	1 679 193	287 550 801
Велико Търново	40	384 392	108 176	183 918 017
Видин	32	87 319	51 686	92 622 014
Враца	32	380 498	138 053	161 510 865
Габрово	48	304 762	265 205	166 484 477
Добрич	51	372 252	111 566	109 307 912
Кърджали	29	187 602	143 951	110 702 264
Кюстендил	40	139 008	43 524	46 628 713
Ловеч	40	186 744	134 000	156 467 864
Монтана	31	140 311	34 218	84 156 273
Пазарджик	39	405 163	472 035	162 862 094
Перник	39	126 798	218 999	63 872 654
Плевен	36	379 410	306 765	208 762 289
Пловдив	51	1 639 346	1 546 360	357 180 038
Разград	33	181 940	114 509	117 748 341
Русе	47	466 452	385 755	107 121 536
Силистра	33	165 673	31 667	87 324 994
Сливен	35	222 619	92 702	72 536 691
Смолян	44	204 252	75 175	54 206 175
София (столица)	81	8 186 075	11 675 227	654 972 719
София (област)	38	563 520	1 239 078	229 297 619
Стара Загора	44	902 543	969 271	219 337 110
Търговище	32	240 738	198 286	57 501 727
Хасково	47	321 235	61 324	129 073 308
Шумен	37	265 981	104 871	139 082 284
Ямбол	44	220 184	58 091	113 413 671

Инфраструктура

Област	Индикатор	Гъстота на пътната мрежа – сбор от дължината на автомагистрала, първокласни, второкласни и третокласни пътища, км/100 кв.км (2014)	Гъстота на железопътните линии, км/100 кв.км (2014)	Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, % (2015)	Относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последните 12 месеца, % (2015)	Дял на пътната настилка в добро състояние, % (2015)	Дял на автомагистралите и първокласните пътища, % (2014)
Благоевград		10,3	2,5	63,3	59,6	59,7	13,1
Бургас		15,3	2,3	63,2	48,6	39,5	25,4
Варна		18,8	5,2	57,8	63,2	44,4	27,4
Велико Търново		20,1	5,1	60,7	54,2	26,7	16,3
Видин		20,3	3,6	48,0	62,1	32,3	12,0
Враца		17,8	3,1	31,1	48,2	15,0	10,1
Габрово		25,0	3,7	49,4	63,2	42,2	17,2
Добрич		17,5	1,3	58,5	59,3	40,0	10,0
Кърджали		20,5	2,1	51,2	39,5	27,5	11,1
Кюстендил		19,3	4,0	50,3	46,1	50,5	16,0
Ловеч		18,0	2,6	50,8	54,6	43,7	15,1
Монтана		16,6	3,1	36,8	56,1	31,4	8,6
Пазарджик		16,6	4,2	50,6	52,2	51,8	14,9
Перник		24,1	4,8	53,0	50,8	49,2	16,7
Плевен		17,1	4,4	54,5	45,8	39,0	12,2
Пловдив		17,1	5,4	61,7	58,4	47,1	17,5
Разград		19,2	3,5	58,1	71,7	22,7	11,1
Русе		18,3	5,5	60,9	62,7	26,0	21,5
Силистра		17,8	2,5	56,4	51,9	46,8	11,3
Сливен		16,5	3,6	44,6	52,9	72,4	22,0
Смолян		16,9	0,0	52,3	52,3	54,5	0,0
София (столица)		0,0	12,8	75,3	77,7	0,0	0,0
София (област)		21,3	4,2	45,9	54,3	29,0	32,8
Стара Загора		17,2	5,1	61,4	46,6	55,7	27,0
Търговище		20,6	2,8	33,8	48,7	42,5	14,6
Хасково		19,6	3,6	54,2	62,3	33,1	18,4
Шумен		18,1	4,6	65,6	50,6	42,5	36,0
Ямбол		19,0	1,7	56,8	64,5	52,1	20,8

% Данъци и такси

Област	Размер на данъка върху недвижимите имоти – нежилищни имоти на юридически лица, ‰ (2016)	Размер на данъка върху превозните средства и леките автомобили с мощност от 74 до 110 kW, лв./kW (2016)	Размер на годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ при най-добро местонахождение на обекта, лв./кв.м (2016)	Размер на таксата за битови отпадъци – за нежилищни имоти на юридически лица, ‰ (2016)	Размер на данъка при прехвърляне на имущество, ‰ (2016)
Благоевград	1,35	1,18	11,22	8,49	1,96
Бургас	1,90	1,54	14,96	7,39	2,59
Варна	2,05	1,51	16,53	4,89	2,62
Велико Търново	2,22	1,50	12,03	7,40	2,60
Видин	1,68	1,13	4,61	8,01	2,55
Враца	1,91	1,20	6,84	7,57	2,30
Габрово	1,75	1,28	8,87	3,75	2,21
Добрич	1,48	1,48	8,70	6,14	2,92
Кърджали	1,68	1,24	8,03	9,72	2,49
Кюстендил	1,53	1,17	10,03	5,78	2,06
Ловеч	2,19	1,27	10,40	10,16	2,30
Монтана	1,68	1,15	5,12	6,31	2,42
Пазарджик	1,81	1,18	9,03	11,75	2,72
Перник	1,87	1,36	9,87	6,39	2,09
Плевен	2,81	1,16	9,23	6,17	2,81
Пловдив	1,79	1,42	13,02	7,01	2,42
Разград	2,02	1,37	9,16	7,28	2,51
Русе	1,34	1,14	13,43	5,16	2,26
Силистра	1,74	1,27	7,95	7,60	2,31
Сливен	2,92	1,47	9,80	3,27	2,79
Смолян	1,82	1,18	7,55	8,50	2,43
София (столица)	1,88	1,38	20,00	10,00	2,50
София (област)	2,01	1,20	8,96	9,78	2,54
Стара Загора	1,43	1,39	13,78	4,32	2,26
Търговище	1,42	1,39	9,04	7,21	2,24
Хасково	1,90	1,38	12,60	10,38	2,51
Шумен	1,77	1,44	8,95	6,59	2,66
Ямбол	1,87	1,39	8,20	6,87	2,55

Индикатор	Покритие на кадастъра, %	Развитие на електронното правителство, оценка от 1 до 5	Развитие на услугата „едно гише“, оценка от 1 до 5	Рейтинг на активната прозрачност на органите на местното самоуправление, %	Индекс на Местната система за почтеност, оценка от 1 до 5
Област	(2015)	(2016)	(2016)	(2016)	(2016)
Благоевград	13,8	2,3	3,2	46,7	3,0
Бургас	20,7	2,4	2,4	59,5	3,6
Варна	17,5	2,4	3,0	56,6	2,8
Велико Търново	10,4	3,2	2,9	53,0	3,3
Видин	8,2	1,4	2,2	35,3	2,8
Враца	7,1	3,0	3,2	50,6	3,1
Габрово	21,3	2,9	2,8	61,3	3,5
Добрич	32,1	3,3	3,4	58,4	3,3
Кърджали	3,4	2,2	2,1	40,7	2,8
Кюстендил	18,9	3,0	3,0	41,4	2,9
Ловеч	80,4	2,4	3,1	59,3	3,0
Монтана	12,3	2,9	3,3	42,1	3,2
Пазарджик	26,8	2,8	2,7	49,7	2,9
Перник	4,5	2,7	2,7	40,1	3,0
Плевен	10,8	2,3	1,9	54,1	3,0
Пловдив	24,4	2,6	2,8	47,8	3,3
Разград	18,9	2,5	2,7	55,2	3,1
Русе	10,2	2,8	3,5	62,0	3,5
Силистра	16,2	2,8	1,5	41,8	2,9
Сливен	23,0	2,7	2,8	65,2	3,1
Смолян	32,1	2,7	2,5	46,9	3,0
София (столица)	96,3	3,0	2,0	70,2	3,6
София (област)	14,8	2,5	3,0	41,3	0,0
Стара Загора	15,7	3,1	3,1	45,9	3,6
Търговище	6,0	3,2	1,7	50,9	3,0
Хасково	3,8	2,7	3,0	49,8	2,8
Шумен	30,0	2,9	2,4	39,0	3,3
Ямбол	16,6	2,5	3,4	45,6	3,2

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Област	Брой на средногодишното население (2015)	Коефициент на възрастова зависимост, 65 и повече години към 0–14 години, % (2015)	Коефициент на възрастова зависимост, 65+ към 15–64 години, % (2015)	Относителен дял на населението в градовете, % (2015)	Гъстота на населението спрямо територията на населените места, бр. души/кв.км (2015)	Коефициент на естествен прираст, ‰ (2015)	Коефициент на механичен прираст, ‰ (2015)
Благоевград	314 204	125,1	26,5	59,5	2 356	-3,4	-5,3
Бургас	414 034	119,6	27,5	76,1	2 264	-3,4	2,7
Варна	473 365	121,3	26,9	83,5	1 827	-3,5	1,6
Велико Търново	246 394	179,6	34,5	69,9	1 112	-8,2	-3,1
Видин	92 298	237,3	47,9	63,7	940	-16,7	-6,3
Враца	173 588	175,0	36,8	57,8	827	-11,3	-6,9
Габрово	115 312	242,1	44,9	81,8	1 324	-12,5	-5,5
Добрич	181 705	146,1	31,3	68,8	705	-8,5	-3,7
Кърджали	151 686	133,7	27,8	41,1	1 876	-3,4	-1,4
Кюстендил	126 992	218,8	41,7	69,1	1 204	-12,2	-3,2
Ловеч	132 503	197,6	43,1	62,5	904	-11,0	-4,2
Монтана	138 269	191,5	41,7	63,4	974	-13,2	-2,4
Пазарджик	265 090	132,5	30,1	62,4	2 182	-6,1	-4,9
Перник	126 252	205,9	38,2	78,4	971	-12,5	-0,1
Плевен	253 868	185,9	40,8	66,4	1 157	-10,0	-4,9
Пловдив	674 435	142,8	31,0	74,9	2 532	-4,9	1,4
Разград	118 145	146,4	30,4	47,1	893	-8,3	-7,0
Русе	226 680	181,1	34,6	77,4	1 743	-8,6	-0,2
Силистра	113 959	168,5	35,7	44,4	830	-9,0	-3,5
Сливен	191 915	103,5	29,7	65,7	2 739	-2,7	-4,9
Смолян	112 793	186,7	31,7	55,5	1 934	-8,2	-12,9
София (столица)	1 318 181	121,3	24,3	95,5	4 923	-1,7	4,2
София (област)	237 571	167,9	35,1	60,9	762	-9,7	5,5
Стара Загора	324 824	148,7	33,4	71,7	1 536	-6,9	-0,2
Търговище	115 816	140,1	31,6	53,7	1 119	-7,0	-3,5
Хасково	237 024	153,6	33,5	72,0	1 099	-7,9	2,5
Шумен	176 323	139,9	30,4	61,9	908	-6,5	-0,3
Ямбол	124 773	157,7	36,5	70,1	1 142	-9,5	-5,8

Образование

Област	Индикатор	Брой на студентите в колежи и университети (2015)	Брой на преподавателите в основното и средното образование (2015)	Брой на учениците в основното и средното образование (2015)	Нетен коефициент на записване в V-VIII клас, % (2015)	Процент на второ-годишниците, % (2015)	Напуснали образователната система като процент от всички учаци, % (2014)	Процент оценки на държавния зрелостен изпит по БЕЛ под „среден“ 3,00, % (2016)	Средни оценки на държавния зрелостен изпит по БЕЛ (2016)
Благоевград		12 084	2543	34 847	84,0	0,7	1,5	10,5	4,04
Бургас		8201	3109	46 757	79,0	0,8	2,6	10,1	4,08
Варна		30 186	3363	50 233	75,5	0,8	3,9	5,4	4,38
Велико Търново		23 999	1766	24 002	78,2	0,7	3,2	8,6	4,10
Видин		0	675	9168	77,9	1,2	4,0	6,0	4,20
Враца		867	1330	18 725	84,4	1,2	3,4	10,8	4,04
Габрово		6612	741	10 239	78,7	0,8	2,2	7,1	4,12
Добрич		716	1464	17 629	74,6	2,1	5,0	3,8	4,25
Кърджали		951	1252	15 685	77,6	0,3	1,9	16,9	3,85
Кюстендил		0	897	11 779	79,3	1,0	2,1	12,5	3,97
Ловеч		247	1058	14 948	81,2	0,7	3,2	9,9	4,12
Монтана		0	1125	14 765	80,6	0,9	3,2	12,4	3,88
Пазарджик		0	2143	28 118	78,7	1,4	4,5	14,6	4,01
Перник		216	817	11 189	78,9	0,7	2,3	8,3	4,06
Плевен		2157	2053	26 948	80,4	1,2	2,9	14,7	3,96
Пловдив		38 769	4840	68 207	78,0	1,8	3,9	8,6	4,27
Разград		319	977	13 158	84,7	1,0	4,3	15,4	3,84
Русе		8456	1620	21 546	77,8	0,9	2,5	5,4	4,19
Силистра		457	820	11 488	78,7	0,8	3,2	13,9	3,80
Сливен		911	1457	22 799	75,2	1,9	4,8	6,9	4,15
Смолян		1763	943	10 334	83,3	0,2	0,7	6,5	4,26
София (столица)		105 517	9183	125 295	74,5	0,5	1,1	2,1	4,58
София (област)		4259	1787	24 372	79,5	1,8	2,8	16,0	3,90
Стара Загора		5316	2485	35 863	80,4	1,4	2,5	8,7	4,16
Търговище		0	937	11 788	77,5	0,8	4,9	7,2	3,98
Хасково		257	1709	24 370	77,8	1,0	2,8	12,6	3,98
Шумен		6901	1437	18 857	80,0	0,9	2,2	9,8	3,95
Ямбол		796	910	13 559	78,4	1,4	2,6	16,8	3,87

Здравеопазване

Индикатор	Брой легла в МБАЛ на 1000 души от населението	Население на един общо-практикуващ лекар	Брой лица на един лекар от водеща специалност	Коефициент на детска смъртност, ‰	Преминали болни за лечение през МБАЛ на 1000 души от населението, бр.	Здравно-осигурени лица, %
Област	(2015)	(2015)	(2015)	(2015)	(2015)	(2015)
Благоевград	3,2	1595	791	5,3	183	88,9
Бургас	2,9	1944	647	7,3	167	85,2
Варна	4,2	1547	447	6,4	175	85,1
Велико Търново	3,0	1735	785	9,8	146	84,5
Видин	3,9	1398	689	5,3	168	91,5
Враца	4,7	1669	616	6,4	217	90,8
Габрово	5,3	1517	489	3,8	258	95,5
Добрич	2,5	1387	834	5,4	128	85,9
Кърджали	3,9	2298	811	7,2	177	103,5
Кюстендил	5,2	1427	661	3,2	233	94,2
Ловеч	4,0	1440	669	12,9	209	91,1
Монтана	6,2	1455	777	6,3	268	89,0
Пазарджик	5,5	1569	575	11,8	266	85,5
Перник	2,3	1503	928	4,6	98	90,0
Плевен	7,3	1244	404	7,7	323	90,8
Пловдив	7,2	1587	435	7,5	412	88,4
Разград	4,6	2461	832	8,3	225	92,4
Русе	4,2	2119	589	6,7	215	88,3
Силистра	4,0	1965	781	9,4	209	87,6
Сливен	4,5	1777	838	12,8	217	87,4
Смолян	4,7	1659	728	5,4	214	94,4
София (столица)	4,8	1573	391	2,5	253	87,1
София (област)	5,1	1786	541	8,2	260	87,3
Стара Загора	4,3	1418	500	8,4	218	90,1
Търговище	5,0	2227	738	6,5	244	88,2
Хасково	3,3	1658	725	6,0	198	89,1
Шумен	2,9	1533	770	8,1	148	89,6
Ямбол	3,1	1664	832	7,8	157	91,3

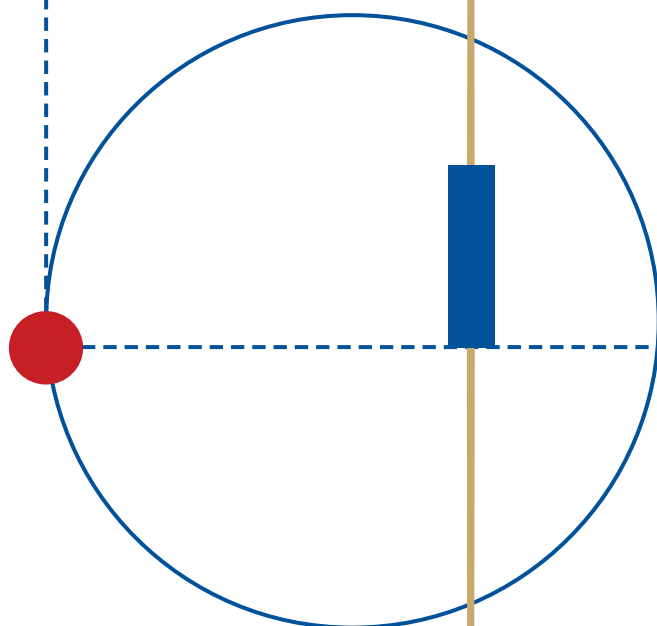
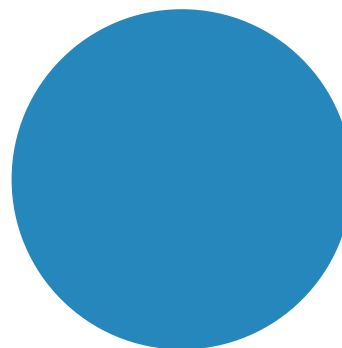
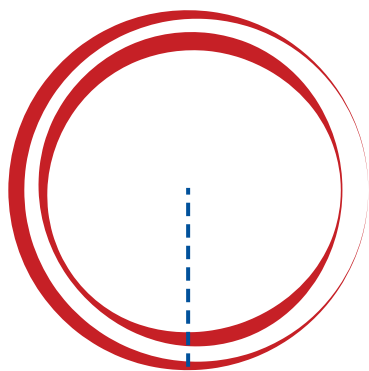

Сигурност и правосъдие

Област	Индикатор	Дял на наказателните дела в Окръжния съд, приключили в 3-месечен срок, % (2015)	Дял на висящите наказателни дела в Окръжния съд, % (2015)	Натовареност по шат на наказателните съдии в Окръжния съд към общия брой дела за разглеждане, дела/съдия/месец (2015)	Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от средногодишното население (2015)	Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината, % (2015)
Благоевград		84,0	15,4	7,9	11,0	49
Бургас		93,0	6,5	8,6	20,2	34
Варна		93,0	7,2	7,6	15,9	30
Велико Търново		94,0	9,5	6,6	11,4	58
Видин		92,0	7,9	4,9	14,4	38
Враца		95,0	5,2	6,2	15,6	51
Габрово		95,0	6,2	6,7	13,5	51
Добрич		94,0	7,0	5,5	13,1	36
Кърджали		95,0	10,0	5,8	5,6	56
Кюстендил		80,0	9,8	10,1	15,8	34
Ловеч		95,0	6,5	6,7	10,1	45
Монтана		80,0	14,5	4,7	13,4	42
Пазарджик		93,0	6,9	8,8	10,1	46
Перник		94,0	6,5	6,9	15,4	31
Плевен		95,0	8,1	6,8	16,0	36
Пловдив		93,0	5,4	10,6	10,3	38
Разград		94,0	4,5	8,1	9,4	61
Русе		97,0	6,3	5,4	10,1	36
Силистра		87,0	5,4	6,8	9,6	62
Сливен		94,0	5,2	8,6	11,6	52
Смолян		95,0	5,2	6,4	6,1	57
София (столица)		76,0	15,4	12,5	18,6	30
София (област)		89,0	12,1	9,7	13,8	40
Стара Загора		90,0	5,8	9,8	12,6	42
Търговище		92,0	8,1	3,3	8,8	63
Хасково		94,0	7,1	9,8	12,1	48
Шумен		96,0	6,8	5,6	9,4	55
Ямбол		91,0	6,3	6,2	10,8	60

Индикатор	Емисии на въглероден диоксид в атмосферата, т/кв.км	Образувани битови отпадъци на човек от населението, кг/човек/година	Дял на населението в селища с обществена канализация, %	Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, %
Област	(2014)	(2014)	(2014)	(2014)
Благоевград	11,3	330	77,6	26,8
Бургас	74,7	583	76,1	61,4
Варна	1106,3	546	86,2	86,2
Велико Търново	131,1	407	66,8	44,8
Видин	142,9	330	56,8	0,0
Враца	110,8	290	55,6	32,3
Габрово	31,0	416	85,2	66,8
Добрич	5,9	553	70,9	70,9
Кърджали	5,8	256	44,0	3,9
Кюстендил	668,9	448	74,2	61,0
Ловеч	93,8	407	64,1	41,2
Монтана	7,9	286	58,8	34,3
Пазарджик	35,5	412	70,2	27,4
Перник	292,8	466	79,1	74,1
Плевен	56,7	391	56,7	41,3
Пловдив	131,7	485	79,8	54,9
Разград	47,4	411	41,8	41,8
Русе	208,3	637	68,0	64,5
Силистра	14,7	373	51,5	6,2
Сливен	161,0	329	65,2	57,6
Смолян	4,0	329	69,4	39,5
София (столица)	1073,5	465	96,3	96,1
София (област)	39,5	568	77,1	29,3
Стара Загора	3678,3	396	71,5	61,3
Търговище	104,5	387	56,4	44,1
Хасково	183,2	392	71,6	46,7
Шумен	29,1	388	59,3	44,7
Ямбол	62,7	313	70,4	3,6

Индикатор Област	Посещения в театрите, хил. (2015)	Посещения в кината, хил. (2015)	Посещения в библиотеките, хил. (2015)	Посещения в музеите, хил. (2015)
Благоевград	43,3	100,0	107	82,0
Бургас	137,9	361,4	54	167,6
Варна	133,8	560,8	166	168,1
Велико Търново	17,6	109,5	439	489,7
Видин	35,3	34,4	55	130,1
Враца	39,8	9,6	101	25,7
Габрово	42,7	43,7	68	343,5
Добрич	43,6	21,7	63	136,2
Кърджали	22,7	0,0	36	13,4
Кюстендил	19,7	23,8	43	105,6
Ловеч	15,7	0,0	51	126,5
Монтана	16,3	0,0	33	37,7
Пазарджик	40,7	0,0	70	175,3
Перник	10,4	0,0	33	58,8
Плевен	43,8	129,7	81	181,8
Пловдив	174,7	586,2	158	332,8
Разград	36,9	3,4	58	52,0
Русе	146,2	185,0	180	97,8
Силистра	21,4	13,1	51	22,1
Сливен	60,2	16,1	149	86,2
Смолян	10,9	17,3	22	26,5
София (столица)	720,9	2802,1	1643	979,1
София (област)	0,0	14,4	0	354,3
Стара Загора	118,9	216,0	158	290,5
Търговище	50,3	29,9	87	25,8
Хасково	71,5	25,0	76	41,2
Шумен	40,1	24,2	157	179,5
Ямбол	53,3	13,8	48	33,9

И.П.И
Институт за пазарна икономика

AMERICA FOR BULGARIA
FOUNDATION
Фондация Америка за България